

ความรับผิดชอบทางแพ่งอันเกิดจากการล่วงละเมิดข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล

นางสาวอัจจิมา กนกมณีโชติกุล

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติศาสตร์

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2553

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5 0 8 6 0 4 9 4 3 4

CIVIL LIABILITY FOR THE INFRINGEMENT OF PERSONAL DATA

Miss Ajjima Kanokmaneechotikul

ศูนย์วิทยทรัพยากร

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Laws Program in Laws

Faculty of Law

Chulalongkorn University

Academic Year 2010

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ความรับผิดชอบทางแพ่งอันเกิดจาก

การล้วงละเมิดข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล

โดย

นางสาว อัจจิมา กนกมณีโชติกุล

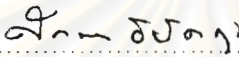
สาขาวิชา

นิติศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

รองศาสตราจารย์ ดร. ศันท์กรณ์ โสติพิพันธุ์

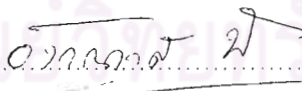
คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยรับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... คณบดีคณะนิติศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร. ศักดา ธนิตกุล)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ (พิเศษ) ไพโรจน์ วยุภาพ)

..... /..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร. ศันท์กรณ์ โสติพิพันธุ์)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร. อังคนาวดี ปิ่นแก้ว)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พินัย ณ นคร)

อัจฉิมา กนกมนต์โชติกุล : ความรับผิดทางแพ่งอันเกิดจากการล่วงละเมิดข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล. (Civil Liability for the Infringement of Personal Data) อ. ที่ปริกษาวิทยานิพนธ์หลัก: รศ. ดร. ศนันท์กรณั โสติพิพันธุ์, 222 หน้า.

ปัญหาการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล เป็นปัญหาที่ก่อให้เกิดความรำคาญยิ่งในปัจจุบัน โดยเฉพาะการใช้จดหมายหรือโทรศัพท์สอบถามการขอใช้บริการทางธุรกิจบางประเภท ซึ่งเป็นที่น่าสงสัยว่าข้อมูลส่วนตัวของบุคคลนั้นไปปรากฏอยู่กับผู้สอบถามได้อย่างไร ปัญหาดังกล่าวนอกจากจะสร้างความรำคาญแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลแล้ว ยังอาจสร้างความเสียหายอย่างยิ่งต่อเจ้าของข้อมูล เพราะเจ้าของข้อมูลไม่อาจทราบวัตถุประสงค์ของผู้ละเมิดว่าจะนำไปใช้ประโยชน์อย่างไรและเมื่อใด

การวิจัยนี้ได้ศึกษาในเรื่องของความรับผิดทางแพ่งของไทยในปัจจุบัน อันมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อให้ผู้เสียหายได้รับการเยียวยาความเสียหายมากที่สุด ที่จะเพียงพอต่อการกำหนดความรับผิดทางแพ่งให้แก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลผู้ได้รับความเสียหายจากการล่วงละเมิดในข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลหรือไม่ อีกทั้งในขณะนี้มีร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ที่จะออกมาใช้บังคับกับเรื่องนี้โดยตรงจึงต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมของร่างพระราชบัญญัตินี้ด้วย

จากการศึกษาพบได้ว่า ในปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายที่ออกมาให้ความคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลเป็นการทั่วไป จึงทำให้มีการล่วงละเมิดข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลสำหรับข้อมูลประเภทที่กฎหมายยังครอบคลุมไปไม่ถึง และเมื่อความคุ้มครองไม่อาจครอบคลุมในทุกเรื่องได้ การเยียวยาความเสียหายจึงไม่อาจเกิดขึ้นได้ หมายความว่าความรับผิดทางแพ่งอันเกิดจากการล่วงละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลก็ย่อมไม่ครอบคลุมเพียงพอที่จะคุ้มครองเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั้น ซึ่งหากไม่พิจารณาถึงร่างพระราชบัญญัติฯ จะพบได้ว่าเมื่อเกิดการล่วงละเมิดข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลขึ้น เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลต้องนำเอาบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เรื่องละเมิดมาปรับใช้ในการเยียวยาความเสียหาย ซึ่งอาจเป็นภาระแก่เจ้าของข้อมูลผู้เสียหายที่ต้องนำสืบพิสูจน์ถึงองค์ประกอบความผิดทางละเมิด โดยในโลกแห่งเทคโนโลยีที่สามารถโอนถ่ายข้อมูลได้โดยง่าย จึงเป็นการยากที่เจ้าของข้อมูลผู้เสียหายจะพิสูจน์หาความผิดต่อการละเมิดต่อสิทธิส่วนบุคคลที่เป็นนามธรรมนี้ ดังนั้น ร่างพระราชบัญญัติฯ จึงเป็นเสมือนทางออกในการชดใช้เยียวยาความเสียหายให้แก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลผู้เสียหายได้ชัดเจนขึ้น โดยกำหนดมาตรการความรับผิดทางแพ่งเอาไว้เป็นการเฉพาะ ในลักษณะของความรับผิดเด็ดขาดที่ผู้กระทำย่อมต้องรับผิดชอบ เว้นแต่เข้าข้อยกเว้นตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ไม่ว่าผู้กระทำละเมิดนั้นจะกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อหรือไม่ก็ตาม จึงเห็นควรที่จะนำร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. นี้ที่มีความเหมาะสมกับสภาวการณ์ปัจจุบันออกมาเป็นกฎหมายมีผลใช้บังคับโดยเร็ว

สาขาวิชา.....นิติศาสตร์..... ลายมือชื่อนิสิต.....อัจฉิมา กนกมนต์โชติกุล.....
ปีการศึกษา.....2553..... ลายมือชื่อ อ.ที่ปริกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....อ. ศนันท์กรณั โสติพิพันธุ์

5086049434 : MAJOR LAWS

KEYWORDS : CIVIL / LIABILITY / INFRINGEMENT / PERSONAL DATA

AJJIMA KANOKMANEECHOTIKUL: CIVIL LIABILITY FOR THE INFRINGEMENT OF PERSONAL DATA. THESIS ADVISOR: ASSOC. PROF. SANUNKORN SOTHIBUNDHU. Dr. Jur., 222 pp.

Recently, the issue of Privacy Rights Infringement is an important irritated problem. As you can see from the enquired letter or phone calling request for applying to be a member of some business services which causing the doubtfulness to the owner of personal data, why they knew my personal data?. This problem is not only causing the annoyance but also may causing the terribly damage to the owner of such personal data because the owner does not know the wrongdoer's objective whether they are looking for optimism or pessimism.

Research has been conducted by studying the executed law relating to personal data protection and the Bill of Personal Data Protection and studying the concept of civil liability to remedy the damages causing from the infringement of personal data. Therefore this research will answer you the question that the above mentioned laws remedy the owner of personal data sufficiently or not.

Based on the study, at present Thailand still has no legislative generally protecting personal data. This results in the infringement of personal data by which the law has not protected and accordingly, under no circumstances is the remedy measures for injured person to be made. Apart from the Bill of Personal Data Protection, in the event of personal data infringement, the owner of such personal data shall bring an action subject to the general tort under Civil and Commercial Code which bear the burden of proof. Moreover, nowadays, our information technology, the owner of personal data will find more difficulty in the burden of proof for the infringement of privacy rights. Therefore, the Bill of Personal Data Protection would be one of the potential solutions to remedy the damages causing from the infringement of personal data in the form of strict liability which the wrongdoer shall have civil liability, whether the action has been done intentionally or negligently, unless otherwise provided by the law. It would be grateful if the Bill of Personal Data Protection was enacted soonest.

Field of Study : Laws Student's Signature *อจจิม่า นนทมนเฑียรกุล*
Academic Year : 2010 Advisor's Signature *อ. สนุณกรณ์ สอทิบุนด์หุ*

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. ศันันท์กรณีย์ โสคติพันธ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำ ตรวจสอบแก้ไข และให้ข้อคิดเห็นวิทยานิพนธ์ด้วยความเอาใจใส่ ขอขอบคุณอาจารย์ไพโรจน์ วายูภาพ ซึ่งกรุณาให้เกียรติรับเป็นประธานกรรมการในการสอบวิทยานิพนธ์ ทั้งผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พินัย ณ นคร และดร. อังคนาวดี ปิ่นแก้ว ซึ่งกรุณารับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ซึ่งให้ข้อคิดที่เป็นประโยชน์ต่อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอน้อมระลึกถึงความกรุณา และกราบขอขอบพระคุณมา ณ ที่นี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณบุคคลผู้ให้ความรู้ในเรื่องข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลทุกท่าน ที่ได้สละเวลาอันมีค่าในการให้ความรู้ซึ่งเป็นส่วนสำคัญและมีประโยชน์ยิ่งในการจัดทำวิทยานิพนธ์นี้

ขอบคุณเพื่อนๆ ผู้เป็นกำลังใจให้แก่ผู้วิจัย ทำให้สามารถจัดทำวิทยานิพนธ์จนสำเร็จลุล่วงด้วยดี ขอขอบคุณพี่นั้บ ปู พี่อ้อที่คอยให้กำลังใจและร่วมฝ่าฟันมาด้วยกัน ขอขอบคุณเฮที่คอยรับฟังและเป็นพี่ปรึกษาช่วยเหลือในทุกอย่างที่ร้องขอแม้ในเวลาที่กำลังลำบาก ถ้าไม่มีเฮวันนั้นก็คงไม่มีวิทยานิพนธ์ในวันนี้ ขอขอบคุณเบิร์ด พี่ออร์ อ้อ นิค และเพื่อนๆ ที่ทำงาน ที่คอยช่วยเหลือสลับเวลาการทำงาน ทำให้แบ่งเบาภาระการทำงาน และมีเวลาในการจัดทำวิทยานิพนธ์มากขึ้น ขอขอบคุณเพื่อนๆ สายธุรกิจที่ร่วมชะตากรรมด้วยกันมาโดยตลอดระยะเวลาที่ใช้ชีวิตในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

และท้ายที่สุด ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณป้า แม่ มินท์ มุก แม็ก ที่คอยให้กำลังใจ ในช่วงเวลาที่จัดทำวิทยานิพนธ์นี้มาโดยตลอด ขอขอบคุณที่เข้าใจถึงความลำบากในการทำงานและการเรียนปริญญาโท ขอขอบคุณกำลังใจที่สนับสนุนให้สำเร็จการศึกษานี้ได้ ผู้วิจัยหวังว่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้อ่าน แต่หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะมีข้อบกพร่องประการใด ผู้วิจัยขออภัยมา ณ ที่นี้ด้วย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
บทที่	หน้า
1. บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
1.3 ขอบเขตของการวิจัย.....	6
1.4 สมมติฐานของการวิจัย.....	6
1.5 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	7
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	7
2. ข้อความคิดพื้นฐานว่าด้วยความรับผิดชอบละเมิด.....	8
2.1 ความนำ.....	8
2.2 ความรับผิดชอบละเมิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	12
2.2.1 ทฤษฎีรับภัย.....	14
2.2.2 ทฤษฎีความผิด.....	16
2.2.3 ทฤษฎีความรับผิดชอบเด็ดขาด.....	19
2.3 ความเสียหายและค่าเสียหายที่อาจเกิดขึ้น.....	22
2.3.1 ลักษณะของความเสียหาย.....	23
2.3.2 วิธีการชดเชยความเสียหาย หรือวิธีการชดเชยค่าสินไหมทดแทน.....	28
2.3.3 วิธีการกำหนดค่าเสียหาย.....	32

บทที่	หน้า
3. ข้อความคิดพื้นฐานว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล.....	36
3.1 ความนำ.....	36
3.2 ความหมายของข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล.....	42
3.3 หลักการทั่วไปในการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล.....	49
3.3.1 แนวทางขององค์การเพื่อความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD).....	51
3.3.2 แนวทางของสหภาพยุโรป (The EU Directive).....	54
3.3.3 แนวทางในการประมวลเพิ่มข้อมูลส่วนบุคคลทางคอมพิวเตอร์ของสหประชาชาติ.....	57
3.4 ตัวอย่างการละเมิดการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เป็นไปได้.....	59
3.5 แนวทางการกำหนดความรับผิดชอบทางแพ่งตามแนวทางการร่วมมือระหว่างประเทศ.....	62
3.6 แนวทางการกำหนดความรับผิดชอบทางแพ่งในต่างประเทศ.....	64
4. การให้ความคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลและแนวทางการกำหนดความรับผิดชอบทางแพ่งตามกฎหมายไทย.....	72
4.1 ความนำ.....	72
4.2 หลักการให้ความคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของไทย.....	74
4.2.1 การให้ความคุ้มครองตามกฎหมายพื้นฐาน.....	74
4.2.2 การให้ความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540.....	87
4.2.3 การให้ความคุ้มครองตามกฎหมายพิเศษ.....	91
4.2.4 การให้ความคุ้มครองตามร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.	98

บทที่	หน้า
4.3 แนวทางการกำหนดความรับผิดทางแพ่งของไทย.....	105
4.3.1 ความรับผิดตามหลักละเมิด.....	105
4.3.2 ความรับผิดตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540.....	112
4.3.3 ความรับผิดตามกฎหมายพิเศษ.....	113
4.3.4 ความรับผิดตามร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.	118
5. วิเคราะห์ปัญหาความรับผิดทางแพ่งในเรื่องการล่วงละเมิดข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล.....	122
5.1 วิเคราะห์ปัญหาเรื่องบุคคล.....	122
5.1.1 ผู้กระทำละเมิด.....	123
5.1.2 ผู้เสียหาย.....	126
5.2 วิเคราะห์ปัญหาเรื่องการกระทำละเมิด.....	128
5.2.1 การกระทำผิดกฎหมายโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ.....	128
5.2.2 การกระทำนั้นก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น.....	129
5.2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล.....	134
5.2.4 การกระทำละเมิดที่เกิดขึ้นอาจเป็นกรณีที่เกิดทั้งความรับผิด ทางแพ่งและความรับผิดทางสัญญา.....	137
5.3 วิเคราะห์ปัญหาการเยียวยาความเสียหาย.....	139
5.3.1 การชดใช้เยียวยาความเสียหายตามกฎหมายไทยที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน.....	141
5.3.2 การชดใช้เยียวยาความเสียหายตามร่างพระราชบัญญัติ คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.	146
5.4 วิเคราะห์ปัญหาการล่วงละเมิดข้อมูลส่วนบุคคล.....	149

บทที่	หน้า
5.5 ความสัมพันธ์ระหว่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กับร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.	157
5.6 ข้อดีและข้อเสียของร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ...	158
6. บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	164
ข้อเสนอแนะ.....	170
รายการอ้างอิง.....	174
ภาคผนวก.....	180
ภาคผนวก ก. ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.	181
ภาคผนวก ข. ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. (ฉบับใหม่)	199
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	222

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว หรือสิทธิส่วนตัว "Right of Privacy" เป็นสิทธิตามธรรมชาติที่มีติดตัวมนุษย์ทุกคน ไม่อาจมีผู้ใดมาพรากไปได้ ซึ่งยิ่งนับวันมนุษย์เรายิ่งต้องการความเป็นส่วนตัวมากขึ้น ความต้องการการเป็นส่วนตัวนี้สะท้อนออกมาจากการล่วงละเมิดในความเป็นอยู่ส่วนตัวนั่นเอง เคยสงสัยหรือไม่ว่าเหตุใดจึงมีโทรศัพท์ หรือมีจดหมายมาสอบถามการขอใช้บริการทางธุรกิจบางประเภท โดยผู้สอบถามนั้นทราบข้อมูลส่วนตัวมาได้อย่างไร ไม่ว่าจะ เป็นหมายเลขโทรศัพท์ ที่อยู่ สถานที่ทำงาน ฐานข้อมูลเงินเดือน เป็นต้น ตัวอย่างที่เห็นได้ชัด คือ การติดต่อมาสอบถามขอให้เปิดใช้บริการบัตรเครดิตของธนาคารต่าง ๆ หรือเป็นการติดต่อมาสอบถามขอให้ใช้บริการสถานออกกำลังกาย (Fitness) ซึ่งการล่วงรู้ถึงข้อมูลส่วนบุคคลในลักษณะเช่นนี้นั้น นอกจากจะก่อให้เกิดความรำคาญแก่เจ้าของข้อมูลแล้ว ยังอาจส่งผลกระทบต่อเจ้าของข้อมูลได้อย่างมหาศาล เพราะเราไม่อาจทราบได้เลยว่าในขณะนี้ผู้ใดได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของเราอยู่บ้าง และเขาเหล่านั้นรับรู้เพื่อจะนำเอาไปใช้ประโยชน์อย่างไร หรือมีวัตถุประสงค์เช่นใด

ประกอบกับในปัจจุบันวิวัฒนาการต่าง ๆ โดยเฉพาะวิวัฒนาการทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีก่อให้เกิดการก้าวล่วงในสิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัวของมนุษย์ได้อย่างคาดไม่ถึง โดยสิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัวนี้เป็นส่วนหนึ่งของสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน จึงเป็นเรื่องที่สังคมยุคใหม่เกือบทุกประเทศให้ความสำคัญอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากกรรมาธิการคุ้มครองสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวดังกล่าวไว้ในบทบัญญัติข้อที่ 12 แห่งปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติ ว่า

"บุคคลใดๆ จะถูกสอดแทรกโดยพลการในชีวิตส่วนบุคคล ในครอบครัว ในเคหสถาน หรือในการสื่อสาร หรือจะถูกลบล้างในเกียรติยศและชื่อเสียงมิได้ ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายต่อการสอดแทรกหรือการลบล้างดังกล่าว"

โดยในบรรดาสิทธิที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนทั้งหมด "สิทธิส่วนบุคคล" หรือที่อาจเรียกกันว่าเป็นส่วนตัวนั้น นับเป็น "สิทธิ" ลักษณะหนึ่งที่ยากที่สุดในการบัญญัติความหมาย เนื่องจากคำว่าส่วนบุคคล ย่อมหมายถึงแต่ละบุคคล ต่างคน ต่างความคิด ต่างความเข้าใจ อาทิเช่น บุคคลธรรมดา กับบุคคลผู้มีชื่อเสียงก็ย่อมมีนิยามคำว่าความเป็นส่วนตัวต่างกัน

บุคคลผู้มีชื่อเสียงย่อมต้องยินยอมให้ประชาชนเข้ามารับรู้เรื่องราวชีวิตส่วนตัวบางประการ ต่างจากบุคคลธรรมดาที่ไม่ได้รับความสนใจจากประชาชนทั่วไป อย่างไรก็ตาม หากจะต้องให้คำนิยามคำว่า “สิทธิส่วนบุคคล” หรือ “ความเป็นส่วนตัว” นี้ก็อาจให้นิยามในความหมายกว้าง ๆ และครอบคลุมถึงสิทธิต่าง ๆ หลายประการ อาทิเช่น¹

(1) ความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูล (Information Privacy) เป็นการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลโดยการวางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการเก็บรวบรวมและการบริหารจัดการข้อมูลส่วนบุคคล

(2) ความเป็นส่วนตัวในชีวิตร่างกาย (Bodily Privacy) เป็นการให้ความคุ้มครองในชีวิตร่างกายของบุคคลในทางกายภาพที่จะไม่ถูกดำเนินการใดๆ อันละเมิดความเป็นส่วนตัว อาทิ การทดลองทางพันธุกรรม การทดลองยา เป็นต้น

(3) ความเป็นส่วนตัวในการติดต่อสื่อสาร (Communication Privacy) เป็นการให้ความคุ้มครองในความปลอดภัย และความเป็นส่วนตัวในการติดต่อสื่อสารทางจดหมาย โทรศัพท์ ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ หรือวิธีการติดต่อสื่อสารอื่นใด ที่ผู้อื่นจะล่วงรู้มิได้

(4) ความเป็นส่วนตัวในเคหสถาน (Territorial Privacy) เป็นการกำหนดขอบเขตหรือข้อจำกัดที่บุคคลอื่นจะบุกรุกเข้าไปในสถานที่ส่วนตัวมิได้ ทั้งนี้ รวมทั้งการติดกล้องวิดีโอ และการตรวจสอบรหัสประจำตัวบุคคล (ID checks)

แม้ว่าความหมายกว้าง ๆ ของ “ความเป็นส่วนตัว” จะแบ่งแยกได้หลายประการ แต่ความเป็นส่วนตัวที่มีความสำคัญอย่างมากอันเนื่องมาจากพัฒนาการทางเทคโนโลยีสารสนเทศที่ก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว คือ “ความเป็นส่วนตัวในข้อมูลส่วนบุคคล” ทั้งนี้ เนื่องจากพัฒนาการทางคอมพิวเตอร์ส่งผลให้การติดต่อสื่อสารและการเผยแพร่ข้อมูลต่าง ๆ สามารถเคลื่อนย้ายและเชื่อมโยงกันได้โดยไม่จำกัด เรื่องของเวลาและสถานที่ซึ่งไม่ใช่อุปสรรคในการติดต่อสื่อสารอีกต่อไป ทำให้การประมวลผล จัดเก็บ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลสามารถทำได้โดยง่าย สะดวก และรวดเร็ว ในทางกลับกันจึงอาจมีการนำประโยชน์ของเทคโนโลยีเหล่านี้ไปใช้โดยละเมิดต่อเจ้าของข้อมูล

¹ ความจำเป็นในการตรากฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล [ออนไลน์], 19 มิถุนายน 2551. แหล่งที่มา: http://www.nectec.or.th/courseware/pdf-documents/it-law_protection-law.pdf.

การเก็บรวบรวม การใช้ หรือการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลแต่เดิมจะกระทำโดยผ่านระบบธรรมดาด้วยวิธีการจัดการด้วยมือของมนุษย์ (Manual) ซึ่งปัญหาการละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัวเป็นส่วนตัวในข้อมูลส่วนบุคคลอาจไม่รุนแรงมากนัก เมื่อเทียบกับปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ทั้งนี้ เนื่องด้วยพัฒนาการที่ก้าวหน้าของเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ซึ่งส่งผลให้มีการจัดเก็บ รวบรวม ใช้ และเปิดเผยข้อมูลง่ายขึ้น โดยทำให้ข้อมูลนั้นอยู่ในรูปของข้อมูลดิจิทัล หรือข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ โดยอาจเกิดจากการลงทะเบียนเข้าใช้โปรแกรมต่าง ๆ หรือกรอกข้อมูลเพื่อวัตถุประสงค์บางประการผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยในขณะนี้อักรภัยใหญ่ ๆ ไม่ว่าจะเป็นองค์กรมหาชนหรือองค์กรเอกชนก็มักจะมีฐานข้อมูลที่จัดเก็บไว้ในรูปของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ อันง่ายต่อการจัดเก็บ ประมวลผล การแก้ไข และการนำกลับมาใช้ใหม่ จากข้อมูลที่มีการจัดเก็บรวบรวมไว้อย่างเป็นทางการนี้เองทำให้นักบุคคลบางกลุ่มที่มุ่งหวังจะหาผลประโยชน์จากข้อมูลในทางที่มีชอบ การกระทำบางประการอาจเป็นการกระทำการละเมิดต่อเจ้าของข้อมูลไม่ว่าข้อมูลนั้นจะเป็นข้อมูลความลับหรือเป็นข้อมูลทั่วไปก็ตาม

เหตุผลและปัจจัยสำคัญที่ทำให้ข้อมูลต่าง ๆ ถูกทำให้อยู่ในรูปดิจิทัล (digital format) มากขึ้น มีดังต่อไปนี้²

- (1) การสร้าง ส่ง หรือเก็บข้อมูลสามารถทำได้ง่ายและสะดวกกว่าการทำให้อยู่ในรูปแบบธรรมดา (Manual)
- (2) การเก็บข้อมูลในรูปของอิเล็กทรอนิกส์ทำให้เกิดการลดต้นทุนทางธุรกิจในการสร้าง ส่ง หรือเก็บข้อมูล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อเกิดการพัฒนาการของเทคโนโลยีเครือข่ายคอมพิวเตอร์ เช่น อินเทอร์เน็ต หรือไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์
- (3) เมื่อสังคมก้าวเข้าสู่ยุคสังคมสารสนเทศทำให้ข้อมูลที่อยู่ในรูปของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์มีมูลค่าในตัวเอง สามารถซื้อขายได้หรือทำธุรกรรมใด ๆ ได้
- (4) คุณสมบัติของระบบคอมพิวเตอร์และเครือข่ายที่เอื้ออำนวยให้เกิดการใช้มากขึ้น เช่น ความสามารถในการสำรองข้อมูล (back-up) ของบางโปรแกรม เพื่อป้องกันกรณี

² กฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล [ออนไลน์], 11 มิถุนายน 2551.
แหล่งที่มา: <http://service.nectec.or.th/othompnew/newsdisplay.php?id=1633>

ข้อมูลสูญหายหรือถูกทำลายด้วยศักยภาพต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาทำให้เกิดการนำคอมพิวเตอร์มาใช้งานมากขึ้น

เนื่องจากการที่ปัจจุบันนี้เป็นยุคของวิวัฒนาการทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีซึ่งมีความก้าวหน้าล้ำสมัยอยู่มาก การติดต่อสื่อสารหรือการทำธุรกรรมต่าง ๆ มักจะกระทำผ่านกลไกทางอิเล็กทรอนิกส์ ไม่ว่าจะเป็นการหาข้อมูล การค้นคว้า การนัดเจอพบปะซึ่งกันและกัน หรือจะเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ ๆ ทางธุรกิจ เช่น การร่างสัญญา การลงนามในสัญญา เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งธุรกรรมระหว่างประเทศ ที่ต้องอาศัยความรวดเร็ว ความคล่องตัวในการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน ซึ่งการสร้างระบบเชื่อมโยงเครือข่ายระหว่างกันย่อมต้องอาศัยกลไกทางอิเล็กทรอนิกส์ อย่างไรก็ตาม กลไกทางอิเล็กทรอนิกส์นี้อาจก่อให้เกิดผลดีและคุณประโยชน์อย่างมาก แต่ในขณะเดียวกันจากความสะดวกสบายและความคล่องตัวดังกล่าว กลไกอิเล็กทรอนิกส์นั้นก็อาจก่อให้เกิดผลเสียอย่างมากเช่นกัน หากผู้ใช้ได้นำเอากลไกทางอิเล็กทรอนิกส์นี้ไปใช้ในทางที่ผิด ซึ่งหากมีการกระทำความผิดโดยผ่านกลไกอิเล็กทรอนิกส์ ก็จะเป็นการยากที่จะติดตามเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ เนื่องจากกลไกอิเล็กทรอนิกส์นี้มักใช้ควบคู่ไปกับเครื่องคอมพิวเตอร์และระบบอินเทอร์เน็ตที่มีโครงข่ายเชื่อมโยงทั่วโลก จึงยากที่จะเสาะหาผู้กระทำความผิดที่แท้จริง และหากแม้ทราบถึงตัวผู้กระทำความผิดแล้วก็เป็นการยากที่จะติดตามตัวมารับผิด เพราะอาจเป็นกรณีของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศก็เป็นได้

ดังนั้น หากมีการล่วงละเมิดในข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ซึ่งได้ทำการจัดเก็บในรูปแบบของข้อมูลดิจิทัล หรือข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ และเกิดความเสียหายขึ้นแก่เจ้าของข้อมูล ก็จะเป็นการยากที่จะนำตัวผู้กระทำความผิดมาชดใช้เยียวยาความเสียหาย จึงน่าจะเป็นการดีกว่าหากมีมาตรการคุ้มครองป้องกันการกระทำละเมิดต่อเจ้าของข้อมูลโดยตรง และมีบทบัญญัติที่กำหนดถึงความรับผิดเอาไว้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรับผิดทางแพ่งซึ่งมุ่งประสงค์จะชดใช้เยียวยาความเสียหายแก่เจ้าของข้อมูลที่แท้จริง

อนึ่ง ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนี้อาจอยู่ในความครอบครองของหน่วยงานของราชการ หรือขององค์การเอกชนก็ได้ ตัวอย่างของข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในความครอบครองของราชการหรือหน่วยงานของรัฐ เช่น ข้อมูลทะเบียนราษฎร ข้อมูลที่จัดเก็บในบัตรประจำตัวประชาชนแบบเอนกประสงค์ (Smart Card) ข้อมูลผู้ประกันตนตามกฎหมายประกันสังคม เป็นต้น ส่วนข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองขององค์การเอกชน เช่น ข้อมูลลูกค้าจ้างในบริษัทต่าง ๆ ข้อมูลของผู้ใช้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ ข้อมูลผู้ให้บริการบัตรเครดิตของสถาบันการเงินต่าง ๆ ข้อมูลเกี่ยวกับการเดินทาง เป็นต้น ซึ่งไม่ว่าข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลจะอยู่ใน

ความครอบครองของราชการหรือเอกชนก็ควรจะมีมาตรการรองรับให้ความคุ้มครองการเปิดเผยและการใช้ข้อมูลดังกล่าวที่เพียงพอและเหมาะสม

ในปัจจุบันนี้ประเทศไทยยังไม่มีบทบัญญัติใดที่กล่าวถึงการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลโดยตรง ทำให้ไม่มีมาตรการในการลงโทษ และการเยียวยาความเสียหายที่เกิดแก่เจ้าของข้อมูลผู้ถูกระทำละเมิดอย่างแท้จริง ซึ่งโดยมากแล้วการก่อความเสียหายให้แก่เจ้าของข้อมูล มักจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ชื่อเสียง ความเสียหายทางเศรษฐกิจ ความเสียหายแก่ทรัพย์สิน ซึ่งเจ้าของข้อมูลย่อมต้องการกลับคืนสู่ฐานะเดิมด้วยการชดใช้ความเสียหายนั้น ลำพังเพียงการให้โทษทางอาญาแก่ผู้กระทำความผิดเพียงอย่างเดียว โดยที่ไม่มีการชดใช้ความเสียหายก็ไม่ใช่การเพียงพอที่จะเยียวยาให้ผู้เสียหายกลับคืนสู่ฐานะเดิมได้แต่อย่างใด ดังนั้นหากมีมาตรการให้ความคุ้มครองที่เหมาะสมทั้งทางอาญา และทางแพ่ง ก็จะเป็นการป้องกันปราบปรามและเยียวยาได้อย่างสมบูรณ์ อย่างไรก็ตามในขณะนี้หากพิจารณาในมุมของหลักกฎหมายที่ให้การคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลเป็นการทั่วไป หมายความว่าเป็นการคุ้มครองที่สามารถนำมาปรับใช้แก่ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลได้ทุกประเภท ก็คงมีเพียงแต่บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งเป็นบทบัญญัติพื้นฐาน โดยให้ความคุ้มครองตามสิทธิขั้นพื้นฐานเป็นการทั่วไปอยู่แล้วนำมาปรับใช้แก่กรณีเท่านั้น ซึ่งส่งผลต่อมาในเรื่องของภาระการพิสูจน์ ซึ่งเป็นไปตามหลักที่ว่าผู้ใดกล่าวอ้าง ผู้นั้นนำสืบ ดังนั้นหากเจ้าของข้อมูลประสงค์จะเรียกร้องให้ผู้กระทำความผิดต้องรับผิดชอบชดใช้ความเสียหายให้แก่เจ้าของข้อมูลนั้นก็ย่อมต้องพิสูจน์ในการกระทำของผู้ก่อความเสียหายว่าการกระทำนั้นเป็นการกระทำความผิด ผู้นั้นจึงต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่เจ้าของข้อมูล ซึ่งก็เป็นการยากที่จะพิสูจน์ถึงการกระทำและองค์ประกอบภายในของผู้กระทำได้ ทำให้เจ้าของข้อมูลไม่อาจพิสูจน์ให้เห็นถึงการกระทำความผิดนั้นได้ ก็ย่อมไม่ได้รับการชดใช้เยียวยาความเสียหายจากการล่วงละเมิดข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล จึงเห็นได้ว่ากฎหมายของไทยที่ให้ความคุ้มครองแก่ข้อมูลส่วนบุคคลนั้น ยังไม่ครอบคลุมประเด็นเรื่องความรับผิดชอบอันเกิดจากการล่วงละเมิดข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนี้ อย่างเพียงพอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้ความคุ้มครองต่อการรองรับการกระทำต่าง ๆ และรูปแบบการจัดเก็บข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลในยุควิวัฒนาการทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่นับวันจะพัฒนาเติบโตมากยิ่งขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากฎหมายระหว่างประเทศที่เป็นแม่บทของแนวทางการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล
2. เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลในประเทศไทย
3. เพื่อศึกษาประเภทของข้อมูลส่วนบุคคลที่ควรได้รับความคุ้มครอง
4. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ความเสียหายของเจ้าของข้อมูลผู้ถูกละเมิดข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล
5. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์มาตรการความรับผิดที่เป็นไปได้จากการล่วงละเมิดข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

มุ่งศึกษากฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามกฎหมายระหว่างประเทศและวิเคราะห์เปรียบเทียบกับมาตรฐานการให้ความคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามกฎหมายไทย โดยพิจารณาประกอบกับความมุ่งหมายของกฎหมายว่าควรกำหนดขอบเขตความรับผิดอย่างไรจึงจะบรรลุวัตถุประสงค์ในการให้ความคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลอย่างแท้จริง

1.4 สมมติฐานของการวิจัย

บทบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่ปรากฏในประเทศไทยปัจจุบันยังไม่มี ความชัดเจนและครอบคลุมเพียงพอ ในการกำหนดความรับผิดทางแพ่งแก่เจ้าของข้อมูลผู้ได้รับความเสียหายจากการฝ่าฝืนการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลโดยตรง

1.5 วิธีดำเนินการวิจัย

ศึกษาโดยการวิจัยเอกสาร (Documentary research) โดยรวบรวมข้อมูล หนังสือ เอกสาร บทความ วารสารและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ รวมถึงสื่ออิเล็กทรอนิกส์แล้วนำมาวิเคราะห์ ทั้งยัง ศึกษาแนวทางในการคุ้มครองของกฎหมายต่างประเทศ เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาของ ประเทศไทยต่อไป

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1. เพื่อให้ทราบความหมายของข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลทั้งองค์ประกอบด้าน เนื้อหาและรูปแบบ
2. เพื่อนำเสนอข้อคิดเห็นจากผลการศึกษาและวิเคราะห์ต่อผู้เกี่ยวข้องในเรื่อง ที่วิจัยนี้ เพื่อให้ประกอบการพิจารณาในการกำหนดนโยบายและมาตรการในการพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล พ.ศ. เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุง แก้ไขต่อไป
3. เพื่อศึกษาแนวทางการคุ้มครองและเยียวยาความเสียหายจากการล่วงละเมิด ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบันและเยียวยาความเสียหายได้ อย่างแท้จริง
4. เพื่อเพิ่มศักยภาพให้กับนิสิต นักศึกษา นักกฎหมาย ประชาชน และผู้สนใจ ทั่วไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

ข้อความคิดพื้นฐานว่าด้วยความรับผิดทางละเมิด

2.1 ความนำ

หากจะกล่าวถึงความรับผิดแล้ว อาจจะหมายความได้หลายประเภท เช่น ความรับผิดทางศีลธรรม ความรับผิดทางกฎหมาย เป็นต้น ซึ่งความรับผิดทางกฎหมายนี้ก็อาจแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ ความรับผิดทางอาญา และความรับผิดทางแพ่ง ซึ่งบุคคลใดจะมีความรับผิดทางกฎหมายประเภทใดนั้น ก็ย่อมขึ้นกับการกระทำของบุคคลนั้นว่าเป็นการกระทำความผิดตามองค์ประกอบของกฎหมายอาญาหรือหลักเกณฑ์ของกฎหมายแพ่ง ซึ่งหากกระทำผิดตามกฎหมายอาญา บุคคลนั้นๆ ก็ย่อมต้องมีความรับผิดทางอาญา แต่หากบุคคลนั้นกระทำความผิดตามหลักเกณฑ์ของกฎหมายแพ่ง บุคคลนั้นก็ย่อมต้องมีความรับผิดทางแพ่ง

ทั้งนี้ หากจะเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความรับผิดทางอาญากับความรับผิดทางแพ่งก็ย่อมอธิบายความแตกต่างของความรับผิดทั้งสองได้ ดังนี้ ความรับผิดทางอาญานั้นเกิดจากการกระทำที่ผิดกฎหมายอาญาและมีการกำหนดบทลงโทษซึ่งกฎหมายมุ่งป้องกันและปราบปรามลงโทษผู้กระทำความผิดให้ชัดหลาบไม่ให้เกิดการกระทำความผิดนั้นขึ้นอีก และเพื่อมิให้บุคคลอื่นเอาเยี่ยงอย่าง เนื่องจากกฎหมายอาญาเป็นกฎหมายที่บัญญัติขึ้นเพื่อคุ้มครองความสงบเรียบร้อยของประชาชน คุ้มครองความสงบสุขของส่วนรวม ความมั่นคงของรัฐ ซึ่งความรับผิดทางอาญานี้กฎหมายได้กำหนดความรับผิดไว้เฉพาะกรณี เป็นความรับผิดที่ต้องมีกฎหมายกำหนดให้เป็นความผิดไว้เสมอ จะเรียกให้บุคคลใดรับผิดอาญาโดยมิได้มีกฎหมายกำหนดให้เป็นความผิดโดยชัดแจ้งไม่ได้¹ ส่วนความรับผิดทางแพ่งนั้นจะเกิดจากการกระทำความผิดตามกฎหมายแพ่งโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ และก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น ซึ่งกฎหมายมุ่งที่จะเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้เสียหายให้ได้มากที่สุด เสมือนว่าไม่เคยมีความเสียหายนั้นเกิดขึ้นมาก่อน คือ ให้ผู้เสียหายกลับคืนสู่ฐานะเดิมให้ได้มากที่สุด โดยหากไม่อาจทำให้กลับคืนสู่ฐานะเดิมได้ ผู้กระทำความผิดก็ต้องชดใช้ความเสียหายให้ใกล้เคียงกับฐานะเดิมให้ได้มากที่สุด การทำให้ผู้เสียหายกลับคืนสู่ฐานะเดิมก่อนที่จะมีความเสียหายเกิดขึ้นให้ได้มากที่สุดนี้ เรียกได้ว่าเป็นหัวใจ

¹ ศนันท์กรณีย์ โสคติพันธ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่งและลากมิดควรได้ พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน 2552), หน้า 33.

ของความรับผิดทางแพ่งเลยทีเดียว โดยความรับผิดทางแพ่งนี้กฎหมายไม่ได้กำหนดไว้ชัดเจนว่าอย่างไรเรียกว่าเป็นความรับผิดทางแพ่ง เนื่องจากกฎหมายแพ่งเป็นกฎหมายที่กำหนดหลักเกณฑ์ไว้กว้างๆ เพื่อให้ปรับใช้กับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นให้ได้มากที่สุด ไม่ได้บัญญัติเป็นฐานความผิดดังเช่นกฎหมายอาญา ความรับผิดทางแพ่งนี้แม้เป็นการกระทำที่ไม่มีความผิด ก็อาจเกิดความรับผิดทางแพ่งก็เป็นได้ เนื่องจากความรับผิดทางแพ่งไม่ได้มุ่งหมายเป็นการลงโทษผู้กระทำความผิดดังเช่นความรับผิดทางอาญา

อย่างไรก็ตาม หากจะกล่าวถึงความหมายของความรับผิดทางแพ่งที่แท้จริงแล้ว อาจกล่าวได้ว่าไม่อาจหาคำนิยามที่ให้คำจำกัดความได้อย่างครบถ้วนและชัดเจน ซึ่งโดยมากแล้วมักจะเข้าใจกันว่า คือ การชดใช้ค่าเสียหายโดยถือเป็นการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นให้แก่ผู้เสียหาย แต่ในความเป็นจริงแล้วความรับผิดทางแพ่งไม่ได้หมายความเฉพาะการชดใช้ค่าเสียหายเท่านั้น ยังมีวิธีการรับผิดอื่น ๆ อีกที่เรียกได้ว่าเป็นการเยียวยาความเสียหายด้วยเช่นกัน

โดยหลักพื้นฐานแล้วความรับผิดทางแพ่งอาจพิจารณาออกได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ ความรับผิดทางละเมิดและความรับผิดทางสัญญา โดยความรับผิดทางละเมิดเป็นบ่อเกิดแห่งหนี้ ส่วนความรับผิดทางสัญญาเป็นผลแห่งหนี้ กล่าวคือสำหรับความรับผิดทางละเมิดนั้นก่อนเกิดความรับผิดยังไม่มีหนี้หรือนิติสัมพันธ์เกิดขึ้นระหว่างผู้กระทำผิดหรือเรียกได้ว่าเป็นผู้กระทำละเมิดและผู้เสียหาย แต่เมื่อมีการกระทำผิดหลักเกณฑ์ตามกฎหมายแพ่งและก่อให้เกิดความเสียหายขึ้น จึงจะเกิดความรับผิดทางละเมิดขึ้น ซึ่งผู้กระทำละเมิดต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นแก่ผู้เสียหาย แต่สำหรับความรับผิดทางสัญญาจะเป็นกรณีที่มีนิติสัมพันธ์ระหว่างคู่กรณีอยู่ก่อนแล้ว โดยมีสัญญาผูกมัดกันอยู่ระหว่างเจ้าหนี้และลูกหนี้ที่เป็นคู่สัญญา และความรับผิดทางสัญญาจะเกิดขึ้นเมื่อลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ตามสัญญา และการไม่ชำระหนี้ของลูกหนี้นั้นทำให้เจ้าหนี้ได้รับความเสียหาย

ก. ความแตกต่างระหว่างความรับผิดทางละเมิดและความรับผิดทางสัญญา

ความรับผิดทางละเมิดและความรับผิดทางสัญญามีข้อแตกต่างที่สำคัญ คือ เรื่องหน้าที่ของบุคคล ซึ่งการกระทำละเมิดเป็นการกระทำผิดหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนด เรียกได้ว่าเป็นความรับผิดตามกฎหมาย ไม่ใช่ความรับผิดโดยข้อตกลง เช่น การก้าวล่วงในสิทธิของบุคคลที่มีตามกฎหมาย หรือที่กฎหมายให้การคุ้มครองหรือรับรองไว้ ซึ่งหน้าที่ที่เป็นการกระทำที่อาจก่อให้เกิดความรับผิดทางละเมิดนั้นละเมิดได้นั้นต้องเป็นหน้าที่ที่มีต่อบุคคลโดยทั่วไป กล่าวคือความรับผิดทางละเมิดเป็นความรับผิดทางกฎหมายที่เป็นการควบคุมการประพฤติปฏิบัติระหว่างบุคคลโดยทั่วไป โดยไม่จำเป็นต้องมีกฎหมายบัญญัติให้การกระทำนั้นเป็นความผิด เพียงแค่เป็น

การกระทำโดยไม่มีสิทธิ หรือข้อแก้ตัวตามกฎหมายที่ให้ทำได้ก็เพียงพอให้ถือว่า การกระทำดังกล่าวนั้นเป็นการกระทำละเมิด อันนำมาซึ่งความรับผิดทางละเมิดแล้ว ส่วนการกระทำผิดสัญญาจะเป็นการกระทำผิดหน้าที่ที่กำหนดไว้ในสัญญา ซึ่งคู่สัญญาเป็นผู้กำหนดหน้าที่นั้นขึ้นมาเองตามเจตนาอันต้องตรงกันของคู่สัญญา โดยข้อความหรือข้อตกลงในสัญญานั้นย่อมมีผลใช้บังคับระหว่างคู่สัญญาได้เท่าที่ไม่ขัดต่อกฎหมาย และความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน หน้าที่ตามสัญญาจึงเป็นหน้าที่ที่บุคคลหนึ่งมีต่อบุคคลอีกคนหนึ่งหรือหลายคน เป็นการเฉพาะเรียกได้ว่าเป็นความรับผิดโดยข้อตกลง หากเพียงคู่สัญญาไม่ชำระหนี้ตามที่ตกลงกันไว้หรือหากไม่กระทำตามหน้าที่ของตนให้ต้องตามความประสงค์ที่แท้จริงของคู่สัญญาก็ถือเป็นความผิด อันนำมาซึ่งความรับผิดทางสัญญา โดยต้องรับผิดต่อบุคคลที่เป็นคู่สัญญาเท่านั้น

ข้อแตกต่างระหว่างความรับผิดทางละเมิดและความรับผิดทางสัญญาอีกประการหนึ่ง ก็คือเรื่องความสามารถในการก่อความรับผิด ซึ่งตามกฎหมายแพ่งได้กำหนดเรื่องความสามารถให้ใช้บังคับแต่เฉพาะการทำนิติกรรมเท่านั้น แต่ตามที่ได้กล่าวข้างต้นแล้วว่าความรับผิดทางละเมิดเป็นบ่อเกิดแห่งหนี้หรือเรียกอีกอย่างได้ว่าเป็นนิติเหตุ จึงไม่นำเอาเรื่องความสามารถในการทำนิติกรรมมาใช้บังคับกับกรณีความรับผิดทางละเมิด ตัวอย่างเช่น ถ้าเป็นกรณีผิดสัญญา นิติกรรมสัญญาใดที่ผู้เยาว์ทำขึ้นโดยไม่ได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรม หรือนิติกรรมสัญญาใดที่คนไร้ความสามารถทำขึ้นย่อมตกเป็นโมฆียะ อาจถูกบอกล้างได้ ซึ่งเมื่อถูกบอกล้างแล้วจะถือเป็นโมฆะมาแต่เริ่มแรก ไม่ต้องรับผิดบังคับกันตามนิติกรรมสัญญาต่อไป แต่ถ้าผู้เยาว์หรือคนวิกลจริตก่อการละเมิดแล้ว ผู้เยาว์หรือคนวิกลจริตนั้นก็ยังคงต้องรับผิดชอบที่ได้กระทำการละเมิดนั้นไว้² ไม่อาจนำเอาเรื่องความสามารถมายกขึ้นอ้างเพื่อยกเว้นความรับผิดของตนได้

นอกจากนั้นในเรื่องของจำนวนค่าสินไหมทดแทน ความรับผิดทางสัญญาผู้กระทำผิดย่อมต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามปกติที่เกิดจากการไม่ชำระหนี้ กล่าวคือคุ้มครองความเสียหายที่คาดคะเนได้เท่านั้น หากเกิดความเสียหายที่คู่สัญญาไม่อาจคาดคะเนได้หรือคาดเห็นได้แล้ว ผู้กระทำผิดสัญญาก็ไม่จำเป็นต้องรับผิดในความเสียหายนั้น แต่สำหรับค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิด ผู้กระทำละเมิดอาจต้องรับผิดชดใช้ในความเสียหายที่ผู้กระทำละเมิดไม่อาจคาดคะเนหรือคาดหมายไว้ล่วงหน้า เนื่องจากการกระทำละเมิดเป็นนิติเหตุ ไม่มีกรอบของความเสียหายหรือ

² ไพจิตร บุญญพันธุ์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะละเมิด, พิมพ์ครั้งที่ 9 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2544), หน้า 48.

ค่าเสียหายมาก่อนเกิดการละเมิด อีกทั้งกฎหมายแพ่งยังให้ดุลพินิจศาลในการกำหนดจำนวนค่าสินไหมทดแทนได้ตามพฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิดได้อีกด้วย

อีกทั้งในเรื่องของข้อตกลงยกเว้นความรับผิด ความรับผิดทางสัญญาอันคู่สัญญา อาจกำหนดตกลงยกเว้นความรับผิดตามสัญญาล่วงหน้าได้ตามหลักเสรีภาพในการทำสัญญา เว้นแต่เป็นข้อตกลงที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเป็นข้อตกลงยกเว้นไม่ให้อำนาจฟ้องร้องเพื่อกลั่นแกล้งหรือความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของตนตามมาตรา 373 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือเป็นข้อตกลงล่วงหน้ายกเว้นหรือจำกัดความรับผิดเพื่อการผิดสัญญาที่ก่อความเสียหายต่อชีวิต ร่างกายหรืออนามัยของผู้อื่นตามพระราชบัญญัติข้อสัญญาไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 มาตรา 8* ส่วนข้อตกลงยกเว้นความรับผิดทางละเมิดนั้น ต้องแยกพิจารณาว่าเป็นการละเมิดต่อสิ่งใด หากเป็นการละเมิดต่อชีวิต ร่างกาย อนามัยและเสรีภาพ ย่อมไม่อาจตกลงยกเว้นความรับผิดนั้นได้ เพราะขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนและขัดต่อพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมฯ แต่หากเป็นการละเมิดต่อทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างใดอย่างหนึ่ง คู่กรณีอาจตกลงยกเว้นความรับผิดเพื่อละเมิดในการนั้นๆ ได้ แต่ยกเว้นได้เพียงเท่าที่เป็นธรรมและพอสมควรแก่กรณีเท่านั้น นอกจากนี้ข้อตกลงยกเว้นความรับผิดทางละเมิดดังกล่าวแล้วตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้กำหนดเหตุยกเว้นความรับผิดทางละเมิดไว้ด้วย เรียกว่านิรโทษกรรมทางละเมิด กล่าวคือเป็นการกระทำละเมิด แต่กฎหมายยกเว้นให้ไม่ต้องชดเชยค่าสินไหมทดแทน ได้แก่กรณีเป็นการป้องกันและเป็นการกระทำตามคำสั่งอันเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่นตามมาตรา 449 หรือกรณีทำลายทรัพย์สินเพื่อป้องกันภัยอันตรายสาธารณะโดยฉุกเฉินตามมาตรา 450หรือเป็นการกระทำโดยการใช้งกำลังเพื่อป้องกันสิทธิของตนหรือเพื่อป้องกันอันตรายตามมาตรา 451 หรือกรณีที่ผู้ครอบครองอสังหาริมทรัพย์จับสัตว์ของผู้อื่นที่เข้ามาก่อความเสียหายในอสังหาริมทรัพย์ที่ตนครอบครองตามมาตรา 452 เป็นต้น

* มาตรา 8 ข้อตกลง ประกาศ หรือคำแจ้งความที่ได้ทำไว้ล่วงหน้า เพื่อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดเพื่อละเมิดหรือผิดสัญญาในความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย หรืออนามัยของผู้อื่น อันเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ตกลง ผู้ประกาศ หรือผู้แจ้งความต้องรับผิดด้วย จะนำมาอ้างเป็นข้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดไม่ได้

ข้อตกลง ประกาศ หรือคำแจ้งความที่ได้ทำไว้ล่วงหน้าเพื่อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดในกรณีอื่นนอกจากที่กล่าวในวรรคหนึ่งซึ่งไม่เป็นโมฆะ ให้มีผลบังคับได้เพียงเท่าที่เป็นธรรมและพอสมควรแก่เหตุ

อย่างไรก็ตาม แม้ความรับผิดทางละเมิดและความรับผิดทางสัญญาจะมีความแตกต่างกัน แต่การกระทำอันเดียวกันก็อาจเป็นได้ทั้งการกระทำละเมิดและการทำผิดสัญญาในขณะเดียวกันได้ โดยการมีสัญญาระหว่างคู่กรณี อาจเป็นช่องโอกาสทำให้มีการกระทำละเมิดเกิดขึ้นได้ จึงมีความรับผิดพร้อมกันทั้งสองกรณี โดยการผิดสัญญาอาจเป็นละเมิดในตัวเองได้ ถ้าการกระทำนั้นเป็นการละเมิดสิทธิเด็ดขาดของผู้อื่นด้วย กล่าวคือ มีผลทำให้เสียหายแก่ตัวบุคคลหรือทรัพย์สินด้วย เช่น ผู้เช่าไม่ส่งมอบทรัพย์สินที่เช่าคืน เมื่อสิ้นอายุหรือเลิกสัญญากันแล้ว การครอบครองทรัพย์สินที่เช่าต่อมาอีกนั้น ย่อมเป็นละเมิดต่อผู้ให้เช่าด้วย หรือกรณียืมทรัพย์สินมาแล้วทำให้ทรัพย์สินนั้นเสียหายโดยประมาทเลินเล่อ ย่อมเป็นได้ทั้งละเมิดและผิดสัญญายืม³ ซึ่งหากเป็นกรณีที่เกิดความรับผิดทั้งสองประการ คือ ทั้งความรับผิดทางละเมิดและความรับผิดทางสัญญา ผู้เสียหายหรือคู่สัญญาฝ่ายที่ต้องเสียหายนั้นย่อมมีสิทธิบังคับเอาทั้งสองทาง หรือจะเลือกทางใดทางหนึ่งที่เป็นประโยชน์แก่ตนมากกว่าก็ได้

วิทยานิพนธ์นี้มุ่งศึกษาความรับผิดอันเกิดจากการล่วงละเมิดการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ซึ่งมีความเกี่ยวพันโดยตรงกับเรื่องความรับผิดทางละเมิด และทฤษฎีทางกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ผู้เขียนจึงขอไม่ศึกษาในส่วนของทฤษฎีความรับผิดทางสัญญา และความรับผิดทางอาญา

2.2 ความรับผิดทางละเมิดและทฤษฎีกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

วิวัฒนาการทางกฎหมายในเรื่องความรับผิดทางละเมิดนั้นมีหลักการพื้นฐานมาจากกฎหมายโรมัน ซึ่งแต่เดิมความรับผิดทางละเมิดมีวัตถุประสงค์เป็นการลงโทษผู้กระทำ ความผิดทางอาญามากกว่าการชดใช้ค่าสินไหมทดแทน คล้ายกับเป็นการให้สิทธิแก่แค้นโดยให้ผู้กระทำความผิดได้รับความเสียหายอย่างเดียวกันเป็นการตอบแทน ต่อมาเกิดวิวัฒนาการว่าการก่อความเสียหายแก่บุคคลอื่นเป็นการกระทำละเมิดต่อรัฐ และจะได้รับการลงโทษเพื่อไม่ให้เป็นเยี่ยงอย่างแก่บุคคลอื่น และการลงโทษนี้ได้วิวัฒนาการเรื่อยมาเป็นการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่บุคคลผู้เสียหาย

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 49.

หลักเกณฑ์ทั่วไปของความรับผิดชอบทางละเมิดเริ่มขึ้นที่ประเทศฝรั่งเศส เมื่อมีการรื้อฟื้นศึกษากฎหมายโรมัน โดยมีหลักการจากการคุ้มครองสิทธิของบุคคลในอันที่จะไม่ถูกทำให้เสียหาย ซึ่งกฎหมายมุ่งประสงค์ต้องการให้มีการชดใช้เยียวยาความเสียหายนั้นแก่บุคคลผู้เสียหาย เมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นจากการกระทำอันเกี่ยวข้องของผู้กระทำละเมิด โดยจะไม่พิจารณาถึงองค์ประกอบภายในจิตใจของผู้กระทำ คงพิจารณาเพียงแต่ว่าหากมีการกระทำเกิดขึ้น อันก่อให้เกิดความเสียหายตามมา ผู้กระทำก็ย่อมต้องชดใช้เยียวยาความเสียหายนั้น แต่ต่อมา อิทธิพลของศาสนาได้เข้ามามีอิทธิพลทำให้ต้องคำนึงถึงศีลธรรมมากขึ้น จึงเกิดหลักการคุ้มครองเสรีภาพของผู้กระทำ ซึ่งหลักการนี้ผู้กระทำละเมิดจะต้องรับผิดชอบชดใช้เยียวยาความเสียหายต่อเมื่อความเสียหายนั้นเกิดขึ้นจากการกระทำที่ผิดปกติเท่านั้น หมายความว่าต้องพิจารณาองค์ประกอบภายในจิตใจของผู้กระทำด้วยว่าผู้นั้นมีความรู้สึกผิดชอบชั่วดีในการกระทำของตนเองหรือไม่ รู้หรือไม่ว่าการกระทำของตนอาจก่อความเสียหายแก่ผู้อื่นได้ ถ้ารู้ผู้กระทำละเมิดนั้นก็ย่อมต้องรับผิดชอบชดใช้ในความเสียหายที่เกิดขึ้น เรียกได้ว่าหลักการนี้ใช้เกณฑ์มาตรฐานของสังคมในการพิจารณาว่ามีความผิดหรือไม่ ต่อมาเมื่อสังคมพัฒนาขึ้นอย่างรวดเร็ว เทคโนโลยีวิวัฒนาการไปมาก การจะพิสูจน์ถึงองค์ประกอบภายในของผู้กระทำละเมิดก็เป็นเรื่องยาก จึงทำให้ผู้เสียหายอาจไม่ได้รับการชดใช้เยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้น ส่งผลต่อการวิวัฒนาการทางกฎหมายที่ต้องให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายมากขึ้น โดยผู้กระทำละเมิดจะต้องรับผิดชอบหากมีกฎหมายกำหนดไว้ ไม่ว่าจะรู้หรือไม่ว่าการกระทำนั้นเป็นความผิด กล่าวคือไม่พิจารณาถึงองค์ประกอบภายในจิตใจว่ามีเจตนาเช่นใดในการกระทำดังกล่าวนั้น ผู้กระทำละเมิดนั้นย่อมต้องรับผิดชอบหากมีกฎหมายกำหนดไว้ การวิวัฒนาการนี้คล้ายกับเป็นการย้อนเอาหลักการเดิมกลับมา มีบทบาทอีกครั้ง แต่อย่างไรก็ตาม ความรับผิดชอบเช่นนี้จะปรากฏให้เห็นเฉพาะกฎหมายที่ส่งผลกระทบต่อเกี่ยวข้องกับสังคมหรือประชาชนหมู่่มาก และเป็นการยากที่จะพิสูจน์เอาผิดแก่ผู้กระทำละเมิด โดยผู้เสียหายพิสูจน์แต่เพียงว่าความเสียหายที่ตนได้รับมานั้น เกิดขึ้นหรือมีสาเหตุมาจากการกระทำของผู้กระทำละเมิด ก็เพียงพอต่อการเรียกร้องให้ผู้กระทำละเมิดนั้นรับผิดชอบชดใช้เยียวยาความเสียหายดังกล่าว หลักการหรือแนวคิดเรื่องความรับผิดชอบทางละเมิดทั้งหมดข้างต้นนี้แยกอธิบายรายละเอียดตามทฤษฎีความรับผิดชอบทางละเมิดได้ ดังนี้

2.2.1 ทฤษฎีรับภัย

ทฤษฎีรับภัย (Theory of Risk, Théorie du risque) หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ทฤษฎีรับภัยที่สร้างขึ้น (Théorie du risque créé) คิดขึ้นโดยนักนิติศาสตร์ชาวฝรั่งเศส โดยถือว่า เมื่อมนุษย์ได้กระทำการใด ๆ แล้วย่อมเป็นการเสี่ยงภัยเสมอ คือ อาจก่อให้เกิดผลดีหรือผลร้ายก็ได้ ผู้กระทำย่อมต้องรับผลแห่งการเสี่ยงภัยนั้น ซึ่งเป็นการนำเอาหลักความผิด (Fault) ออกจากหลักเกณฑ์ละเมิด กล่าวคือ ไม่พิจารณาถึงองค์ประกอบภายในจิตใจของผู้กระทำ พิจารณาแต่เพียงความเสียหายเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นหรือไม่เท่านั้น เป็นการให้ความคุ้มครองในสิทธิของบุคคล ที่จะไม่ถูกทำให้เสียหาย เมื่อมีผลร้ายเกิดขึ้นจากการกระทำก็ย่อมต้องมีผู้ชดใช้เยียวยาความเสียหายนั้น ซึ่งแนวคิดทฤษฎีนี้ไม่มีขอบเขตกำหนดโดยกฎหมายว่าการกระทำใดเรียกว่าเป็นการกระทำความผิด เพราะถือว่า การกระทำทุกอย่างย่อมถือเป็นการเสี่ยงภัย

แนวความคิดของทฤษฎีนี้วิวัฒนาการมาจากความคิดเห็นทางปรัชญาเมธี และความคิดเห็นทางการเมือง โดยความคิดเห็นทางปรัชญาเมธีมองว่า การเอาหลักเกณฑ์เรื่องเจตนา มาวินิจฉัยในเรื่องความรับผิดทางอาญานั้นเกิดผลได้ยาก และจะเสียผลทำให้กฎหมายอาญาไม่สามารถคุ้มครองความปลอดภัยให้แก่ชุมชนได้เพียงพอ ซึ่งความคิดเห็นนี้กลับไม่ได้มีผลต่อหลักเกณฑ์เกี่ยวกับความรับผิดทางอาญาโดยตรง แต่กลับมีอิทธิพลต่อความคิดเห็นในเรื่องความรับผิดทางละเมิด เนื่องจากผลแห่งความรับผิดทางละเมิดไม่ใช่การลงโทษ จึงไม่ควรมีหลักเกณฑ์ว่าผู้ละเมิดต้องกระทำความผิดด้วย⁴

ส่วนความคิดเห็นทางการเมืองนั้นมองว่าผู้ได้รับความเสียหายโดยมากเป็นผู้มีฐานะต่ำกว่าผู้ก่อความเสียหาย ดังนั้นรัฐจึงควรเข้าแทรกแซงช่วยเหลือเพื่อป้องกันผลประโยชน์ให้ผู้เสียหาย ซึ่งถือได้ว่าเป็นข้อดีของแนวคิดหรือทฤษฎีนี้ คือ การให้ความคุ้มครองช่วยเหลือผู้เสียหายซึ่งมีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำกว่าผู้ก่อให้เกิดความเสียหาย⁵ เหตุผลทางทฤษฎีที่มา

⁴ จี๊ด เศรษฐบุตร, หลักกฎหมายแพ่งลักษณะละเมิด, (กรุงเทพมหานคร: โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2539), หน้า 105.

⁵ วิมล สุวรรณ, "ความรับผิดทางแพ่งอันเนื่องมาจากวัตถุอันตราย," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทนิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550), หน้า 39.

สนับสนุนทฤษฎีรับภัย ที่ว่าไม่ควรให้มีหลักเกณฑ์ความผิดในเรื่องความรับผิดทางละเมิดนั้นมี 2 ประการ ได้แก่⁶

1. เหตุผลทางกฎหมาย

ผลแห่งความรับผิดทางละเมิดคือ การบังคับให้ใช้ค่าสินไหมทดแทนความเสียหาย มิใช่เป็นการลงโทษเหมือนเช่นความรับผิดทางอาญา ดังนั้น กฎเกณฑ์เรื่องละเมิดไม่ควรคำนึงถึงความผิดเช่นเดียวกับกฎเกณฑ์ทางอาญา เพียงแต่เป็นผู้ก่อความเสียหายก็ควรถือเป็นการละเมิดแล้ว

2. เหตุผลทางพฤติการณ์

ความเสียหายที่เกิดขึ้นแม้จะหาผู้รับผิดชอบไม่ได้ ก็ไม่ควรจะให้ผู้เสียหายตกเป็นผู้รับเคราะห์ภัยนั้นโดยที่ความเสียหายมิได้เกิดจากการกระทำของเขา การวิเคราะห์เพียงแค่นั้นเป็นผลจากเหตุใด และเหตุนี้ใครเป็นผู้ก่อ ผู้ก่อภัยหรือความเสียหายนั้นก็ต้องเป็นผู้รับผิดชอบใช้เยียวยาความเสียหายต่อความเสียหายที่เกิดขึ้น ซึ่งการหาว่าภัยนั้นเป็นผลจากเหตุใดนั้นง่ายกว่าการหาว่าการกระทำใดเป็นความผิด ตามนัยนี้เองจึงมีคนเรียกทฤษฎีรับภัยนี้ว่าทฤษฎีภาวะวิสัย Theorie objective (และเรียกทฤษฎีที่เห็นว่าความรับผิดทางละเมิดจำเป็นต้องมีความผิดว่าทฤษฎีอัตวิสัย Theorie subjective)

ก. หลักเกณฑ์ความรับผิดทางละเมิดตามทฤษฎีรับภัย⁷

ความคิดพื้นฐานของทฤษฎีรับภัย คือ แยกความผิดออกจากหลักเกณฑ์ความรับผิดทางละเมิด แต่จะเอาหลักเกณฑ์ใดใส่เข้าแทนที่หรือไม่นั้น ผู้ถือทฤษฎีรับภัยนี้ยังมีความคิดเห็นไม่ลงรอยกันอยู่ ดังนี้

1. สำหรับท่าน Saleilles ผู้ให้กำเนิดทฤษฎีรับภัยนั้น เห็นว่าไม่จำเป็นต้องเอาหลักเกณฑ์ใดใส่เข้าแทนหลักเกณฑ์ความผิด ฉะนั้นหลักเกณฑ์ความรับผิดทางละเมิดจึงมี 2 ประการเท่านั้น คือ 1. ความเสียหาย 2. ความสัมพันธ์แห่งเหตุและผลระหว่างความเสียหายกับการกระทำของผู้ต้องหาเท่านั้น กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ การหาผู้ละเมิดก็คือการหาผู้ก่อความเสียหายนั่นเอง โดยถือว่าผู้ใดกระทำผู้หนึ่งก็รับภัยแห่งการกระทำนั้นด้วย ความคิดนี้เป็นทฤษฎีรับภัย

⁶ ความรับผิดทางละเมิด [ออนไลน์], 27 พฤษภาคม 2554. แหล่งที่มา: www.niti6r2.com/images/introc_1159080383/tort1.doc

⁷ จิต เศรษฐบุต, หลักกฎหมายแพ่งลักษณะละเมิด, หน้า 105 – 110.

ชนิดแท้ ซึ่งเห็นได้ว่าผิดหลักกฎหมายมาก เนื่องจากบุคคลย่อมมีสิทธิกระทำการอย่างใดก็ได้ แม้จะมีความเสียหายเกิดขึ้นก็ตาม จึงมีนักนิติศาสตร์พยายามหาหลักเกณฑ์ใหม่เข้าไปใส่แทนที่หลักเกณฑ์ความผิดนี้

2. สำหรับท่าน Georges Ripert ได้ออกความเห็นในเรื่องทฤษฎีรับภัยที่ถือหลักเกณฑ์การกระทำที่ผิดปกติ โดยหลักเกณฑ์นี้มีหลักว่า กฎเกณฑ์ความรับผิดทางละเมิดไม่จำเป็นต้องมีความผิด แต่ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่าหากมีความเสียหายขึ้นจากการใช้สิทธิใด ๆ ก็ตาม ใ้ว่าผู้ใช้สิทธิจะไม่ต้องรับผิดในผลแห่งการใช้สิทธินั้น จะต้องพิจารณาหาค่าอีกว่าการใช้สิทธินั้น เป็นไปตามปกติธรรมดาหรือไม่ ถ้าเป็นไปตามปกติธรรมดา คือหมายความว่า ผู้อื่นในฐานะอย่าง เขาก็จะทำเช่นนั้นแล้ว ผู้ใช้สิทธิก็ไม่ต้องรับผิด แต่ถ้าการใช้สิทธิไม่ได้เป็นไปตามปกติธรรมดา แต่เป็นการใช้สิทธิในช่องทางที่ผู้อื่นเขาทำกัน ก็ถือว่าผู้ใช้สิทธินั้นกระทำละเมิด จำต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทน

3. ทฤษฎีรับภัยที่ยึดถือหลักเกณฑ์การเอาประโยชน์ (Théorie du risque – profit) ทฤษฎีนี้ถือว่า เมื่อบุคคลใดกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อประโยชน์แห่งการกระทำนั้น หากว่าการกระทำกลับให้ผลร้ายมีภัยขึ้น ผู้กระทำก็ต้องรับภัยนั้นไป ไม่ควรให้ผู้อื่นได้รับเคราะห์นั้นด้วย

โดยการเอาประโยชน์ในที่นี้ หมายถึงเฉพาะในความหมายอย่างแคบ ว่าเป็นการประกอบกิจการที่หากำไร เป็นการแสวงหากำไรทางเศรษฐกิจ ดังคำพูดที่ว่า "ผู้ใดสร้าง ควบคุม และจัดการองค์การใดองค์การหนึ่ง ซึ่งการดำเนินการขององค์การนั้นสามารถจะทำความเสียหายให้ผู้อื่น ย่อมต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำขององค์การนั้น ทั้งนี้โดยไม่จำเป็นต้องพิจารณาเรื่องความผิดแต่อย่างใด" แนวคิดนี้เป็นลักษณะของภัยอาชีพ ผู้ใดก่อให้เกิดขึ้นก็ต้องรับผิด จะตกให้เป็นพับแก่ผู้อื่นไม่ได้ ต้องตกอยู่ในรายจ่ายของผู้ก่อภัยนั่นเอง

2.2.2 ทฤษฎีความผิด

แนวคิดทฤษฎีรับภัยได้ถูกแทรกแซงโดยความรู้สึกผิดชอบทางศีลธรรมและอิทธิพลของศาสนา จนก่อให้เกิดเป็นทฤษฎีความผิดที่ประสงค์ให้พิจารณาถึงองค์ประกอบภายในจิตใจของผู้กระทำด้วย กล่าวคือผู้กระทำละเมิดต้องประพฤติดีผิดศีลธรรมด้วยจึงจะกล่าวได้ว่าเป็นการกระทำละเมิด

ทฤษฎีความผิดนี้เป็นทฤษฎีความรับผิดทางละเมิดของประเทศที่ใช้ระบบ Common Law ซึ่งจะให้ความคุ้มครองประโยชน์ในเสรีภาพแห่งการกระทำ มิฉะนั้นอาจมองได้ว่า ผู้ใดที่มีสิทธิกระทำได้โดยชอบก็จะกลายเป็นผู้ละเมิดไปหมด จึงต้องหาหลักเกณฑ์ใหม่มาใส่แทน โดยถือหลักว่า “การกระทำที่ผิดปกติ” ย่อมเป็นการกระทำผิด ความผิด โดยพิจารณาจากผู้มีสิทธิใน ฐานะเช่นเดียวกับเขาจะกระทำเช่นเดียวกันหรือไม่ ถ้าเหมือนกันก็ถือว่าเป็นกระทำตามปกติ ถ้าใช้ สิทธินอกแนวทางที่ผู้อื่นเขาทำกันก็ถือว่าเป็นการกระทำละเมิด ต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน และ เหตุผลอีกประการหนึ่งที่ทำให้เกิดทฤษฎีความผิดนี้ขึ้นมาก็เนื่องจากนักปราชญ์กฎหมายบางท่าน มองว่าทฤษฎีรับภัยไม่สอดคล้องกับความสัมพันธ์ระหว่างความผิดกับความเสียหาย เพราะมองว่า เหตุแห่งความเสียหายต้องเป็นผิดด้วย หากเกิดความเสียหายแล้วต้องรับผิดโดยไม่ได้กระทำผิด ความเจริญของมนุษย์ก็จะหยุดชะงักลง⁸ โดยเริ่มแรกผู้กระทำละเมิดต้องรับผิดเฉพาะเมื่อความเสียหายเกิดจากความจงใจเท่านั้น ดังนั้น แม้ประมาทเลินเล่อทำให้เสียหาย ผู้กระทำละเมิดก็ไม่ ต้องรับผิดเพราะไม่ได้เกิดจากความจงใจ โดยการกระทำโดยจงใจต้องพิจารณาถึงสภาพความใน ใจของผู้กระทำด้วย เมื่อพบความตั้งใจที่จะกระทำให้เขาเสียหายจึงจะเรียกว่า มีความผิดที่จงใจ หรือตั้งใจหรือเจตนากระทำ⁹ ซึ่งต่อมาแนวความคิดเริ่มเปลี่ยนไปเป็นว่า แม้กระทำโดยประมาท เลินเล่อผู้กระทำละเมิดนั้นก็ต้องรับผิดด้วย โดยถือเป็นข้อยกเว้นที่ต้องให้รับผิดและมีลักษณะเป็น กรณียุไป ซึ่งจะเรียกว่ามีความผิดจากความประมาทเลินเล่อก็ต่อเมื่อเขาหาได้ประพฤติดังที่เขา ควรปฏิบัติหรือไม่ หรือเขาหาได้กระทำตามที่เขาคควรกระทำหรือไม่¹⁰ ต่อมาแนวความคิดทฤษฎีนี้ก็ ได้วางหลักเกณฑ์พื้นฐานความรับผิดทั่วไปทางละเมิดว่า “โดยความผิด ถ้าเป็นต้นเหตุแห่งความเสียหายผู้กระทำต้องรับผิด” หรือกล่าวได้ว่า “ไม่มีความรับผิด โดยปราศจากความผิด (No Liability without Fault) หมายความว่า ความเสียหายที่เกิดขึ้นจะต้องเกิดจากความผิดของผู้กระทำละเมิด เท่านั้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁸ พจน ฟูชปาคม, คำบรรยายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยละเมิด, พิมพ์ครั้งที่ 3 (สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา 2525), หน้า 99.

⁹ จี๊ด เศรษฐบุตร, หลักกฎหมายแพ่งลักษณะละเมิด, หน้า 120.

¹⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 121.

ความผิด (Fault) คือ การกระทำอันมิชอบ หรือการกระทำที่ผิดปกติดังกล่าวข้างต้น ซึ่งเป็นเรื่องของสภาพจิตใจของผู้กระทำละเมิด โดยปกติทั่วไปแล้วบุคคลย่อมจะมีความรู้สึกผิดชอบชั่วดีว่าการกระทำของเขานั้นก่อให้เกิดความเดือดร้อนเสียหายต่อผู้อื่นหรือไม่ ถ้าเขารู้สึกว่าการกระทำของเขานั้นก่อให้เกิดความเดือดร้อนเสียหายต่อผู้อื่น แล้วยังกระทำอีกหรือละเลยไม่พิจารณาเสียก่อนแล้วจึงกระทำลงไป โดยพิจารณาจากบุคคลที่อยู่ในฐานะเช่นเดียวกับเขาว่าจะกระทำเช่นเดียวกันหรือไม่ หากการกระทำนั้นบุคคลอื่นยอมไม่กระทำเช่นเดียวกับเขา การกระทำนั้นสังคมจะถือว่าไม่น่าตำหนิ หรือเรียกได้ว่าเป็นการกระทำที่ผิดปกติซึ่งถือเป็นความผิด แต่ถ้าการกระทำนั้นๆ บุคคลอื่นในฐานะเช่นเดียวกับเขา ก็ยอมกระทำเช่นเดียวกันกับเขา การกระทำนั้นสังคมจะถือว่าไม่น่าตำหนิ หรือไม่มีความผิด เมื่อการกระทำนั้นไม่เป็นความผิด บุคคลนั้นจึงไม่ต้องรับผิดชอบ จุดสำคัญของทฤษฎีนี้จึงอยู่ที่การพิจารณาว่าสังคมมีความคิดเห็นอย่างไร ซึ่งก็ย่อมถือตามความรู้สึกอันดีของบุคคลธรรมดาทั่ว ๆ ไป กล่าวได้ว่าแนวความคิดนี้มีพื้นฐานมาจากกฎธรรมชาติ (Law of Nature) คือหลักพื้นฐานความรับผิดชอบนี้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเอง โดยทุกคนยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้อง เป็นไปตามความรู้สึกผิดชอบชั่วดีของคนทั่วไป

อย่างไรก็ตาม มีข้อยกเว้นกรณีที่ผู้กระทำกระทำละเมิดแล้ว แต่ไม่ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนดังกล่าวข้างต้น เรียกว่านิรโทษกรรมทางละเมิด ที่แม้มีการกระทำละเมิดเกิดขึ้นก็ตาม ผู้กระทำละเมิดนั้นหาต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าสินไหมทดแทนไม่ ซึ่งประเด็นเรื่องนิรโทษกรรมนี้ศาสตราจารย์ไพจิตร ปุญญพันธุ์เห็นว่านิรโทษกรรมเป็นสิ่งที่ผู้กระทำมีอำนาจกระทำได้ตามกฎหมาย คือ เรียกว่าเป็นการกระทำที่ชอบ (Justifiable acts) หมายความว่า หากมีความเสียหายเกิดขึ้นแต่ไม่เป็นละเมิด เพราะแม้จะมีการกระทำ ก็เป็นเรื่องที่กฎหมายยอมให้กระทำได้ จึงมิใช่การกระทำผิดกฎหมายอันจะเข้าองค์ประกอบหรือหลักเกณฑ์แห่งการกระทำละเมิดดังกล่าว¹¹ แต่ไม่ว่าบทสรุปของนิรโทษกรรมทางละเมิดจะเรียกว่าเป็นการกระทำที่ชอบทำให้ไม่เข้าองค์ประกอบของการกระทำละเมิด หรือจะเรียกได้ว่าเป็นการกระทำละเมิดแต่ยกเว้นไม่ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนก็ตาม สุดท้ายแล้วหากเป็นการกระทำที่เรียกว่าเป็นนิรโทษกรรมทางละเมิด ผู้กระทำการนั้นจะไม่ต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าสินไหมทดแทน ตัวอย่างของการกระทำที่เรียกว่าเป็นนิรโทษกรรม เช่น

¹¹ ไพจิตร ปุญญพันธุ์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะละเมิด, หน้า

1. การป้องกันและกระทำตามคำสั่งอันชอบด้วยกฎหมาย
2. การทำบุบสลายหรือทำลายทรัพย์สินเพื่อบำบัดป้องกันอันตรายโดยฉุกเฉิน
3. การใช้กำลังเพื่อป้องกันสิทธิของตน
4. การจับสัตว์ของผู้อื่นที่เข้ามาทำความเสียหายในอสังหาริมทรัพย์
5. การกระทำตามจารีตประเพณีหรือหลักการกระทำที่สังคมยอมรับ เช่น ครูทำโทษนักเรียน
6. ผู้เสียหายยินยอม ความยินยอมทำให้ไม่เป็นละเมิด เช่น คนไข้ยอมให้แพทย์ผ่าตัดรักษาโรค
7. การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ เช่น การตรวจค้น จับกุม เจ้าหน้าที่อาจรับผิดชอบละเมิดตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539

แนวความคิดทฤษฎีความผิดนี้ได้รับการยึดถือเรื่อยมา จนกระทั่งเกิดการปฏิวัติอุตสาหกรรมและมีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ความก้าวหน้าทางอุตสาหกรรมเครื่องจักรกลได้เข้ามาแทนที่แรงงานมนุษย์ ทำให้ขาดความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลซึ่งจะทำให้ไม่มีความรับผิดทางละเมิด หากผู้เสียหายไม่อาจพิสูจน์ได้ว่าการกระทำอันเป็นความผิด ผู้เสียหายก็จะไม่ได้รับการเยียวยาในความเสียหายนั้น ดังนั้นจึงส่งผลให้ทฤษฎีรับภัย (Theory of Risk) กลับมามีบทบาทในสังคมอีกครั้ง ในรูปของความรับผิดเด็ดขาด ซึ่งการนำแนวคิดหลักการนี้มาใช้ก็ไม่ได้เป็นการเข้ามาแทนที่หลักความผิดเดิม แต่เข้ามาในฐานะหลักคู่เคียง ในลักษณะที่เป็นข้อยกเว้นของทฤษฎีความผิดนี้

2.2.3 ทฤษฎีความรับผิดเด็ดขาด

ทฤษฎีความรับผิดเด็ดขาดนี้มีชื่อเรียกต่าง ๆ กัน เช่น ความรับผิดโดยไม่มี
ความผิด (Liability without fault) หรือความรับผิดโดยผลแห่งกฎหมาย (liability a imposed by the law) โดยเป็นทฤษฎีความรับผิดทางละเมิดของประเทศที่ใช้ระบบ Common Law เช่นเดียวกัน โดยมีรากฐานเดิมมาจากทฤษฎีรับภัยที่ไม่ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบภายในจิตใจของผู้กระทำ หากมีความเสียหายเกิดขึ้นอันเนื่องมาจากการกระทำของเขา ผู้กระทำละเมิดนั้นก็ต้องรับผิดชอบให้
เยียวยาเสมอ ทฤษฎีนี้มุ่งคุ้มครองความเสียหายในชีวิตและทรัพย์สินของบุคคลมากกว่าจะเน้นที่
ความผิดของผู้กระทำให้เกิดความเสียหาย

สำหรับสาเหตุที่นักนิติศาสตร์ยอมรับทฤษฎีความรับผิดเด็ดขาดนี้เป็นหลักการใหม่ เนื่องจากเป็นทฤษฎีที่เกิดจากความกดดันทางสังคม จากเหตุการณ์ที่คนงานและผู้เสียหายถูกศาลปฏิเสธไม่บังคับให้มีการชดเชยค่าสินไหมทดแทนอันเนื่องมาจากการขาดความผิด (Fault) ทำให้เกิดความกดดันทางสังคมเพื่อเร่งให้มีการแก้ไขปัญหานี้ ประกอบกับวิวัฒนาการทางอุตสาหกรรมทำให้ขาดความสัมพันธ์ระหว่างการทำกระทำและผล จึงไม่อาจแสดงให้ศาลเห็นถึงความผิดได้ ทำให้ไม่มีการชดเชยเยียวยาตามความรับผิดทางละเมิด

ทฤษฎีความรับผิดเด็ดขาดนี้เป็นความรับผิด โดยอาศัยเหตุที่ว่ากฎหมายบัญญัติให้ต้องรับผิด ซึ่งบุคคลผู้ต้องรับผิดจะต้องรับผิดในผลที่เกิดขึ้นแม้ว่าบุคคลนั้นจะมีได้กระทำการโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อที่จะก่อให้เกิดความเสียหายนั้นก็ตาม โดยคดีที่วางหลักทฤษฎีความรับผิดเด็ดขาด ได้แก่ คดี Rylands V. Fletcher(1886)^{๖๖} แนวคิดเรื่องความรับผิดเด็ดขาดนี้มีลักษณะเป็นข้อยกเว้นของหลักไม่มีความรับผิดโดยปราศจากความผิดตามทฤษฎีความผิดข้างต้น ดังนั้น ในฐานะที่เป็นข้อยกเว้นจึงต้องมีการจำกัดขอบเขตไว้ โดยจะใช้กับกรณีที่ยากแก่การพิสูจน์หาความผิดของผู้กระทำ แต่ก็มิได้หมายความว่าความรับผิดเด็ดขาดนี้เป็นความรับผิดโดยสมบูรณ์ (Absolute liability) เนื่องจากการรับผิดตามทฤษฎีความรับผิดเด็ดขาดนั้น ยังคงมีข้อยกเว้นที่ทำให้ไม่ต้องรับผิดได้ เช่น เหตุสุดวิสัย และเหตุที่ความเสียหายเกิดขึ้นเพราะความผิดของผู้เสียหายเอง ความรับผิดเด็ดขาดจึงต่างจากความรับผิดโดยสมบูรณ์ที่ไม่มีข้อยกเว้นสำหรับความรับผิดใด ๆ ทั้งสิ้น หมายความว่าบุคคลผู้ต้องรับผิดโดยสมบูรณ์นั้นย่อมจะต้องรับผิดในความเสียหายทุกอย่างที่เขามีส่วนเกี่ยวข้องตามที่กฎหมายบัญญัติไว้

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^{๖๖}คดี Rylands V. Fletcher(1886) จำเลยเป็นเจ้าของเหมืองแร่ อยู่ในที่ดินติดกับที่ดินโจทก์ จำเลยได้ก่อสร้างเขื่อนกั้นน้ำในที่ดินของตนโดยว่าจ้างวิศวกรให้เป็นผู้สร้างเขื่อนในลักษณะที่เป็นการว่าจ้างทำของ เมื่อเขื่อนกั้นน้ำสร้างเสร็จ และเริ่มใช้งาน เขื่อนไม่อาจกั้นน้ำได้ น้ำจึงไหลผ่านที่ดินของจำเลยเข้าไปในที่ดินของโจทก์ซึ่งอยู่ติดกัน โจทก์ได้รับความเสียหายจึงนำคดีมาสู่ศาลเพื่อฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายจากจำเลย ผู้พิพากษาแบล็คเบิร์น (Blackburn) ได้วางหลักเกณฑ์ว่า การที่บุคคลหนึ่งบุคคลใดนำสิ่งใดหรือก่อสร้างสิ่งหนึ่งสิ่งใดขึ้นในที่ดินของตนหรือมีหน้าที่ดูแลสิ่งหนึ่งสิ่งใด เพราะสิ่งของนั้นอยู่ในที่ดินของตน บุคคลนั้นมีหน้าที่โดยเด็ดขาดที่จะต้องดูแลรักษาทรัพย์สินนั้น และจะต้องรับผิดชอบในความเสียหายอันเกิดจากสิ่งนั้นทุกกรณีไป

ลักษณะของความรับผิดชอบเด็ดขาดมี 2 ประการหลัก ดังนี้¹²

1. บุคคลที่จะต้องรับผิดชอบ

การที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งจะต้องรับผิดชอบนั้นก็ต้องเป็นเพราะเขาเป็นบุคคลที่อยู่ในสถานะเช่นนั้น คือสถานะที่เขาเป็นผู้รับผิดชอบ เป็นผู้ดูแล หรือเป็นเจ้าของ ฯลฯ เขาจะต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นหากเขาอยู่ในสถานะของผู้ก่อให้เกิดความเสียหาย ไม่ใช่ว่าเขารับผิดชอบเพราะความรับผิดชอบของเขาเกิดจากความผิดของเขาแต่อย่างใด ในเรื่องสถานะของบุคคลที่ต้องรับผิดชอบนี้มีความคิดของ Pufendorf (1632-1694) ที่เสนอว่าบุคคลใดก็ตามที่ได้รับประโยชน์จากกิจการทางเศรษฐกิจ จะต้องรับผิดชอบเต็มจำนวนในความเสียหายจากกิจการนั้น แม้ว่าเขาจะไม่มี ความผิดก็ตาม หมายความว่าเมื่อบุคคลใดกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อเอาผลประโยชน์แห่งการกระทำนั้น หากว่าการกระทำนั้นก่อให้เกิดผลร้ายมีภัยขึ้น บุคคลผู้กระทำนี้ก็ต้องรับผิดชอบ ไม่ควรให้ผู้อื่นได้รับเคราะห์ภัยนั้นด้วย ตรงกับทฤษฎีรับภัยที่ถือเอาหลักเกณฑ์การเอาประโยชน์ดังกล่าวอธิบายแล้วข้างต้น

2. ทรัพย์สินที่เขาต้องรับผิดชอบ

ความรับผิดชอบโดยเคร่งครัดสำหรับความผิดที่เกิดจากวัตถุหรือสิ่งของนั้น โดยมากแล้วกฎหมายจะกำหนดประเภท ชนิด และคุณสมบัติของสิ่งของนั้น ๆ ไว้ เพื่อเป็นการจำกัดขอบเขตมิให้มีการใช้หลักความรับผิดชอบเด็ดขาดกว้างมากเกินไป และเพื่อความชัดเจนในการตีความกฎหมาย เช่นอาจกำหนดให้หมายความเฉพาะสิ่งของที่อันตรายเท่านั้น หรือหมายความเฉพาะถึงยานพาหนะอันเดินด้วยกำลังเครื่องจักรกลเท่านั้น

บทบัญญัติความรับผิดชอบเด็ดขาด มิได้มีอยู่ในทางแพ่งเท่านั้น แต่มีปรากฏอยู่ในทางอาญาด้วย เช่น ความรับผิดชอบต่อการตาย และการรับอันตรายสาหัส ในขณะที่มีการชูลมุนต่อผู้ของผู้บุคคลเข้าร่วมในการชูลมุนต่อผู้ เป็นต้น แต่ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ไม่ได้มุ่งประสงค์ศึกษาถึงทฤษฎีความรับผิดชอบทางอาญาจึงขอไม่กล่าวถึงรายละเอียดดังกล่าว

¹² ภัทรศักดิ์ วรรณแสง, หลักกฎหมายละเมิด, พิมพ์ครั้งที่ 7, ปรับปรุงใหม่.

2.3 ความเสียหายและค่าสินไหมทดแทนที่อาจเกิดขึ้น

ความรับผิดทางละเมิดนั้นโดยหลักแล้วเป็นความรับผิดที่เกิดจากการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดไม่ว่าเป็นการกระทำโดยจงใจ หรือประมาทเลินเล่อ อันเป็นการล่วงละเมิดสิทธิของบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมาย และการกระทำนั้นได้ก่อให้เกิดความเสียหายต่อบุคคลอื่นนั้น หมายความว่าหากมีการกระทำที่เป็นการล่วงละเมิดแล้วบุคคลนั้นไม่ได้รับความเสียหายใด ๆ ก็ยังไม่อาจเรียกได้ว่าเป็นการกระทำละเมิด อันนำมาซึ่งความรับผิดทางละเมิด โดยความเสียหายนี้อาจเป็นได้ทั้งความเสียหายที่อาจคำนวณเป็นตัวเงินได้ เช่น ถูกทำร้ายบาดเจ็บต้องชดใช้ค่ารักษาพยาบาล หรือเป็นความเสียหายที่ไม่อาจคำนวณเป็นตัวเงินได้ เช่น ถูกหมิ่นประมาท ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ชื่อเสียง ทั้งนี้ ความเสียหาย หมายถึง การขาดผลประโยชน์ที่ควรจะได้รับ หรือการเป็นอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย หรือสิทธิต่าง ๆ ที่กฎหมายให้การรับรองไว้¹³ ซึ่งอย่างไรจะถือว่าเป็นความเสียหายนั้น ต้องอาศัยการวินิจฉัยของบุคคลธรรมดา หรือปктиชนที่คิดเห็นโดยชอบในสังคมเป็นมาตรฐาน¹⁴

เหตุผลที่สนับสนุนว่าความรับผิดทางละเมิดต้องมีความเสียหายนั้นก็คือ ความแตกต่างระหว่างหลักความรับผิดทางแพ่งและหลักความรับผิดทางอาญา โดยหลักความรับผิดทางแพ่งมีวัตถุประสงค์มุ่งไปในทางใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อเยียวยาความเสียหาย ไม่ใช่การลงอาญาโทษแก่ผู้ทำความผิด

ซึ่งการชดใช้เยียวยาความเสียหาย หรือที่เรียกว่าค่าสินไหมทดแทน ตามความเข้าใจส่วนมาก มักจะเข้าใจว่าค่าสินไหมทดแทน หมายถึง ค่าเสียหาย ทั้งที่แท้จริงแล้วไม่ได้เป็นเช่นนั้นในทุกกรณี กล่าวคือ “ค่าเสียหาย” จะมุ่งหมายถึงจำนวนเงินที่ผู้กระทำละเมิดต้องชดใช้จากความเสียหายที่ตนได้ก่อขึ้น ไม่ว่าจะเป็ความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สิน หรือสิทธิอื่นอย่างอื่น แต่ในส่วนของ “ค่าสินไหมทดแทน” จะมีความหมายกว้างกว่านั้น โดยหมายถึงการชดใช้ความเสียหายที่เกิดจากการกระทำละเมิด ไม่ว่าจะความเสียหายนั้นจะอาจคำนวณเป็นเงินได้หรือไม่ก็ตาม เพื่อให้ผู้เสียหายกลับคืนสู่ฐานะเดิม ไม่ว่าจะด้วยวิธีการใด โดยไม่ได้หมายเฉพาะถึงตัวเงินเพียงอย่างเดียวเท่านั้น

¹³ วารีนาสกุล, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วย ละเมิด จัดการงานนอกสิ่ง ลามมิควรได้, (กรุงเทพมหานคร: คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2515), หน้า 56

¹⁴ ไพจิตร ปุณณพันธ์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะละเมิด, หน้า 28.

2.3.1 ลักษณะของความเสียหาย

ดังที่ได้กล่าวแล้วว่าความเสียหาย คือ การขาดผลประโยชน์ที่ควรจะได้รับ หรือ การเป็นอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด ซึ่งความรับผิดทางละเมิดจะต้องมีความเสียหายเกิดขึ้นเท่านั้น จึงจะทำให้ผู้กระทำละเมิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนได้ ความเสียหายจึงเป็นประเด็นสำคัญในการพิจารณาถึงความรับผิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทน โดยความเสียหายที่ผู้กระทำละเมิดต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนต้องมีลักษณะ ดังนี้¹⁵

1) ความเสียหายนั้นมีลักษณะที่แน่นอน

ความเสียหายที่แน่นอน หมายถึง เมื่อบุคคลผู้ถูกทำละเมิดหรือผู้เสียหายนั้นได้รับความเสียหายขึ้นแล้ว ความเสียหายนั้นต้องเป็นความเสียหายที่เห็นได้ชัดเจน และเป็นความเสียหายที่ไม่ไกลกว่าเหตุ ซึ่งไม่ได้หมายถึงเฉพาะถึงความเสียหายในปัจจุบันเท่านั้น แต่ยังหมายความรวมถึงความเสียหายในอนาคตด้วย หากว่าความเสียหายนั้นมีลักษณะแน่นอนว่าจะเกิดขึ้น แม้ในขณะนั้นจะยังไม่เกิดขึ้นก็ตาม

ส่วนความเสียหายที่ไม่แน่นอน หมายถึง ความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นก็ได้ หรืออาจไม่เกิดขึ้นก็ได้ ซึ่งความเสียหายที่ไม่แน่นอนนี้ยังไม่เพียงพอที่จะเรียกร้องให้รับผิดทางละเมิด เพราะความเสียหายนั้นไม่ได้เป็นผลโดยตรงมาจากการกระทำที่เป็นความผิด ต้องอาศัยเหตุอื่นประกอบจึงจะทำให้เกิดความเสียหาย ความเกี่ยวเนื่องระหว่างความผิดและความเสียหายจึงใกล้เคียง เรียกว่าเป็นความเสียหายที่ไกลกว่าเหตุ ตัวอย่างเช่น ขณะที่มีการแข่งม้าชิงรางวัล คนดูผู้หนึ่งได้ทิ้งไม้เท้าของตนขวางทางแข่ง ม้าแข่งตัวหนึ่งได้ล้มลง เจ้าของม้าจึงได้ฟ้องร้องคนดูผู้ทิ้งไม้เท้าให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนความเสียหายที่เขาไม่อาจจะชนะและไม่ได้รับรางวัล อันนี้เป็นความเสียหายที่ไม่แน่นอน เพราะหากม้าแข่งของโจทก์ไม่ล้ม ก็ยังไม่แน่ว่าจะชนะการแข่งม้านี้หรือไม่¹⁶

¹⁵ วารีนาสกุล, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วย ละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลามมีควรวได้, หน้า 57.

¹⁶ จีต เศรษฐบุตร, หลักกฎหมายแพ่งลักษณะละเมิด, หน้า 74.

2) ต้องเป็นความเสียหายตามกฎหมาย

ความเสียหายตามกฎหมาย หมายถึง ความเสียหายที่กฎหมายยอมรับ ซึ่งรวมถึงความเสียหายทางศีลธรรมด้วย การยินยอมให้ผู้อื่นกระทำแม้โดยพสุตินัยจะเกิดความเสียหายแต่โดยนิตินัยแล้วไม่ถือว่ามีความเสียหายเกิดขึ้น ตรงกับหลักที่ว่า ความยินยอมของผู้ถูกกระทำไม่ก่อให้เกิดเป็นละเมิด

ส่วนความเสียหายทางศีลธรรมนั้น ตำราฝรั่งเศสได้แยกพิจารณาความเสียหายที่เกิดขึ้นโดยละเมิดนั้นออกเป็นความเสียหายเกี่ยวกับวัตถุอันมีรูปร่างเป็นตัวตนได้ (préjudice matériel) กับความเสียหายที่ไม่มีรูปร่างและจับต้องไม่ได้ หรือเรียกอีกอย่างได้ว่าความเสียหายทางศีลธรรม (préjudice moral) แต่ความจริงแล้วการที่เข้าใจว่าความเสียหายทางศีลธรรม คือความเสียหายที่ไม่มีรูปร่างนั้น ก็ยังไม่ถูกต้องนัก ควรจะแปลความหมายของ ความเสียหายทางศีลธรรม ว่าเป็นความเสียหายต่อสิทธิในกองทรัพย์สินมากกว่า¹⁷ (ส่วนความเสียหายที่เกี่ยวกับวัตถุอันมีรูปร่างเป็นตัวตนนั้นควรแปลความหมายว่า เป็นความเสียหายต่อสิทธิในกองทรัพย์สิน) เช่น ความเสียหายต่อชื่อเสียงและเกียรติคุณ ความเสียหายต่อจิตใจ ความเสียหายต่อสิทธิในครอบครัว เป็นต้น ซึ่งก็มีข้อถกเถียงว่าค่าสินไหมทดแทนไม่อาจเข้าแทนที่ความเสียหายทางศีลธรรมได้ โดยนักกฎหมายในระบบ Civil Law มีความเห็นแตกต่างกันแยกเป็น 2 ฝ่าย คือ

ฝ่ายแรก ไม่เห็นด้วยที่กฎหมายให้สิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนอันมิใช่ตัวเงิน ด้วยเหตุผลต่างๆ เช่น พิสูจน์ความมีอยู่ของความเสียหายอันมิใช่ตัวเงินไม่ได้ โดยเห็นว่าเป็นเรื่องทางจิตใจซึ่งขึ้นอยู่กับแต่ละคน และเป็นการผิดศีลธรรมที่จะนำสิ่งที่มีคุณค่ามาประเมินค่าเป็นเงิน

ฝ่ายที่สอง เห็นว่าแม้ความเสียหายที่ไม่เป็นตัวเงินจะพิสูจน์ได้ยาก แต่ก็เชื่อว่าพิสูจน์ไม่ได้ การเรียกค่าสินไหมทดแทนความเสียหายที่ตนได้รับมิได้ผิดศีลธรรมด้วย แต่กลับเป็นสิ่งจำเป็นและยุติธรรมที่จะให้ผู้เสียหายได้รับการเยียวยาได้มากที่สุด

ทั้งนี้ไม่ว่าความเห็นที่แตกต่างจะเป็นอย่างไรก็ตาม แต่กฎหมายไทยก็ยอมรับการเรียกค่าสินไหมทดแทนอันเกิดจากความเสียหายที่ไม่เป็นตัวเงินได้ โดยในมาตรา 446 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ อันมีที่มาจากประมวลกฎหมายเยอรมัน มาตรา 847 ได้ให้สิทธิผู้เสียหายที่มีมิใช่ตัวเงิน อันเกิดจากกรณีที่ทำละเมิดให้เขาเสียหายแก่ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ หรือหญิงต้องเสียหายอันเกิดจากการละเมิดอันเป็นความผิดอาญาเกี่ยวกับเพศ และในมาตรา

¹⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 80.

447 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์อันมีที่มาจากประมวลกฎหมายแพ่งญี่ปุ่นมาตรา 723 นอกจากจะให้สิทธิผู้เสียหายร้องขอให้จัดการตามสมควรเพื่อให้ชื่อเสียงกลับคืนดีแล้ว ยังรับรองสิทธิที่จะเรียกค่าเสียหายแก่ชื่อเสียง อันเป็นค่าเสียหายที่มีตัวตนเงินด้วยดีได้ อย่างไรก็ตามค่าสินไหมทดแทนอันเกิดจากความเสียหายที่ไม่เป็นตัวตนนี้เป็นสิทธิที่กฎหมายกำหนดให้เป็นเฉพาะตัวผู้เสียหายเท่านั้น จึงไม่อาจโอนให้แก่บุคคลอื่นได้ ไม่สามารถตกทอดเป็นมรดกแก่ทายาทได้ เว้นแต่ผู้เสียหายได้ฟ้องคดีไว้ก่อนตาย ทายาทจึงรับมรดกความของผู้เสียหายต่อไป¹⁸

3) เป็นความเสียหายในปัจจุบัน หรือจะเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นแน่นอนในอนาคตก็ได้ แต่ต้องไม่ใช่ความเสียหายที่เกิดขึ้นก่อนมีการละเมิด

ความเสียหายเหล่านี้เป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นเห็นได้ทันทีในขณะที่มีการทำละเมิด เช่น การทำให้เสียหายถึงแก่ความตาย ผู้กระทำละเมิดนั้นต้องรับผิดชอบใช้ค่าปลงศพ ตลอดจนค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่จำเป็นในการปลงศพ ซึ่งเป็นความเสียหายที่ใกล้กับเหตุ และจะต้องรับผิดชอบในค่าอุปการะเลี้ยงดูทายาท (ถ้ามี) ซึ่งนับว่าเป็นความเสียหายทางศีลธรรมและเป็นความเสียหายในอนาคตความเสียหายที่เกิดขึ้นแล้วในอดีตไม่ถือว่าเป็นความเสียหายที่จะเข้าองค์ประกอบตามนี้ เช่น นาย ก. ลักเรือของ นาย ข. แต่เรือนั้นชำรุดแล้วไม่อาจใช้ประโยชน์ได้ ค่าเสียหายที่นาย ข. ได้รับต้องเป็นไปตามสภาพเรือในขณะที่นาย ก. ลักเรือนั้น ความเสียหายอันเนื่องจากรือชำรุดนั้นไม่อาจเอามาคิดคำนวณด้วยกันได้ นาย ก. จึงไม่ต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนในส่วนนี้ ทั้งนี้ ความเสียหายที่เกิดขึ้นอันต้องรับผิดชอบทางละเมิดนั้น ต้องเป็นความเสียหายที่เกิดแก่ชีวิตร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด โดยอาจแยกอธิบายความหมายของความเสียหายแต่ละลักษณะ ได้ดังต่อไปนี้¹⁹

เสียหายแก่ชีวิต หมายถึง การกระทำต่อบุคคลอื่นอันทำให้บุคคลนั้นถึงแก่ความตายโดยตรง ซึ่งในกรณีเช่นนี้ผู้กระทำละเมิดไม่อาจชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เสียหาย หรือผู้ถูกทำละเมิดนั้นได้ ผู้กระทำละเมิดจึงต้องจ่ายค่าสินไหมทดแทนให้แก่บุคคลที่สามแทน

¹⁸ รายละเอียดโปรดดู ไพจิตร บุญญพันธุ์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะละเมิด, หน้า 215-223. ประกอบ สนันทิภรณ์ ไสตติพันธ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่งและลามิควรได้, หน้า 294.

¹⁹ วารีนาสกุล, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วย ละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลามิควรได้, หน้า 61-62.

เสียหายแก่ร่างกาย หมายถึง การกระทำที่ทำให้ร่างกายของบุคคลอื่นนั้นได้รับความเจ็บปวด หรือทำให้บุคคลอื่นนั้นเสียอวัยวะส่วนหนึ่งส่วนใดของร่างกายไป รวมตลอดถึงการทำให้ประสาทซึ่งนับว่าเป็นส่วนหนึ่งของร่างกายได้รับอันตราย

เสียหายแก่อนามัย หมายถึง การที่ทำให้ร่างกายของผู้อื่นเสื่อมสุขภาพไป หรืออาจเป็นการบั่นทอนสุขภาพจิตก็ได้ เช่น การทำให้เกิดกลิ่นเหม็นรบกวนผู้อื่น หรือการกระทำการส่งเสียงดังเป็นที่รบกวนผู้อื่น

เสียหายแก่เสรีภาพ หมายถึง การข่มขืนใจให้ผู้อื่นกระทำการ หรือไม่กระทำการ หรือจำยอมอยู่ใต้อาณัติอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือการหน่วงเหนี่ยวกักขังบุคคลอื่นไว้โดยไม่มีอำนาจตามกฎหมาย ซึ่งคำว่าเสรีภาพในที่นี้ หมายความว่าเสรีภาพในการเคลื่อนไหวเท่านั้น มิได้หมายถึงเสรีภาพอื่น ๆ เช่น เสรีภาพในการพูด เสรีภาพในการนับถือศาสนา เป็นต้น

เสียหายแก่ทรัพย์สิน หมายถึง การกระทำต่อตัวทรัพย์สินนั่นเอง ซึ่งทรัพย์สิน หมายถึง ทรัพย์ที่มีรูปร่าง และทรัพย์ที่ไม่มีรูปร่างซึ่งอาจมีราคาและถือเอาได้ ดังนั้นเสียหายแก่ทรัพย์สิน จึงหมายความว่า ทำให้ทรัพย์สินของบุคคลอื่นเสื่อมเสียหรือขาดประโยชน์ผิดไปจากธรรมดา หรือทำให้รูปร่างของทรัพย์สินนั้นบอบสลายไป

เสียหายแก่สิทธิ คำนี้เป็นคำที่มีความหมายกว้างมาก เพราะแท้จริงแล้วการก่อให้เกิดความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สิน ที่กล่าวมาข้างต้น ต่างก็เป็นเรื่องของการก่อให้เกิดความเสียหายแก่สิทธิทั้งนั้น ซึ่งคำว่า "สิทธิ" หมายถึง ประโยชน์ หรืออำนาจ ที่กฎหมายรับรอง คุ้มครอง และบังคับให้ สิทธินั้นมีลักษณะสองประการ คือ สิทธิเด็ดขาด (Absolute right) ซึ่งเป็นสิทธิที่มีต่อบุคคลโดยทั่วไป และสิทธิสัมพัทธ์ (Relative right) ซึ่งเป็นสิทธิที่เจ้าหน้าที่ต่อลูกหนี้ โดยอาจเป็นการให้โอนกรรมสิทธิ์ กระทำการ หรืองดเว้นกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดตามสัญญา แต่การเสียหายแก่สิทธิในที่นี้ หมายถึงสิทธิส่วนตัวเท่านั้น โดยสิทธิส่วนตัว (Right of Privacy) หมายถึง สิทธิของแต่ละบุคคลที่จะไม่ให้ใครยุ่งเกี่ยวในทางส่วนตัวมากเกินไปจนขอบเขต สิทธิอันนี้ย่อมเป็นสิทธิเด็ดขาด และสิทธิที่ว่านี้ยังรวมไปถึงสิทธิที่จะไม่ให้ผู้ใดล่วงล้ำยุ่งเกี่ยวโดยที่บุคคลต้องการอยู่คนเดียวด้วย เช่น การแอบฟัง การบันทึกเสียง การถ่ายภาพ เป็นต้น แต่หากว่าผู้กระทำมีอำนาจจะกระทำได้ เช่น พนักงานฝ่ายปกครองทำหน้าที่เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน โดยการแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานตามอำนาจหน้าที่ย่อมไม่เป็นการละเมิด อีกทั้ง การได้รับอนุญาตให้กระทำ ย่อมเป็นกรณีเกี่ยวกับความยินยอมของผู้เสียหายซึ่งไม่ทำให้เป็นละเมิดเช่นกัน

อย่างไรก็ตาม การจะเป็นละเมิดเพราะทำให้เกิดความเสียหายแก่สิทธิของผู้อื่น นั้นจะต้องเป็นการล่วงสิทธิที่ปรากฏตามกฎหมาย กล่าวคือ มีกฎหมายรับรองและคุ้มครองสิทธินั้นไว้ เช่น ทรัพย์สิน สิทธิในครอบครัว การสืบมรดก เป็นต้น

นอกจากนั้น สิ่งสำคัญที่ต้องคำนึงถึงในเรื่องของความเสียหายก็คือ ความเสียหายนั้นต้องเป็นผลมาจากการกระทำของผู้กระทำละเมิดนั้นด้วย หมายความว่าต้องมี ความสัมพันธ์ระหว่างเหตุกับผล หรือระหว่างความผิดกับความเสียหาย ซึ่งต้องพิจารณาเป็นรายกรณี ๆ ไป ซึ่งผลของการรับผิดนั้นควรอยู่ในขอบเขตเพียงใด เพราะผลบางอย่างอันสืบเนื่องมาจากการกระทำของผู้กระทำละเมิดนั้น ก็อาจอยู่นอกขอบเขตที่ควรจะต้องรับผิด หรือ เพราะเหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งอาจเป็นผลมาจากเหตุหลายประการประกอบกัน ซึ่งทฤษฎีที่ใช้พิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลนี้มีทฤษฎีที่เกี่ยวข้องด้วยกัน 2 ทฤษฎี ดังนี้²⁰

1. ทฤษฎีความเท่ากันแห่งเหตุหรือทฤษฎีเงื่อนไข

หากปรากฏว่าถ้าไม่มีการกระทำดังที่กล่าวหา ผลจะไม่เกิดเช่นนั้น ผลที่เกิดขึ้นนั้น เป็นผลจากการกระทำที่ถูกกล่าวหา ผลอันใดอันหนึ่งอาจเกิดขึ้นได้จากเหตุหลายประการ ถ้าเหตุอันหนึ่งคือการกระทำของผู้ถูกกล่าวหาแล้ว ผู้นั้นก็ต้องรับผิดโดยไม่ต้องคำนึงว่ายังมีเหตุอื่นที่ก่อให้เกิดความเสียหายนั้นด้วยเหมือนกัน เพราะถือว่าเหตุทุก ๆ เหตุมีน้ำหนักเท่ากัน จะถือว่าเป็นแต่เหตุบางประการเท่านั้นที่ก่อให้เกิดผลขึ้นหาได้ไม่ เพราะถ้าไม่มีเหตุทุก ๆ ประการเหล่านั้น รวมเข้าด้วยกันแล้ว ผลก็ย่อมไม่เกิดขึ้น ซึ่งทฤษฎีนี้มีข้อเสียตรงที่อาจทำให้ผู้กระทำละเมิด ต้องรับผิดโดยไม่มีขอบเขตจำกัด

2. ทฤษฎีมูลเหตุเหมาะสม

ทฤษฎีนี้ถือว่าในบรรดาเหตุทั้งหลายที่ก่อให้เกิดผลขึ้นนั้น ในแง่ความรับผิดชอบของผู้กระทำการใด ๆ แล้ว เฉพาะแต่เหตุที่ตามปกติย่อมก่อให้เกิดผลเช่นนั้นเท่านั้นที่ผู้กระทำ การนั้นจะต้องรับผิด ซึ่งตรงกับหลักวินิจัยความผิดหรือประมาทเลินเล่อของผู้กระทำ ที่ต้อง วินิจัยตามพฤติการณ์ที่บุคคลในฐานะเช่นนั้นควรจะทราบ ข้อเสียของทฤษฎีนี้ คือ ความรับผิดชอบของผู้กระทำละเมิดจะแคบอยู่เฉพาะภายในขอบเขตที่ควรได้คาดเห็นเท่านั้น จึงอาจขัดกับความเป็นจริงได้ที่ความเสียหายเป็นผลจากการกระทำของตนแท้ ๆ แต่ผู้กระทำละเมิดนั้น กลับไม่ต้องรับผิด

²⁰ ไพจิตร ปุณณพินธุ์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะละเมิด, หน้า

อย่างไรก็ตาม ในความรับผิดทางละเมิด ความรับผิดของผู้ก่อความละเมิดย่อมมีขอบเขตจำกัดอยู่เฉพาะที่เกิดจากความรับผิดของผู้กระทำนั้น กล่าวคือ ความเสียหายนั้นเกิดขึ้นไม่ว่าจะเกิดจากการกระทำโดยจงใจ หรือประมาทเลินเล่อ ถ้าผลนั้นเกิดแก่ผู้เสียหายแล้ว ผู้กระทำก็ต้องรับผิดไม่ว่าผลจะเป็นเช่นไร จะถือว่าไกลกว่าเหตุไม่ได้ จึงมีความเห็นว่า เมื่อผู้ทำละเมิดก่อความเสียหาย แม้เป็นผลที่ตนไม่อาจคาดหมายได้ก็ตาม แต่หากเป็นผลโดยตรงจากการกระทำของตนแล้ว ผู้กระทำละเมิดก็ต้องรับผิด แต่ถ้ามิใช่ผลโดยตรงก็ไม่ต้องรับผิด เห็นได้ว่าไม่มีเหตุที่ผู้เสียหายจะต้องรับบาปเคราะห์ ผู้กระทำละเมิดเท่านั้นที่ควรต้องรับภาระชดใช้ค่าสินไหมทดแทน

2.3.2 วิธีการชดใช้ความเสียหาย หรือวิธีการชดใช้ค่าสินไหมทดแทน

เมื่อบุคคลใดก่อความเสียหายขึ้นแก่บุคคลอื่นโดยไม่มีอำนาจจะกระทำได้ และความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นมีความสัมพันธ์กับการกระทำ หรือดเว้นการกระทำของบุคคลนั้น ก็ย่อมเป็นการชอบธรรมที่ผู้ก่อความเสียหายนั้นต้องชดใช้ในความเสียหายที่เกิดขึ้น

ความรับผิดทางละเมิดนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อชดเชยความเสียหายที่เกิดจากการกระทำละเมิด โดยผู้เสียหายย่อมสามารถเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากผู้กระทำละเมิดได้ด้วยเหตุนี้ ค่าสินไหมทดแทนจึงเป็นปัจจัยสำคัญของความรับผิดทางละเมิด เพราะไม่ว่าความเสียหายจะเกิดในรูปแบบใด จะเป็นความเสียหายต่อสิทธิในทรัพย์สิน หรือความเสียหายต่อสิทธินอกทรัพย์สิน หรือที่เรียกว่าความเสียหายทางศีลธรรม ผู้กระทำละเมิดก็ย่อมต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนจากการกระทำนั้นเสมอ

คำว่า "ค่าสินไหมทดแทน" เป็นคำที่แปลมาจากภาษาอังกฤษว่า "Compensation" มีความหมายว่า การชดเชยความเสียหาย ซึ่งมีได้หมายถึงแต่เพียงจำนวนเงินที่กำหนดขึ้นเพื่อชดเชยความเสียหายที่เรียกกันว่า ค่าเสียหาย (Damage) เท่านั้น แต่ค่าสินไหมทดแทนยังมีความหมายครอบคลุมถึงการกระทำอย่างอื่นที่สามารถทำให้ผู้เสียหายกลับคืนสู่สภาพเดิมเสมือนมิได้เกิดการละเมิดนั้นๆ ขึ้นด้วย เนื่องจากการกระทำละเมิดบางอย่างนั้นการชดใช้ค่าเสียหายมิได้เป็นวิธีการที่ดีที่สุดที่จะทำให้ผู้เสียหายกลับคืนสู่สภาพเดิมได้

ความมุ่งหมายในการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนนี้เป็นหลักการของระบบกฎหมายซีวิลลอว์ (Civil Law) ที่ได้วางหลักเกณฑ์เรื่องการชดใช้ความเสียหายที่เกิดจากการกระทำละเมิดโดยอาศัยทฤษฎีนี้เป็นหลักสำคัญ กล่าวคือ ผู้เสียหายอยู่ในฐานะเจ้าหน้าที่มีสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากผู้กระทำละเมิดที่อยู่ในฐานะลูกหนี้ได้เท่านั้น เพียงเพื่อทำให้ผู้เสียหายกลับคืนสู่ฐานะเดิมเสมือนไม่มีการกระทำละเมิดนั้น และต้องไม่เกินไปกว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นจริงด้วย ผู้เสียหายไม่มีสิทธิที่จะทำการแก้แค้นผู้กระทำละเมิดได้เอง คงมีเพียงความสัมพันธ์

ในทางนี้ต่อกันเท่านั้น ส่วนระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) จะพิจารณาการกระทำละเมิดเป็นเรื่อง ๆ ไป และมีได้แบ่งแยกแนวความคิดในเรื่องความรับผิดทางแพ่งออกจากความรับผิดทางอาญาอย่างชัดเจน กล่าวคือ การกำหนดค่าสินไหมทดแทนในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์จะไม่ได้ยึดหลักว่าด้วยทฤษฎีหนี้เพียงอย่างเดียว เนื่องจากกฎหมายคอมมอนลอว์ไม่มีหลักเกณฑ์เรื่องหนี้ ดังนั้นจึงอาจเป็นการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อตอบแทนความรุนแรงแห่งพฤติการณ์ของการกระทำละเมิด โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะลงโทษผู้กระทำละเมิดด้วยก็ได้²¹

ก. วิธีกำหนดค่าสินไหมทดแทน

การชดใช้ค่าสินไหมทดแทน ผู้กระทำละเมิดจะต้องชดใช้เป็นจำนวนเท่าใด และด้วยวิธีใดนั้น ขึ้นอยู่กับการพิสูจน์ถึงความเสียหายของผู้เสียหาย หรือโจทก์เอง ซึ่งต้องแสดงให้เห็นถึงจำนวนความเสียหายที่แท้จริง อย่างไรก็ตาม มีบางกรณีที่ไม้อาจหาพยานหลักฐานเพื่อมาพิสูจน์ถึงความเสียหายที่แท้จริงได้ หรือเป็นกรณีที่การละเมิดนั้นก่อให้เกิดความเสียหายที่ไม้อาจคิดคำนวณเป็นเงินได้ การกำหนดค่าสินไหมทดแทนนี้ก็จะตกอยู่ในดุลพินิจของศาล เพราะแม้โจทก์ หรือผู้เสียหายนั้นจะไม่ได้นำสืบถึงค่าเสียหายที่เกิดขึ้น ศาลก็มีดุลพินิจที่จะวินิจฉัยและกำหนดชดใช้ความเสียหายแก่โจทก์เพื่อความยุติธรรมได้ ซึ่งศาลมีอิสระที่จะกำหนดวิธีการชดใช้ความเสียหาย การกำหนดค่าสินไหมทดแทนเป็นดุลพินิจที่แท้จริงของศาล

กฎหมายให้อำนาจศาลในการวินิจฉัยโดยกว้างขวางว่าจะพึงให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนกันโดยสถานใด (The manner) และจะพึงชดใช้ค่าสินไหมทดแทนกันเพียงใด (The extent) โดยต้องถือเอาความสูญเสียที่ผู้เสียหายได้รับเป็นสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนที่อาจคำนวณเป็นเงินได้หรือไม้อาจคำนวณเป็นเงินได้ก็ตาม และทั้งในกรณีที่เป็นการวินิจฉัยว่าสถานใดก็ดี เพียงใดก็ดี ย่อมต้องเป็นไปตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิดทั้งสิ้น²²

²¹ ปริญญาวัน ชมเสวก, "ค่าเสียหายเชิงลงโทษคดีละเมิด," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550), หน้า 122.

²² ไพจิตร บุญญพันธ์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะละเมิด, หน้า 157.

คำว่า "โดยสถานใด" นั้น หมายความว่า ถ้ามีความเสียหายเกิดขึ้นแล้ว ผู้ก่อให้เกิดความเสียหายจะต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนอย่างไร หรือกล่าวได้ว่าเป็นวิธีการที่จะใช้ค่าสินไหมทดแทนนั่นเอง ซึ่งการชดใช้ไม่ได้จำกัดอยู่แค่เพียงการคืนทรัพย์สิน การไต่ราคา หรือการชดใช้ค่าเสียหายเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการกระทำการ หรือการงดเว้นกระทำการเพื่อเป็นการเยียวยาความเสียหายตามสมควรด้วย เช่น การทำละเมิดให้เขาเสียหายแก่ชื่อเสียงและเกียรติยศ ศาลก็อาจจะวินิจฉัยให้ผู้กระทำละเมิดขอภัย หรือลงประกาศโฆษณาทางหนังสือพิมพ์ เพื่อให้ชื่อเสียงเขากลับคืนดีมาก็ได้

ส่วนคำว่า "เพียงใด" นั้น หมายความว่า ถึง จำนวน คือ จะต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเป็นจำนวนเท่าไรจึงจะคุ้มกับความเสียหายที่เกิดขึ้น²³ ซึ่งบางครั้งความเสียหายที่เกิดขึ้นอาจไม่เกี่ยวกับจำนวนเงินโดยตรงก็ได้ แต่อาจเป็นเรื่องของจำนวนระยะเวลา เช่น ควรให้ประกาศโฆษณาในหนังสือพิมพ์เป็นระยะเวลาานานเท่าใด

ดังที่ได้กล่าวข้างต้นว่าการที่จะกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อชดใช้ความเสียหายที่เกิดแต่การละเมิดนั้น ศาลผู้กำหนดค่าสินไหมทดแทนจะต้องพิจารณาถึงพฤติการณ์แห่งละเมิดและความร้ายแรงแห่งการละเมิดเป็นสำคัญ ซึ่งศาลจะกำหนดให้มีจำนวนเท่ากับหรือใกล้เคียงกับความเสียหายที่เกิดขึ้นมากที่สุด เพื่อให้ตรงกับวัตถุประสงค์ของความรับผิดชอบทางแพ่ง คือเพื่อให้กลับคืนสู่ฐานะเดิม

ข. พฤติการณ์แห่งละเมิด

พฤติการณ์แห่งละเมิด หมายถึง ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำของผู้กระทำละเมิด ตลอดจนข้อเท็จจริงนอกเหนือการกระทำของผู้กระทำละเมิดด้วย เช่น บรรดาสิ่งแวดล้อมสถานการณ์ต่างๆ ตัวอย่างเช่น จุดไฟในขณะที่มีลมพัดแรงและมีเชื้อเพลิงที่ติดไฟง่ายอยู่ในบริเวณนั้น²⁴ อีกทั้งต้องพิจารณาด้วยว่าเป็นผู้ทำละเมิดเอง หรือว่าเป็นแต่เพียงผู้ร่วมมือในการกระทำละเมิด หรือผู้เสียหายได้ยินยอมให้กระทำละเมิด หรือมีส่วนร่วมในการกระทำผิดหรือไม่ นอกจากนั้นยังต้องพิจารณาถึงฐานะส่วนตัวและฐานะทางสังคมของผู้เสียหายประกอบด้วย เช่น ผู้เสียหายเป็นสตรีหรือเด็ก มีฐานะในทางการเงินและครอบครัวอย่างไร เป็นต้น

²³ วารีนาสกุล, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วย ละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลามมิควรได้, หน้า 177.

²⁴ สุขุม ศุภนิตย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะละเมิด, พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติบรรณาการ 2548), หน้า 187.

ค. ความร้ายแรงแห่งการละเมิด

ความร้ายแรงแห่งละเมิด หมายถึง ผู้กระทำละเมิดได้กระทำละเมิดโดยอุกอาจ ทารุณโหดร้ายหรือไม่ หรือละเมิดซ้ำ หรือใช้อาวุธร้ายแรงหรือไม่²⁵ โดยศาลจะพิจารณาตาม พฤติการณ์เหล่านี้²⁶

1. ถ้าผู้กระทำละเมิดกระทำโดยจงใจ ศาลย่อมให้ค่าสินไหมทดแทนสูงกว่า การกระทำโดยประมาทเล็กน้อย แต่ไม่เกินความเสียหายจริง เช่น นาย ก. ยิงเจ้าพนักงานได้รับ บาดเจ็บเพียงเล็กน้อย นำสืบไม่ได้ว่าเสียหายเท่าใด แต่นาย ก. ทำโดยใจอุกอาจร้ายแรง ในลักษณะดูหมิ่นเหยียดหยามไม่เกรงขามอำนาจบ้านเมือง ศาลย่อมกำหนดค่าเสียหายให้ เป็นอย่างสูงได้ แต่ถ้านาย ก. ทำโดยเป็นการป้องกันหากแต่เกินควรกว่าเหตุ ศาลย่อมกำหนด ค่าสินไหมทดแทนให้น้อยลงได้

2. ในกรณีกระทำโดยประมาทเล็กน้อย ศาลจะพิจารณาถึงว่าเป็นการประมาท เลินเล่ออย่างร้ายแรง อย่างธรรมดา หรืออย่างอ่อน ระดับของความประมาทเลินเล่อระหว่าง ร้ายแรงกับธรรมดานั้นพอจะแยกความแตกต่างกันได้ ความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงนั้นเกือบ เท่ากับจงใจ เพราะผิดวิสัยของบุคคลธรรมดาจะทำได้ แต่ความประมาทเลินเล่ออย่างธรรมดาหรือ อย่างอ่อนนั้นเป็นเพียงแต่ปราศจากความระมัดระวังเท่านั้น

3. สำหรับความรับผิดในฐานะที่เป็นนายจ้าง และเจ้าของโรงเรียนและผู้ควบคุม สัตว์ ศาลไม่ต้องคำนึงว่าบุคคลดังกล่าวประมาทเลินเล่อน้อยหรือมาก เพราะเป็นความรับผิดที่ กฎหมายกำหนดไว้ในฐานะเช่นนั้น

4. ในฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจของคู่กรณีก็เป็นเหตุให้ศาลนำมาคำนึงใน การกำหนดค่าเสียหาย คู่กรณีคือโจทก์และจำเลย ในกรณีที่โจทก์เป็นผู้มีชื่อเสียง ความประพฤติ ตำแหน่งหน้าที่การงานดี การกำหนดค่าเสียหายในกรณีละเมิดต่อชื่อเสียงของโจทก์ย่อมต่างไป จากการกระทำละเมิดต่อบุคคลอื่นซึ่งอยู่ในฐานะแตกต่างกัน

²⁵ เพิ่ง เพิ่งนิติ, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิด, พิมพ์ครั้งที่ 5

(กรุงเทพมหานคร: จีระวิชาการพิมพ์, 2550), หน้า 400.

²⁶ วารี นาสกุล, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วย ละเมิด จัดการงาน นอกสิ่ง ลามมิควรได้, หน้า 179.

5. ความพยายามของผู้กระทำผิดที่จะบรรเทาความเสียหายก็เป็นเรื่องศาลจะต้องคำนึงถึงเหมือนกัน แม้ในทางอาญาจะเป็นเหตุบรรเทาโทษ ในทางแพ่งก็ควรถือเป็นเหตุลดค่าเสียหายได้ เช่น ได้ช่วยออกเงินค่ารักษาพยาบาลไปก่อนที่ผู้เสียหายจะนำคดีมาฟ้องศาล เป็นต้น

2.3.2 วิธีการกำหนดค่าเสียหาย

การชดใช้ความเสียหาย หรือการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิดนั้น ได้แก่ การคืนทรัพย์สินอันผู้เสียหายต้องเสียไปเพราะละเมิด หรือใช้ราคาทรัพย์สินนั้น ซึ่งการใช้ราคาทรัพย์สินนี้จะมีขึ้นได้ก็ต่อเมื่อไม่อาจคืนทรัพย์สินอันต้องเสียไปนั้นได้แล้วเท่านั้น หากยังอยู่ในวิสัยที่ยังอาจคืนทรัพย์สินได้อยู่ ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการละเมิดนี้ก็ย่อมต้องเป็นการคืนทรัพย์สินที่ต้องเสียไปเท่านั้น ผู้เสียหายไม่อาจเรียกร้องให้มีการชดใช้ราคาแทนทรัพย์สินนั้นได้ ไม่เช่นนั้นแล้วจะกลายเป็นกรณีของการยอมรับชำระหนี้เป็นอย่างอื่น กล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า โดยหลักแล้ว การคืนทรัพย์สินกับการชดใช้ราคานั้นไม่อาจเกิดขึ้นพร้อมกันได้ในตัว เว้นแต่เป็นกรณีใช้ราคาทรัพย์สินบางส่วนเนื่องมาจากทรัพย์สินที่ให้คืนไปนั้นบุบสลายตามมาตรา 440 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ อย่างไรก็ตามการชดใช้ค่าเสียหายอาจเกิดขึ้นพร้อมกัน หรือในขณะเดียวกันกับการคืนทรัพย์สินได้ หากเป็นการที่เอาทรัพย์สินนั้นไปแล้วก่อให้เกิดความเสียหายอย่างอื่นขึ้นอีก ซึ่งแม้จะเป็นความเสียหายที่ไม่อาจคิดคำนวณราคาได้ ศาลก็อาจกำหนดค่าเสียหายในส่วนนั้นให้ได้หากพิจารณาจากพฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิดนั้นแล้ว

การใช้ดุลพินิจในการกำหนดค่าเสียหายมีอยู่ด้วยกัน 3 วิธี คือ²⁷

1. การกำหนดค่าเสียหายโดยประมาณ

การประมาณค่าเสียหาย เป็นการใช้ดุลพินิจกำหนดค่าเสียหายโดยการประมาณ ซึ่งใช้ทั้งการกำหนดค่าสินไหมทดแทนอันเป็นบททั่วไปในกรณีที่มีความเสียหายแต่โจทก์นำสืบค่าเสียหายไม่ได้ หรือการกำหนดค่าสินไหมทดแทนในกรณีความเสียหายที่ไม่อาจคิดคำนวณเป็นเงินได้ ศาลก็จำต้องใช้การกะประมาณเอา โดยพิจารณาถึงฐานะและสภาพสังคมของโจทก์ผู้เสียหายด้วย อย่างไรก็ตามการกำหนดค่าเสียหายโดยประมาณนี้ศาลก็ยังคงต้องยึดหลักสำคัญในการพิจารณาค่าสินไหมทดแทนด้วยเช่นกัน มิใช่ว่าจะประมาณโดยไม่มีหลักเกณฑ์ยึดถือหมายความว่า ศาลต้องกำหนดค่าเสียหายประเภทนี้โดยคำนึงถึงพฤติการณ์และความร้ายแรง

²⁷ โปรดดูรายละเอียดเพิ่มเติมใน พึง พึ่งนิติ, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิด, หน้า 401-417.

แห่งละเมิดด้วยเช่นกัน คดีตัวอย่างเช่น ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนเพื่อ การละเมิดนั้น โจทก์อาจเรียกร้องให้จำเลยชดใช้ค่าใช้จ่ายที่ตนต้องเสียไปและค่าเสียหายเพื่อการ ที่เสียความสามารถประกอบการทำงานทั้งในเวลาปัจจุบันและอนาคตประการหนึ่งหรือค่าเสียหายอัน มิใช่ตัวเงินอีกประการหนึ่ง โจทก์เรียกค่าเสียหายในประการแรก เมื่อข้อเท็จจริงไม่ได้ความว่าโจทก์ เสียหายมากมายดังฟ้อง ศาลอาจคิดคำนวณค่าเสียหายแก่โจทก์เป็นเงินก้อนโดยวินิจฉัยลด น้อยลงตามควรแก่พฤติการณ์และความ ร้ายแรงแห่งละเมิดได้(คำพิพากษาฎีกาที่ 162/2507)

2. การกำหนดค่าเสียหายน้อยกว่าความจริง

ความผิดของผู้เสียหายนั้น แม้จะเป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดการละเมิด ก็ไม่เกี่ยวกับการ ละเมิดนั่นเอง (dehors the injury itself) แต่ก็อาจมีผลกระทบต่อจำนวนค่าเสียหาย ซึ่งไม่ จำกััดเฉพาะกรณีที่ผู้เสียหายได้มีส่วนกระทำโดยประมาทเลินเล่ออยู่ด้วยเท่านั้น แต่หมายถึงกรณีที่ ผู้เสียหายได้กระทำโดยสมัครใจหรือจงใจด้วย²⁸

เหตุที่กฎหมายให้ศาลกำหนดค่าเสียหายน้อยกว่าความเป็นจริง ก็เพราะว่าเหตุ ที่เกิดขึ้นนั้น ผู้เสียหายมีส่วนผิดด้วย ซึ่งมี 2 กรณี คือ

1) ผู้เสียหายมีส่วนก่อให้เกิดความเสียหาย

หมายความว่า ผู้กระทำละเมิดได้ทำละเมิด โดยผู้เสียหายมีส่วนผิดที่เป็นเหตุ ก่อให้เกิดความเสียหายนั้นด้วย ไม่ว่าจะจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ถ้ามีความผิดหรือประมาทเลินเล่อ พอ ๆ กันระหว่างผู้กระทำละเมิดและผู้เสียหาย ศาลอาจให้ค่าเสียหายตกเป็นพับกันไป คือถือเอา การกระทำละเมิดเป็นเกณฑ์ในการพิจารณา ไม่ถือเอาความเสียหายมากน้อยเป็นเกณฑ์ ดังที่ ศาลฎีกาได้วินิจฉัยว่า "ศาลกำหนดค่าสินไหมทดแทนสูงต่ำตามส่วนแห่งความยิ่งหย่อนของ ผู้มีส่วนก่อให้เกิดความเสียหาย" (คำพิพากษาฎีกาที่ 463/2503) และคดีตัวอย่างเช่น ศาล ฎีกา วินิจฉัยว่า ข้อเท็จจริงได้ความว่า รถยนต์โดยสารหมายเลขทะเบียน ก.ท.จ.-3693 ซึ่งนายจำนงค์ เป็นผู้ขับ กับรถยนต์นั่งส่วนบุคคลหมายเลขทะเบียน 4 ค-0834 ซึ่งนายมานิตย์เป็นผู้ขับ ได้เกิดชน กันเพราะผู้ขับรถยนต์ทั้งสองฝ่ายต่างขับรถยนต์ประมาทเลินเล่อมิได้ ยิ่งหย่อนกว่ากันและรถยนต์ นั่งส่วนบุคคลหมายเลขทะเบียน 4 ค-0834 ได้รับความเสียหายโจทก์ซึ่งเป็นผู้ขับประกันกับรถยนต์ คันดังกล่าว ได้นำรถไปซ่อมและชำระค่าซ่อมรถไปแล้วเป็นเงิน 20,750 บาท โจทก์จึงฟ้องเรียกค่า สินไหมทดแทนดังกล่าวจากจำเลยอ้างว่าจำเลยเป็นนายจ้างของนายจำนงค์ซึ่งเป็นผู้ขับรถยนต์

²⁸ ไพจิตร ปุญญพันธ์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะละเมิด, หน้า

หมายเลขทะเบียน ก.ท.จ.-3693 ดังนี้ มีปัญหาว่าจำเลยจะต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่โจทก์ ครั้งหนึ่งตามคำพิพากษาศาล อุทธรณ์หรือไม่ศาลฎีกาเห็นว่า เมื่อคนขับรถยนต์ทั้งของฝ่ายโจทก์ และจำเลยต่างขับรถชนกันโดยความประมาท เลินเล่อมิได้ยิ่งหย่อนกว่ากัน ก็เท่ากับทั้งสองฝ่ายต่างทำละเมิดต่อกันเท่า ๆ กันค่าเสียหายย่อมเป็นพับกันไปจำเลยจึงไม่ต้องรับผิดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่โจทก์ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 676/2524)

2) ผู้เสียหายไม่ช่วยบรรเทาความเสียหาย แยกเป็น 2 กรณี

กรณีแรก เป็นเรื่องและผู้กระทำละเมิดไม่อาจคาดคิดมาก่อนว่าเกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงผิดปกติ โดยผู้เสียหายละเลยไม่เตือนก่อน เช่น ผู้เสียหายจ้างจำเลยขนส่งกล่องบรรจุของแตกง่าย แต่ผู้เสียหายไม่แจ้งให้จำเลยทราบเพื่อระมัดระวังในการขนส่ง

กรณีที่สอง เป็นเรื่องและผู้เสียหายละเลยไม่บำบัดป้องกันหรือบรรเทาความเสียหาย หมายถึงว่าเมื่อความเสียหายจากการกระทำละเมิดเกิดขึ้นแล้ว ฝ่ายผู้เสียหายอาจบรรเทาความเสียหายได้แต่ไม่บรรเทา ศาลอาจจะกำหนดค่าสินไหมทดแทนให้น้อยลงได้ เช่น จำเลยขับรถไปชนรถของโจทก์ที่บรรทุกน้ำตาล โจทก์ก็น่าจะรีบขนย้ายน้ำตาลที่กองอยู่ข้างทางไปเก็บไว้ที่อื่น แต่โจทก์ก็ไม่ได้ทำ ต่อมาฝนตกน้ำตาลก็ละลาย ความเสียหายที่เกิดขึ้นนี้ โจทก์ย่อมบรรเทาได้ ศาลจึงอาจจะกำหนดค่าเสียหายให้น้อยลงได้

3) การกำหนดค่าเสียหายเป็นการลงโทษ

บางครั้งการกระทำละเมิดเป็นการกระทำที่มีพฤติการณ์ร้ายแรงออกอาจ ทารุณ โหดร้าย ชมเหรังแก่ผู้อื่น ห้ามปรามแล้วยังไม่ฟัง กระทำโดยมีเจตนาชั่วร้าย หรือทำทลายอำนาจกฎหมายของบ้านเมือง ศาลอาจใช้ดุลพินิจกำหนดค่าเสียหายเพื่อลงโทษผู้กระทำละเมิดให้เป็นเยี่ยงอย่าง เป็นการพิจารณาถึงความชั่วร้ายของผู้กระทำละเมิด โดยจะกำหนดให้มากกว่าความเป็นจริงหรือสูงกว่าปกติก็ได้ ค่าเสียหายชนิดนี้ เรียกว่า ค่าเสียหายเชิงลงโทษ (Punitive damages) ซึ่งเป็นหลักการของระบบ Common Law โดยเฉพาะ

ค่าเสียหายเชิงลงโทษ หมายความว่า ค่าเสียหายที่เพิ่มเติมขึ้นนอกเหนือจากค่าเสียหายที่โจทก์พิสูจน์ได้ และมีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นการลงโทษผู้กระทำละเมิดที่มีพฤติกรรมน่าตำหนิให้เข็ดหลาบจนไม่หวนกลับมาทำพฤติกรรมเช่นเดิมอีก และยังมีมุ่งป้องปรามมิให้ผู้อื่นมีพฤติกรรมเช่นเดียวกันนี้อีกในภายภาคหน้า²⁹

²⁹ ปริญญาวัน ชมเสวก, “ค่าเสียหายเชิงลงโทษคดีละเมิด”, หน้า 23.

ตัวอย่างเช่น คดีรถยนต์ บี เอ็ม ดับบลิว เมื่อปี ค.ศ. 1990 โจทก์ซื้อรถยนต์ยี่ห้อ บี เอ็ม ดับบลิว ซึ่งเป็นรถใหม่จากตัวแทนจำหน่ายในราคา 40,000 เหรียญสหรัฐ โจทก์พบในภายหลังว่ารถยนต์คันดังกล่าวมีการทำสีใหม่โดยผู้ขายไม่เปิดเผยข้อเท็จจริงที่มีการทำสีใหม่ อันเป็นความผิดฐานฉ้อโกง คณะลูกขุนตัดสินให้ บี เอ็ม ดับบลิว ชดใช้ค่าทดแทน 4,000 เหรียญสหรัฐ และกำหนดค่าเสียหายอันเป็นการลงโทษอีก 2,000,000 เหรียญสหรัฐ

การกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษนี้เป็นหนึ่งในดุลพินิจศาลที่จะกำหนดให้ โดยอาศัยพฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด แต่การใช้ดุลพินิจในการกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษนี้ศาลจะต้องใช้ดุลพินิจอย่างระมัดระวังในการกำหนดค่าเสียหายที่มากเกินไปกว่าการกำหนดค่าเสียหายในคดีละเมิดธรรมดา แต่อย่างไรก็ตามศาลไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงสิทธิของผู้เสียหายอย่างคดีอาญา

อย่างไรก็ตาม แม้จะมีวิธีการชดใช้ค่าเสียหายหลายประการ แต่หลักสำคัญที่ต้องคำนึงถึงสำหรับการชดใช้ความเสียหาย หรือการชดใช้ค่าสินไหมทดแทน คือ ต้องมีความเสียหายเกิดขึ้น และความเสียหายนั้นเป็นผลมาจากการกระทำของผู้กระทำละเมิด กล่าวคือ ต้องมีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลคือความเสียหายเสมอ ซึ่งความเสียหายเหล่านี้ก็ต้องเป็นความเสียหายที่กฎหมายรับรู้จึงจะมีการเรียกร้องกันได้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ความคิดพื้นฐานว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล

3.1 ความนำ

การคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล เมื่อพิจารณาโดยดีแล้วจะเห็นได้ว่าเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองในสิทธิความเป็นส่วนตัว หรือบางตำราจะเรียกว่าสิทธิในความเป็นส่วนตัวหรือสิทธิส่วนตัว เรียกว่า "Privacy Right" ซึ่งเป็นสิทธิตามธรรมชาติ มาจากแนวความคิดเรื่องทฤษฎีกฎหมายธรรมชาติ และเป็นสิทธิที่อยู่ติดตัวกับความเป็นมนุษย์ ไม่อาจจำหน่ายจ่ายโอนแก่กันได้ ความเป็นส่วนตัว หมายถึง การที่ไม่ร่วมอยู่กับคนอื่น หรือการปลีกตัวออกจากสังคม ดังเช่นในสมัยโรมันแนวความคิดเกี่ยวกับเรื่องส่วนตัว ยอมรับว่าบุคคลแต่ละคนมีเขตแดนของตัวเอง ในเขตแดนดังกล่าวเสมือนเป็นที่พำนักพักพิงไม่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางสังคม ในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง ภายในดินแดนส่วนตัวนี้เป็นดินแดนเฉพาะตัวของแต่ละบุคคลเท่านั้น และเป็นที่ปราศจากการเข้ามาเกี่ยวข้องของคนในสังคม¹

ทั้งนี้ ในประเทศที่ใช้กฎหมายระบบคอมมอนลอว์การคุ้มครองสิทธิความเป็นส่วนตัวจะปรากฏอยู่ในรูปแบบของความรับผิดชอบทางละเมิด เนื่องจากระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ยึดมั่นในหลักการการให้ความคุ้มครองซึ่งเกิดจากคำพิพากษาของศาล โดยหลักการคุ้มครองความเป็นอยู่ส่วนตัวจากการกระทำอันเป็นละเมิดในระบบคอมมอนลอว์ประกอบไปด้วยหลักสำคัญ คือ²

(1) ความผิดฐานบุกรุก โดยต้องเป็นการบุกรุกทางกายภาพต่อทรัพย์สิน ได้แก่ การบุกรุกเข้าไปในที่ดิน สิ่งปลูกสร้าง ข้าวของ และการเข้าไปรบกวนทางกายภาพต่อบุคคลโดยไม่ได้รับอนุญาต เช่น การบุกรุกเข้ามาเพื่อทำร้ายหรือรบกวนความเป็นอยู่ส่วนตัว แต่หากเป็นการใช้เครื่องดักฟังหรือเครื่องมือสอดแนมก็ไม่อาจปรับใช้ในฐานความผิดฐานบุกรุกนี้ได้เลย

¹ Raymond Wacks, Personal Information: Privacy and the Law (Oxford Clarendon Press, 1989), pp 7.

² รายละเอียดโปรดดู Mark Littman & Peter Carter Ruck, Privacy and the Law, (London : Stevenson & Sons Limiter, 1970), pp 8-14.

(2) การก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญ เป็นการทำให้เกิดมลภาวะทางเสียง ทางกลิ่น หรือการสอดส่องดูเห็น หรือทำให้ขาดความเป็นส่วนตัว

(3) หมิ่นประมาท เป็นการแสดงข้อความหรือความหมายใดๆ ต่อบุคคลหนึ่ง บุคคลใดให้เข้าได้รับความเสียหายต่อชื่อเสียง เกียรติคุณ หรือถูกประเมินค่าให้ต่ำลงหรือถูกดูหมิ่น เกลียดชังในสายตาคนทั่วไป ส่วนใหญ่เป็นเรื่องของการเผยแพร่ความเป็นส่วนตัวของบุคคลต่อ สาธารณะ

(4) ความรบกวนต่อความไว้วางใจต่อกัน หากมีการถ่ายถอดข้อมูลแก่กัน ผู้รับ ข้อมูลก็ย่อมต้องมีหน้าที่ก่อให้เกิดความไว้วางใจในการรักษาข้อมูลโดยไม่เปิดเผยต่อบุคคลอื่น โดยภาระหน้าที่นี้จะเกิดขึ้นทันทีเมื่อมีข้อมูลข่าวสารได้ถูกบอกหรือแจ้งให้ทราบ

(5) การกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับความเสียหาย เป็นการกระทำ ที่ไม่ได้เกิดจากความจงใจเป็นการขาดความระมัดระวัง

(6) ลิขสิทธิ์

(7) การคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลในเรื่องการค้าหรือยึดทรัพย์สิน

ในขณะที่ประเทศที่ใช้กฎหมายระบบซีวิลลอว์การคุ้มครองสิทธิความเป็นส่วนตัว จะปรากฏในรูปแบบของกฎหมายลายลักษณ์อักษรบนพื้นฐานแนวความคิดเรื่องสิทธิใน บุคคลิกภาพของบุคคล (Right of the Personality)³ ที่มีวิวัฒนาการมาจากกฎหมายเยอรมัน โดยจะ ให้ความคุ้มครองในรูปแบบของสิทธิพื้นฐานภายใต้รัฐธรรมนูญที่รับรองสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความ เป็นมนุษย์

สิทธิความเป็นส่วนตัวของบุคคลนี้เป็นที่ยอมรับกันว่าเป็น สิทธิมนุษยชน (Human Rights) ซึ่งเป็นสิทธิที่รัฐธรรมนูญมุ่งจะให้ความคุ้มครองแก่บุคคลทุกๆ คน โดยมีได้แบ่งแยกว่า บุคคลนั้นจะเป็นคนของชาติใด เชื้อชาติใด ภาษาใด หรือศาสนาใด หากบุคคลนั้นเข้ามาอยู่ใน อำนาจทางพื้นที่ที่ใช้รัฐธรรมนูญ บุคคลนั้นย่อมได้รับความคุ้มครองภายใต้รัฐธรรมนูญนั้นด้วย สิทธิมนุษยชนเป็นคุณลักษณะประจำตัวของมนุษย์ทุกคน เป็นสิทธิและเสรีภาพตามธรรมชาติที่

³ Ibid, pp 21.

เป็นของมนุษย์ในฐานะที่เกิดมาเป็นมนุษย์ มนุษย์ทุกคนมีสิทธิและเสรีภาพเหล่านี้อยู่แล้วตั้งแต่เกิด โดยไม่ขึ้นกับว่าเป็นคนสังกัดชาติใด⁴

นอกจากความหมายของสิทธิความเป็นส่วนตัวที่ได้กล่าวข้างต้นแล้ว ยังมีนักวิชาการบางท่านได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับสิทธิความเป็นส่วนตัวไว้ด้วย เช่น

Michael A. Zimmerman, King, O'Neil' 1976 เห็นว่า "เป็นสิทธิที่จะอยู่คนเดียว โดยปราศจากการแทรกแซงจากบุคคลอื่น หรือถูกแทรกแซงน้อยที่สุด รวมไปถึงสิทธิที่จะปกป้องตนเองจาก⁵

- 1) การแทรกแซงในชีวิตส่วนตัว ครอบครัวและความเป็นอยู่ในบ้าน
- 2) การแทรกแซงเรื่องกายและจิตใจ
- 3) การเสื่อมเสียชื่อเสียงและเกียรติยศ
- 4) ถูกทำให้มัวหมองในสายตาสาธารณชน
- 5) การเปิดเผยเรื่องส่วนตัวอย่างไม่เคารพและทำให้อับอาย
- 6) การนำชื่อหรือสิ่งบ่งบอกว่าเป็นบุคคลนั้นไปใช้ประโยชน์
- 7) การสอดแนม การสอดรู้สอดเห็น การจับตามอง และการรบกวน
- 8) การแทรกแซงในการติดต่อจดหมาย
- 9) เปิดเผยข้อมูลความลับทางวิชาชีพที่บุคคลนั้นได้ให้หรือได้รับ
- 10) นำการติดต่อสื่อสาร การเขียน การพูดที่เป็นส่วนตัวไปใช้ในทางที่ผิด

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁴ อุดม รัฐอมฤตและคณะ. การอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามมาตรา 28 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540. (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ศาลรัฐธรรมนูญ, 2544). หน้า 13.

⁵ มาตาลักษณ์ ออรุ่งโรจน์, ขอบเขตความเป็นส่วนตัวของบุคคลสาธารณะตามประมวลกฎหมายอาญา, เอกสารประกอบการสัมมนาวิชาการประจำปี ครั้งที่ 2, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, วันที่ 6 พฤศจิกายน 2549, หน้า 4.

ศาสตราจารย์พิเศษ ประจักษ์ พุทธิสมบัติ เห็นว่า "สิทธิความเป็นส่วนตัวนี้เป็นสิทธิเด็ดขาด (Absolute right) อย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นพร้อมกับสภาพบุคคล ความจำเป็นที่ต้องคุ้มครองสิทธิประเภทนี้เนื่องจากเสรีภาพในการทำข่าวและเสรีภาพในการเสนอข่าวของสื่อมวลชน เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ซึ่งใช้อุปกรณ์ทางเทคโนโลยีที่ทันสมัย สามารถใช้เลนส์ดิงภาพจากระยะไกล ใช้เครื่องบันทึกเสียงและไมโครโฟนขนาดเล็กในการลอบฟังการสนทนาทางโทรศัพท์หรือในสถานที่ที่เป็นส่วนตัว เป็นต้น"⁶

"ความเป็นส่วนตัว" นับเป็น "สิทธิ" ลักษณะหนึ่งที่ต้องพิจารณาเนื้อหา สภาพ สังคม วัฒนธรรม และพฤติการณ์แวดล้อมประกอบด้วย แม้ว่าประเด็นหลักจะมีใจความสำคัญเหมือนกันคือมีวัตถุประสงค์ในการให้ความคุ้มครองทางกฎหมายต่อความเป็นอยู่ส่วนตัวของมนุษย์เช่นเดียวกัน ทำให้ขอบเขตของคำว่า "ส่วนตัว" อาจมีความแตกต่างกันในแต่ละประเทศ ทั้งนี้ หากพิจารณาถึงสภาพแห่งสิทธิ "ความเป็นอยู่ส่วนตัว" สภาพแห่งสิทธินี้ก็อาจปรากฏตัวให้เห็นออกมาภายนอกได้ 4 ประการ ดังนี้⁷

1. ความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูล (Information Privacy) เป็นการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลโดยการวางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการเก็บรวบรวมและการบริหารจัดการข้อมูลส่วนบุคคล
2. ความเป็นส่วนตัวในชีวิตร่างกาย (Bodily Privacy) เป็นการให้ความคุ้มครองในชีวิตร่างกายของบุคคลในทางกายภาพที่จะไม่ถูกดำเนินการใดๆ อันละเมิดความเป็นส่วนตัว อาทิ การทดลองทางพันธุกรรม การทดลองยา เป็นต้น
3. ความเป็นส่วนตัวในการติดต่อสื่อสาร (Communication Privacy) เป็นการให้ความคุ้มครองในความปลอดภัย และความเป็นส่วนตัวในการติดต่อสื่อสารทางจดหมาย โทรศัพท์ ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ หรือวิธีการติดต่อสื่อสารอื่นใด ที่ผู้อื่นจะล่วงรู้มิได้

⁶ ประจักษ์ พุทธิสมบัติ, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิดและจัดการงานนอกสั่ง, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท ศรีสมบัติการพิมพ์ จำกัด, 2544), หน้า 49.

⁷ สำนักเลขานุการคณะกรรมการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ, แนวทางการจัดทำกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล, พิมพ์ครั้งที่ 2 . (กรุงเทพมหานคร: ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ, 2547), หน้า 17-19.

4. ความเป็นส่วนตัวในเคสสถาน (Territorial Privacy) เป็นการกำหนดขอบเขตหรือข้อจำกัดที่บุคคลอื่นจะบุกรุกเข้าไปในสถานที่ส่วนตัวได้ ทั้งนี้ รวมทั้งการติดกล้องวิดีโอ และการตรวจสอบรหัสประจำตัวบุคคล (ID checks)

แม้ว่า "ความเป็นส่วนตัว" จะปรากฏสภาพแห่งสิทธิได้หลายประการข้างต้น แต่ความเป็นส่วนตัวที่นานาประเทศต่างให้ความสำคัญอย่างมากอันเนื่องมาจากพัฒนาการทางเทคโนโลยีสารสนเทศที่ก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว คือ "ความเป็นส่วนตัวในข้อมูลส่วนบุคคล" ทั้งนี้ เพราะพัฒนาการล้ำยุคของคอมพิวเตอร์ส่งผลให้การติดต่อสื่อสารและการเผยแพร่ข้อมูลต่าง ๆ สามารถเคลื่อนย้ายและเชื่อมโยงกันได้โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่อีกต่อไป ทำให้การประมวลผล จัดเก็บ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลสามารถทำได้โดยง่าย สะดวก และรวดเร็ว ในทางกลับกันจึงอาจมีการนำประโยชน์ของเทคโนโลยีเหล่านี้ไปใช้โดยละเมิดต่อบุคคลอื่น

การให้ความคุ้มครองเริ่มแรกแก่สิทธิความเป็นส่วนตัวเริ่มต้นมาจากแนวทางขององค์การระหว่างประเทศซึ่งมีหลักมาตรฐานสากลเป็นที่ยอมรับกันทั่วไป โดยแม่บทหลักได้แก่ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติ บทบัญญัติข้อ 12 ว่า

"บุคคลใดๆ จะถูกสอดแทรกโดยพลการในชีวิตส่วนบุคคล ในครอบครัว ในเคสสถาน หรือในการสื่อสาร หรือจะถูกลบล้างในเกียรติยศและชื่อเสียงมิได้ ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายต่อการสอดแทรกหรือการลบล้างดังกล่าว"⁸

จากแม่บทหลักในการให้ความคุ้มครองความเป็นส่วนตัวข้างต้นนี้ ประกอบกับความจำเป็นที่จะต้องเข้ามาให้ความคุ้มครองแก่ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล สืบเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลจะยิ่งทวีความสำคัญมากขึ้นตามความเปลี่ยนแปลงของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เนื่องจากเทคโนโลยีพัฒนาขึ้นอยู่ทุกวันจึงทำให้เกิดความเสี่ยงที่ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลจะถูกละเมิดและง่ายต่อการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ไม่ว่าจะเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล การประมวลผล การเปิดเผย หรือกระทำการใดๆ และไม่ว่าจะกระทำการโดยภาคเอกชนหรือภาครัฐ เนื่องจากข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลอาจถูกจัดเก็บได้ทั้งองค์กรของรัฐ และองค์กรเอกชน เช่น

⁸ Article 12 of The Universal Declaration of Human Right 1948 "No one shall be subjected to arbitrary interference with his privacy, family, home or correspondence, not to attacks upon his honor and reputation. Everyone has the right to protection of law against such interference or attacks."

ประวัติอาชญากรรมของบุคคลที่จัดเก็บโดยสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ข้อมูลทะเบียนราษฎร ข้อมูลหรือประวัติการรักษาทางการแพทย์ที่จัดเก็บโดยโรงพยาบาลต่าง ๆ ข้อมูลหรือประวัติการทำงานที่จัดเก็บโดยบริษัทเอกชนต่างๆ เป็นต้น ทำให้องค์กรระหว่างประเทศ และประเทศต่างๆ ให้ความสนใจในการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลมากขึ้น อย่างไรก็ตามการพิจารณาว่าข้อมูลใดเป็นข้อมูลส่วนบุคคลนั้นต้องพิจารณาว่า ข้อมูลนั้นเข้าองค์ประกอบของความเป็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลหรือไม่ ซึ่งข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลต้องประกอบด้วยองค์ประกอบ ดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลที่เกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของบุคคล
2. ข้อมูลข่าวสารใด ๆ ที่สามารถพิสูจน์ตัวบุคคลได้

จากความสำคัญของข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่อาจจะระบุตัวบุคคลเจ้าของข้อมูลรวมทั้งปริมาณข้อมูลที่เพิ่มมากขึ้นในปัจจุบัน ประกอบกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่อาจจัดเก็บข้อมูลในรูปของข้อมูลดิจิทัล ซึ่งสามารถเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลได้อย่างง่ายดายแม้อยู่ห่างกันโดยระยะทาง ทั้งยังสามารถคัดลอก ดัดแปลงข้อมูลนั้นได้โดยง่ายและไม่อาจสืบหาผู้กระทำความผิดในการกระทำนั้น ๆ ได้ เนื่องจากพยานหลักฐานย่อมทำลายได้โดยง่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลโดยผู้ที่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับโลกดิจิทัล หรือบุคคลภายในหน่วยงานหรือองค์กรนั้น ที่สามารถเข้าถึงข้อมูลนั้นโดยอาศัยรหัสผ่านเฉพาะตัว จะเห็นได้ว่าเจ้าของข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนั้นอาจถูกล่วงละเมิดในข้อมูลข่าวสารของตนได้โดยง่าย ซึ่งอาจส่งผลร้ายในอนาคตต่อเจ้าของข้อมูลผู้นั้นได้ ซึ่งผลร้ายนี้อาจเป็นผลร้ายที่อาจคาดคิดไม่ถึงเลยก็ได้

ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีส่งผลกระทบต่อระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่สำคัญ 2 ประการ คือ⁹

1. ทำให้ข้อความคิดหรือความหมายของข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลขยายกว้างและหลากหลายมากขึ้น รูปแบบของข้อมูลข่าวสารนอกจากรูปแบบทั่วไป เช่น เอกสาร แฟ้มข้อมูล รูปภาพ แถบบันทึกภาพและเสียง ฯลฯ แล้ว ยังรวมถึงข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ หรือพลังงานอื่น ๆ ที่สามารถสื่อสารให้ผู้รับได้รับรู้เรื่องราวได้

⁹ ศิริกุล ภูพันธ์, "ข้อความคิดว่าด้วยข้อมูลส่วนบุคคล," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2548), หน้า 82.

2. ทำให้ขอบเขตการคุ้มครองความเป็นส่วนตัวในข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล กว้างขวางขึ้น เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีระบบข้อมูลข่าวสาร ทำให้การเข้าถึง ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับบุคคลสามารถทำได้ง่ายขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลข่าวสารในระบบ โครข่ายนานาชาติ (Internet) ซึ่งนับวันจะยากแก่การควบคุม

การตระหนักถึงความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และความสำคัญของข้อมูล ข่าวสารส่วนบุคคลทำให้นานาประเทศต่างหามาตรการป้องกันข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล โดยออกมาในรูปแบบของการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ซึ่งเริ่มแรกของการคุ้มครองนี้ จัดทำโดยองค์การระหว่างประเทศ เพื่อวางแนวทางปฏิบัติให้เป็นมาตรฐานสากล หลังจากนั้น ประเทศต่าง ๆ ก็ได้ออกบทบัญญัติให้ความคุ้มครองออกมาต่าง ๆ กัน ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบของการ คุ้มครองทั่วไป หรือการให้ความคุ้มครองในรูปของกฎหมายเฉพาะ ซึ่งวัตถุประสงค์ของการศึกษา ในบทนี้ดังที่ได้กล่าวแล้วข้างต้นว่า ไม่ได้มีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งศึกษาเปรียบเทียบให้เห็นความ แตกต่างของแนวทางการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลระหว่างประเทศและแนวทางการ คุ้มครองของต่างประเทศแต่อย่างใด แต่บทศึกษานี้มุ่งศึกษาให้เห็นแนวทางการคุ้มครองที่เป็น สากลและเพื่อให้เห็นถึงแนวทางการกำหนดความรับผิดชอบแห่งของแนวทางการคุ้มครองระหว่าง ประเทศ และกฎหมายต่างประเทศ จากการละเมิดข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลในรูปแบบที่อาจ เกิดขึ้นได้

3.2 ความหมายของข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล

ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล (Personal Information) นับเป็นคำที่มีความหมาย กว้าง และหลากหลายในกฎหมายระหว่างประเทศ ทั้งกฎหมายคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ของต่างประเทศก็มีการให้คำนิยามที่แตกต่างกันไป ซึ่งความหมายของข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ที่สำคัญตามที่ปรากฏในกฎหมายระหว่างประเทศและต่างประเทศ มีดังนี้

1. ความหมายตาม Directive 95/46/EC of the European Parliament and of the Council of 24 October 1995 on the protection of individuals with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data (EU Directive)

ข้อมูลส่วนบุคคล หมายถึง ข้อมูลใดๆ ที่เกี่ยวกับบุคคลธรรมดา อันระบุตัวหรืออาจระบุตัวบุคคลนั้นได้ ซึ่งบุคคลที่อาจถูกระบุตัวได้ไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อมนี้อาจทำได้โดยการอ้างอิงจากหมายเลขเฉพาะของบุคคล หรือจากปัจจัยอื่นๆ ที่มีลักษณะเฉพาะในทางร่างกาย จิตใจ ฐานะทางเศรษฐกิจ เอกลักษณะทางวัฒนธรรมและสังคมของบุคคลนั้นเป็นต้น¹⁰

2. ความหมายตาม OECD Guidelines on the Protection of Privacy and Transborder Flows of Personal Data

ข้อมูลส่วนบุคคล หมายความว่า ข้อมูลใดๆ อันระบุตัว หรือสามารถระบุตัวบุคคลได้¹¹

3. ความหมายตามกฎหมายประเทศออสเตรเลีย Commonwealth Privacy Act 1988 (as amended by the Privacy Amendment (Private Sector Act 2000))

ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล หมายความว่า ข้อมูลหรือความเห็นไม่ว่าจะจริงหรือเท็จ และไม่ว่าจะบันทึกไว้ในสื่อประเภทใด โดยข้อมูลดังกล่าวเกี่ยวข้องกับปัจเจกบุคคลอันปรากฏลักษณะเฉพาะตัวอย่างชัดเจน หรืออาจสืบหาตัวบุคคลได้จากข้อมูลหรือความเห็นดังกล่าว¹²

¹⁰ Person data shall mean any information relating to an identified or identifiable natural person (data subject); an identifiable person is one who can be identified, directly or indirectly, in particular by reference to an identification number or to one or more factors specific to his physical, physiological, mental, economic, cultural or social identity

¹¹ Personal data means any information relating to an identified or identifiable individual (data subject)

¹² Personal information means information or an option (including information or an option forming part of a database), whether true or not, and whether recorded in a material form or not, about an individual whose identity is apparent, or can reasonably be ascertained, from the information or opinion

4. ความหมายตามกฎหมายประเทศอิตาลี Protection of individuals and other subjects with regard to the processing of personal data Act no.675 of 31 December 1996 ข้อมูลส่วนบุคคล หมายความว่า ข้อมูลใด ๆ เกี่ยวกับบุคคลธรรมดา หรือนิติบุคคล โดยข้อมูลดังกล่าวสามารถระบุตัวบุคคลนั้นได้ไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อม หรือโดยอ้างถึงข้อมูลอื่น ๆ รวมถึงเลขที่ประจำตัวประชาชน¹³

5. ความหมายตามกฎหมายประเทศนิวซีแลนด์ The Privacy Act 1993

ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล หมายความว่า ข้อมูลที่อาจระบุตัวบุคคลได้ และให้หมายความรวมถึงข้อมูลของบุคคลที่ตายไปแล้วที่ได้บันทึกไว้ในทะเบียนตามกฎหมาย The Births Deaths and Marriages Registration Act 1995 หรือกฎหมายที่บัญญัติขึ้นก่อนหน้านี้อันนี้¹⁴

6. ความหมายตามกฎหมายประเทศฮ่องกง The Hong Kong Personal Data (Privacy) Ordinance

ข้อมูลส่วนบุคคล หมายความว่า ข้อมูลใด ๆ ที่ (ก) เกี่ยวกับบุคคลไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อม หรือ (ข) ข้อมูลดังกล่าวในทางปฏิบัติทำให้อาจสืบหาตัวบุคคลได้ไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อม และ (ค) อยู่ในรูปแบบที่สามารถเข้าถึงหรือสามารถนำไปประมวลผลได้¹⁵

7. ความหมายตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ของไทย

¹³ Personal data shall mean any information relating to natural or legal persons, bodies or associations that are or can be identified, even indirectly, by reference to any other information including a personal identification number

¹⁴ Personal information means information about an identifiable individual; and includes information contained in any register of deaths kept under the Birth Deaths and Marriages Registration Act 1995, or any former Act

¹⁵ Personal data means any data... (a) relating directly or indirectly to a living individual; (b) from which it is practicable for the identity of the individual to be directly or indirectly ascertained; and (c) in a form in which access to a processing if the data is practicable

ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล หมายความว่า ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของบุคคล เช่น การศึกษา ฐานะการเงิน ประวัติสุขภาพ ประวัติอาชญากรรม หรือประวัติการทำงาน บรรดาที่มีชื่อของผู้นั้น หรือมีเลขหมาย รหัส หรือสิ่งบอกลักษณะอื่นที่ทำให้รู้ตัวผู้นั้นได้ เช่น ลายพิมพ์นิ้วมือ แผ่นบันทึกลักษณะเสียงของคนหรือรูปถ่าย และให้หมายความรวมถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของผู้ที่ถึงแก่กรรมแล้วด้วย

จากความหมายของข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่ได้นำเสนอข้างต้น อาจสรุปการให้ความหมายของข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ ได้แก่¹⁶

1) การให้ความหมายข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลในความหมายกว้าง

ในกรณีเป็นการบัญญัติตามแนวทางของ EU Directive 95/46/EC ซึ่งได้แก่ประเทศสมาชิก EU และประเทศที่ไม่ได้เป็นสมาชิกแต่ต้องการมีกฎหมายที่ได้มาตรฐานทัดเทียมกันในระดับสากล เช่น สหราชอาณาจักร สาธารณรัฐฝรั่งเศส เครือรัฐออสเตรเลีย เป็นต้น กล่าวคือประเทศที่ใช้ความหมายอย่างกว้างมักจะเป็นประเทศที่จัดทำบทบัญญัติกฎหมายภายใต้กฎหมายแม่แบบโดยองค์ระหว่างประเทศหรือจัดทำกฎหมายตามหลักสากลทั่วไป

2) การให้ความหมายข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลในความหมายแคบ

ในกรณีนี้มักจะพบในประเทศที่ไม่ได้มีการบัญญัติกฎหมายคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลไว้ในลักษณะที่เป็นกฎหมายกลาง แต่จะมีการตราบัญญัติขึ้นเป็นเรื่อง ๆ มีลักษณะเป็นการแก้ปัญหาเฉพาะเรื่องมากกว่าการวางหลักเกณฑ์ทั่วไป

ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลโดยทั่วไปสามารถแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ ข้อมูลข่าวสารทั่วไป (Non-Sensitive data) และข้อมูลข่าวสารประเภทที่มีความละเอียดอ่อน (Sensitive information) ซึ่งลักษณะของข้อมูลทั้งสองประเภทมีความแตกต่างกัน ดังนี้¹⁷

¹⁶ สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่จัดเก็บในบัตรประจำตัวประชาชนแบบเอนกประสงค์ (Smart Card), ธันวาคม 2549, หน้า 9.

¹⁷ โปรดดูรายละเอียดเพิ่มเติมใน ศิริกุล ภูพันธ์, อ่างแล้ว เจริญครั้งที่ 8, หน้า 83.

1. ข้อมูลข่าวสารทั่วไป (Non-Sensitive data) เป็นข้อมูลข่าวสารใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลซึ่งสามารถบ่งชี้เฉพาะตัว ได้แก่ ชื่อ นามสกุล ที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ อายุ วุฒิ การศึกษา ตำแหน่งหน้าที่การงาน สถานะและลักษณะทางกายภาพของบุคคล ข้อมูลใด ๆ ดังกล่าวสามารถนำมาประมวลกันเป็นข้อเท็จจริงที่บ่งชี้ลักษณะเฉพาะตัวบุคคลได้ โดยสภาพของข้อมูลเหล่านี้เป็นข้อมูลข่าวสารที่สามารถเปิดเผยต่อสาธารณะได้เป็นเรื่องปกติธรรมดาเนื่องจากไม่ได้เป็นความลับหรือเรื่องเฉพาะตัว

2. ข้อมูลข่าวสารประเภทที่มีความละเอียดอ่อน (Sensitive information) ได้แก่ข้อมูลข่าวสารที่ถือว่าเป็นเรื่องเฉพาะตัว (intimate) ของบุคคลเป็นข้อมูลที่เป็นความลับหรือไม่พึงประสงค์ที่จะให้มีการเปิดเผย ข้อมูลประเภทนี้ ได้แก่ การนับถือลัทธิความเชื่อทางศาสนา ปรัชญาชีวิต การดำเนินชีวิตส่วนตัว ลัทธิทางการเมือง เพศสัมพันธ์ ข้อมูลสุขภาพ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีทางอาญา เช่น คำพิพากษาในคดีอาญา มาตรการในการดำเนินการทางอาญา หรือการกระทำของฝ่ายปกครองที่เป็นการจำกัดเสรีภาพ เป็นต้น ซึ่งโดยสภาพของข้อมูลเหล่านี้หากมีการเปิดเผยจะกระทบต่อความเสียหายของบุคคล ไม่ว่าจะเสียหายทางชื่อเสียงเกียรติคุณ หรือภัยอันตรายต่างๆ เช่น การเปิดเผยเรื่องเชื้อชาติอาจนำมาซึ่งความเป็นอันตรายต่อบุคคลนั้นๆ ได้ ดังนั้นโดยหลักแล้วข้อมูลประเภทนี้ครอบครองข้อมูลนั้น ๆ ของบุคคลจะต้องไม่เปิดเผย ไม่ใช่ และไม่ประมวลผล ไม่ว่าจะกรณีใดๆ เว้นแต่มีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะ หรือเป็นไปตามหลักการ ใช้ดุลพินิจตามหลักความได้สัดส่วนซึ่งเป็นเครื่องช่วยพิจารณาซึ่งน้ำหนักระหว่างประโยชน์สาธารณะที่ได้รับจากการเปิดเผยข้อมูลนั้นกับการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลของปัจเจกชนแต่ละคน

การจะบัญญัติค่านิยมในกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนั้น ย่อมต้องพิจารณาถึงขอบเขตการให้ความคุ้มครองความเป็นส่วนตัว ซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่าการนิยามถึงความหมายของคำว่าข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลในความหมายอย่างกว้างนั้นจะให้การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของบุคคลและข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลได้อย่างกว้างขวางและครบถ้วนมากกว่า โดยจะไม่ถูกจำกัดจากตัวบทกฎหมายและก่อให้เกิดปัญหาข้อจำกัดการตีความอย่างแคบที่อาจทำให้เกิดช่องว่างที่กฎหมายไม่สามารถเข้าไปคุ้มครองได้

จากการศึกษาคำนิยามของคำว่า "ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล" ในกฎหมายแม่บท และกฎหมายต่างประเทศ ดังตัวอย่างข้างต้นนั้น จะเห็นได้ว่า กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลมักจะกำหนดขอบเขตการคุ้มครองไว้อย่างกว้างโดยนิยามในความหมายกว้าง มากกว่า นิยามในความหมายแคบที่จะมีความหมายเฉพาะข้อมูลประเภทที่มีความละเอียดอ่อนเท่านั้น ซึ่ง ข้อมูลข่าวสารอย่างใดอย่างหนึ่งจะเป็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลได้ จะต้องประกอบไปด้วย องค์ประกอบ 2 ประการ ดังนี้¹⁸

1. ข้อมูลที่เกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของบุคคล

คือ ข้อมูลข่าวสารที่เป็นเรื่องเฉพาะตัวบุคคลและมีผลเฉพาะตัวไม่เกี่ยวข้องกับบุคคลภายนอก ได้แก่

1) คุณสมบัติติดตัวของบุคคล ซึ่งอาจเป็นคุณสมบัติติดตัวบุคคลไปตลอดชีวิต หรือลักษณะทางพันธุกรรมของบุคคล เช่น เชื้อชาติ กลุ่มเลือด สีผิว หรือเป็นสิ่งเฉพาะตัวของบุคคลที่เป็นคุณสมบัติที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลา เช่น น้ำหนัก ส่วนสูง ประวัติสุขภาพ ประวัติการทำงาน ประวัติสุขภาพ ประวัติอาชญากรรม เป็นต้น

2) การประเมินคุณค่าในตัวบุคคล เช่น ทักษะคติ การประเมินความประพฤติ และความเห็นเกี่ยวกับการกระทำต่างๆ ของบุคคล เนื่องจากข้อมูลเหล่านี้เป็นสิ่งที่สื่อให้เห็นถึง ความคิด ความสามารถ และการแสดงออกถึงความมีตัวตนของบุคคลได้

3) แนวความคิด ความเชื่อ พฤติกรรมซึ่งอาจเปลี่ยนแปลงไปตามวัยและวัน เวลา เช่น ความสนใจทางการเมือง ความสนใจทางเพศ ความสามารถ

2. ข้อมูลข่าวสารใด ๆ ที่สามารถพิสูจน์ตัวบุคคลได้

คือ สิ่งที่ยบอกลักษณะที่ทำให้รู้จักบุคคลจากข้อมูลข่าวสารนั้นได้ หรือเรียกได้ว่าเป็นข้อมูลที่ยบอถึงความเป็นตัวตนของบุคคล หรือเป็นข้อมูลที่แสดงถึงลักษณะเฉพาะตัวที่แตกต่างไปจากบุคคลอื่น เช่น

¹⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 84-85 ประกอบกับบันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ประกอบร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ..., เรื่องเสร็จที่ 515/2552, หน้า 16

1) เครื่องหมายบ่งชี้บุคคล เช่น ชื่อ นามสกุล ฉายา นามแฝงที่เป็นที่รู้จักของสังคม หรือเลขรหัสคือหมายเลขบัตรประจำตัวประชาชน หมายเลขใบอนุญาตขับขี่ หมายเลขประกันสังคม หมายเลขโทรศัพท์

2) ลักษณะทางกายภาพของบุคคลภายนอก เช่น ความสูงต่ำ ดำขาว ความสมบูรณ์หรือความพิการของบุคคลในทางกายภาพ

3) ข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่สามารถแสดงได้ว่าเป็นบุคคลหรือข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับบุคคล เช่น ยศ ตำแหน่ง หน้าที่การงานซึ่งเป็นสถานะที่สามารถแสดงออกได้ชัดว่าหมายถึงผู้ที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในขณะนั้น เช่น ตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ประธานสภาผู้แทนราษฎร เป็นต้น

4) ข้อมูลที่มีลักษณะเป็นการประเมินคุณค่าของบุคคล ทัศนคติต่อบุคคล การประพฤติปฏิบัติและการกระทำต่างๆ ของบุคคล ซึ่งข้อมูลข่าวสารเหล่านี้เป็นสิ่งที่สื่อให้เห็นถึงความคิดของบุคคลสามารถแสดงออกถึงความมีตัวตนของบุคคลได้ทั้งสิ้น เช่น ผลคะแนนจากการสอบ การประเมินผลงาน การให้ความเห็นเกี่ยวกับความประพฤติและการกระทำของบุคคล อันเป็นการแสดงให้เห็นถึงคุณค่า คุณสมบัติ ที่จะแสดงถึงความเป็นตัวตนของบุคคลได้

องค์ประกอบของข้อมูลข่าวสารข้างต้นนี้ถือเป็นมาตรฐานสากลทั่วไป ซึ่งมีนักวิชาการบางท่านให้ความเห็นว่า ความหมายของข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนั้น แท้จริงแล้วไม่อาจจะสรุปได้ในทันทีว่าเป็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลหรือไม่ แต่ต้องอาศัยการพิจารณาจากองค์ประกอบข้างต้น ว่าข้อมูลข่าวสารดังกล่าวมีลักษณะเข้าองค์ประกอบทั้งสองประการหรือไม่ ดังนั้นเมื่อพิจารณาว่าข้อเท็จจริงหนึ่งข้อเท็จจริงใดมีลักษณะเป็นเรื่องเฉพาะตัวของบุคคลและสามารถระบุตัวบุคคลได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม รวมถึงการแสดงความคิดเห็นที่มีต่อบุคคลในเรื่องเฉพาะตัวหรือเรื่องที่เป็นความลับ ก็เพียงพอที่จะให้การคุ้มครองในข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลดังกล่าวแล้ว¹⁹

¹⁹

3.3 หลักการทั่วไปในการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล

จากการศึกษากฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศต่าง ๆ พบว่าโดยทั่วไปแล้วหลักการพื้นฐานหรือหลักการทั่วไปในการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลนั้นไม่แตกต่างกันมากนัก เนื่องจากแต่ละประเทศได้ยกร่างกฎหมายคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลโดยอาศัยแม่แบบจากแนวทางความร่วมมือระหว่างประเทศไม่ว่าจะเป็นแนวทางขององค์กรเพื่อความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจและการพัฒนา Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) หรือ แนวทางของสหภาพยุโรป Directive ของ European Union หรือ แนวทางในการประมวลผลเพิ่มข้อมูลส่วนบุคคลทางคอมพิวเตอร์ของสหประชาชาติ United Nations แทบทั้งสิ้น หรือไม่ก็เป็นการลอกเลียนแบบมาจากประเทศที่บัญญัติเป็นกฎหมายให้ความคุ้มครองเรียบร้อยแล้วโดยถือเอาแนวทางระหว่างประเทศดังกล่าวเป็นแม่แบบเช่นกัน ดังนั้น หลักการให้ความคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลส่วนใหญ่จะมีความเป็นสากลหมายความว่า การให้ความคุ้มครองนั้นจะเป็นไปในแนวทางเดียวกัน โดยบัญญัติขึ้นด้วยวัตถุประสงค์เพื่อควบคุมการเก็บรวบรวมข้อมูล การใช้ การประมวลผล การเปิดเผยข้อมูล และการส่งข้อมูลข่าวสารระหว่างประเทศ และครอบคลุมข้อมูลส่วนบุคคลที่ถูกจัดเก็บ บันทึกและประมวลผลทั้งที่เป็นระบบคอมพิวเตอร์และระบบมือ และทั้งที่กระทำโดยหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรเอกชน เช่น การเก็บรวบรวมข้อมูลต้องจัดเก็บจากผู้เป็นเจ้าของข้อมูลโดยตรงและมีวัตถุประสงค์ในการจัดเก็บที่ชัดเจน การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลหรือการนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้จะต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูล เป็นต้น

ดังที่กล่าวมาแล้วหลักการให้ความคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลส่วนใหญ่จะมีความเป็นสากล มีแนวทางการคุ้มครองไปในแนวทางเดียวกัน ดังนั้นหลักการให้ความคุ้มครองเบื้องต้นดังต่อไปนี้จะปรากฏให้เห็นในกฎหมายแม่แบบระหว่างประเทศ และกฎหมายภายในของแต่ละประเทศ²⁰

1. ข้อมูลส่วนบุคคลต้องถูกเก็บรวบรวมด้วยความเป็นธรรมและชอบด้วยกฎหมาย
2. ใช้เพื่อวัตถุประสงค์ของการเก็บรวบรวมเท่านั้น

²⁰ ความเป็นมาในการยกร่างกฎหมาย [ออนไลน์], 24 กันยายน 2552. แหล่งที่มา:

3. เก็บเพียงพอที่จำเป็น เหมาะสม และเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ที่เก็บ
4. ครบถ้วนสมบูรณ์และเป็นปัจจุบัน
5. เจ้าของข้อมูลสามารถเข้าตรวจสอบดูได้
6. รักษาความปลอดภัยในทุกขั้นตอน
7. ทำลายหลังจากใช้แล้ว

อย่างไรก็ตาม แม้หลักการพื้นฐานหรือหลักการเบื้องต้นในการให้ความคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของกฎหมายว่าด้วยการให้ความคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลแต่ละฉบับจะไม่แตกต่างกัน แต่การวางหลักเกณฑ์หรือรายละเอียดบางประการของแต่ละประเทศอาจแตกต่างกันอย่างชัดเจนก็ได้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง ขอบเขต รูปแบบ และกลไกในการให้ความคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ซึ่งความแตกต่างในรายละเอียดเหล่านี้ย่อมขึ้นอยู่กับวัฒนธรรม สังคม และกฎหมายภายในของแต่ละประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้ความคุ้มครองในสิทธิความเป็นส่วนตัวของแต่ละประเทศ ความแตกต่างที่อาจเกิดขึ้นได้ตัวอย่างเช่น ขอบเขตของกฎหมายที่ต้องการให้ความคุ้มครองเฉพาะข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของบุคคลธรรมดา หรือรวมถึงข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของนิติบุคคลด้วย หรือประเด็นการบัญญัติกฎหมายที่ให้การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในการดำเนินการทุกขั้นตอนโดยใช้คำว่า "ประมวลผล" เพียงคำเดียวเพื่อง่ายต่อการปรับใช้บทกฎหมาย และให้ความคุ้มครองได้อย่างทั่วถึง หรือบัญญัติแยกขั้นตอนการดำเนินการแต่ละขั้นตอนออกจากกันอย่างชัดเจน เช่น การเก็บรวบรวมข้อมูล การใช้ข้อมูล การเปิดเผยข้อมูล เป็นต้น

ดังนั้น ในส่วนของหลักการทั่วไปในการให้ความคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนี้ ผู้เขียนจึงขอแยกอธิบายลักษณะการให้ความคุ้มครองตามแนวทางการร่วมมือระหว่างประเทศ อันเป็นแม่แบบในการให้ความคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลเพียงเท่านั้น เนื่องจากเป็นแนวทางที่ถือว่าเป็นมาตรฐานและได้รับการยอมรับอย่างเป็นสากล เพื่อเป็นการสร้างและรักษามาตรฐานในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลให้อยู่ในระดับเดียวกัน เพื่อลดปัญหาช่องว่างในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคล โดยการสร้างมาตรฐานขั้นต่ำเพื่อเป็นแนวทางให้แก่ประเทศสมาชิกหรือประเทศต่างๆ ที่มีการส่งผ่านข้อมูลระหว่างกันให้มีกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน ดังรายละเอียดหัวข้อต่อไป

- 1) แนวทางขององค์การเพื่อความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD)
- 2) แนวทางของสหภาพยุโรป (The EU Directive)
- 3) แนวทางในการประมวลผลเพิ่มข้อมูลส่วนบุคคลทางคอมพิวเตอร์ของสหประชาชาติ

3.3.1 แนวทางขององค์การเพื่อความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจและการพัฒนา

Organisation for Economic Co-operation and Development : OECD

แนวทางความร่วมมือระหว่างประเทศขององค์การนี้ เป็นการสร้างมาตรฐานขั้นต่ำเพื่อเป็นแนวทางแก่ประเทศสมาชิกหรือประเทศต่างๆที่ประสงค์จะดำเนินธุรกิจร่วมกันให้มีกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลใช้เป็นมาตรฐานเดียวกัน เพื่อก่อให้เกิดความเชื่อมั่นแก่เอกชนและผู้ประกอบธุรกิจทั้งหลายในการติดต่อสัมพันธ์ทางการค้าในการส่งผ่านข้อมูลระหว่างประเทศและการคุ้มครองข้อมูลเกี่ยวกับบุคคล

โดยแนวทางที่เป็นรูปธรรมและเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าเป็นหลักเกณฑ์พื้นฐานเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่สำคัญ ซึ่งประเทศส่วนใหญ่ในโลกต่างรับและนำไปบัญญัติเป็นกฎหมายภายในของตน ได้แก่ Recommendation of the Council Concerning Guidelines Governing the Protection of Privacy and Transborder flows of Personal Data

แนวทางนี้เป็นการวางรากฐานในการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในรูปของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งจะคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัว ในสถานการณ์ที่มีการพัฒนาโดยการประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์ที่สามารถส่งข้อมูลข้ามระหว่างประเทศ ซึ่งถือได้ว่าเป็นกฎหมายแม่แบบแห่งการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลในลักษณะนี้ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าแนวทางนี้จะให้ความคุ้มครองแก่ข้อมูลในรูปแบบของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ แต่แนวทางฉบับนี้ก็ไม่ได้แยกความคุ้มครองระหว่างการกระทำโดยหน่วยงานของรัฐหรือการกระทำโดยองค์การเอกชน และไม่ได้แยกแยะว่าเป็นการประมวลผลข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์หรือด้วยมือ

หลักการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของ OECD มีเพื่อให้ความคุ้มครองทั้งกระบวนการที่จัดทำขึ้นโดยหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรเอกชน มีสาระสำคัญพอสังเขป คือ²¹

1. หลักข้อจำกัดในการเก็บรวบรวมข้อมูล (Collection Limitation Principle)

ควรกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับข้อจำกัดในการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล โดยข้อมูลดังกล่าวจะต้องได้มาโดยชอบด้วยกฎหมายและเหมาะสม ภายใต้การรับรู้หรือยินยอมจากผู้เป็นเจ้าของข้อมูล

2. หลักคุณภาพของข้อมูล (Data Quality Principle)

ข้อมูลส่วนบุคคลที่จัดเก็บจะต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่จะนำไปใช้และอาจขยายออกไปได้เท่าที่จำเป็นตามวัตถุประสงค์ที่จัดเก็บ อีกทั้งข้อมูลที่จัดเก็บต้องมีความถูกต้อง สมบูรณ์ และปรับปรุงให้ตรงกับความเป็นจริงในปัจจุบันอยู่เสมอ

3. หลักการกำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดเก็บ (Purpose Specification Principle)

ต้องกำหนดวัตถุประสงค์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลไว้ให้ชัดเจนก่อนที่จะมีการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลและการนำไปใช้ก็ต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่จัดเก็บหรือเป็นไปตามวัตถุประสงค์อื่น ๆ ที่ไม่ขัดหรือแย้งกับวัตถุประสงค์ในการจัดเก็บและจะต้องมีการกำหนดไว้ให้ชัดเจนทุกครั้งที่มีการเปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์

4. หลักข้อจำกัดในการนำไปใช้ (Use Limitation Principle)

ข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องไม่นำไปเปิดเผย ทำให้ใช้ประโยชน์ หรือใช้ในวัตถุประสงค์อื่น ๆ นอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในหลักการวัตถุประสงค์ในการจัดเก็บ เว้นแต่จะได้รับความยินยอมจากผู้เป็นเจ้าของข้อมูล หรือได้รับอนุญาตตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด

²¹ แปลจาก Scope of the Guidelines and Basic Principles of National Application

[online], September 22, 2009. Available from:

http://www.oecd.org/document/18/0,3343,en_2649_34255_18_15186_1_1_1_1,00.html ประกอบ

Simon Chalton and Shelagh Gaskill, Data Protection Law (London Sweet & Maxwell, 1988), pp 1145-1146.

5. หลักการรักษาความปลอดภัย (Security Safeguards Principle)

ข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องได้รับความคุ้มครองเพื่อความปลอดภัยจากความเสี่ยงในการสูญหาย การเข้าถึงข้อมูล การทำลาย การใช้การเปลี่ยนแปลง หรือการเปิดเผยข้อมูลโดยไม่ได้รับอนุญาต

6. หลักการเปิดเผยข้อมูล (Openness Principle)

จะต้องมีนโยบายทั่วไปในการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทางปฏิบัติ และเป็นนโยบายที่เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล รวมทั้งกำหนดวิธีการเปิดเผยข้อมูลหลักฐานที่ต้องใช้เพื่อแสดงในการขอให้มีการเปิดเผยข้อมูล การกำหนดลักษณะของข้อมูลส่วนบุคคลและวัตถุประสงค์หลักๆในการใช้ข้อมูลรวมตลอดถึงเลขบัตรประจำตัวและที่อยู่ของผู้ทำหน้าที่ควบคุมข้อมูล

7. หลักการมีส่วนร่วมของบุคคล (Individual Participation Principle)

เจ้าของข้อมูลจะต้องมีสิทธิดังต่อไปนี้

7.1 ได้รับข้อมูลจากผู้ควบคุมข้อมูล หรือได้รับการยืนยันจากผู้ควบคุมข้อมูลว่าผู้ควบคุมข้อมูลมีข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเจ้าของข้อมูลนั้น

7.2 ได้รับการแจ้งให้ทราบหากมีข้อมูลเกี่ยวกับเจ้าของข้อมูลนั้นภายในเวลาที่เหมาะสม ถ้ามีการจัดเก็บค่าธรรมเนียมต้องไม่แพงเกินไป รวมถึงมีวิธีการที่เหมาะสมและอยู่ในรูปแบบที่สามารถเข้าใจได้โดยง่าย

7.3 จะต้องได้รับทราบเหตุผลหากคำขอตามข้อ 7.1 และ 7.2 ได้รับการปฏิเสธและสามารถยื่นคำร้องคัดค้านได้

7.4 การยื่นคำร้องคัดค้านที่เกี่ยวกับตนและหากผลการพิจารณาเป็นไปตามคำร้องคัดค้าน ผู้ยื่นคำร้องก็ย่อมมีสิทธิที่จะลบ ยืนยัน หรือแก้ไขข้อมูลของตนได้

8. หลักความรับผิดชอบ (Accountability Principle)

ผู้ควบคุมข้อมูลจะต้องมีความรับผิดชอบในการปฏิบัติตามมาตรการต่าง ๆ เพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามหลักการข้างต้น

3.3.2 แนวทางในการบัญญัติกฎหมายคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล โดยสหภาพยุโรป European Union Directive 95/46/EC

สหภาพยุโรปได้กำหนดให้ประเทศสมาชิกให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในระดับมาตรฐานเดียวกันและเท่าเทียมกันในยุโรป เพื่อให้กฎหมายมีลักษณะเป็นเอกภาพทั่วทั้งยุโรป โดยวัตถุประสงค์ของแนวทางนี้คือ เพื่อให้ประเทศสมาชิกของยุโรปมีแนวทางในการบัญญัติกฎหมายให้สอดคล้องกัน โดยคำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานและเสรีภาพของบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเป็นส่วนตัวของบุคคล และเพื่อป้องกันการห้ามส่งข้อมูลส่วนบุคคลภายในประเทศสมาชิก โดยอ้างเหตุผลเพื่อคุ้มครองความเป็นส่วนตัว โดยแนวทางนี้จะให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลและเสรีภาพในการเคลื่อนไหวของข้อมูล ทั้งนี้บทบัญญัติของสหภาพยุโรปนี้ถือได้ว่าเป็นบทบัญญัติระหว่างประเทศที่มีอิทธิพลต่อการจัดทำกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลในระดับประเทศมากที่สุด

ข้อมูลส่วนบุคคลที่แนวทางนี้ให้ความคุ้มครอง ได้แก่ ข้อมูลข่าวสารใดๆที่มีความเกี่ยวข้องกับบุคคลซึ่งระบุ หรือสามารถระบุตัวบุคคลได้ โดยตรงหรือโดยอ้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอ้างถึงเลขรหัสประจำตัว หรือลักษณะเฉพาะ ทางกายภาพ ทางจิตใจ เศรษฐกิจ วัฒนธรรม หรือชื่อเสียงทางสังคม

จากความหมายของข้อมูลส่วนบุคคลที่แนวทาง Directive นี้ให้ความคุ้มครอง ผู้ศึกษาเห็นว่าแนวทางนี้มุ่งประสงค์จะคุ้มครองเฉพาะข้อมูลบุคคลธรรมดาเท่านั้น ไม่มุ่งประสงค์ที่จะให้ความคุ้มครองแก่นิติบุคคล เนื่องจากคุ้มครองข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลทั้งทางกายภาพและทางจิตใจซึ่งนิติบุคคลไม่อาจมีข้อมูลทางจิตใจที่จะสามารถระบุตัวบุคคลได้แน่นอน ต่างจากความหมายของข้อมูลส่วนบุคคลตามแนวทางการคุ้มครองของ OECD ข้างต้นที่จะระบุความหมายของข้อมูลส่วนบุคคลที่ให้ความคุ้มครองว่าหมายถึงข้อมูลข่าวสารใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลที่ระบุหรือสามารถระบุตัวได้เท่านั้น ซึ่งบุคคลในความหมายนี้จึงอาจเป็นได้ทั้งบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล ทั้งนี้สาระสำคัญของแนวทาง Directive นี้มีดังนี้²²

²² รายละเอียดโปรดดู โครงการพัฒนากฎหมายเทคโนโลยีสารสนเทศ ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ, "สาระสำคัญของกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลต่างประเทศ", หน้า 1-5.

1. ข้อมูลที่กฎหมายคุ้มครอง คือ ข้อมูลส่วนบุคคลที่เป็นข้อเท็จจริงหรือรายละเอียดใด ๆ ที่เกี่ยวกับบุคคลธรรมดาที่ถูกระบุตัว หรือสามารถถูกระบุตัวได้ไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อม

2. การดำเนินการที่กฎหมายควบคุม คือ การประมวลผลข้อมูลซึ่งเป็นการดำเนินการเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ไม่ว่าจะด้วยวิธีการอัตโนมัติหรือวิธีการอื่นใด เช่น การเก็บรวบรวมการบันทึก การจัดเรียบเรียง การเก็บรักษา การแก้ไขเปลี่ยนแปลง การค้นคืน การใช้ การเปิดเผยโดยการส่งผ่าน การเผยแพร่ หรือโดยวิธีการอื่น ๆ ที่ทำให้เข้าถึงข้อมูลได้ การจัดกลุ่มหรือการรวมข้อมูล การตัดขวาง การลบ หรือการทำลายข้อมูล

การประมวลผลข้อมูลนั้นจะต้องกระทำโดยชอบด้วยกฎหมาย ตามแนวทาง Directive นี้กำหนดไว้ดังนี้²³

- (1) ได้รับความยินยอมโดยชัดแจ้งจากเจ้าของข้อมูล
- (2) การประมวลผลจะทำได้เท่าที่จำเป็นในการทำนิติกรรมสัญญาใด ๆ ของผู้เป็นเจ้าของข้อมูลเท่านั้น
- (3) การประมวลผลจะต้องอยู่ภายใต้กรอบของกฎหมาย
- (4) การประมวลผลจะต้องกระทำเพื่อปกป้องผลประโยชน์สำคัญของผู้เป็นเจ้าของข้อมูล
- (5) การประมวลผลจำเป็นที่จะต้องกระทำเพื่อผลประโยชน์ของสาธารณะ หรือในการดำเนินงานของหน่วยงานรัฐที่ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ควบคุมข้อมูล หรือเปิดเผยข้อมูลต่อบุคคลที่สาม
- (6) การประมวลผลที่จำเป็นและอยู่ภายใต้กรอบของกฎหมายจะต้องไม่กระทบต่อผลประโยชน์ หรือสิทธิขั้นพื้นฐานของผู้เป็นเจ้าของข้อมูล

²³ สำนักเลขาธิการคณะกรรมการเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติ, โครงการพัฒนากฎหมายเทคโนโลยีสารสนเทศ, พิมพ์ครั้งที่ 3. (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เดือนตุลาคม, 2544), หน้า 88.

ทั้งนี้ ตามแนวทาง Directive นี้ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับความลับและความมั่นคง รวมถึงข้อยกเว้นในการเปิดเผยข้อมูลกรณีที่มีได้นำข้อมูลไปใช้ประโยชน์สาธารณะ แต่ นำไปใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตัว และกำหนดเกี่ยวกับความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อผู้เป็นเจ้าของข้อมูล เมื่อมีการประมวลผลโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย และการเปิดเผยข้อมูลจะต้องไม่ละเมิดต่อความมั่นคงของรัฐ

3. บุคคลที่ถูกควบคุม คือ ผู้ควบคุมข้อมูล (Controller) และผู้ประมวลผลข้อมูล (Processor) ซึ่งผู้ควบคุมข้อมูล หมายถึง บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล เจ้าหน้าที่ของรัฐ หน่วยงานหรือองค์กรอื่นใด โดยลำพังหรือร่วมกับผู้อื่นกำหนดวัตถุประสงค์และวิธีการในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล ในกรณีที่วัตถุประสงค์และวิธีการของการประมวลผลถูกกำหนดโดยกฎหมายหรือกฎเกณฑ์ของรัฐสมาชิกหรือของสหภาพยุโรป ผู้ควบคุมข้อมูลหรือวิธีการแต่งตั้งหรือเลือกตั้งเป็นผู้ควบคุมข้อมูลอาจถูกกำหนดโดยกฎหมายภายในของรัฐสมาชิก หรือกฎหมายของสหภาพยุโรป

4. ผู้ประมวลผลข้อมูล หมายถึง บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล เจ้าหน้าที่ของรัฐ หน่วยงานหรือองค์กรอื่นใดซึ่งประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลแทนผู้ควบคุมข้อมูล แต่ทั้งนี้ก็มีข้อยกเว้นทั่วไปในการควบคุม 2 กรณี คือ

(1) การประมวลผลในกิจกรรมที่อยู่นอกขอบเขตของ Community Law เช่น

กิจกรรมเกี่ยวกับนโยบายต่างประเทศและความมั่นคง หรือการประมวลผลในกิจกรรมของรัฐที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายอาญา เป็นต้น

(2) การประมวลผลโดยบุคคลธรรมดาเพื่อกิจกรรมส่วนตัว (Purely Personal and Household Activity)

5. การส่งหรือการโอนข้อมูลส่วนบุคคลไปต่างประเทศ แนวทาง Directive นี้ห้ามมิให้มีการส่งหรือโอนข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อประมวลผลหรือเจตนาที่จะประมวลผลไปยังประเทศที่มีได้เป็นสมาชิกสหภาพยุโรป เว้นแต่ประเทศที่รับข้อมูลนั้นจะให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในระดับที่เพียงพอ อย่างไรก็ตามมีข้อยกเว้นในบางกรณี เช่น ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูล หรือเป็นไปเพื่อการปฏิบัติตามสัญญาที่เจ้าของข้อมูลและผู้ควบคุมข้อมูลเป็นคู่กรณีต่อกัน

6. สิทธิของเจ้าของข้อมูล Directive ได้กำหนดสิทธิที่สำคัญของเจ้าของข้อมูลไว้ดังนี้

- (1) สิทธิได้รับแจ้งข้อมูลตามที่กฎหมายกำหนดเมื่อถูกเก็บรวบรวมข้อมูล
- (2) สิทธิเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลเกี่ยวกับตน
- (3) สิทธิแก้ไขข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตนให้ถูกต้อง

7. องค์กรที่ทำหน้าที่ควบคุมและบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย แนวทาง Directive นี้ได้วางแนวทางให้ประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปกำหนดให้มีองค์กรที่ทำหน้าที่ควบคุมดูแลให้เป็นไปตามกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความเป็นอิสระไว้ในกฎหมายคุ้มครองของแต่ละประเทศ โดยอย่างน้อยต้องกำหนดอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้ให้กับบุคคลหรือองค์กรที่ทำหน้าที่ควบคุมดูแลให้เป็นไปตามกฎหมาย คือ อำนาจสืบสวน อำนาจในการแทรกแซง รับคำร้องทุกข์เกี่ยวกับการดำเนินการที่เป็นการฝ่าฝืนกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลและวินิจฉัยคำร้องทุกข์ดังกล่าว จัดทำรายงานการปฏิบัติงานและเผยแพร่รายงานดังกล่าวต่อสาธารณะ

3.3.3 แนวทางในการประมวลผลเพิ่มข้อมูลส่วนบุคคลทางคอมพิวเตอร์ โดยสหประชาชาติ

แนวทางนี้มีชื่อว่า Guidelines Concerning Computerized Personal Data Files โดยสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติได้มีมติกำหนดแนวทางการประมวลผลเพิ่มข้อมูลส่วนบุคคลทางคอมพิวเตอร์โดยสหประชาชาตินี้มีขึ้นเพื่อให้ประเทศสมาชิกปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ในการกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำเกี่ยวกับการบัญญัติกฎหมายภายในของรัฐในเรื่องดังต่อไปนี้²⁴

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

²⁴ แปลมาจาก Principles concerning the minimum guarantees that should be provided in national legislations [online], February 16, 2010. Available from: http://ec.europa.eu/justice/policies/privacy/instruments/un_en.htm ประกอบกับสำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติ, "โครงการพัฒนามาตรฐานเทคโนโลยีสารสนเทศ", ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 2, (กรุงเทพมหานคร: ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ.) หน้า 100.

(1) หลักความชอบธรรมในการประมวลผลข้อมูล (Principal of Lawfulness and Fairness) ข้อมูลที่ได้รับการประมวลผลจะต้องได้มาโดยชอบธรรมและชอบด้วยกฎหมาย โดยไม่ขัดหรือแย้งกับกฎบัตรสหประชาชาติ (Charter of the United Nations)

(2) หลักความถูกต้อง (Principal of Accuracy) บุคคลที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการเก็บรักษาข้อมูลจะต้องทำการตรวจสอบข้อมูลตลอดเวลาเพื่อให้มั่นใจว่าข้อมูลที่จัดเก็บนั้นถูกต้อง และตรงกับความจริงในปัจจุบันมากที่สุด

(3) หลักในการกำหนดวัตถุประสงค์พิเศษในการจัดเก็บข้อมูล (Principle of the Purpose-specification) ข้อมูลส่วนบุคคลต้องจัดเก็บและรวบรวมอย่างเพียงพอ ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้เป็นพิเศษ โดยห้ามมิให้มีการใช้ข้อมูลหรือเปิดเผยข้อมูลโดยไม่ได้รับความยินยอมจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง และระยะเวลาในการจัดเก็บจะต้องไม่เกินไปกว่าวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้เป็นพิเศษ

(4) หลักในการเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคล (Principal of Interested-person Access) บุคคลมีสิทธิที่จะเข้าถึงข้อมูลของตนเองโดยการแสดงหลักฐานที่สำคัญเพื่อแสดงว่าตนเป็นใคร

(5) หลักในการไม่เลือกปฏิบัติ (Principal of Non-discrimination) ในการจัดทำข้อยกเว้นจะต้องไม่มีการเลือกปฏิบัติไม่ว่าบุคคลนั้นจะมีสัญชาติ เชื้อชาติ เพศ ศาสนา ความเห็นทางการเมือง ความคิด ความเชื่อ หรือความเป็นสมาชิกภาพในสถาบันหรือองค์กรแตกต่างกันก็ตาม

(6) การกำหนดข้อยกเว้น (Power to make exceptions) ข้อห้ามในการเปิดเผยข้อมูลจะไม่นำไปบังคับใช้หากกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน การสาธารณสุข รวมทั้งเสรีภาพของบุคคลอื่น

(7) หลักความปลอดภัย (Principal of Security) จะต้องมีมาตรการที่เหมาะสมมาใช้เพื่อป้องกันเพิ่มข้อมูลส่วนบุคคล ทั้งจากเหตุอันอาจเกิดขึ้นตามธรรมชาติ ความเสียหายอันเกิดจากการกระทำของมนุษย์ เช่น การเข้าถึงข้อมูลโดยไม่ได้รับอนุญาต การนำข้อมูลไปใช้โดยไม่ชอบ หรือการใส่โปรแกรมไวรัสเข้าไปในคอมพิวเตอร์เพื่อทำลายล้างข้อมูล

(8) หลักการตรวจสอบและบทลงโทษ (Supervision and Sanctions) กฎหมายภายในของทุกประเทศจะต้องกำหนดให้มีระบบการตรวจสอบการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ข้างต้น และจะต้องกำหนดบทลงโทษทั้งทางอาญาและบทปรับในกรณีที่มีการล่วงละเมิดเกิดขึ้น

(9) หลักการส่งข้อมูลไปต่างประเทศ (Transborder Data Flows) ในการส่งข้อมูลข้ามไปต่างประเทศต้องทำโดยเสรี และมีหลักประกันความปลอดภัยสำหรับข้อมูลดังกล่าว

(10) หลักการบังคับใช้ (Field of Application) หลักการข้างต้นจะต้องถูกใช้บังคับกับทั้งการประมวลผลของภาครัฐและเอกชน

3.4 ตัวอย่างการละเมิดการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เป็นไปได้

อย่างที่ได้อธิบายในหัวข้อแรก ๆ ว่าการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลถือเป็นส่วนหนึ่งของการคุ้มครองสิทธิความเป็นส่วนตัว ซึ่งสิทธิความเป็นส่วนตัวเรียกได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานอันมีความหมายครอบคลุมถึงสิทธิอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นความเป็นส่วนตัวในข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล (Information privacy) ความเป็นส่วนตัวในอาณาเขตหรือสถานที่ของตนเอง (Territorial privacy) ความเป็นส่วนตัวในชีวิตร่างกาย (Bodily privacy) ความเป็นส่วนตัวในการติดต่อสื่อสาร (Communication privacy)

การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลมีเพื่อให้การคุ้มครองเจ้าของข้อมูลที่ไม่ประสงค์ให้บุคคลอื่นรับรู้ถึงข้อเท็จจริงอันเกี่ยวข้องกับแก็ตตน หรืออาจเชื่อมโยงมาถึงตนได้ ซึ่งจากเทคโนโลยีที่ทันสมัยในปัจจุบัน ย่อมนำมาซึ่งผลดีและผลเสีย โดยเทคโนโลยีอาจเป็นตัวช่วยก่อให้เกิดการกระทำความผิดได้ง่ายขึ้น ซับซ้อนขึ้น และยากต่อการหาบุคคลผู้กระทำความผิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่จัดเก็บอยู่ในรูปของข้อมูลดิจิทัล หรือจัดเก็บในระบบคอมพิวเตอร์ ซึ่งปัญหาการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลที่จัดเก็บในระบบคอมพิวเตอร์ตกเป็นประเด็นปัญหาหลักในการถูกละเมิดข้อมูล

แต่เดิมการเก็บข้อมูลมักเป็นระบบที่มีบุคคลซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้พิมพ์ข้อมูลที่จัดเก็บและรวบรวมจากกระดาษป้อนเข้าสู่เครื่องคอมพิวเตอร์ ซึ่งต้องใช้เวลาพอสมควรในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังกล่าว แต่ในปัจจุบันเมื่อมีการคิดค้นระบบจัดเก็บข้อมูลในระบบออนไลน์ (Online) โดยการตั้งโปรแกรมอัตโนมัติ จึงทำให้การจัดเก็บข้อมูลสามารถทำได้ในปริมาณมาก เนื่องจากผู้ใช้บริการสามารถกรอกแบบฟอร์มข้อมูลได้ด้วยตนเองผ่านระบบออนไลน์

โดยทั่วไป การเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลมักจัดทำขึ้นเพื่อประโยชน์ในการใช้ในกิจกรรมของนิติบุคคล หรือการให้บริการของรัฐ ตัวอย่างเช่น ผู้ให้บริการทางด้านโทรคมนาคม ต้องเก็บข้อมูลที่เชื่อมโยงไปยังตัวของบุคคล เช่น ชื่อ ที่อยู่ หมายเลขโทรศัพท์ หรือข้อมูลอื่น ๆ ที่จำเป็น เพื่อประโยชน์ในการเรียกเก็บเงินหรือให้บริการด้านโทรศัพท์หรือบริการด้านอื่น ๆ ได้ โดยหน่วยงานหรือบริษัทเหล่านี้จะมีลักษณะการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เรียกว่า "customer identifiable"²⁵ ซึ่งก็คือ ข้อมูลที่เชื่อมโยงไปถึงตัวของบุคคล ซึ่งในทางปฏิบัติผู้ที่ใช้บริการมักเข้าใจว่า ข้อมูลของตนจะไม่ถูกนำไปเผยแพร่หรือนำไปใช้เพื่อวัตถุประสงค์อื่น เช่น ชื่อ นามสกุล ที่อยู่ หมายเลขโทรศัพท์ ตัวอย่างกรณีของประเทศสหรัฐอเมริกา การให้บริการส่วนใหญ่จะมีการกรอกข้อมูล ซึ่งมักจะมีการกำหนดกติกาของผู้ขอข้อมูลไว้ว่าต้องมีการประกาศเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ในการเก็บและใช้ข้อมูลเอาไว้ด้วย เช่น การให้บริการโทรศัพท์ โดยปกติจะมีการแจ้งผู้ขอใช้บริการว่า "บริษัทจะทำหรือไม่ทำอะไรกับข้อมูล และจะมีการนำข้อมูลที่คุณขอใช้บริการกรอกไปใช้เพื่อวัตถุประสงค์ทางการออกใบแจ้งหนี้ การให้บริการอื่นหรือการเปลี่ยนแปลงการให้บริการ รวมทั้งเพื่อใช้ในกรณีที่เป็นเรื่องเฉพาะเจาะจง หรือเพื่อแก้ปัญหาการให้บริการที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ การให้ข้อมูลข้างต้นทำให้ผู้ให้บริการทราบว่าผู้ใช้บริการอยู่ที่ใด และมีสายเคเบิลโทรศัพท์อยู่ที่ไหน หรือกรณีหากสายโทรศัพท์มีปัญหา ก็จะดำเนินการส่งช่างมาซ่อม หรือในกรณีที่ มีบริการใหม่เกิดขึ้น ก็สามารถนำข้อมูลเหล่านั้นในการส่งข่าวสาร ระหว่างผู้ให้บริการและผู้ใช้บริการได้" ทั้งนี้ โดยทั่วไปมักจะมีการประกาศอย่างชัดเจนว่าจะไม่นำข้อมูลของผู้ขอใช้บริการไปให้บุคคลที่สาม²⁶ นอกจากนี้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลโดยวิธีการกรอกข้อมูลดังกล่าวแล้ว ในปัจจุบันยังมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมทางด้านออนไลน์ของบุคคลหรือผู้ใช้บริการ ตัวอย่างเช่นกรณีการขอใช้บริการต่าง ๆ ทางอินเทอร์เน็ต ปกติจะมีคำว่า "signing up" ซึ่งหมายถึงการที่ผู้ให้บริการของ website ต่าง ๆ กำหนดแบบฟอร์มเพื่อให้ผู้ที่สนใจจะใช้บริการกรอกรายละเอียดเกี่ยวกับ ชื่อ ที่อยู่ หมายเลขโทรศัพท์ในแบบฟอร์ม หรือในกรณีการสั่งซื้อสินค้าหรือจองโรงแรม ต้องมีการกรอกหมายเลขบัตรเครดิต หรือในกรณีที่ขอใช้บริการฟรีต่าง ๆ เช่น ใช้บริการอีเมลฟรี จะต้องกรอกข้อมูลอื่น ๆ มากมาย เช่น ที่อยู่ รายได้ พฤติกรรมการบริโภค อายุ ซึ่ง

²⁵ ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ, ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ [ออนไลน์], 26 กันยายน 2551. แหล่งที่มา: <http://service.nectec.or.th/othompnew/newsdisplay.php?id=1633>

²⁶ ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ [ออนไลน์], 24 กันยายน 2552. แหล่งที่มา: <http://service.nectec.or.th/othompnew/newsdisplay.php?id=1633>

บางครั้ง website เหล่านั้นจะบอกชัดเจนว่าจะนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในกิจกรรมของบริษัท หรืออาจต้องมีการส่งต่อให้กับผู้อื่น ในขณะที่บางแห่งประกาศว่าจะไม่นำข้อมูลไปใช้ที่อื่น ซึ่งในทางความปฏิบัติแล้ว ข้อมูลส่วนบุคคลที่เจ้าของข้อมูลได้ให้แก่หน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ ไม่ว่าจะด้วยวิธีการกรอกข้อมูลด้วยลายมือหรือวิธีการออนไลน์ก็ล้วนแต่เป็นข้อมูลที่เชื่อมโยงมายังตัวเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั้นได้ทั้งสิ้น ซึ่งเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลไม่อาจทราบได้เลยว่าการบันทึกหมายเลขไว้ว่าจะไม่นำข้อมูลส่วนบุคคลนี้ไปใช้ประโยชน์อย่างอื่นนั้น ผู้เก็บรวบรวมข้อมูลได้กระทำตามหมายเหตุที่ตนระบุไว้หรือไม่ และที่สำคัญว่านั่นเจ้าของข้อมูลไม่ทราบได้เลยว่าข้อมูลส่วนบุคคลที่ถูกเปิดเผยนั้น ถูกเปิดเผยจากหน่วยงานหรือองค์กรใด ทำให้ในปัจจุบันนี้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลถูกล่วงละเมิดในข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของตนอยู่เป็นจำนวนมาก โดยที่เจ้าของข้อมูลอาจไม่ทราบถึงการกระทำละเมิดนั้นเลยก็ได้

ตัวอย่างการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคล²⁷

ตัวอย่างที่ 1 กรณีมีผู้แอบอ้างชื่อผู้อื่นที่มีชื่อเสียง พร้อมข้อมูลส่วนตัวอื่น ๆ เช่น ชื่อ ตำแหน่ง ที่อยู่ อายุ สถานะทางสังคม ฯลฯ ไปใช้สมัครฟรีอีเมล แล้วใช้อีเมลนั้นในการติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น ทำให้บุคคลอื่นเข้าใจว่า ตนเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงที่ตนแอบอ้างก็ได้

ตัวอย่างที่ 2 กรณี Loxinfo ได้ทำการจัดเก็บข้อมูลบัตรเครดิต ของลูกค้าที่เข้ามาใช้บริการ e-Commerce แล้วต่อมาได้ถูกนักเจาะระบบข้อมูลชาวอังกฤษเจาะระบบ และนำข้อมูลดังกล่าวไปเผยแพร่บนอินเทอร์เน็ต ปัญหาคือ ใครเป็นเจ้าของข้อมูล ระหว่างผู้ถือบัตร ธนาคารผู้ออกบัตร หรือ Loxinfo

ตัวอย่างที่ 3 กรณีการนำหมายเลขโทรศัพท์ของบุคคลอื่นไปเผยแพร่บนอินเทอร์เน็ต ว่าบุคคลนั้นต้องการขาย ทีวี โทรศัพท์ พระเครื่อง เครื่องเพชร ราคาถูก ทำให้มีผู้โทรศัพท์มาติดต่อเป็นจำนวนมาก ก่อความเดือดร้อนรำคาญ

ตัวอย่างที่ 4 กรณีธนาคารได้ขายข้อมูลชื่อและที่อยู่ของลูกค้าให้กับผู้อื่น โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ของธนาคารประมวลผลจากข้อมูลลูกค้าที่ใช้บริการ ตามที่เจาะจงตามกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการ เช่น ใครบ้างที่มีบัตรเครดิตสีทอง เคยใช้วงเงินจำนวนเท่าไรต่อเดือนเคย

²⁷ ตัวอย่างบางกรณีมาจากสำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติ, โครงการพัฒนากฎหมายเทคโนโลยีสารสนเทศ, หน้า 95 โดยอ้างอิงข้อมูลจาก พ.ต.อ.ญาณพล ยั่งยืน, สำนักงานตำรวจแห่งชาติ.

ใช้บัตรที่ต่างประเทศหรือไม่ หรือผู้ใช้มีช่วงอายุเท่าใด ฯลฯ แล้วธนาคารจะพิมพ์เป็น Label ขายเป็นให้กับผู้อื่นเพื่อให้ส่งเอกสารขายสินค้ามาให้เรา

ตัวอย่างที่ 5 กรณีโรงแรมม่านรูด จดหมายเลขทะเบียนรถของผู้มาพัก หรือโรงแรม 5 ดาวทั่วไป จดบันทึกข้อมูลผู้พักตามกฎหมาย แล้วนำไปเผยแพร่ให้ผู้อื่นที่ไม่ใช่เจ้าพนักงาน

ตัวอย่างที่ 6 การค้าขายหรือชวนลงทุนโดยหลอกลวงด้วยวิธีการเจาะข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับ E-mail address เพื่อส่ง E-mail ไปยังกลุ่มเป้าหมาย โดยเป็นการหลอกลวงผ่านทางเครือข่ายคอมพิวเตอร์ ซึ่งการหลอกลวงประกาศโฆษณา หรือชักชวนให้เข้าร่วมลงทุนโดยไม่ได้มีการเหล่านั้นจริงๆ หรือเกินไปกว่าความเป็นจริง ทำให้มีผู้ถูกหลอกลวงหลายราย

ตัวอย่างที่ 7 การเจาะข้อมูลทางการเงินเพื่อการโอนเงิน โดยการเข้าเครือข่ายคอมพิวเตอร์ของธนาคารไปเปลี่ยนแปลง ดัดแปลงข้อมูล และโอนทรัพย์สินหรือเงินจากบัญชีหนึ่งได้โดยที่ไม่มีการเปลี่ยนถ่ายทรัพย์สินกันจริง

จากตัวอย่างข้างต้นนี้แสดงให้เห็นได้ว่าปัญหาการละเมิดข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนี้เป็นเรื่องใกล้ตัว เนื่องจากข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลเป็นข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับบุคคล และอาจบ่งชี้ถึงตัวบุคคลได้ ซึ่งจะทำให้เกิดความเสียหายได้อย่างมหาศาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากเป็นข้อมูลของบุคคลสำคัญ บุคคลที่มีชื่อเสียง หรือบุคคลที่เป็นจุดสนใจในขณะนั้น ซึ่งอาจส่งผลต่อมาถึงการละเมิดข้อมูลโดยการจัดทำเป็นธุรกิจ คือ มีการค้าขายข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล เพื่อผลประโยชน์ทางธุรกิจบางอย่าง โดยไม่สนใจถึงความเสียหายที่เจ้าของข้อมูลนั้นจะได้รับจากธุรกิจดังกล่าว จากความเสียหายที่ผู้เป็นเจ้าของข้อมูลอาจได้รับนี้ นำมาซึ่งบทบัญญัติให้ความคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล โดยบทบัญญัติเหล่านั้นย่อมต้องมีความรับผิดชอบทั้งทางแพ่งและทางอาญา

3.5 แนวทางการกำหนดความรับผิดชอบทางแพ่งตามแนวทางการร่วมมือระหว่างประเทศ

เนื่องจากแนวทางการร่วมมือระหว่างประเทศ ถือเป็นมาตรฐานสากลที่ประเทศสมาชิก หรือประเทศต่างๆ นำไปเป็นแม่แบบในการบัญญัติบทคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ไม่ว่าจะเป็นบัญญัติในรูปของบทกฎหมายทั่วไป หรือบัญญัติในรูปของกฎเฉพาะก็ตาม ซึ่งแนวทางการร่วมมือระหว่างประเทศนี้เป็นเพียงบทกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำที่ควรจะเป็น เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ไม่ให้ถูกล่วงละเมิด เพื่อให้การคุ้มครองดังกล่าวนี้เป็นใน

แนวทางเดียวกัน โดยลดช่องว่างหรือความแตกต่างของกฎหมายภายในของแต่ละประเทศให้เหลือน้อยที่สุด เพื่อให้ประเทศสมาชิกมีความเข้าใจไปในแนวทางเดียวกันในเรื่องของผลประโยชน์ที่เหมาะสม เพื่อให้การโอนถ่ายข้อมูลระหว่างประเทศสมาชิกเป็นไปอย่างมีหลักเกณฑ์ และเพื่อให้ประเทศสมาชิกออกบทบัญญัติที่ให้การคุ้มครองอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด

การกำหนดความรับผิดชอบทางแพ่งตามแนวทางความร่วมมือระหว่างประเทศจะมีได้กำหนดเอาไว้ชัดเจนว่าเป็นเช่นไร ด้วยวิธีการอย่างไร ในจำนวนเท่าใด หรือมีหนทางอื่นที่จะเยียวยาความเสียหายนอกเหนือจากการชดเชยค่าเสียหายเป็นตัวเงินหรือไม่ เช่นเดียวกันกับการกำหนดความรับผิดชอบทางอาญาที่จะกำหนดเพียงว่าการออกบทบัญญัติให้ความคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของประเทศสมาชิคนั้น กฎหมายภายในของประเทศสมาชิกจะต้องมีบทกำหนดโทษทางอาญา โดยการจำคุก หรือปรับ (ขึ้นอยู่กับแนวทางความร่วมมือระหว่างประเทศแต่ละฉบับ) โดยในส่วนของกำหนัดความรับผิดชอบทางแพ่งอันเกิดจากการฝ่าฝืนการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามแนวทางความร่วมมือระหว่างประเทศนี้จึงเป็นเพียงแนวทางกว้าง ๆ ที่กำหนดให้ต้องมีระบุไว้เป็นความรับผิดชอบในบทบัญญัติของกฎหมายภายในแต่ละประเทศเท่านั้น รายละเอียด ดังนี้

1. แนวทางขององค์การเพื่อความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจและการพัฒนา

Organisation for Economic Co-operation and Development : OECD

กำหนดว่าการเยียวยาความเสียหายเป็นการให้การปกป้องขั้นพื้นฐานให้แก่บุคคลผู้เป็นเจ้าของข้อมูล ซึ่งจะเป็นการป้องกันการละเมิดสิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัวในส่วนของข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล เช่น การใช้ข้อมูลส่วนบุคคลในทางที่ผิด หรือการเปิดเผยข้อมูลที่มีความละเอียดอ่อน ซึ่งมาตรการในการเยียวยาความเสียหายของแต่ละประเทศอาจแตกต่างกันมาก เนื่องจากต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อม สภาพสังคมของแต่ละประเทศประกอบด้วย และต้องคำนึงถึงวิธีการเยียวยาความเสียหายที่เป็นประเพณีปกติในทางปฏิบัติของศาลแต่ละประเทศด้วย

2. แนวทางในการบัญญัติกฎหมายคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล โดย

สหภาพยุโรป European Union Directive 95/46/EC

กำหนดว่าประเทศสมาชิกต้องกำหนดกฎหมายภายในที่ให้สิทธิแก่ทุกคนที่จะได้รับการเยียวยาความเสียหายซึ่งเกิดจากการฝ่าฝืนบทบัญญัติการให้ความคุ้มครองสิทธินี้ เพื่อเป็นหลักประกันแก่บุคคลที่ถูกฝ่าฝืนข้อมูลข่าวสารของตน โดยประเทศสมาชิกต้องกำหนดให้บุคคลที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำผิดกฎหมาย หรือการกระทำที่ขัดแย้งกับบทบัญญัติของประเทศสมาชิกที่ดำเนินการตามแนวทางความร่วมมือนี้ ได้รับการชดเชยในความเสียหายจากผู้

ควบคุมข้อมูลในกรณีที่มีความเสียหายเกิดขึ้น ซึ่งผู้ควบคุมจะได้รับการยกเว้นความรับผิดชอบทั้งหมด หรือแต่บางส่วนเฉพาะในกรณีที่ผู้ควบคุมสามารถพิสูจน์ได้ว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นไม่อยู่ในความรับผิดชอบของตน นอกจากนี้ประเทศสมาชิกต้องจัดให้มีมาตรการเยียวยาความเสียหายอย่างเหมาะสมไว้ด้วย อันจะทำให้ทบทวนปฏิบัติตามแนวทางความร่วมมือนี้เป็นไปอย่างลุล่วง ทั้งนี้ประเทศสมาชิกต้องกำหนดให้มีโทษจากการฝ่าฝืนหรือการละเมิดการคุ้มครองตามบทบัญญัติที่อนุวัติตามแนวทางความร่วมมือระหว่างประเทศนี้ด้วย

3. แนวทางในการประมวลเพิ่มข้อมูลส่วนบุคคลทางคอมพิวเตอร์ โดยสหประชาชาติ

กำหนดว่ากฎหมายของประเทศสมาชิกจะต้องกำหนดให้อำนาจเจ้าหน้าที่ในการตรวจสอบดูแลการปฏิบัติตามบทบัญญัติการให้ความคุ้มครองตามแนวทางความร่วมมือนี้ ซึ่งหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ที่ทำหน้าที่ดังกล่าวจะต้องเป็นอิสระและยุติธรรม ซึ่งหากมีกรณีของการฝ่าฝืนบทบัญญัติหรือกฎหมายภายในที่ได้อนุวัติตามแนวทางความร่วมมือนี้ ความรับผิดชอบทางอาญาหรือความรับผิดชอบอื่นๆ ย่อมต้องเกิดขึ้นร่วมกันกับการเยียวยาความเสียหายอย่างเหมาะสม

3.6 แนวทางการกำหนดความรับผิดทางแพ่งในต่างประเทศ

เมื่อแนวทางความร่วมมือระหว่างประเทศเป็นมาตรฐานสากล และเป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวาง ก็ย่อมเป็นการสมควรที่จะต้องมีกรอบอนุวัติกฎหมายภายในให้เป็นไปตามแนวทางความร่วมมือระหว่างประเทศนั้นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศสมาชิกขององค์การระหว่างประเทศนั่นเอง ซึ่งแนวทางความร่วมมือนั้นก็เพียงหลักการที่ประสงค์จะให้ เป็น หรือเป็น หลักการที่เป็นมาตรฐานขั้นต่ำที่ประเทศต่างๆ ต้องบัญญัติให้การคุ้มครองอย่างน้อยที่สุดคือเท่าที่แนวทางนั้นให้การคุ้มครองไว้ เหตุผลประการสำคัญที่จะต้องมีการอนุวัติกฎหมายภายในก็เนื่องจากแนวทางความร่วมมือระหว่างประเทศหา มีบทบังคับไม่ หมายความว่าโดยหลักแล้วไม่อาจนำแนวทางความร่วมมือระหว่างประเทศนั้นเข้ามาเอาผิดแก่ผู้กระทำความผิดโดยการฝ่าฝืนการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลได้โดยตรง จึงต้องมีกรอบอนุวัติ หรือการยอมรับเอาแนวทางความร่วมมือนั้นเข้ามาเป็นกฎหมายภายในของตนก่อน ซึ่งเมื่อประเทศสมาชิกได้อนุวัติเป็นกฎหมายภายใน ที่จะมีผลบังคับใช้ในประเทศของตนแล้ว ก็ย่อมเอาผิดแก่ผู้กระทำความผิดในประเทศของตนได้โดยตรง (อย่างไรก็ตามในบางประเทศที่ใช้ระบบเอกนิยม ก็ไม่จำเป็นต้องมีการอนุวัติ

กฎหมายภายในใหม่ เนื่องจากประเทศที่ใช้ระบบเอคนิยมนี้ย่อมถือเอากฎหมายระหว่างประเทศเข้ามาใช้บังคับเสมือนเป็นกฎหมายภายในได้ทันที)

กฎหมายของต่างประเทศที่จะนำเสนอในหัวข้อนี้ เป็นกฎหมายที่ประเทศไทยเคยใช้เป็นต้นแบบในการยกร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล พ.ศ. โดยแต่ละประเทศย่อมออกบทบัญญัติที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม สภาพสังคม แนวความคิดพื้นฐาน ขนบธรรมเนียมประเพณีของตน โดยอาศัยแนวทางการให้คุ้มครองที่เป็นสากลเป็นแม่แบบในการบัญญัติ ดังนั้นโดยเนื้อหาหลักในเรื่องการให้ความคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลจึงไม่มีความแตกต่างกันมากนัก แต่รายละเอียดย่อมแตกต่างกันตามแต่ละประเทศ

ส่วนของความรับผิดชอบทางแพ่งนั้น อาจปรากฏตัวในรูปของสิทธิของเจ้าของข้อมูลโดยบัญญัติให้ความคุ้มครองสิทธิของเจ้าของข้อมูลเอาไว้ หรืออาจปรากฏตัวในรูปแบบของหัวข้อความรับผิดโดยเฉพาะ ซึ่งกฎหมายของต่างประเทศที่จะนำเสนอในหัวข้อนี้ ได้แก่ เครือรัฐออสเตรเลีย สาธารณรัฐอิตาลี และเขตปกครองพิเศษฮ่องกง รายละเอียดดังนี้

3.6.1 ประเทศออสเตรเลีย

กฎหมายคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของประเทศออสเตรเลียมีความคล้ายคลึงกับประเทศสหรัฐอเมริกาหลายประการ โดยให้ความสำคัญกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในภาครัฐมากกว่าภาคเอกชน

ประเทศออสเตรเลียมีกฎหมายแม่บทในการให้ความคุ้มครองส่วนบุคคล คือ Commonwealth Privacy Act 1988 ซึ่งแต่เดิมจะให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่ภาครัฐเป็นผู้จัดเก็บเท่านั้น เว้นแต่ในข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับภาษีและข้อมูลเครดิตที่จะใช้กับภาคเอกชนด้วย แต่ต่อมาได้มีการแก้ไขกฎหมายฉบับนี้โดยอาศัยกฎหมายแม่บทจาก EU Directive 95/46/EC โดยกฎหมายฉบับใหม่มีชื่อว่า The Privacy Amendment (Private Sector) Bill 2000

ก. วัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์หลักของกฎหมายฉบับนี้ คือ การคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่ประมวลผลโดยภาคเอกชน ไม่ว่าข้อมูลนั้นจะถูกต้องหรือไม่ และไม่ว่าข้อมูลนั้นจะถูกบันทึกในรูปแบบใด²⁸ ซึ่งวิธีการจัดเก็บข้อมูลอาจทำได้ทั้งโดยวิธีทำด้วยมือ (manual) หรือทางคอมพิวเตอร์

²⁸ Steven Klimt (et al), *Protection of Personal Data : The Australian Perspective*,

กฎหมายฉบับนี้กำหนดหลักการต่างๆ เกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เรียกว่าหลักการคุ้มครองความเป็นส่วนตัวแห่งชาติ (the National Principles for the Fair Handling of Personal Information (NPPs)) ซึ่งเป็นมาตรฐานกลางใช้บังคับกับองค์กรเอกชนโดยอัตโนมัติ นอกจากนี้ การให้ความคุ้มครองตามหลักการคุ้มครองความเป็นส่วนตัวนี้จะใช้ระบบประมวลจริยธรรมควบคู่กันไป²⁹ ซึ่งองค์กรเอกชนแต่ละองค์กรสามารถออกประมวลจริยธรรมเพื่อใช้บังคับในองค์กรของตนเองได้ โดยมีเงื่อนไขว่าประมวลจริยธรรมนี้จะใช้บังคับได้ต่อเมื่อได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลแห่งชาติ (Australian Federal Privacy Commissioner) ก่อน และต้องให้ความคุ้มครองที่เทียบเท่าหรือไม่ต่ำกว่าความคุ้มครองที่กำหนดในหลักการคุ้มครองความเป็นส่วนตัว

ข. กลไกการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

เงื่อนไขในการใช้สิทธิร้องทุกข์ของเจ้าของข้อมูล คือ เมื่อมีการรบกวนความเป็นอยู่ส่วนตัวของเอกชน ไม่ว่าจะการกระทำดังกล่าวจะได้ละเมิดหรือไม่ปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมหรือหลักการคุ้มครองความเป็นส่วนตัวก็ตาม เจ้าของข้อมูลผู้เสียหายสามารถใช้สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายได้ทันที โดยในเบื้องต้นกำหนดว่าเจ้าของข้อมูลกับองค์กรต้องระงับข้อพิพาทกันเองก่อน³⁰ หากไม่สามารถทำได้ จึงเป็นขั้นตอนของนายทะเบียนที่สามารถส่งเรื่องร้องทุกข์ไปยังคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลแห่งชาติได้

ทั้งนี้ คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลแห่งชาติมีอำนาจสอบสวนเองได้ แม้จะไม่มีคำร้องทุกข์จากนายทะเบียนก็ตาม และเมื่อมีการสอบสวนแล้วคณะกรรมการก็จะมีคำชี้ขาดออกมา โดยหากมีการรบกวนความเป็นอยู่ส่วนตัวจริงก็จะมีการกำหนดค่าสินไหมทดแทน ไม่ว่าจะเป็นค่าเสียหายตามจริงที่คิดคำนวณเป็นเงินได้และค่าเสียหายทางจิตใจ และหากเอกชนฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ว่าจะเป็นเจ้าของข้อมูลหรือองค์กรเอกชนไม่เห็นด้วยกับคำชี้ขาดของนายทะเบียน เอกชนฝ่ายนั้นสามารถอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการให้มีการทบทวนคำชี้ขาดนั้นได้

อีกทั้ง การให้ความคุ้มครองในกฎหมายฉบับนี้ได้ให้สิทธิแก่เจ้าของข้อมูลในการฟ้องร้องต่อศาล Federal Court หรือ Federal Magistrates Court เพื่อสั่งให้องค์กรเอกชนปฏิบัติ

²⁹ Dominic Callaghan, Cookie Regulation in Australia, Computer and Telecommunication Law Review, 2002, pp 106.

³⁰ Steven Klimt (et al), *supra* note 28, pp 117.

ตามคำชี้ขาดของคณะกรรมการได้ ซึ่งหากเมื่อมีการฟ้องร้องแล้ว ศาลต้องเริ่มพิจารณาคดีใหม่ (trial de novo) อันเป็นการเปิดช่องให้มีการทบทวนคดีอีกครั้งหนึ่ง

อย่างไรก็ตามกฎหมายคุ้มครองข้อมูลข่าวสารของออสเตรเลียได้ถูกวิจารณ์อย่างมากทั้งสหภาพยุโรปและแวดวงนักวิชาการของออสเตรเลียเองว่ามีข้ออ่อนมาก³¹ เนื่องจากมีข้อยกเว้นบางประการที่เปิดโอกาสให้องค์กรบางประเภทไม่ตกอยู่ภายใต้กฎหมายฉบับนี้ ได้แก่

(1) องค์กรธุรกิจขนาดเล็ก (small business operator) หมายถึง องค์กรธุรกิจที่มีรายได้ต่อปีน้อยกว่า 3 ล้านเหรียญต่อปี

(2) องค์กรที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับสื่อสารมวลชน (mass media) ด้วยเหตุผลที่ว่าสื่อมวลชนจะทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพต้องอาศัยการเปิดเผยหรือการไหลผ่านของข้อมูล ซึ่งประเด็นนี้จะทำให้องค์กรที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับสื่อสารมวลชนมีความหมายกว้างจนครอบคลุมถึงองค์กรที่จัดเก็บและเผยแพร่ข้อมูลส่วนบุคคลทางอินเทอร์เน็ตได้³²

(3) ข้อมูลส่วนบุคคลของลูกจ้าง (employee records) ที่เกี่ยวข้องกับการจ้าง เช่น เงินเดือน ความเป็นสมาชิกภาพในองค์กรสหภาพแรงงาน การลาออก วาระและเงื่อนไขการจ้างงาน เป็นต้น เจตนาของข้อยกเว้นนี้มีเพื่อป้องกันมิให้นายจ้างขายข้อมูลดังกล่าวแก่บุคคลที่สาม

(4) การเก็บข้อมูลของบุคคลที่ไม่มีวัตถุประสงค์ในทางการค้าพาณิชย์ แต่มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ในครอบครัว

3.6.2 ประเทศฮ่องกง

การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในฮ่องกงเป็นไปตามกฎหมายที่ชื่อว่า "Personal Data (Privacy) Ordinance" หรือเรียกย่อๆ ว่า "The Ordinance" กฎหมายฉบับนี้คุ้มครองความเป็นส่วนตัวของบุคคลโดยใช้บังคับกับบุคคลใดก็ตามที่เป็นผู้เก็บรวบรวม ครอบครอง ประมวลผล หรือใช้ข้อมูลส่วนบุคคลนั้น โดยอาศัยวิธีการจัดการกับข้อมูลส่วนบุคคลทั้งสามแนวทางดังนี้

³¹ Paul Kelly, Recent Development in Private-Sector Personal Data Protection in Australia : Will there be An Upside Down Under?, John Marshall Journal of Computer and Information Law, 2000, pp 87.

³² Dominic Callaghan, *supra* note 29, pp 107.

(1) การวางหลักการการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล 6 ประการ ในการควบคุมการกระทำเกี่ยวกับข้อมูลซึ่งถูกเก็บรวบรวม ถูกครอบครอง ถูกประมวลผล หรือถูกใช้ โดยมีกลไกควบคุมที่สำคัญคือ คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (Privacy Commissioner for Personal Data) ซึ่งมีอำนาจไต่สวนและลงโทษผู้ใช้ข้อมูลที่กระทำการฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติตามกฎหมายนี้ โดยหลักการ 6 ประการข้างต้น ได้แก่³³

- วัตถุประสงค์และพฤติการณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล
- การเก็บรักษาข้อมูลส่วนบุคคลให้มีความถูกต้องแท้จริงอยู่เสมอ
- การใช้ข้อมูล
- ความปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคล
- การให้ข้อมูลทั่วไป
- การเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคล

(2) กำหนดให้ผู้ใช้ข้อมูลซึ่งเป็นสมาชิกของประเภทของผู้ใช้ข้อมูลตามที่คณะกรรมการกำหนดส่งรายการอันเป็นรายละเอียดตามที่กฎหมายกำหนดต่อคณะกรรมการ

(3) ให้สิทธิแก่เจ้าของข้อมูลที่จะได้รับสำเนาข้อมูลเกี่ยวกับตนเองที่อยู่ในความครอบครองของผู้ใช้ข้อมูลโดยการทำคำร้องขอ

ก. วัตถุประสงค์

กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของฮ่องกงมุ่งคุ้มครองความเป็นส่วนตัว (Privacy) ในการดำรงชีวิตของบุคคลธรรมดา (Living individual) ที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนบุคคล และจะมีผลใช้บังคับกับบุคคลใดก็ตามที่ควบคุมการเก็บรวบรวม การครอบครอง การประมวลผล หรือการใช้ข้อมูลส่วนบุคคล การบังคับดังกล่าวกระทำโดยการกำหนดสิทธิและหน้าที่ให้แก่ผู้ใช้ข้อมูล (data users) และ เจ้าของข้อมูล (data subjects) อีกทั้งกฎหมายฉบับนี้ใช้บังคับกับข้อมูลที่เก็บทั้งโดยอาศัยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์และวิธีการอย่างอื่น และใช้บังคับกับผู้ใช้ข้อมูล ทั้งที่เป็นองค์กรหรือหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน

ข. กลไกการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

³³ Christopher Kuner, *European Data Privacy Law and Online Business*, Great Britain : Oxford University Press, 2003, pp 133.

กฎหมายฉบับนี้ให้สิทธิแก่เจ้าของข้อมูลผู้เสียหายในการร้องเรียนต่อ คณะกรรมการและการเรียกร้องค่าเสียหาย

1) การร้องเรียนต่อคณะกรรมการ: หากมีการใช้ข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลใด เพื่อวัตถุประสงค์นอกเหนือจากวัตถุประสงค์ที่ได้รับอนุญาต เจ้าของข้อมูลดังกล่าวมีสิทธิที่จะ คัดค้านการใช้ข้อมูลของตนและร้องเรียนไปยังคณะกรรมการในกรณีที่การกระทำอันฝ่าฝืนดังกล่าว ยังคงดำเนินอยู่ เมื่อคณะกรรมการได้รับคำร้องเรียนแล้ว คณะกรรมการมีอำนาจในการไต่สวน ข้อเท็จจริง รวมทั้งมีคำวินิจฉัยเพื่อให้องค์กรหรือหน่วยงานที่กระทำการฝ่าฝืนกฎหมายฉบับนี้ ปฏิบัติตามได้³⁴

2) การเรียกร้องค่าเสียหาย: เจ้าของข้อมูลมีสิทธิที่จะเรียกร้องค่าเสียหายหาก ตนได้รับความเสียหาย (รวมถึงความเสียหายทางใจด้วย) อันเกิดจากการกระทำที่ฝ่าฝืนต่อ กฎหมายฉบับนี้จากผู้ที่ใช้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนบุคคลของเจ้าข้อมูลดังกล่าว³⁵

คณะกรรมการตามกฎหมายฉบับนี้มีสองประเภทได้แก่ คณะกรรมการคุ้มครอง ข้อมูลส่วนบุคคล และ คณะกรรมการให้คำปรึกษา โดยคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล นั้นถูกแต่งตั้งโดยหัวหน้าฝ่ายบริหารของฮ่องกง (The Chief Executive) ทำหน้าที่เป็นหัวหน้า สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (The Privacy Commissioner's Office: PCO) และบังคับการให้เป็นไปตามความมุ่งหมายกฎหมายฉบับนี้

3.6.3 ประเทศอิตาลี

การให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศอิตาลี เป็นไปตามกฎหมายที่มี ชื่อว่า Protection of individuals and other subjects with regard to the processing of personal data Act no.675 of 31 December 1996 ซึ่งกำหนดหลักการและกลไกในการให้ความ คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามแนวทาง Directive 95/46/EC โดยพระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดให้ ใช้บังคับกับการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลที่กระทำขึ้นในประเทศอิตาลี ทั้งที่จัดเก็บไว้ในประเทศ และต่างประเทศ ไม่ว่าจะใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์หรือวิธีการอัตโนมัติก็ตาม อย่างไรก็ตาม มี ข้อยกเว้น 2 กรณี คือ (1) การประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดยบุคคลธรรมดาที่มีวัตถุประสงค์เพื่อ

³⁴ แปลและสรุปมาจาก Personal Data (Privacy) Ordinance, Section 37 (Complaints)

³⁵ แปลและสรุปมาจาก Personal Data (Privacy) Ordinance, Section 66

ใช้เป็นการส่วนตัว (exclusively personal purposes) โดยไม่เปิดเผยข้อมูลนั้นไม่ว่าจะเป็นการทั่วไปหรือเฉพาะเจาะจง และ (2) การประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดยหน่วยงานของรัฐในกรณีพิเศษ เช่น การประมวลผลข้อมูลเกี่ยวกับบันทึกทางอาญา (criminal records) การประมวลผลข้อมูลตามบทบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หรือ การประมวลผลข้อมูลเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เป็นต้น³⁶

ก. วัตถุประสงค์

กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศอิตาลี บัญญัติขึ้นเพื่อให้การประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลต้องกระทำโดยคำนึงถึง สิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลธรรมดา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวกับความเป็นอยู่ส่วนตัวและลักษณะเฉพาะบุคคล (privacy and personal identity) รวมถึงคุ้มครองสิทธิต่าง ๆ ของนิติบุคคล องค์กร และสมาคมด้วย

ข. กลไกการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

กฎหมายคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของประเทศอิตาลีนี้ ได้แบ่งแยกประเภทของข้อมูลส่วนบุคคลออกเป็น 2 ประเภทอย่างชัดเจน ได้แก่ ข้อมูลส่วนบุคคลทั่วไป (Personal Data) และข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความละเอียดอ่อน (Sensitive Data) เพื่อเพิ่มความคุ้มครองให้แก่ข้อมูลประเภทที่มีความละเอียดอ่อน กล่าวคือ การประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลทั่วไปนั้น กฎหมายกำหนดให้ต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูล แต่การประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความละเอียดอ่อนนั้น กฎหมายกำหนดให้ต้องได้รับความยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรจากเจ้าของข้อมูล และได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลก่อนมีการประมวลผลนั้น

หน้าที่ในการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลที่มีการประมวลผลกำหนดไว้ว่าผู้ควบคุมข้อมูลและผู้ประมวลผลข้อมูลจะต้องดำเนินการจัดเก็บและควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลที่มีการประมวลผลโดยคำนึงถึงนวัตกรรมทางเทคโนโลยีและลักษณะเฉพาะในการประมวลผลข้อมูลนั้น ๆ รวมถึงมีมาตรการความปลอดภัยที่เหมาะสม เพื่อป้องกันการทำลายข้อมูลหรือการทำให้ข้อมูลเสียหาย หรือการเข้าถึงข้อมูลโดยปราศจากอำนาจหรือการนำข้อมูลมาสู่การประมวลผลที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดขึ้นในขณะที่มีการรวบรวมข้อมูล

³⁶ สำนักเลขาธิการคณะกรรมการเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติ, โครงการพัฒนากฎหมายเทคโนโลยีสารสนเทศ, หน้า 104.

อย่างไรก็ตาม การโอนข้อมูลให้แก่ผู้ควบคุมข้อมูลรายอื่นที่มีได้มีวัตถุประสงค์ของการประมวลผลข้อมูล ในขณะที่มีการรวบรวมข้อมูลทำนองเดียวกัน หรือฝ่าฝืนบทบัญญัติอื่นที่เกี่ยวกับการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลนั้นจะมีผลเป็นโมฆะ และต้องได้รับโทษตามที่กฎหมายกำหนดไว้ด้วย³⁷

ซึ่งกฎหมายฉบับนี้ได้จัดตั้งคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลขึ้นเพื่อทำหน้าที่กำกับดูแล ควบคุมกระบวนการประมวลผลให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด โดยกำหนดให้อำนาจในการออกคำสั่งและคำวินิจฉัยกรณีที่มีการละเมิดกฎหมายขึ้น และให้อำนาจคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลนี้เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามประมวลกฎหมายอาญาอีกด้วย

สำหรับการเยียวยาความเสียหายนั้น กฎหมายฉบับนี้กำหนดให้เจ้าของข้อมูลผู้เสียหายดำเนินการได้ 2 วิธีคือ ยื่นคำร้องให้คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อให้มีคำวินิจฉัยชี้ขาด หรือดำเนินการฟ้องร้องต่อศาล ซึ่งการดำเนินการด้วยวิธีฟ้องร้องคดีต่อศาลนั้น กระบวนการชดใช้ความเสียหายก็ย่อมต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่ง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

³⁷ White & Case LLP, "2003 Data Privacy Survey : Cross-Border Transborder of

การให้ความคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล และแนวทางการกำหนดความรับผิดทางแพ่งตามกฎหมายไทย

4.1 ความนำ

การให้ความคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามกฎหมายไทยนั้น แต่เดิมกฎหมายไม่ได้ให้ความสำคัญกับข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนัก โดยกฎหมายที่บุคคลสามารถใช้อ้างอิงเพื่อคุ้มครองสิทธิในข้อมูลข่าวสารของตนได้นั้นก็จะเป็นไปตามกฎหมายแพ่งและกฎหมายอาญา ดังปรากฏในความรับผิดทางแพ่งมาตรา 420 มาตรา 422 และมาตรา 423 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และความรับผิดทางอาญามาตรา 322 มาตรา 323 แห่งประมวลกฎหมายอาญา

ต่อมาเมื่อวิวัฒนาการทางสังคมเปลี่ยนแปลงไป ทำให้มีการตระหนักถึงความสำคัญของข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลมากขึ้น วิวัฒนาการทางกฎหมายจึงเริ่มปรากฏให้เห็นเด่นชัดขึ้น หากจะกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การให้ความคุ้มครองในข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลในประเทศไทยเพิ่งเริ่มมีวิวัฒนาการเมื่อไม่นานมานี้ แม้ว่าในความเป็นจริงแล้วการให้ความคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล เป็นการให้ความคุ้มครองในสิทธิความเป็นส่วนตัว หรือสิทธิส่วนตัว อันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ซึ่งมีการบัญญัติรองรับให้ความคุ้มครองในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยอยู่แล้วก็ตาม วิวัฒนาการทางกฎหมายนี้เห็นได้ชัดเจนในปีพุทธศักราช 2540 โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับที่ 16 ได้บัญญัติถึงการคุ้มครองสิทธิความเป็นส่วนตัวที่มีต่อข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลฉบับแรก โดยบัญญัติอยู่ในหมวด 3 หลักการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของปวงชนชาวไทย

นอกจากหลักการในรัฐธรรมนูญฉบับข้างต้นจะให้ความคุ้มครองในสิทธิความเป็นส่วนตัวแล้ว รัฐธรรมนูญฉบับนี้ยังให้สิทธิแก่ประชาชนในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารในความครอบครองของราชการด้วย ซึ่งในปีเดียวกันนั้นก็ยังมี พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ออกมา มีผลใช้บังคับ ซึ่งในพระราชบัญญัตินี้มีการกล่าวถึงข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลเป็นครั้งแรก แต่การใช้บังคับของพระราชบัญญัตินี้ก็เป็นการจำกัดอยู่แค่เพียงข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองของราชการเท่านั้น ไม่ได้ให้ความคุ้มครองรวมไปถึงข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองของเอกชนแต่อย่างใด

ภายหลังจากปีพุทธศักราช 2540 วิวัฒนาการของการให้ความคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลก็เริ่มมีมากขึ้น โดยรูปแบบของการให้ความคุ้มครองนั้นปรากฏอยู่ในรูปแบบของกฎหมายพิเศษ ซึ่งจะคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลประเภทใดประเภทหนึ่งเท่านั้น โดยกฎหมายพิเศษเหล่านี้จะระบุประเภทของข้อมูลที่จะให้ความคุ้มครองไว้ เช่น ข้อมูลเครดิต ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ข้อมูลสถิติ เป็นต้น และโดยมากจะเป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจและการเงินการธนาคาร และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบวิชาชีพ เช่น พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. 2545 พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 พระราชบัญญัติสถาปนิก พ.ศ. 2528 เป็นต้น ส่วนการให้ความคุ้มครองที่เป็นการทั่วไปหรือเป็นกฎหมายกลางที่ให้ความครอบคลุมถึงข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลทุกประเภทยังไม่มี ประเทศไทยได้มีการยกร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล พ.ศ.... ขึ้นเพื่อกำหนดกลไกในการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในรูปแบบของกฎหมายทั่วไป ที่สามารถปรับใช้ให้ความคุ้มครองได้กับข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลทุกประเภท ไม่ว่าจะจัดเก็บ หรืออยู่ในความครอบครองของผู้ใด และในขณะนี้ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้อยู่ในระหว่างการพิจารณาของคณะรัฐมนตรี

ทั้งนี้ การให้ความคุ้มครองในข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของไทยในกฎหมายต่าง ๆ ที่มีผลใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันนั้น กฎหมายบางฉบับก็เป็นเพียงการกล่าวให้ความคุ้มครองเพียงอย่างเดียว หากได้มีบทบัญญัติเชิงบังคับ หรือเชิงลงโทษไม่ ซึ่งหากประสงค์จะให้ผู้กระทำละเมิดในข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลรับผิดชอบและชดเชยเยียวยาความเสียหายให้ทัน ก็จำเป็นต้องกลับมาพิจารณาในกฎหมายพื้นฐาน อันได้แก่ ประมวลกฎหมายอาญา และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่จะกำหนดความรับผิดทางอาญาและความรับผิดทางแพ่งเมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น อันเป็นความคุ้มครองแบบดั้งเดิมเริ่มแรก หมายความว่าแม้จะมีวิวัฒนาการในการให้ความคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลมากขึ้น แต่ก็หาได้มีวิวัฒนาการในการกำหนดความรับผิดเพื่อชดเชยเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้ได้รับความเสียหายได้มากขึ้นไม่ ดังจะได้วิเคราะห์ในบทถัดไป

ในบทศึกษานี้จะขอแยกพิจารณาการให้ความคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของไทย และแนวทางการกำหนดความรับผิดทางแพ่งของกฎหมายนั้นๆ โดยแยกพิจารณาเป็นการให้ความคุ้มครองในส่วนของกฎหมายพื้นฐาน หรือเป็นการให้ความคุ้มครองมาแต่แรกเริ่ม อันได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และประมวลกฎหมายอาญา และพิจารณาในส่วนของกฎหมายพิเศษที่ให้ความคุ้มครองเป็นการเฉพาะข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลบางประเภท นอกจากนั้นจะศึกษาถึงการให้ความคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล

บุคคลตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 และร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ...

4.2 หลักการให้ความคุ้มครองส่วนบุคคลของไทย

4.2.1 การให้ความคุ้มครองตามกฎหมายพื้นฐาน

กฎหมายพื้นฐานในที่นี้หมายความถึงกฎหมายที่เป็นพื้นฐานในการให้ความคุ้มครองเป็นการทั่วไป เป็นกฎหมายที่สามารถปรับใช้กับให้ความคุ้มครองทางกฎหมายในทุกๆ เรื่อง ไม่ใช่เป็นเพียงกฎหมายที่บัญญัติขึ้นเพื่อการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารประเภทใดประเภทหนึ่ง โดยเฉพาะเจาะจง

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เป็นบทบัญญัติที่ให้ความคุ้มครองในสิทธิขั้นพื้นฐานแก่ประชาชนชาวไทยทุกคน ซึ่งรัฐธรรมนูญทุกฉบับที่ผ่านมาได้กล่าวให้ความคุ้มครองแก่สิทธิความเป็นส่วนตัวแก่ประชาชน อย่างไรก็ตามสิทธิความเป็นส่วนตัวของประชาชนนี้ได้ครอบคลุมถึงข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลเป็นครั้งแรกในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ที่ได้ยืนยันถึงหลักการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลอย่างเด่นชัด เรียกได้ว่าเป็นการสร้างมิติใหม่ของบทบัญญัติว่าด้วยสิทธิเสรีภาพของปวงชนชาวไทย โดยรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้บัญญัติให้การคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลในฐานะที่เป็นสิทธิความเป็นส่วนตัวมาตรา 28^{*} อันเป็นบทบัญญัติเพื่อยืนยันว่าบุคคลใดจะล่วงละเมิดในสิทธิความเป็นส่วนตัวของบุคคลไม่ได้ ส่วนรายละเอียดในการให้ความคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนั้น ก็ปรากฏในมาตราต่างๆ โดยให้ความคุ้มครองโดยการห้ามไขข่าวแพร่หลายที่จะส่งผลกระทบต่อสิทธิความเป็นส่วนตัว คุ้มครองข้อมูลที่บุคคลใช้ติดต่อสื่อสารถึงกัน คุ้มครองการแสดงความคิดเห็นโดยห้ามแสดงความคิดเห็นที่ไปกระทบต่อสิทธิความเป็นส่วนตัวของบุคคลอื่น และที่สำคัญรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้กล่าวให้ความคุ้มครองแก่ประชาชนในการรับทราบข้อมูลข่าวสารราชการ โดยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการนี้จะต้องไม่ไปกระทบต่อสิทธิของบุคคลอื่นด้วย

* มาตรา 28 วรรค 1 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 บัญญัติว่า "บุคคลย่อมอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน"

อย่างไรก็ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 นี้ได้สิ้นสุดการใช้บังคับลงเนื่องจากมีเหตุรัฐประหาร โดยคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เมื่อปี พ.ศ. 2549 และมีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ออกมาใช้บังคับแทนอันได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน โดยรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2550 นี้ก็ได้ยืนยันรับรองหลักการในการคุ้มครองสิทธิความเป็นส่วนตัว เช่นเดียวกับกับแนวทางของรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2540 โดยรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้บัญญัติถึงการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของชนชาวไทยเอาไว้ในหมวด 3 เรื่อง สิทธิเสรีภาพของชนชาวไทย ซึ่งบัญญัติแยกออกได้เป็น 13 ส่วน ผู้ศึกษาขอพิจารณาในส่วนสาระสำคัญของการให้ความคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ดังนี้

แม่บทหลักในการให้ความคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ได้แก่ บทบัญญัติมาตรา 35 และมาตรา 36* ที่ได้กล่าวรับรองคุ้มครองสิทธิความเป็นส่วนตัวที่มีต่อข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล โดยแยกพิจารณาออกได้เป็น

* "มาตรา 35 สิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง ตลอดจนความเป็นอยู่ส่วนตัว ย่อมได้รับความคุ้มครอง

การกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลายซึ่งข้อความหรือภาพไม่ว่าด้วยวิธีใดไปยังสาธารณชน อันเป็นการละเมิดหรือกระทบถึงสิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัวจะกระทำได้ เว้นแต่เป็นกรณีที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ

บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับความคุ้มครองจากการแสวงประโยชน์โดยมิชอบจากข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องตน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ"

"มาตรา 36 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการสื่อสารถึงกันโดยทางที่ชอบด้วยกฎหมาย

การตรวจ การกัก หรือการเปิดเผยสิ่งสื่อสารที่บุคคลมีติดต่อกัน รวมทั้ง การกระทำด้วยประการอื่นใดเพื่อให้ล่วงรู้ถึงข้อความในสิ่งสื่อสารทั้งหลายที่บุคคลมีติดต่อกัน จะกระทำได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน"

1. คຸ້ມครองว่ การกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลาย ซึ่งอาจเรียกได้ว่าเป็นการเปิดเผยต่อสาธารณชน อันเป็นการละเมิดหรือกระทบสิทธิของบุคคลอื่นจะกระทำมิได้ กล่าวคือ ไม่อาจเปิดเผยข้อความหรือภาพต่อสาธารณชนได้หากเป็นการล่วงละเมิดในสิทธิครอบครัวเกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่น เว้นแต่กรณีที่เป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะ เป็นไปตามหลักแห่งความเหมาะสม ที่ต้องชั่งน้ำหนักระหว่างผลประโยชน์ของเอกชนกับผลประโยชน์ของรัฐ

2. คຸ້ມครองว่ บุคคลผู้เป็นเจ้าของข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ย่อมมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองจากการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากข้อมูลข่าวสารของตนนั้นตามที่กฎหมายบัญญัติ การคุ้มครองข้อนี้เป็นการให้ความคุ้มครองที่เพิ่มเติมจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการตระหนักถึงความสำคัญของข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล และเป็นการยอมรับสิทธิความเป็นส่วนตัวใช้ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลอย่างชัดเจน ทั้งนี้ได้เปิดช่องให้มีการบัญญัติกฎหมายลำดับรองเพื่อเป็นการรองรับความคุ้มครองที่ชัดเจนขึ้น และอาจมีบทบัญญัติเชิงลงโทษเป็นการเฉพาะก็ได้ ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายในลำดับใดก็ตาม

3. คຸ້ມครองว่ สิ่งสื่อสารหรือข้อความในสิ่งสื่อสารระหว่างบุคคลจะถูกล่วงรู้หรือเปิดเผยไม่ได้ กล่าวคือ ไม่อาจตรวจ ห้าม เปิดเผยหรือล่วงรู้ในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลได้ อันเป็นไปตามการรับรองในเสรีภาพในการสื่อสารระหว่างกัน เว้นแต่อาศัยอำนาจตามกฎหมายเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

นอกจากบทบัญญัติมาตรา 35 และมาตรา 36 ดังกล่าวข้างต้นแล้ว การให้ความคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันนี้ ยังปรากฏอยู่ในรูปของการคุ้มครองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลและสิทธิในการรับทราบและเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในความครอบครองของราชการตามหลักมาตรา 45 และมาตรา 56* ดังนี้

* “มาตรา 45 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิในครอบครัวหรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันหรือระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจหรือสุขภาพของประชาชน

ความคุ้มครอง	ข้อยกเว้น
1. ห้ามกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลายซึ่งข้อความหรือภาพต่อสาธารณชนที่กระทบสิทธิความเป็นส่วนตัวของบุคคลอื่น	1. เว้นแต่เพื่อประโยชน์สาธารณะ
2. ห้ามแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากข้อมูลข่าวสารของบุคคลอื่น	2. เป็นไปตามที่กฎหมายลำดับรองบัญญัติ
3. ห้ามเปิดเผยหรือล่วงรู้ในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล	3. เว้นแต่เพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน
4. บุคคลมีสิทธิแสดงความคิดเห็นได้อย่างเสรี	4. เว้นแต่กระทบต่อความมั่นคงของรัฐ สิทธิเสรีภาพ ความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่น หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันหรือระงับซึ่งความเสื่อมทรามทางจิตใจหรือสุขภาพของประชาชน
5. บุคคลมีสิทธิเข้าถึงและรับทราบข้อมูลข่าวสารของราชการ	5. เว้นแต่กระทบกับความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยของประชาชน หรือกระทบต่อความคุ้มครองบุคคลหรือข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลอื่น

หากมีการกระทำฝ่าฝืนบทบัญญัติคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญข้างต้นนี้ บุคคลที่ถูก ล่วงละเมิดจากการคุ้มครองดังกล่าว มีสิทธิยกบทบัญญัติที่ให้ความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญนี้ขึ้น เพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้ อีกทั้งบุคคลนี้ยังสามารถใช้สิทธิทางศาล เพื่อบังคับให้รัฐปฏิบัติตามบทบัญญัติการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญนี้ได้*

อย่างไรก็ตามการพิจารณาในการให้ความคุ้มครองสิทธิความเป็นส่วนตัวตาม หลักการคุ้มครองข้างต้น จะต้องพิจารณาถึงข้อยกเว้นตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ด้วย โดยจาก ข้อยกเว้นในตารางข้างต้น ข้อยกเว้นหลักที่ควรพิจารณาคือเป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะและ เป็นไปเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ ซึ่งการพิจารณาความเหมาะสมของคำว่าเพื่อประโยชน์หรือ เพื่อความมั่นคงของรัฐนี้ จะต้องพิจารณาซึ่งน้ำหนักระหว่างผลประโยชน์ของสาธารณชน สิทธิของ สาธารณชนที่จะได้รับข่าวสาร หรือเสรีภาพในการแสดงออกของสื่อมวลชน กับสิทธิในความ เป็นอยู่ส่วนตัว ซึ่งได้บัญญัติรับรองไว้ในส่วน 7 เรื่องเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคล และสื่อมวลชน

* “มาตรา 28 บุคคลย่อมอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้ เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของ ประชาชน

บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้ สามารถยกบทบัญญัติแห่ง รัฐธรรมนูญนี้เพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้

บุคคลย่อมสามารถใช้สิทธิทางศาลเพื่อบังคับให้รัฐต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติในหมวดนี้ ได้โดยตรงหากการใช้สิทธิและเสรีภาพในเรื่องใดมีกฎหมายบัญญัติรายละเอียดแห่งการใช้สิทธิและเสรีภาพ ตามที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้แล้ว ให้การใช้สิทธิและเสรีภาพในเรื่องนั้นเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับการส่งเสริม สนับสนุน และช่วยเหลือจากรัฐ ในการใช้สิทธิตาม ความในหมวดนี้”

นอกจากนี้ สิทธิความเป็นส่วนตัวยังจะถูกจำกัดในกรณีของบุคคลสาธารณะ ซึ่งย่อมต้องถูกจำกัดสิทธิความเป็นส่วนตัวมากกว่าบุคคลทั่วไป เนื่องจากเป็นที่สนใจของสาธารณชน แต่การจำกัดนี้ทำได้เพียงสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการทำงานในความเป็นบุคคลสาธารณะเท่านั้น และข้อจำกัดอีกประการหนึ่ง ก็คือ สาธารณะประโยชน์ โดยสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวซึ่งเป็นเรื่องของปัจเจกชนจะยกขึ้นยันประโยชน์ของสาธารณชนไม่ได้¹

อย่างไรก็ตาม หลักการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญนี้ก็เพียงพอหลักประกันสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนเท่านั้น โดยการคุ้มครองสิทธิความเป็นส่วนตัวตามรัฐธรรมนูญมีผลบังคับใช้ได้โดยไม่ต้องรอให้มีการตราบทบัญญัติเฉพาะ เนื่องจากโดยธรรมชาติของสิทธิความเป็นส่วนตัวแล้วเป็นสิทธิมนุษยชน ซึ่งเป็นสิทธิตามธรรมชาติของบุคคลโดยที่ไม่ต้องทำสิ่งใดเพื่อให้ได้มาซึ่งสิทธิและไม่มีใครสามารถพรากไปจากบุคคลได้ ดังนั้นสิทธิความเป็นส่วนตัวที่ได้รับการรับรองตามกฎหมายรัฐธรรมนูญนี้ สามารถนำมาพิจารณาเพื่อให้ความคุ้มครองจากการกระทำที่มิชอบได้ อีกทั้งรัฐธรรมนูญก็ได้บัญญัติรับรองและคุ้มครองให้บุคคลสามารถใช้สิทธิทางศาลได้ แต่ก็เป็นเพียงบทบัญญัติที่ไม่มีบทบังคับหรือบทลงโทษซึ่งจำต้องอาศัยกฎหมายลำดับรองอันเป็นกฎหมายเฉพาะในการบัญญัติถึงรายละเอียดเกี่ยวกับการคุ้มครองและบทบังคับหรือบทลงโทษ

2. ประมวลกฎหมายอาญา

บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายอาญาซึ่งเป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน ที่แสดงให้เห็นถึงการรับรองคุ้มครองต่อบุคคลหรือประชาชนโดยทั่วไป โดยเป็นบทบัญญัติที่มุ่งเน้นนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษให้เด็ดขาด และเพื่อไม่ให้บุคคลอื่นเอาเป็นเยี่ยงอย่าง โดยการจะมีความผิดอาญาได้นั้น จะต้องพิจารณาทั้งองค์ประกอบภายนอกและองค์ประกอบภายในของผู้กระทำว่าเป็นไปตามที่กฎหมายอาญากำหนดไว้หรือไม่ เนื่องจากจะมีความรับผิดทางอาญาได้ต่อเมื่อมีกฎหมายบัญญัติให้การกระทำนั้นๆ เป็นความผิดเท่านั้น ซึ่งบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายอาญาที่เกี่ยวข้องกับการให้ความคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนั้น คงมีเพียงบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลโดยไม่ชอบด้วย

¹ ประจักษ์ พุทธิสมบัติ, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะละเมิดและจัดการงานนอกสั่ง และลามิควรได้, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท ศรีสมบัติการพิมพ์ จำกัด, 2548), หน้า 66-67.

กฎหมาย ปรากฏในลักษณะ 11 ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพและชื่อเสียง โดยบัญญัติไว้ใน หมวด 2 "ความผิดฐานเปิดเผยความลับ" ตามมาตรา 322 และมาตรา 323^{*}

ความผิดฐานเปิดเผยความลับนี้เกี่ยวข้องกับข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับบุคคลนั้นๆ โดย "ความลับ" หมายถึง ข้อความซึ่งผู้มีประโยชน์ได้เสียประสงค์จะปกปิดโดยยอมให้รู้ภายในวงจำกัด ฉะนั้นสิ่งที่เป็นความลับของบุคคลหนึ่งอาจไม่ใช่ความลับของอีกบุคคลหนึ่งก็ได้ เช่น คนที่กลัวเมีย การมีนางบำเรอยอมเป็นความลับเพราะเขามีประโยชน์ได้เสียที่จะปกปิด แต่สำหรับบุคคลที่ไม่กลัวเมียนั้น การมีนางบำเรอไม่ใช่ความลับอะไรเลย²

ความลับประกอบด้วยสาระ 3 ประการ³

1. ความไม่ค้อยู่กันของข้อเท็จจริง
2. เจตจำนงของเจ้าของข้อเท็จจริงที่จะเก็บข้อเท็จจริงนั้นไว้เป็นความลับ และ
3. การเก็บข้อเท็จจริงนั้นไว้เป็นความลับเป็นผลประโยชน์ของเจ้าของข้อเท็จจริงนั้น

* "มาตรา 322 ผู้ใดเปิดเผยหรือเอาจดหมาย โทรเลข หรือเอกสารใดๆ ซึ่งปิดผนึกของผู้อื่นไป เพื่อล่วงรู้ข้อความก็ดี เพื่อนำข้อความในจดหมาย โทรเลข หรือเอกสารเช่นว่านั้น ออกเปิดเผยก็ดี ถ้าการกระทำนั้นน่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ"

"มาตรา 323 ผู้ใดล่วงรู้หรือได้มาซึ่งความลับของผู้อื่นโดยเหตุที่เป็นเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ โดยเหตุที่ประกอบอาชีพเป็นแพทย์ เกสเซอร์ คนจำหน่ายยา นางผดุงครรภ์ ผู้พยาบาล นักบวช หมอความ ทนายความ หรือผู้สอบบัญชี หรือโดยเหตุที่เป็นผู้ช่วยในการ ประกอบอาชีพนั้น แล้วเปิดเผยความลับนั้นในประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ"

ผู้รับการศึกษาอบรมในอาชีพดังกล่าววรรคแรก เปิดเผยความลับของผู้อื่นอันตนได้ล่วงรู้ หรือได้มาในการศึกษาอบรมนั้น ในประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด ต้องระวางโทษเช่นเดียวกัน"

² หยุต แสงอุทัย, กฎหมายอาญา ภาค 2-3, พิมพ์ครั้งที่ 8 แก้ไขเพิ่มเติม (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2540), หน้า 239.

³ คณิต ณ นคร, กฎหมายอาญา ภาคความผิด, พิมพ์ครั้งที่ 8 ปรับปรุงใหม่ (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2545), หน้า 202.

ผู้ศึกษาขอแยกพิจารณาเป็นรายฐานความผิดตามมาตรา 322 และมาตรา 323 ดังนี้

ก. ความผิดฐานเปิดเผยจดหมาย โทรเลขหรือเอกสาร

คุณธรรมทางกฎหมายของความผิดฐานนี้ไม่ใช่ความลับโดยตรง แต่เป็น "สิทธิความเป็นส่วนตัวของบุคคล" การปิดผนึกแสดงว่าเจ้าของหรือผู้ครอบครองไม่ประสงค์จะให้ผู้อื่นทราบถึงข้อความที่ถูกปิดผนึกไว้ ฉะนั้นก็อาจถือได้ว่าข้อความนั้นเป็นความลับโดยตัวของมันเอง

องค์ประกอบของความผิดฐานนี้ คือ การที่บุคคลเปิดผนึกหรือเอาไปซึ่งจดหมาย โทรเลข หรือเอกสารใดๆ ซึ่งปิดผนึกไว้ของผู้อื่น และการกระทำนั้นน่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด ซึ่งองค์ประกอบที่กล่าวมานี้เป็นเพียงองค์ประกอบภายนอก คือเป็นเพียงการกระทำที่ปรากฏออกมาเท่านั้น แต่หากจะมีความรับผิดชอบทางอาญาก็ต้องมีองค์ประกอบภายในของผู้กระทำด้วย โดยความผิดฐานนี้องค์ประกอบภายในก็คือเจตนาธรรมดา แต่ต้องมีมูลเหตุชักจูงใจเพื่อล่วงรู้ข้อความในเอกสารนั้น (โดยไม่จำเป็นว่าจะได้ล่วงรู้ข้อความนั้นหรือไม่) หรือเพื่อนำข้อความนั้นออกเปิดเผย เห็นได้ว่าความผิดฐานนี้เป็นการวางหลักกฎหมายจำกัดเพียงเอกสารที่ปิดผนึก โดยจะเป็นความผิดหากผู้กระทำได้ทำการเปิดผนึกจดหมาย โทรเลข หรือเอกสารใด อันเป็นการจำกัดที่มาของข้อมูลให้อยู่เพียงเอกสารที่เปิดผนึกเท่านั้น แม้ว่าข้อความหรือข้อมูลในเอกสารนั้นจะไม่ใช่ความลับก็ตาม หากมีการล่วงล้ำถึงการเปิดผนึกของเอกสารที่ปิดผนึกเอาไว้ก็เกิดเป็นความผิดสำเร็จแล้ว

ข. ความผิดฐานเปิดเผยความลับที่ได้มาในหน้าที่หรือจากอาชีพ

คุณธรรมทางกฎหมายของความผิดฐานนี้ คือ ความลับ

องค์ประกอบของความผิดฐานนี้ คือ การที่บุคคลเปิดเผยความลับของผู้อื่นที่ตนล่วงรู้หรือได้มาโดยเหตุที่เป็นเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ โดยเหตุที่ประกอบอาชีพแพทย์ เภสัชกร คนจำหน่ายยา นางผดุงครรภ์ ผู้พยาบาล นักบวช หมอความ ทนายความ หรือผู้สอบบัญชี หรือโดยเหตุที่เป็นผู้ช่วยในการประกอบอาชีพดังกล่าว⁴ ในประการที่นำจะเกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด ความผิดฐานนี้จะจำกัดเฉพาะบุคคลที่ประกอบอาชีพบางอย่าง หรือเฉพาะบุคคลตามที่ระบุไว้ ทั้งยังจำกัดประเภทของข้อมูลว่าข้อมูลนั้นจะต้องเป็นความลับ ซึ่งคำว่า "ความลับ" นั้นหมายถึง ข้อความซึ่งผู้มีประโยชน์ได้เสียประสงค์จะปกปิด โดยยอมให้รู้ภายในวงบุคคลอันจำกัด

⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 206.

ดังได้อธิบายข้างต้น ดังนั้นหากล่วงรู้หรือได้รับความลับมาเพราะเหตุอื่น การเปิดเผยย่อมไม่เป็นความผิด

ค. ความผิดฐานเปิดเผยความลับที่ได้มาจากการศึกษาอบรม

คุณธรรมทางกฎหมายของความผิดฐานนี้ คือ ความลับ

องค์ประกอบของความผิดฐานนี้ คือ การที่ผู้รับการศึกษาอบรมในอาชีพ แพทย์ เกษัตริกร คนจำหน่ายยา นางผดุงครรภ์ ผู้พยาบาล นักบวช หมอความ ทนายความ หรือ ผู้สอบบัญชี เปิดเผยความลับของผู้อื่นอันตนได้ล่วงรู้หรือได้มาจากการศึกษาอบรมนั้น โดยเจตนาเปิดเผยความลับ⁵ ทั้งนี้ความลับที่บุคคลดังกล่าวนำไปเปิดเผยนั้น จะต้องเป็นความลับที่ตนได้ล่วงรู้หรือได้มาจากการศึกษาอบรมนั้น โดยประการที่น่าจะก่อความเสียหายให้แก่ผู้หนึ่งผู้ใด ความผิดฐานนี้คล้ายคลึงกับความผิดฐานเปิดเผยความลับที่ได้มาในหน้าที่หรือจากอาชีพ โดยเน้นที่ข้อมูลที่เป็นความลับเช่นกัน เพียงแต่ความผิดฐานนี้เป็นการได้มาจากการศึกษา

นอกเหนือจากความผิดอาญาทั้งสองมาตราดังกล่าวข้างต้นแล้ว ความผิดอาญาที่อาจปรับใช้ได้กับการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลได้ ก็คือ ความผิดฐานหมิ่นประมาท โดยองค์ประกอบของความผิดฐานนี้ คือมีการใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สาม โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชัง แต่ความผิดฐานหมิ่นประมาทนี้มีข้อยกเว้นที่ทำให้ถือว่าการกระทำนั้นไม่เป็นความผิดหากเป็นการแสดงความคิดเห็นหรือข้อความโดยสุจริต และเข้าองค์ประกอบอย่างหนึ่งอย่างใดตามมาตรา 329* ตัวอย่างเช่น จำเลยทวงถามแล้วหลายครั้ง โจทก์ไม่ชำระหนี้ จำเลยจึงได้ประกาศโฆษณาในหนังสือพิมพ์ เป็นคำล่ำนังงานทนายความให้โจทก์ชำระหนี้ภายใน 7 วัน ศาลชั้นต้นพิจารณาว่าหน้าที่ค้างชำระกันอยู่ยังไม่ถึงกำหนดชำระ โจทก์จึงยังไม่ผิดนัด การที่จำเลยประกาศหนังสือพิมพ์นี้ทำให้โจทก์เสียหาย แต่ศาลฎีกากลับวินิจฉัยว่า

⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 208.

* มาตรา 329 ผู้ใดแสดงความคิดเห็นหรือข้อความใดโดยสุจริต

- (1) เพื่อความชอบธรรม ป้องกันตนหรือป้องกันส่วนได้เสียเกี่ยวกับตนตามคลองธรรม
- (2) ในฐานะที่เป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติการตามหน้าที่
- (3) ดิชม ด้วยความเป็นธรรม ซึ่งบุคคลหรือสิ่งใดอันเป็นวิสัยของประชาชนย่อมกระทำ

หรือ

- (4) ในการแจ้งข่าว ด้วยความเป็นธรรมเรื่องการดำเนินการอันเปิดเผยในศาลหรือใน

การประชุม

ผู้นั้นไม่มีความผิดฐานหมิ่นประมาท"

จำเลยมีเจตนาสุจริต มิได้ก่อกวนแกล้งใจทักโดยลงประกาศหนังสือพิมพ์ ดังนั้นจำเลยจึงไม่มีความผิดฐานหมิ่นประมาท (คำพิพากษาฎีกาที่ 1739/2523)⁶ เห็นได้จากข้อยกเว้นตามกฎหมายนี้ จึงทำให้ไม่เป็นที่แน่ชัดว่าความผิดฐานหมิ่นประมาทเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาที่ให้ความคุ้มครองแก่ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลอย่างเด็ดขาดหรือไม่

เป็นที่สังเกตได้ว่าบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายอาญาในฐานความผิดทั้งสองมาตราคือ มาตรา 322 และมาตรา 323 ข้างต้นยังไม่เพียงพอต่อการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลในปัจจุบันนี้ เนื่องด้วยในปัจจุบันเป็นโลกแห่งยุคดิจิทัล โลกแห่งเทคโนโลยีการสื่อสารและเครื่องคอมพิวเตอร์ เพราะในหลายกรณีด้วยกันที่ข้อมูลหนึ่งๆ โดยทั่วไปแล้วอาจไม่ถือเป็นความลับ แต่ก็มีความสำคัญอยู่ในตัวของข้อมูลนั่นเอง ซึ่งน่าจะก่อให้เกิดอันตรายแก่เจ้าของข้อมูลได้ หรืออาจมีอันตรายหากใช้ประกอบกับข้อมูลอื่น อีกทั้งอาจพบกับปัญหาการตีความของการเปิดฉีกเอกสาร ว่าหมายรวมถึงเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ด้วยหรือไม่ แล้วอย่างไรจึงจะเรียกว่าเป็นการเปิดเผยของเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ ความผิดทางอาญา และความรับผิดทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญานี้เป็นบทบัญญัติที่มีลักษณะทั่วไป ไม่ได้เจาะจงเจาะจงไปที่ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลโดยตรง ผู้เขียนมีความเห็นว่ายังไม่มียกเว้นบทบัญญัติใดในประมวลกฎหมายอาญาที่เพียงพอต่อการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล อย่างไรก็ตามในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะศึกษาเฉพาะความรับผิดทางแพ่ง จึงจะไม่ขอก้าวถึงความรับผิดทางอาญาอีกในบทวิเคราะห์ต่อไป

3. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เป็นกฎหมายที่มุ่งคุ้มครองความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคล ซึ่งหมายรวมทั้งสิทธิความเป็นส่วนตัวในข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลด้วย แต่ไม่ได้มีบทบัญญัติที่ให้ความคุ้มครองแก่ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลโดยตรง เป็นเพียงการคุ้มครองโดยต้องอาศัยการปรับบทกฎหมายเข้าช่วย การให้ความคุ้มครองแก่ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์คงต้องพิจารณาตามบทบัญญัติว่าด้วยละเมิด โดยความรับผิดทางละเมิดนี้เป็นนิติเหตุ กล่าวคือเป็นเหตุการณ์ที่ไม่มีนิติสัมพันธ์กันมาก่อน ไม่เคยมีข้อตกลงใดต่อกันมาก่อน เป็นความรับผิดทางกฎหมายที่เป็นการควบคุมการประพฤติปฏิบัติระหว่างบุคคลโดยทั่วไป ที่มุ่งเน้นถึงการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนกรณีก่อให้เกิดการละเมิดต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง โดยบทบัญญัติลักษณะละเมิดที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล

⁶ จิตติ ดิงศภัทย์, รวมหมายเหตุท้ายคำพิพากษาฎีกา กฎหมายอาญา, พิมพ์ครั้งที่ 4 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2540), หน้า 194 .

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้น ก็เป็นเพียงบทคุ้มครองทั่วไปเนื่องจากการล่วงละเมิด ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ถือได้ว่าเป็นการล่วงละเมิดสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว ซึ่งเป็นสิทธิที่ได้รับการรับรองและคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย การปรับใช้กับความรับผิดทางละเมิดจึงต้องปรับใช้กับบทบัญญัติทั่วไปเรื่องละเมิด อันได้แก่มาตรา 420*

มาตรา 420 นี้เป็นหลักทั่วไปในความรับผิดทางละเมิด หากบุคคลใดก่อให้เกิดความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด เรียกได้ว่าบุคคลนั้นได้กระทำการละเมิดและต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้กับผู้เสียหายจากการกระทำของตนนั้น (รายละเอียดจะได้กล่าวถึงในหัวข้อถัดไป) โดยการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้วางหลักการไว้ในมาตรา 438** ซึ่งเป็นดุลพินิจของศาลว่าให้ชดใช้ด้วยวิธีใดและเพียงใด โดยวินิจฉัยจากพฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด นอกจากนี้หากเกิดความเสียหายแก่ชื่อเสียง ศาลอาจสั่งให้ผู้กระทำละเมิดจัดการเพื่อชื่อเสียงของบุคคลนั้นกลับคืนดีได้ พร้อมทั้งให้ชดใช้ค่าเสียหายด้วยก็ได้ตามหลักมาตรา 447*** ซึ่งหลักเกณฑ์เรื่องการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนนั้น ผู้ศึกษาได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ 2 หัวข้อความเสียหายและค่าสินไหมทดแทนที่อาจเกิดขึ้นได้

* "มาตรา 420 ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิดจำต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น"

** "มาตรา 438 ค่าสินไหมทดแทนจะพึงใช้โดยสถานใดเพียงใดนั้น ให้ศาลวินิจฉัยตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด

อนึ่งค่าสินไหมทดแทนนั้น ได้แก่ การคืนทรัพย์สินอันผู้เสียหายต้องเสียไปเพราะละเมิด หรือใช้ราคาทรัพย์สินนั้น รวมทั้งค่าเสียหายอันจะพึงบังคับให้ใช้เพื่อความเสียหายอย่างใด อันได้ก่อกำขึ้นนั้นด้วย"

*** "มาตรา 447 บุคคลใดทำให้เขาต้องเสียหายแก่ชื่อเสียง เมื่อผู้ต้องเสียหายร้องขอ ศาลจะสั่งให้บุคคลนั้นจัดการตามควรเพื่อทำให้ชื่อเสียงของผู้นั้นกลับคืนดีแทนให้ชดใช้ค่าเสียหายหรือทั้งให้ชดใช้ค่าเสียหายด้วยก็ได้"

นอกจากมาตรา 420 ดังกล่าวแล้วประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ยังได้ให้การคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลไว้ในมาตรา 423* ซึ่งเป็นเรื่องการกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลายที่ไม่ตรงกับความจริง หรือเรียกได้ว่าเป็นฐานความผิดเรื่องหมิ่นประมาททางแพ่ง โดยการกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลายนี้ ต้องเป็นการกระทำโดยวิธีใดก็ได้ที่สามารถแสดงข้อความนั้นๆ ไปยังบุคคลที่สาม ความคุ้มครองตามมาตรานี้ เป็นการให้ความคุ้มครองในความรับผิดทางละเมิดอย่างหนึ่ง นอกเหนือจากความรับผิดทางละเมิดทั่วไปตามมาตรา 420 เนื่องจากมาตรานี้ระบุว่าจะเป็นความผิดเฉพาะเมื่อข้อความนั้นเป็นข้อความที่ฝ่าฝืนต่อความจริง และเป็นการรับรองเพิ่มเติมถึงชื่อเสียง เกียรติคุณ ทางทำมาหาได้หรือทางเจริญของบุคคลอื่นเป็นสิ่งที่กฎหมายให้การคุ้มครองด้วย อย่างไรก็ตามหากข้อความที่ได้กล่าวหรือไขข่าวแพร่นั้นเป็นความจริง ก็ย่อมต้องกลับไปพิจารณาบทบัญญัติความรับผิดทางละเมิดหลักทั่วไปตามมาตรา 420 เช่นเดิม อีกทั้งหากไม่เป็นการเสียหายแก่ชื่อเสียงเกียรติคุณ หรือทางทำมาหาได้ หรือทางเจริญ แต่เป็นความเสียหายอย่างอื่น เช่น เสียหายต่อชีวิต ร่างกาย อนามัย หรือทรัพย์สิน การกระทำนั้นก็ย่อมต้องกลับไปพิจารณาความรับผิดทางละเมิดทั่วไปในมาตรา 420 ด้วยเช่นกัน

การกล่าวหรือไขข่าวโดยแสดงข้อความไปยังบุคคลที่สามนั้น บุคคลที่สามนั้นจะต้องสามารถเข้าใจความหมายของข้อความที่กล่าวหรือไขข่าวนั้นได้ด้วย แต่ไม่สำคัญว่าบุคคลที่สามนั้นจะเชื่อในข้อความนั้นหรือไม่ และจะกระทำต่อหน้าบุคคลที่สามหรือไม่ก็ได้ไม่ต้องระบุชื่อบุคคลที่สามก็ได้ เช่นอาจเป็นการกระทำโดยการเผยแพร่สู่สาธารณชน และแม้ผู้กล่าวหรือไขข่าวจะตั้งใจให้หมายความถึงผู้เสียหายหรือไม่ ก็ไม่สำคัญ และแม้ว่าจะไม่ตั้งใจทำให้เสียหายแก่ชื่อเสียง หรือทำไปเพื่อความตลกขบขันก็ตาม ก็ไม่ถือเป็นข้อแก้ตัวหากผู้กล่าวหรือไขข่าวนั้นมีการกระทำโดยรู้สำนึกในการกระทำนั้น ก็ถือเป็นการกล่าวหรือไขข่าวแล้ว เนื่องจากกฎหมายไม่ได้บัญญัติว่าต้องเป็นการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อถึงขนาดนั้น ความจงใจหรือประมาทเลินเล่อมีความสำคัญเฉพาะแต่ว่า ผู้กล่าวรู้หรือไม่ว่าข้อความที่กล่าวนั้นไม่เป็นความจริง ถ้ารู้ก็

* "มาตรา 423 ผู้ใดกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลายซึ่งข้อความอันฝ่าฝืนต่อความจริง เป็นที่เสียหายแก่ชื่อเสียงหรือเกียรติคุณของบุคคลอื่นก็ดี หรือเป็นที่เสียหายแก่ทางทำมาหาได้หรือทางเจริญของเขา โดยประการอื่นก็ดี ท่านว่าผู้นั้นจะต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่เขาเพื่อความเสียหายอย่างใดๆ อันเกิดแต่การนั้น แม้ทั้งเมื่อตนมิได้รู้ว่าข้อความนั้นไม่จริง แต่หากควรจะได้"

ผู้ใดส่งข่าวสารอันตนมิได้รู้ว่าข้อความนั้นไม่จริง หากว่าตนเองหรือผู้รับข่าวสารนั้นมีทางได้เสียโดยชอบในการนั้นด้วยแล้ว ท่านว่าเพียงที่ส่งข่าวสารเช่นนั้นหาทำให้ผู้นั้นต้องรับผิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนไม่"

เป็นการจงใจเพราะรู้สำนึกถึงผลเสียหายที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำของตนเอง แต่หากไม่รู้แต่ควรจะมีรู้เช่นนั้นได้ก็ต้องรับผิดชอบกัน ดังนั้นความประมาทเลินเล่อในการรู้หรือไม่รู้ความจริงในข้อความที่กล่าวหรือไขข่าวนั้นจึงเป็นละเมิดได้ ตัวอย่างกรณีละเมิดตามมาตรา 423 เช่น การที่จำเลยพิมพ์โฆษณาข้อความซึ่งไม่เป็นความจริงที่ทำให้ผู้อ่านเข้าใจว่าโจทก์ซึ่งเป็นรัฐมนตรีช่วยว่ากระทรวงคมนาคมกลั่นแกล้งบริษัท ก. มิใช่การแสดงความคิดเห็นหรือข้อความโดยสุจริตอันเป็นวิสัยที่บุคคลในฐานะเยี่ยงจำเลยพึงกระทำ การกระทำของจำเลยจึงเป็นการไขข่าวแพร่หลายอันฝ่าฝืนต่อความจริง (คำพิพากษาฎีกาที่ 3023/2533) หรือกรณีที่จำเลยทั้งหกร่วมกันนำเรื่องราวชีวิตจริงของโจทก์ที่ 1 มาแสดงละครจีนหรือจิว โดยบิดเบือนให้เห็นว่าโจทก์ที่ 1 เป็นภริยาน้อยนิสัยไม่ได้ชอบบอจจาริษา ทำให้โจทก์ที่ 1 เสียชื่อเสียง อาจถูกดูหมิ่นหรือเกลียดชังได้ การกระทำของจำเลยทั้งหกจึงเป็นการร่วมกันกระทำละเมิดต่อโจทก์ที่ 1 (คำพิพากษาฎีกาที่ 723/2525)

เมื่อพิจารณาถึงการให้ความคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามกฎหมายพื้นฐานทั้ง 3 ฉบับข้างต้นแล้ว จะเห็นได้ว่ายังขาดหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไขและมาตรการที่จำเป็นและเฉพาะเจาะจงเพื่อให้หลักประกันแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลที่อาจถูกล่วงละเมิดในข้อมูลของตนได้อย่างเพียงพอ

4.2.2 การให้ความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารราชการ พ.ศ. 2540

กฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารราชการ นอกจากเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินการต่างๆ ของรัฐ ยังเป็นการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลใน ส่วนที่เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารของราชการไปพร้อมกันด้วย ซึ่งพระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นกฎหมายฉบับแรกและฉบับเดียวในประเทศไทยที่ได้ให้คำนิยามคำว่า "ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล" เอาไว้ โดยกำหนดในมาตรา 4 ดังนี้

"ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล หมายความว่า ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของบุคคล เช่น การศึกษา ฐานะการเงิน ประวัติสุขภาพ ประวัติอาชญากรรม หรือประวัติการทำงาน บรรดาที่มีชื่อของผู้นั้นหรือมีหมายเลข รหัส สิ่งบอกลักษณะอื่นที่ทำให้รู้ตัวผู้ นั้นได้ เช่น ลายพิมพ์ นิ้วมือ แผ่นบันทึกลักษณะเสียงของคนหรือรูปถ่าย และให้หมายความรวมถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของผู้ที่ถึงแก่กรรมแล้วด้วย"

⁷ ไพจิตร ปุญญพันธ์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิด, พิมพ์ครั้งที่ 11 แก้ไขเพิ่มเติม (กรุงเทพมหานคร: นิติบรรณาการ, 2548), หน้า 56.

พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้บัญญัติการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล โดยได้กล่าวคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลเฉพาะที่อยู่ในความครอบครองของราชการไว้ใน หมวด 3 ว่าด้วยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล โดยมีสาระสำคัญหลัก ๆ 3 ประการ ได้แก่

1) กำหนดหน้าที่ต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดระบบข้อมูลส่วนบุคคลของหน่วยงานของรัฐ เพื่อให้การคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและปลอดภัยตามมาตรา 23 กล่าวคือ

หน่วยงานของรัฐมีหน้าที่ต้องปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ดังต่อไปนี้

(1) ต้องจัดให้มีระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลเพียงพอที่เกี่ยวข้องและจำเป็นเพื่อการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐ เพื่อให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ของการจัดเก็บเท่านั้น และให้ยกเลิกการจัดให้มีระบบดังกล่าวทั้งหมดเมื่อหมดความจำเป็น

(2) พยายามเก็บข้อมูลข่าวสารโดยตรงจากเจ้าของข้อมูล โดยเฉพาะในกรณีที่อาจกระทบถึงประโยชน์ได้เสียโดยตรงของบุคคลนั้น

(3) จัดให้มีการพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษาและตรวจสอบแก้ไขให้ถูกต้องอยู่เสมอเกี่ยวกับสิ่งเหล่านี้

- ประเภทของบุคคลที่มีการเก็บข้อมูล
- ประเภทของระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล
- ลักษณะการใช้ข้อมูลปกติ
- วิธีการขอตรวจดูข้อมูลข่าวสารของเจ้าของข้อมูล
- วิธีการขอให้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูล
- แหล่งที่มาของข้อมูล

(4) ตรวจสอบแก้ไขข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลในความรับผิดชอบให้ถูกต้องอยู่เสมอ

(5) จัดระบบรักษาความปลอดภัยให้แก่ระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล เพื่อป้องกันมิให้มีการนำไปใช้โดยไม่เหมาะสม หรือเป็นผลร้ายแก่เจ้าของข้อมูล

2) กำหนดข้อห้ามในการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล โดยกำหนดให้ต้องได้รับความยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรจากเจ้าของข้อมูลก่อนที่ทำการเปิดเผยข้อมูลนั้น เว้นแต่เป็นกรณีตามที่กฎหมายบัญญัติตามมาตรา 24 กล่าวคือ

พระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดให้หน่วยงานของรัฐเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลได้ต่อเมื่อได้รับความยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรจากเจ้าของข้อมูลที่ได้ให้ไว้ล่วงหน้า หรือให้ในขณะนั้นก่อนที่จะทำการเปิดเผยข้อมูล เว้นแต่เป็นการเปิดเผยดังนี้

(1) เปิดเผยต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานของตนเพื่อการนำไปใช้ตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐแห่งนั้น

(2) เป็นการให้ข้อมูลตามปกติภายในวัตถุประสงค์ของการจัดให้มีระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล

(3) เปิดเผยต่อหน่วยงานของรัฐที่ทำงานด้านการวางแผนหรือการสถิติ หรือการสำมะโนต่างๆ ซึ่งมีหน้าที่ต้องรักษาข้อมูลข่าวสารไว้ไม่ให้เปิดเผยต่อไปยังผู้อื่น

(4) เป็นการให้เพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิจัยโดยไม่ระบุชื่อหรือส่วนที่ทำให้รู้ว่าเป็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับบุคคลใด

(5) เปิดเผยต่อหอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร หรือหน่วยงานอื่นของรัฐในกรณีที่เป็นเอกสารทางประวัติศาสตร์ เพื่อการตรวจดูคุณค่าในการเก็บรักษา

(6) เปิดเผยต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อการป้องกันการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายการสืบสวน การสอบสวน หรือการฟ้องคดี ไม่ว่าเป็นคดีประเภทใดก็ตาม

(7) เป็นการให้ซึ่งจำเป็นเพื่อการป้องกันหรือระงับอันตรายต่อชีวิตหรือสุขภาพของบุคคล

(8) เปิดเผยต่อศาลและเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานของรัฐหรือบุคคลที่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะขอข้อเท็จจริงดังกล่าว

(9) เปิดเผยในกรณีอื่นตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

3) ให้สิทธิแก่เจ้าของข้อมูลในการตรวจสอบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของตนเองที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานของรัฐ และให้สิทธิในการขอแก้ไขข้อมูลให้ถูกต้องตามความเป็นจริง อีกทั้งให้สิทธิในการอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารตามมาตรา 25 กล่าวคือ

(1) บุคคลมีสิทธิที่จะรับรู้ถึงข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตน หากได้ยื่นคำขอเป็นหนังสือไปยังหน่วยงานของรัฐที่ควบคุมข้อมูลข่าวสารนั้นอยู่ โดยหน่วยงานของรัฐนั้นจะต้องให้บุคคลนั้น หรือผู้กระทำการแทนบุคคลนั้นได้ตรวจดูหรือได้รับสำเนาข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้อง

(2) ถ้าเห็นว่าข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตนไม่ถูกต้อง ให้ยื่นคำขอเป็นหนังสือแก่หน่วยงานของรัฐที่ควบคุมดูแลข้อมูลข่าวสารนั้น ให้แก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลข่าวสารส่วนนั้นได้ ซึ่งหน่วยงานของรัฐจะต้องพิจารณาคำขอนั้นโดยไม่ชักช้า หากหน่วยงานของรัฐไม่ทำการแก้ไขให้ตามคำขอ บุคคลนั้นอาจยื่นอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารได้

พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 นี้ แม้จะมีบทบัญญัติที่กล่าวถึงข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลเอาไว้อย่างชัดเจนทั้งในบทนิยาม และการให้ความคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลโดยมีหลักการกำหนดไว้ในหมวด 3 ดังกล่าวข้างต้น แต่การให้ความคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนี้ในมาตรา 21 แห่งพระราชบัญญัตินี้กำหนดว่า "บุคคลหมายถึง บุคคลธรรมดาที่มีสัญชาติไทยและบุคคลธรรมดาที่ไม่มีสัญชาติไทยแต่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย" หากได้กำหนดให้หมายรวมถึงนิติบุคคลไม่ ดังนั้นแม้พระราชบัญญัตินี้จะให้ความคุ้มครองแก่ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ก็เป็นเพียงการให้ความคุ้มครองแก่ข้อมูลข่าวสารของบุคคลธรรมดาเท่านั้น ในส่วนของข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของนิติบุคคลก็ยังคงไม่มีกฎหมายออกมารองรับให้ความคุ้มครอง ซึ่งข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของนิติบุคคลนั้นมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศอยู่มาก ข้อมูลข่าวสารบางประการของนิติบุคคลสมควรที่จะได้รับการคุ้มครองเป็นอย่างยิ่ง หากปล่อยให้มีการเปิดเผยได้โดยไม่มีกฎหมายออกมาให้การคุ้มครองก็อาจก่อให้เกิดความเสียหายอย่างมหาศาลต่อนิติบุคคลดังกล่าว ซึ่งอาจส่งผลกระทบเป็นวงกว้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวงการธุรกิจที่มักจัดตั้งอยู่ในรูปของนิติบุคคล ไม่ว่าจะเป็นห้างหุ้นส่วน บริษัทจำกัด หรือบริษัทมหาชนจำกัด รวมถึงนิติบุคคลอื่นที่ไม่มีสถานะทางกฎหมายแต่มีสถานะเป็นหน่วยภาษีตามประมวลกฎหมายรัษฎากร เช่น กิจการร่วมค้า เป็นต้น

อีกทั้ง พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 นี้คงให้ความคุ้มครองเฉพาะข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองควบคุมดูแลของหน่วยงานของรัฐเท่านั้น ซึ่งในมาตรา 4 ได้กำหนดความหมายของหน่วยงานของรัฐไว้ว่าหมายถึง ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ ส่วนราชการสังกัดรัฐสภา ศาลเฉพาะในส่วนที่ไม่เกี่ยวกับการพิจารณาพิพากษาคดี องค์กรควบคุมการประกอบวิชาชีพ หน่วยงานอิสระของรัฐ และหน่วยงานอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ดังนั้นหมายความว่าหากเป็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองหรือควบคุมดูแลของเอกชนก็ยังคงไม่มีบทบัญญัติใดในปัจจุบันให้ความคุ้มครองครอบคลุมเป็นการทั่วไป

4.2.3 การให้ความคุ้มครองตามกฎหมายพิเศษ

ในปัจจุบันนี้นอกจากการให้ความคุ้มครองแก่ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองของราชการตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 แล้ว การให้ความคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามกฎหมายไทยจะมีลักษณะเป็นการให้ความคุ้มครองเฉพาะเรื่อง เฉพาะข้อมูลบางประเภทเท่านั้น โดยจากการรวบรวมศึกษามา พบว่ามีกฎหมายพิเศษในรูปของพระราชบัญญัติที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล โดยกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนี้แบ่งพิจารณาออกได้เป็น 4 รูปแบบ ได้แก่

- 1) กฎหมายที่รับรองคุ้มครองสิทธิข้อมูลส่วนบุคคล
- 2) กฎหมายที่กำหนดข้อยกเว้นของการคุ้มครองสิทธิข้อมูลส่วนบุคคล
- 3) กฎหมายที่มีได้บัญญัติไว้ชัดเจน แต่แฝงตัวในรูปของจรรยาบรรณหรือวิชาชีพ เช่น พระราชบัญญัติผู้สอบบัญชี, พระราชบัญญัติทนายความ, พระราชบัญญัติความลับทางการค้า, ข้อบังคับแพทยสภาว่าด้วยจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. 2526 ออกตามความในพระรบัญญัติวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. 2525 เป็นต้น
- 4) กฎหมายที่ให้อำนาจรัฐในการแทรกแซงข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลอย่างไรก็ตามกฎหมายพิเศษที่ให้ความคุ้มครองแก่ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลมีอยู่หลายฉบับ แต่ก็ยังไม่มีกฎหมายฉบับใดบัญญัติขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองของเอกชนโดยเฉพาะ กฎหมายพิเศษที่มีบทบัญญัติเกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนบุคคล เช่น

ก. พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. 2545

พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ให้ความคุ้มครองแก่ข้อมูลและการประมวลผลข้อมูล เฉพาะข้อมูลที่เรียกว่า “ข้อมูลเครดิต” เท่านั้น ซึ่งจากนิยามมาตรา 3 “ข้อมูลเครดิต หมายความว่า ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้าที่ขอสินเชื่อ ดังต่อไปนี้

1) ข้อเท็จจริงที่บ่งชี้ถึงตัวลูกค้า และคุณสมบัติของลูกค้าที่ขอสินเชื่อ

ก. กรณีบุคคลธรรมดา หมายถึง ชื่อ ที่อยู่ วันเดือนปีเกิด สถานภาพ การสมรส อาชีพ เลขที่บัตรประชาชน หรือบัตรประจำตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือหนังสือเดินทาง และ เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร (ถ้ามี)

ข. กรณีนิติบุคคล หมายถึง ชื่อ สถานที่ตั้ง เลขที่ทะเบียนการจัดตั้งนิติ บุคคลหรือเลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร

2) ประวัติการขอและการได้รับอนุมัติสินเชื่อ และการชำระสินเชื่อของลูกค้าที่ ขอสินเชื่อรวมทั้งประวัติการชำระราคาสินค้าหรือบริการโดยบัตรเครดิต”

โดยวัตถุประสงค์หลักในการบัญญัติกฎหมายฉบับนี้ คือ เพื่อควบคุมบริษัทข้อมูล เครดิต ผู้ควบคุมข้อมูล และผู้ประมวลผลข้อมูล ในการจัดระบบการจัดข้อมูลเครดิตส่วนบุคคล การตรวจสอบความน่าเชื่อถือเพื่อพิจารณาอนุมัติสินเชื่อของสถาบันการเงินต่างๆ โดยอาศัยข้อมูล เครดิตที่ได้รับการเก็บไว้โดยผู้ให้บริการข้อมูลและผู้ให้บริการสินเชื่อ ทั้งยังเป็นการกำหนด หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการทำธุรกรรมข้อมูลเครดิต และเป็นการให้ความคุ้มครองแก่ เจ้าของข้อมูลเครดิตนั้นเป็นการเฉพาะ โดยมีเหตุผลเบื้องหลังว่าเท่าที่ผ่านมาการให้กู้ยืมหรือให้ สินเชื่อของสถาบันการเงินยังมีข้อมูลไม่ครบถ้วน ส่งผลให้เกิดหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้เพิ่มมากขึ้น ทำให้เกิดปัญหาความมั่นคงแก่สถาบันการเงินนั้นและระบบสถาบันการเงินโดยรวม⁸

โดยการให้ความคุ้มครองในข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลประเภทข้อมูลเครดิตตาม พระราชบัญญัติมีหลักการสำคัญๆ คล้ายกับพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 แต่รายละเอียดต่างกัน เนื่องจากข้อมูลที่ได้รับคุ้มครองนี้เป็นข้อมูลเครดิต หลักการสำคัญๆ ได้แก่

⁸ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 119 ตอนที่ 114 ก/ 13 พฤศจิกายน 2545

1. ในการประมวลผลข้อมูล ต้องจัดให้มีระบบและข้อกำหนดดังต่อไปนี้
 - (1) ระบบจำแนกข้อมูลที่เก็บรักษาไว้
 - (2) ระบบแก้ไขข้อมูลให้มีความถูกต้องสมบูรณ์และทันสมัยอยู่เสมอ
 - (3) ระบบรักษาความลับและความปลอดภัยของข้อมูล รวมทั้งระบบป้องกันมิให้ข้อมูลถูกแก้ไข ทำให้เสียหายหรือถูกทำลายโดยไม่ชอบ หรือโดยไม่ได้รับอนุญาต
 - (4) ระบบการขอใช้ข้อมูลและระบบการรายงานข้อมูลตามปกติ
 - (5) ระบบการตรวจสอบและแก้ไขข้อมูลของเจ้าของข้อมูล
 - (6) ระบบบันทึกและรายงานเมื่อมีผู้เข้าถึงข้อมูลเพื่อให้เจ้าของข้อมูลตรวจสอบได้
 - (7) ระบบการทำลายข้อมูลที่มีอายุเกินกว่าที่คณะกรรมการประกาศกำหนด
 - (8) ระบบอื่นใดที่คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิตประกาศกำหนด

ทั้งนี้ มีข้อกำหนดห้ามมิให้มีการจัดเก็บ "ข้อมูลห้ามจัดเก็บ" ซึ่งหมายถึง ข้อมูลของบุคคลธรรมดาที่ไม่เกี่ยวข้องกับการรับบริการ การขอสินเชื่อ หรือที่มีผลกระทบต่อความรู้สึกหรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายหรือมีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของผู้เป็นเจ้าของข้อมูลอย่างชัดเจน ได้แก่ ลักษณะพิการทางร่างกาย ลักษณะทางพันธุกรรม ข้อมูลของบุคคลที่อยู่ในกระบวนการสอบสวนหรือพิจารณาคดีอาญา หรือข้อมูลอื่นใดตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

2. กำหนดข้อห้ามในการเปิดเผยข้อมูลเครดิต โดยต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลก่อนทุกครั้ง เว้นแต่เจ้าของข้อมูลจะได้ให้ความยินยอมไว้เป็นอย่างอื่น หรือเป็นกรณีดังต่อไปนี้

- (1) เมื่อมีคำสั่งศาลหรือตามหมายศาลหรือเป็นข้อมูลเกี่ยวกับการฟ้องร้องคดีต่างๆ ที่เปิดเผยต่อสาธารณะ

(2) เมื่อมีหนังสือจากพนักงานสอบสวนเพื่อประโยชน์ในการสอบสวนความผิดอาญาเกี่ยวกับธุรกิจการเงินซึ่งตนเป็นผู้รับผิดชอบสอบสวนคดีดังกล่าว

(3) เมื่อมีหนังสือจากกระทรวงการคลัง ธนาคารแห่งประเทศไทย คณะกรรมการหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติการกำกับดูแลหรือตรวจสอบสถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

(4) เมื่อมีหนังสือจากบรรษัทตลาดรองสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัย หรือนิติบุคคลเฉพาะกิจเพื่อการแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ เพื่อใช้ประโยชน์ในการประเมินฐานะสินทรัพย์ (5) เมื่อมีหนังสือจากบรรษัทบริหารสินทรัพย์ต่างๆ เพื่อประโยชน์ในการประเมินราคาสินทรัพย์ที่รับซื้อหรือรับโอน

โดยผู้ที่ได้รับข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลประเภทข้อมูลเครดิตตามข้อยกเว้นนี้ไปนั้น จะต้องใช้ข้อมูลดังกล่าวเฉพาะเพื่อประโยชน์แต่การนั้นเท่านั้น และจะต้องเก็บรักษาข้อมูลนั้นไว้เป็นความลับ

3. ให้ความคุ้มครองในสิทธิของเจ้าของข้อมูล ซึ่งเจ้าของข้อมูลตามพระราชบัญญัตินี้เป็นได้ทั้งบุคคลธรรมดา และนิติบุคคล ต่างจากกฎหมายฉบับอื่นๆ ที่ให้ความคุ้มครองเฉพาะบุคคลธรรมดาเท่านั้น นอกจากนั้นพระราชบัญญัตินี้ยังไม่ได้จำกัดว่าจะคุ้มครองเฉพาะผู้ที่มีสัญชาติไทยเท่านั้น หมายความว่าพระราชบัญญัตินี้คุ้มครองบุคคลและนิติบุคคลสัญชาติอื่นด้วย โดยกำหนดให้เจ้าของข้อมูลมีสิทธิดังต่อไปนี้

- (1) สิทธิที่จะรับรู้ว่าบริษัทข้อมูลเครดิตเก็บรักษาข้อมูลใดของตน
- (2) สิทธิที่จะตรวจสอบ และโต้แย้งและขอแก้ไขข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง
- (3) สิทธิที่จะได้รับแจ้งผลการตรวจสอบข้อมูลของตนภายในระยะเวลาที่กำหนด
- (4) สิทธิที่จะได้ทราบเหตุแห่งการปฏิเสธคำขอสินเชื่อหรือบริการจากสถาบันการเงิน หากการปฏิเสธนั้นเป็นการอ้างอิงถึงข้อมูลเครดิต
- (5) สิทธิที่จะอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิตในกรณีที่มีข้อโต้แย้งเกิดขึ้นระหว่างสถาบันการเงิน สมาชิก หรือผู้ใช้บริการกับบริษัทข้อมูลเครดิตกับเจ้าของข้อมูล และไม่อาจหาข้อยุติได้

อย่างไรก็ตามแม้ว่ากฎหมายฉบับนี้เป็นกฎหมายที่วางหลักเกณฑ์เพื่อคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลทั้งที่อยู่ในหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนก็ตาม แต่พระราชบัญญัติฉบับนี้ก็เป็นเพียงกฎหมายที่คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเฉพาะข้อมูลเครดิต หรือข้อมูลที่เกี่ยวข้องในเรื่องสินเชื่อเท่านั้น

ข. พระราชบัญญัติสถิติ พ.ศ. 2550

พระราชบัญญัติฉบับนี้มีขึ้นเพื่อปรับปรุงพระราชบัญญัติสถิติ พ.ศ. 2508 ที่ใช้บังคับเป็นเวลานานและมีบทบัญญัติบางประการที่ไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน อันมีผลทำให้การดำเนินการของสำนักงานสถิติแห่งชาติในฐานะหน่วยงานกลางด้านสถิติของรัฐไม่มีความชัดเจน รวมทั้งหลักเกณฑ์และวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลไม่มีความคล่องตัว ประกอบกับข้อมูลสถิติที่จัดทำขึ้นนั้นมีประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาในการบริหารงานของรัฐด้านต่างๆ ซึ่งควรจะได้ข้อมูลที่ต้องการตามความเป็นจริงและมีหลักประกันมิให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของข้อมูลจึงต้องกำหนดมาตรการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยต้องถือเป็นความลับอย่างเคร่งครัดและกำหนดโทษสำหรับผู้ซึ่งฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้

โดยในพระราชบัญญัตินี้ “สถิติ” หมายถึง ข้อความหรือตัวเลขที่แสดงผลที่ประมวลจากข้อมูลที่ได้รวบรวมได้ และการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในพระราชบัญญัตินี้กำหนดว่า บรรดาข้อมูลเฉพาะบุคคลหรือเฉพาะรายที่ได้มาตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องถือเป็นความลับโดยเคร่งครัด ห้ามมิให้ผู้ปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ หรือผู้มีหน้าที่เก็บรักษาเปิดเผยข้อมูลนั้นแก่บุคคลใดซึ่งไม่มีหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่

- 1) เป็นการเปิดเผยเพื่อประโยชน์แก่การสอบสวนหรือการพิจารณาคดีที่ต้องหาว่ากระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้
- 2) เป็นการเปิดเผยต่อหน่วยงานเพื่อใช้ประโยชน์ในการจัดทำสถิติ วิเคราะห์หรือวิจัย ทั้งนี้เท่าที่ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของข้อมูล และต้องไม่ระบุหรือเปิดเผยถึงเจ้าของข้อมูล

โดยผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ในหน่วยงานหรือสำนักงานสถิติแห่งชาติต้องไม่นำบรรดาข้อมูลเฉพาะบุคคลหรือเฉพาะรายที่เจ้าของข้อมูลได้ให้ไว้หรือกรอกแบบสอบถามไปใช้ในกิจการอื่นนอกเหนือจากการจัดทำสถิติ วิเคราะห์หรือวิจัย

และในกรณีที่สำนักงานสถิติแห่งชาติจำเป็นต้องใช้ข้อมูลจากการสำรวจที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานใด ให้หน่วยงานนั้นจัดส่งข้อมูลดังกล่าวให้สำนักงานสถิติแห่งชาติ โดยต้องไม่ระบุว่าเป็นข้อมูลของบุคคลใด เว้นแต่บุคคลนั้นได้ให้ความยินยอมเป็นหนังสือ หรือเป็นข้อมูลที่เปิดเผยต่อประชาชนหรือประชาชนสามารถเข้าตรวจสอบได้อยู่แล้ว

เห็นได้ว่าแม้พระราชบัญญัตินี้จะกล่าวถึงการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล แต่ก็กล่าวถึงเพียงขอบเขตของข้อมูลสถิติเท่านั้น อีกทั้งครอบคลุมเพียงแค่การจัดเก็บข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติเท่านั้น ไม่ได้ครอบคลุมถึงการจัดเก็บข้อมูลสถิติของภาคเอกชนแต่อย่างใด

ค. พระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551

พระราชบัญญัติฉบับนี้มีขึ้นเนื่องจากรัฐบาลมีนโยบายที่จะจัดระบบสื่อภาครัฐสื่อภาคเอกชน และสื่อชุมชนให้เป็นสื่อสาธารณะอย่างแท้จริง และมีการใช้เครื่องมือสื่อสารของรัฐเพื่อประโยชน์สาธารณะและประโยชน์ต่อการศึกษาทางการเมืองแก่ประชาชน โดยมีสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ดังนี้

ผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบกิจการกระจายเสียงหรือกิจการโทรทัศน์ต้องจัดให้มีการบันทึกรายการที่ได้ออกอากาศไปแล้ว โดยอาจบันทึกไว้ในเทปหรือวัสดุโทรทัศน์อย่างอื่น หรือด้วยวิธีการใดที่สามารถถ่ายทอดกลับมาเป็นรายการนั้นได้ และเก็บรักษาไว้เพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทำการตรวจสอบได้ ซึ่งรายการที่ต้องจัดเก็บ รวมถึงระยะเวลาในการจัดเก็บรักษาการบันทึกนั้นไว้ให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์แห่งชาติตามกฎหมายว่าด้วยองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม

และกำหนดคุ้มครองสิทธิของผู้ที่ได้รับความเสียหายเนื่องจากรายการที่ออกอากาศเป็นเท็จหรือละเมิดสิทธิ เสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิในครอบครัว หรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอาจร้องเรียนต่อคณะกรรมการ โดยให้คณะกรรมการส่งความเห็นให้องค์กรควบคุมการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพเพื่อดำเนินการเยียวยาให้แก่ผู้เสียหายโดยเร็ว ทั้ง

พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดโทษทางปกครองและโทษทางอาญาแก่ผู้ฝ่าฝืนบทบัญญัติพระราชบัญญัตินี้ไว้ด้วย

เห็นได้ว่าตามพระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นการให้ความคุ้มครองในข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่ถูกออกอากาศไม่ว่าจะเป็นการออกอากาศทางวิทยุหรือโทรทัศน์ หากได้มีการเผยแพร่ ออกสื่อสู่สาธารณะแล้วเกิดความเสียหายต่อสิทธิความเป็นส่วนตัว ซึ่งอาจเป็นสิทธิความเป็นส่วนตัวในข้อมูลส่วนบุคคล องค์การหรือบุคคลใดที่ได้รับใบอนุญาตให้ประกอบกิจการกระจายเสียงหรือกิจการโทรทัศน์นั้น อาจต้องรับผิดชอบทั้งทางแพ่ง ทางอาญา และทางปกครอง อย่างไรก็ตาม บทบัญญัติตามพระราชบัญญัตินี้ก็เป็นเพียงการให้ความคุ้มครองในข้อมูลส่วนบุคคลที่ได้ ออกอากาศสู่สาธารณะทางวิทยุและโทรทัศน์เท่านั้น หากเป็นการเปิดเผยสู่สาธารณะด้วยวิธีการอื่น ก็ไม่อาจนำเอาพระราชบัญญัติฉบับนี้มาปรับใช้เพื่อให้ความคุ้มครองเจ้าของข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนั้นได้ เช่น หากเป็นการตีพิมพ์ข้อมูลส่วนบุคคลทางหนังสือพิมพ์ เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั้นก็ไม่อาจได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติฉบับนี้

ง. พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550

พระราชบัญญัติฉบับนี้ไม่ได้กล่าวถึงการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลไว้โดยเฉพาะ แต่มีลักษณะในการคุ้มครองข้อมูลคอมพิวเตอร์ ซึ่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ให้ความหมายของคำว่าข้อมูลคอมพิวเตอร์ไว้ดังนี้

“ข้อมูลคอมพิวเตอร์ หมายความว่า ข้อมูล ข้อความ คำสั่ง ชุดคำสั่ง หรือสิ่งอื่นใด บรรดาที่อยู่ในระบบคอมพิวเตอร์ในสภาพที่ระบบคอมพิวเตอร์อาจประมวลผลได้ และให้หมายความรวมถึงข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ตามกฎหมายว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ด้วย”

โดยข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 หมายความว่า ข้อความที่ได้สร้าง ส่ง รับ เก็บรักษา หรือประมวลผลด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ เช่น วิธีการแลกเปลี่ยนข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ โทรเลข โทรพิมพ์ หรือโทรสาร

ดังนั้น หากข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลถูกจัดเก็บในระบบคอมพิวเตอร์ที่สามารถประมวลผลได้ หรือเป็นข้อความที่ประมวลผลด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนั้นก็ย่อมได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ซึ่งพระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับด้วยเหตุผลที่ว่าในปัจจุบันระบบคอมพิวเตอร์เป็น

ส่วนสำคัญในการประกอบกิจการและการดำรงชีวิตของมนุษย์ หากมีผู้กระทำด้วยประการใดๆ ให้ระบบคอมพิวเตอร์ไม่สามารถทำงานตามคำสั่งที่กำหนดไว้หรือทำให้ทำงานผิดพลาดไปจากคำสั่งที่กำหนดไว้ หรือใช้วิธีการใดๆ ในการส่งรั่วข้อมูล แก่ไข หรือทำลายข้อมูลของบุคคลอื่นในระบบคอมพิวเตอร์โดยมิชอบ หรือใช้ระบบคอมพิวเตอร์เพื่อเผยแพร่ข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็นเท็จหรือมีลักษณะอันลามกอนาจาร ย่อมก่อให้เกิดความเสียหายกระทบกระเทือนต่อเศรษฐกิจ สังคม และมั่นคงของรัฐ รวมทั้งความสงบสุขและศีลธรรมอันดีของประชาชน จึงได้มีมาตรการเพื่อป้องกันและปราบปรามการกระทำดังกล่าว

ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ให้ความคุ้มครองเกี่ยวข้อมูลคอมพิวเตอร์โดยการกำหนดโทษทางอาญาสำหรับผู้ที่เข้าถึงข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่มีมาตรการป้องกันการเข้าถึงโดยเฉพาะโดยมิชอบและมาตรการนั้นมีได้มิได้สำหรับบุคคลนั้น รวมถึงโทษสำหรับการกระทำโดยมิชอบด้วยวิธีการทางคอมพิวเตอร์เพื่อดักจับรั่วซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ของบุคคลอื่นที่อยู่ระหว่างการส่งในระบบคอมพิวเตอร์ การทำให้เสียหาย ทำลาย แก่ไข เปลี่ยนแปลง หรือเพิ่มเติมไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ของผู้อื่น

อีกทั้งมีการกำหนดความผิดสำหรับการนำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ที่ประชาชนทั่วไปอาจเข้าถึงได้ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่ปรากฏเป็นภาพของผู้อื่น และภาพนั้นเป็นภาพที่เกิดจากการสร้างขึ้น ตัดต่อ เติมหรือดัดแปลงด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์หรือวิธีการอื่นใด โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น ถูกเกลียดชัง หรือได้รับความอับอาย แต่ถ้าเป็นการกระทำซึ่งการนำเข้าสู่ข้อมูลคอมพิวเตอร์โดยสุจริตผู้กระทำนั้นก็จะไม่มีผิด

อย่างไรก็ตาม พระราชบัญญัติฉบับนี้ไม่ได้มีวัตถุประสงค์หลักในการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลโดยตรง เพียงแต่อาจปรับใช้ให้เพิ่มโทษแก่ผู้ที่กระทำละเมิดในข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่อยู่ในรูปของข้อมูลคอมพิวเตอร์เท่านั้น เป็นลักษณะของการให้ความคุ้มครองระบบคอมพิวเตอร์ในการที่จะมีบุคคลใดล่วงละเมิดหรือฝ่าฝืนเข้าไปยังฐานข้อมูลในระบบมากกว่า

4.2.4 การให้ความคุ้มครองตามร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ...

แรกเริ่มเดิมที ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลฯ มีการยกร่างขึ้นถึง 2 ครั้ง โดย 2 หน่วยงานด้วยกัน กล่าวคือ ร่างพระราชบัญญัติที่จัดทำโดยกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (National Electronic and Computer Technology Center: NECTEC) และร่างพระราชบัญญัติที่จัดทำโดยสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ โดยร่างของกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารนั้นใช้แม่แบบในการร่างตามหลักสากลใน Directive 95/46/EC โดยยึดกฎหมาย

ภายในของประเทศอิตาลีเป็นหลักเนื่องจากเห็นว่าเป็นกฎหมายที่ใช้ระบบซีวิลลอว์เช่นเดียวกัน แต่ต่อมาก็ได้มีการปรับเปลี่ยนร่างพระราชบัญญัตินี้ให้ไปเป็นตามกฎหมายภายในของประเทศฮ่องกง ประเทศออสเตรเลีย ประเทศนิวซีแลนด์ เนื่องจากเห็นว่าเป็นบทบัญญัติที่ให้ความคุ้มครองโดยมีกลไกในการกำกับดูแลตนเองที่กำหนดให้ผู้เก็บหรือรวบรวมข้อมูล สามารถกำหนดหรือวางหลักเกณฑ์ในทางปฏิบัติที่สอดคล้องกับการดำเนินงานของตนเองได้ และเห็นว่ามีความยืดหยุ่นและเหมาะสมกับสภาพสังคมของไทยมากกว่า

อย่างไรก็ตาม มีหน่วยงานราชการบางหน่วยไม่เห็นชอบด้วยกับร่างดังกล่าว จึงได้มีการจัดทำการวิจัยขึ้น โดยคณะผู้วิจัยก็ได้จัดทำร่างพระราชบัญญัติฉบับ ซึ่งร่างฉบับนี้ได้ผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ จึงได้ออกมาเป็นร่างพระราชบัญญัติฉบับ คือ ร่างพระราชบัญญัติของสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ

ต่อมาได้จัดให้มีการประชุมคณะรัฐมนตรี และการประชุมนั้นมีมติให้รวมร่างพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับนั้นเข้าด้วยกัน และให้สำนักงานข้อมูลข่าวสารของราชการเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบตามร่างพระราชบัญญัติฉบับใหม่นี้ ซึ่งก็ได้นำร่างพระราชบัญญัติใหม่นี้เข้าสู่การพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา โดยสำนักงานกฤษฎีกาก็ได้ทำการแก้ไขร่างพระราชบัญญัตินี้บางส่วน จนออกมาเป็นร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล พ.ศ. ... โดยมีเนื้อหาและสาระสำคัญ ดังนี้

หลักการและเหตุผลในการร่าง⁹

"เนื่องจากปัจจุบันมีการลวงละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะการนำข้อมูลไปแสวงหาประโยชน์หรือเปิดเผยโดยไม่ได้รับความยินยอมจากบุคคลซึ่งเป็นเจ้าของข้อมูลจนสร้างความเดือดร้อนรำคาญหรือความเสียหายให้แก่บุคคลดังกล่าว แม้ว่าจะได้มีการกฎหมายคุ้มครองส่วนบุคคลในบางเรื่อง แต่ก็ยังไม่มีการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเป็นการทั่วไป และโดยที่มาตรา 35 วรรคสาม และมาตรา 56 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติให้บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับความคุ้มครองจากการแสวงประโยชน์โดยมิชอบจากข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับตน และการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล สมควรกำหนดให้มีกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเป็นการทั่วไป เพื่อให้มีมาตรการคุ้มครองจากการแสวงประโยชน์โดยมิชอบจาก

⁹ บันทึกหลักการและเหตุผลประกอบร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ... , ร่างที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณาแล้ว. เรื่องเสร็จที่ 515/2552.

ข้อมูลส่วนบุคคลและการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลให้เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้"

สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.

"ข้อมูลส่วนบุคคล" หมายความว่า สิ่งสื่อความหมายให้รู้เรื่องราวข้อเท็จจริง ข้อมูลหรือสิ่งอื่นใดเกี่ยวกับตัวบุคคลธรรมดาอันมีผลให้สามารถกำหนดตัวบุคคลได้แน่นอนหรือที่อาจกำหนดตัวบุคคลนั้นได้ ไม่ว่าจะสื่อความหมายนั้น จะทำได้โดยสภาพของสิ่งนั้นเองหรือโดยผ่านวิธีการใดๆ ที่อาจจัดไว้ในรูปของเอกสารแฟ้ม รายงาน หนังสือ แผ่นผัง ภาพวาด ภาพถ่าย ฟิล์ม การบันทึกภาพหรือเสียง การบันทึกโดยเครื่องคอมพิวเตอร์หรือวิธีอื่นใดที่ทำให้สิ่งที่บันทึกไว้ปรากฏได้ ทั้งนี้ หมายความรวมถึงข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์ของผู้ที่ถึงแก่กรรมด้วย

"การประมวลผล" หมายความว่า การดำเนินการใดๆ เกี่ยวกับการเก็บรวบรวม การบันทึกการจัดหมวดหมู่ การเก็บรักษา การจัดลำดับตำแหน่ง การแก้ไข การเลือก การเรียก การเปรียบเทียบ การใช้ การเชื่อมต่อ การระงับ การเปิดเผยโดยเฉพาะเจาะจง การเปิดเผยทั่วไป การลบ หรือการทำลายซึ่งข้อมูลส่วนบุคคลไม่ว่าจะใช้วิธีการใดๆ และให้ความหมายรวมถึงการส่งหรือโอนข้อมูลส่วนบุคคล

"เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล" หมายความว่า

(1) ทายาทหรือคู่สมรสของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ในกรณีที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั้นถึงแก่ความตาย ทั้งนี้ตามลำดับก่อนหลังตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

(2) ผู้ซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวข้อง กับข้อมูลส่วนบุคคลของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

เนื่องจากข้อมูลส่วนบุคคลมีความหลากหลายในตัวเนื้อหาของข้อมูล ร่างพระราชบัญญัตินี้จึงมีลักษณะเป็นกฎหมายกลางในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเป็นการทั่วไป เพื่อไม่ให้เป็นการล่วงละเมิดสิทธิส่วนบุคคล โดยเฉพาะการนำข้อมูลส่วนบุคคลของเจ้าของข้อมูลไปใช้ประโยชน์โดยเปิดเผยหรือเผยแพร่จนเกิดความเสียหาย โดยหากข้อมูลส่วนบุคคลใดที่มีกฎหมายเฉพาะให้การคุ้มครองอยู่แล้ว ก็ให้บังคับตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยการนั้น แต่ถ้ามิเหตุอันควร นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีอาจประกาศในราชกิจจานุเบกษาให้นำบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ซึ่งรวมถึงบทกำหนดโทษที่เกี่ยวข้องไปใช้บังคับเป็นการเพิ่มเติมหรือแทนที่กฎหมายว่าด้วยการนั้นก็ได้ ทั้งนี้ โดยจะกำหนดระยะเวลาหรือเงื่อนไขอย่างใดไว้ในประกาศนั้นก็ได้

อย่างไรก็ตาม เพื่อไม่ให้เป็นการทับซ้อนกับพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ร่างพระราชบัญญัตินี้จึงไม่ใช่บังคับแก่ หน่วยงานของรัฐที่อยู่ภายใต้กฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการ เว้นแต่ รัฐวิสาหกิจตามพระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ เนื่องจากหน่วยงานของรัฐอื่นไม่ได้ประกอบกิจการเชิงธุรกิจหรือการพาณิชย์เช่นเดียวกับ รัฐวิสาหกิจ นอกจากนี้ร่างพระราชบัญญัตินี้ได้เปิดช่องในการตรากฎกระทรวงเพื่อยกเว้นการบังคับใช้กับการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลในลักษณะใดหรือกิจการประเภทใดด้วย

กรณีของความหมายของข้อมูลส่วนบุคคลตามร่างพระราชบัญญัตินี้มีความหมายกว้างกว่าข้อมูลส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 เนื่องจากเป็นข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองหรือดำเนินการของภาคเอกชนและหน่วยงานของรัฐที่ดำเนินการเชิงธุรกิจหรือการพาณิชย์ ดังนั้นในการให้ความคุ้มครองสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคลจึงได้แก่ การเก็บรวบรวม การบันทึก การจัดหมวดหมู่ การใช้ประโยชน์ การเก็บรักษา การแก้ไข การโอนและการเปิดเผย ฯลฯ ซึ่งตามร่างพระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “การประมวลผล” ซึ่งนิยามความหมายกว้างเช่นนี้ ย่อมง่ายแก่การตีความและปรับใช้ด้วยกฎหมาย เพื่อให้การให้ความคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลได้อย่างกว้างขวาง โดยรวมถึงการกระทำทุกประเภทที่มีต่อข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล

การประมวลผลตามร่างพระราชบัญญัตินี้ ได้กำหนดหลักการในการคุ้มครองสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคลไว้ ได้แก่ การประมวลผลจะกระทำมิได้ เว้นแต่จะได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล และต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของกิจการของผู้นั้น

ตามร่างพระราชบัญญัตินี้ ได้แบ่งการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลออกเป็นส่วนต่างๆ ดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล

กำหนดให้เก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลได้เพียงเท่าที่เกี่ยวข้อและจำเป็นแก่การดำเนินกิจการตามวัตถุประสงค์ของผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลเท่านั้น

ห้ามมิให้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลต้องห้าม (Sensitive Data) เว้นแต่ได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล โดยลักษณะของข้อมูลต้องห้ามมี ดังนี้

(1) ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศ ประวัติอาชญากรรมหรือการกระทำผิด หรือได้รับโทษใดๆ ประวัติสุขภาพ

(2) ข้อมูลอื่นที่กระทบต่อความรู้สึกของผู้อื่นหรือประชาชน

(3) อาจมีข้อมูลอื่นๆ ได้อีกตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลนี้ จะจัดเก็บจากแหล่งอื่นที่ไม่ใช่จากเจ้าของข้อมูลโดยตรง โดยไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลไม่ได้ เว้นแต่

(1) การเก็บรวบรวมข้อมูลดังกล่าวเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการรักษาพยาบาล เจ้าของข้อมูลและเจ้าของข้อมูลไม่สามารถให้คำยินยอมได้

(2) การเก็บรวบรวมข้อมูลดังกล่าวเป็นไปเพื่อการสืบสวน สอบสวนหรือเพื่อการตรวจสอบการกระทำหรือความประพฤติและมีเหตุผลที่น่าเชื่อถือได้ว่าการเก็บข้อมูลส่วนบุคคลโดยขอคำยินยอมจากเจ้าของข้อมูลก่อนจะมีผลกระทบต่อความมีอยู่หรือความถูกต้องของข้อมูล

(3) การเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งได้จากการดูหรือสังเกตการณ์ การแสดง กีฬา หรือกิจกรรมอื่น ๆ ที่คล้ายคลึงกัน เมื่อบุคคลที่ถูกเก็บรวบรวมข้อมูลนั้นได้ปรากฏตัวหรือเข้าร่วมในกิจกรรมนั้นด้วยความสมัครใจและกิจกรรมนั้นเป็นกิจกรรมที่เปิดเผยต่อสาธารณะ

(4) การเก็บรวบรวมนั้น เป็นสิ่งจำเป็นเพื่อใช้ประกอบการพิจารณาการตัดสินใจ ความเหมาะสมของบุคคลในการที่ได้รับรางวัลเกียรติยศ หรือผลประโยชน์ในลักษณะคล้ายคลึงกัน

(5) การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยหน่วยงานด้านข้อมูลเครดิต ซึ่งมีหน้าที่เก็บรวบรวมข้อมูลบุคคลเพื่อทำรายงานข้อมูลเครดิต และเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้ให้คำยินยอมไว้ในครั้งแรกที่มีการจัดเก็บข้อมูลว่าให้สามารถเก็บรวบรวมเปิดเผยเพื่อการจัดทำข้อมูลเครดิตนี้ได้

(6) การเก็บรวบรวมซึ่งเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

เมื่อได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ให้จัดทำรายการการจัดเก็บรวบรวมข้อมูล ณ สถานที่ทำการเพื่อให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลสามารถตรวจสอบได้ อย่างไรก็ตามบทบัญญัติเกี่ยวกับการประมวลผลนี้ไม่ใช่บังคับแก่กิจการตามกฎหมายว่าด้วยการพิมพ์ หรือกิจการอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

2. การใช้และการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล

ผู้ประมวลผลข้อมูลต้องใช้ข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองหรือควบคุมดูแลตามวัตถุประสงค์ของการเก็บรวบรวมเท่านั้น หากจะใช้นอกเหนือจากวัตถุประสงค์ต้องได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลก่อนด้วย

ส่วนการเปิดเผยข้อมูล จะเปิดเผยข้อมูลที่อยู่ในความครอบครองหรือดูแลของตนต่อบุคคลอื่นโดยปราศจากความยินยอมเป็นหนังสือจากเจ้าของข้อมูลไม่ได้ เว้นแต่

- เจ้าหน้าที่ของรัฐร้องขอเพื่อป้องกันการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย การสืบสวนการสอบสวนหรือการฟ้องคดีไม่ว่าเป็นคดีประเภทใดก็ตาม
- ศาลและเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจตามกฎหมายในการร้องขอข้อมูล
- เพื่อป้องกันหรือระงับอันตรายต่อชีวิตหรือสุขภาพของบุคคล
- หน่วยงานอื่นที่กฎหมายให้อำนาจไว้
- เพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิจัยโดยไม่ระบุหรือมีส่วนใดที่ทำให้รู้ว่าเป็นข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับบุคคลใด
- ปราบปรามโดยชัดแจ้งว่าเป็นไปเพื่อประโยชน์ของข่าวของข้อมูลและการขอความยินยอมไม่สามารถดำเนินการได้ในเวลาที่จำเป็น
- เพื่อการรักษาพยาบาลของเจ้าของข้อมูล และในขณะนั้นเจ้าของข้อมูลไม่อยู่สภาวะตามกฎหมายที่ให้ความยินยอมได้

ทั้งนี้การเปิดเผยข้อมูลนั้นจะกระทำได้เท่าที่จำเป็นและเหมาะสม และได้แจ้งให้เจ้าของข้อมูลทราบ และผู้ประมวลผลข้อมูลต้องบันทึกการเปิดเผยข้อมูลนั้นเพื่อการตรวจสอบด้วย

3. การเก็บรักษา การแก้ไขและการโอนข้อมูลส่วนบุคคล

ผู้ประมวลผลข้อมูลจะเก็บรักษาข้อมูลส่วนบุคคลได้เท่าที่ระยะเวลากำหนด หรือเท่าที่จำเป็นตามวัตถุประสงค์ของการจัดเก็บเท่านั้น เมื่อพ้นเวลาหรือหมดความจำเป็นแล้ว ผู้ประมวลผลข้อมูลต้องลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลนั้นโดยเร็ว

ผู้ประมวลผลข้อมูลมีหน้าที่แก้ไขข้อมูลส่วนบุคคลนั้นให้ถูกต้อง สมบูรณ์และทันสมัยตามที่เจ้าของข้อมูลร้องขอเป็นหนังสือ

ผู้ประมวลผลข้อมูลจะส่งหรือโอนข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองดูแลให้แก่บุคคลอื่นไม่ได้ เว้นแต่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลเป็นหนังสือ หรือเป็นไปตาม ที่กฎหมายกำหนดไว้ และห้ามมิให้มีการส่งหรือโอนข้อมูลส่วนบุคคลไปยังประเทศที่มีมาตรฐานในการให้ความคุ้มครองในสาระสำคัญที่ต่ำกว่าพระราชบัญญัตินี้

4. สิทธิของเจ้าของข้อมูล มีดังต่อไปนี้

- มีสิทธิเข้าตรวจดูข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตน พร้อมทั้งขอสำเนาได้
- ขอให้แก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลส่วนบุคคลให้ถูกต้อง
- ขอให้ระงับการใช้หรือการเปิดเผย ในกรณีที่ข้อมูลส่วนบุคคลนั้นไม่ถูกต้องตามความเป็นจริง
- ขอให้ลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลที่พ้นระยะเวลาการเก็บรวบรวมข้อมูล หรือเกินกว่าความจำเป็นตามวัตถุประสงค์ในการเก็บรวบรวมนั้น

และที่สำคัญร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดถึงความรับผิดชอบทางแพ่งไว้เป็นเฉพาะอย่างชัดเจน โดยได้บัญญัติเอาไว้ในมาตรา 47 แห่งหมวด 9 ว่าด้วยความรับผิดชอบทางแพ่ง ดังจะได้กล่าวชี้แจงต่อไป

สุดท้ายแล้ว ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้นอกจากจะกำหนดให้มีคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลทำหน้าที่กำหนดนโยบาย มาตรการ หรือแนวทางในการดำเนินการเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลแล้ว ร่างพระราชบัญญัตินี้ยังกำหนดให้มีสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ โดยมีผู้อำนวยการเป็นผู้บังคับบัญชาและรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของสำนักงานฯ ซึ่งจะปฏิบัติงานวิชาการและธุรการให้แก่คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลด้วย ซึ่งร่างพระราชบัญญัตินี้จะมีความเหมาะสมเพียงใดแก่การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลและร่าง

พระราชบัญญัตินี้มีมาตรการในการเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้เสียหายอย่างไร ผู้ศึกษาจะได้อำนาจการวิเคราะห์ต่อไป

ภายหลังต่อมา สำนักงานกฤษฎีกาก็ได้ทำการแก้ไขร่างพระราชบัญญัตินี้อีกครั้ง โดยได้ใช้แนวทางการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของประเทศแคนาดา ประเทศสวีเดน และ ประเทศเยอรมันเป็นแม่แบบหลักในการแก้ไขร่างพระราชบัญญัตินี้ จนออกมาเป็นร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ฉบับใหม่ (ภาคผนวก ข.) ซึ่งก็ยังไม่เป็นที่แน่นอนว่าจะมีการแก้ไขครั้งใหม่หรือไม่

4.3 แนวทางการกำหนดความรับผิดชอบทางแพ่งของไทย

4.3.1 ความรับผิดตามหลักละเมิด

หลักละเมิดทั่วไปเป็นหลักความรับผิดที่อยู่บนความคิดพื้นฐานของความผิด ซึ่งหมายถึงการจงใจหรือประมาทเลินเล่อทำต่อบุคคลอื่น โดยหลักทั่วไปเรื่องละเมิดนี้ปรากฏในมาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ อันเป็นหลักความรับผิดที่เกิดจากความผิดในการกระทำของตนเอง

ก. ความรับผิดตามมาตรา 420

องค์ประกอบของความรับผิดเพื่อละเมิดอันเป็นหลักทั่วไป ได้แก่

1) การกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ

การกระทำ หมายถึง การเคลื่อนไหวอิริยาบถโดยรู้สำนึกในการเคลื่อนไหวนั้น ถ้ากระทำไปโดยไม่รู้สึกรู้ตัว หรือไม่รู้ผิดชอบ เช่น เป็นลม หลับละเมอ วิกลจริต เด็กไร้เดียงสา ไม่เป็นการกระทำตามความหมายของกฎหมาย¹⁰ ซึ่งคำว่าการกระทำนี้ได้หมายความรวมถึงการงดเว้นกระทำในหน้าที่ที่ต้องกระทำด้วย ไม่ว่าจะหน้าที่นั้นจะเป็นหน้าที่ตามกฎหมาย ตามคำสั่งหรือระเบียบ หรือหน้าที่ตามสัญญาก็ได้

¹⁰ จิตติ ดิงศภัทย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 2 มาตรา 354 ถึง มาตรา 452 ว่าด้วยมูลแห่งหนี้, พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์, 2526), หน้า 177.

การกระทำโดยจงใจ หมายถึง การกระทำโดยรู้สำนึกถึงผลเสียหายที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำของตน ถ้ารู้ว่าการกระทำนั้นจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น ก็ถือเป็นการกระทำโดยจงใจแล้ว แม้ว่าผลเสียหายที่เกิดขึ้นจะมากกว่าที่เข้าใจ ถ้าได้ทำโดยที่เข้าใจว่าจะมีผลเสียหายอยู่บ้างแล้ว แม้จะเล็กน้อยเพียงใด ก็เป็นการกระทำความเสียหายโดยจงใจอยู่นั่นเอง¹¹ การกระทำโดยจงใจนี้มีความหมายกว้างกว่าการกระทำโดยเจตนาตามประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งการกระทำโดยเจตนาทางอาญานั้น จะเป็นการกระทำโดยจงใจทางแพ่งไปในตัว แต่ผู้กระทำย่อมต้องเล็งเห็นผลหรือประสงค์ต่อผลของการกระทำนั้น ในขณะที่การกระทำโดยจงใจไม่ได้มุ่งต่อผลของการกระทำ¹²

ประมาทเลินเล่อ หมายถึง ไม่จงใจ แต่ไม่ใช้ความระมัดระวังตามสมควรที่จะใช้หรือบุคคลผู้มีความระมัดระวังจะไม่กระทำเช่นนั้น โดยระดับความระมัดระวังที่เป็นมาตรฐานเพื่อวินิจฉัยนั้น ต้องเปรียบเทียบกับบุคคลที่มีความระมัดระวังตามพฤติการณ์และตามฐานะในสังคม เช่นเดียวกับผู้กระทำละเมิด ไม่ได้พิจารณาเปรียบเทียบกับวิญญูชน หรือเรียกได้ว่าหมายถึงการไม่ใช้ความระมัดระวังซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้นจักต้องมีตามวิสัยและพฤติการณ์¹³

2) กระทำโดยผิดกฎหมาย

เนื่องจากการกระทำละเมิด คือ การกระทำโดยมิชอบด้วยกฎหมาย หรือไม่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะกระทำได้ โดยไม่จำเป็นต้องมีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะว่าการกระทำใดบ้างที่ผิดกฎหมายเหมือนอย่างเช่นฐานความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา¹⁴ หากการกระทำนั้นเป็นการกระทำผิดต่อหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติแล้วไม่ปฏิบัติ หรือทำผิดหน้าที่ที่ต้องเคารพต่อสิทธินั้น เช่น สิทธิเด็ดขาดของบุคคล การล่วงละเมิดนั้นก็เป็นการผิดกฎหมายอยู่ในตัว

¹¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 178.

¹² ไพจิตร ปุณฺณพันธ์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิด, หน้า 8.

¹³ จิตติ ดิงศภัทย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 2 มาตรา 354 ถึงมาตรา 452 ว่าด้วยมูลแห่งหนี้, หน้า 180.

¹⁴ ภัทรศักดิ์ วรรณแสง, หลักกฎหมายละเมิด, พิมพ์ครั้งที่ 7 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2546) , หน้า 54.

นอกจากนี้ยังมีพฤติการณ์หรือการกระทำอย่างอื่นอีก ซึ่งกฎหมายถือว่าเป็นการอันมิชอบด้วยกฎหมาย คือ

2.1) การใช้สิทธิซึ่งมีแต่จะทำให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น (มาตรา 421)

หากผู้ทรงสิทธิใช้สิทธิของตนเองภายในขอบเขตแห่งสิทธิ แต่กระทำไปโดยมุ่งประสงค์จะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น หรือมุ่งกลั่นแกล้งผู้อื่นแล้ว กฎหมายก็ถือว่าการกระทำนั้นเป็นการอันมิชอบด้วยกฎหมาย

การใช้สิทธิที่มีแต่จะทำให้เกิดความเสียหายนั้น แสดงความหมายชัดเจนว่าต้องเป็นการกระทำที่มุ่งต่อผล หมายความว่าต้องเป็นการกระทำโดยจงใจเท่านั้น ไม่หมายรวมถึงการกระทำโดยประมาทเลินเล่อ เช่น ตำรวจซึ่งมีสิทธิตามอำนาจหน้าที่ในการจับคนร้าย แต่หากตำรวจนั้นแกล้งจับคนร้ายในงานสังคม เพื่อมุ่งให้เกิดความเสียหายแก่ชื่อเสียง ก็ถือว่าเป็นการกระทำอันมิชอบด้วยกฎหมายตามมาตรา 421 นี้¹⁵ อย่างไรก็ตามบุคคลที่ใช้สิทธิแล้วมุ่งจะก่อให้เกิดความเสียหายแล้วความเสียหายก็เกิดขึ้นนั้นถือว่าเป็นผู้กระทำละเมิดตามมาตรา 420 ด้วย บุคคลดังกล่าวแม้จะใช้สิทธิจึงต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เสียหายตามมาตรา 420 ด้วย เนื่องจากมาตรา 421 ไม่อาจปรับใช้ได้โดยลำพังต้องใช้ประกอบกับมาตรา 420¹⁶

2.2) การกระทำฝ่าฝืนบทบังคับแห่งกฎหมายใดอันมีที่ประสงค์เพื่อปกป้องบุคคลอื่น ๆ กฎหมายสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้ผิด (มาตรา 422)

หลักมาตรา 422 นี้ เป็นการคุ้มครองจากการฝ่าฝืนบทบังคับแห่งกฎหมายอันมีที่ประสงค์จะปกป้องบุคคลอื่น ซึ่งคำว่า "กฎหมายอันมีที่ประสงค์เพื่อปกป้องบุคคลอื่น" นั้นมีแนวทางที่นักกฎหมายยึดถือตามกันมารวมทั้งแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่วินิจฉัยว่ากฎหมายอันมีที่ประสงค์เพื่อปกป้องบุคคลอื่นตามมาตรา 422 หมายถึงกฎหมายที่กำหนดความปลอดภัยโดยวางมาตรการให้ปฏิบัติเพื่อป้องกันเหตุภัยอันตรายที่จะเกิดขึ้น เช่น พระราชบัญญัติจราจรทางบก พระราชบัญญัติเดินเรือในน่านน้ำไทย พระราชบัญญัติจัดวางรถไฟและทางหลวง เป็นต้น หรือเป็นกฎหมายที่กำหนดหน้าที่ของบุคคลทั่วไปในการที่จะต้องกระทำหรืองดเว้นกระทำ

¹⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 56.

¹⁶ ศนันทกรณ์ โสติกพันธ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่งและลามิควรได้ พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน 2552), หน้า 74.

การอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อป้องกันความเสียหายต่อสาธารณชน¹⁷ โดยกฎหมายที่ว่านี้ได้แก่ พระราชบัญญัติ พระราชกำหนด พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง เทศบัญญัติ ประกาศคณะปฏิวัติ ประกาศกระทรวง ซึ่งหากเป็นเพียงระเบียบข้อบังคับ และมีความเสียหายเกิดขึ้นจากการฝ่าฝืน ระเบียบข้อบังคับดังกล่าว ก็ไม่อาจปรับใช้กับข้อสันนิษฐานนี้ได้¹⁸ ตัวอย่างเช่น รถบรรทุกที่ใช้ บรรทุกระเบิดดังกล่าวไม่ได้มีการจัดให้มีป้ายข้อความว่า "วัตถุระเบิด" ติดแสดงไว้ให้เห็นได้ง่ายที่ ด้านหน้าและด้านหลัง และไม่ได้ติดแถบสะท้อนแสงสีแดงสลักราวในแนวเส้นทะแยงมุมที่ทำรถ ตามกฎกระทรวงฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2522) ข้อ 1 ข้อ 2 และข้อ 3 ซึ่งออกตามความใน พ.ร.บ. จราจร ทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 5 และมาตรา 17 วรรคสอง อันเป็นการฝ่าฝืนบทบังคับแห่งกฎหมาย อันมีที่ประสงค์เพื่อจะปกป้องบุคคลอื่น ๆ ซึ่ง ป.พ.พ. มาตรา 422 ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ทำการ ฝ่าฝืนนั้นเป็นผู้ผิด (คำพิพากษาฎีกาที่ 7973-7975/2548)

ซึ่งผลของมาตรานี้ คือ การลดภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหาย โดย ผู้เสียหายพิสูจน์เพียงว่าได้รับความเสียหายจากการกระทำอันฝ่าฝืนบทบังคับที่ประสงค์จะปกป้อง บุคคลอื่น ก็ยอมสันนิษฐานได้ว่าผู้กระทำนั้นได้กระทำลงไปโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อโดย ผิดกฎหมาย เพราะกฎหมายสันนิษฐานไว้ก่อนเลยว่าเป็น "ผู้ผิด" แต่ข้อสันนิษฐานนี้ไม่ใช่ ข้อสันนิษฐานเด็ดขาด ดังนั้นยอมพิสูจน์หักล้างได้

3) ก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น

เนื่องจากหลักความรับผิดทางละเมิดมีเพื่อการชดใช้เยียวยาความเสียหาย ซึ่ง ต่างจากความรับผิดทางอาญา ดังนั้นหากไม่มีความเสียหายเกิดขึ้น ก็คงจะไม่มีการทำละเมิด โดย ใดๆจะถือว่าเป็นความเสียหาย ก็ต้องอาศัยการวินิจฉัยของบุคคลธรรมดาหรือปктиชนที่คิดเห็น โดยชอบในสังคมเป็นมาตรฐาน

3.1) ลักษณะของความเสียหาย

(1) ต้องเป็นความเสียหายที่แน่นอน ความเสียหายที่แน่นอนอาจเป็น ความเสียหายที่เป็นตัวเงินหรือความเสียหายอันมิใช่ตัวเงิน หรือความเสียหายอันเกิดขึ้นแล้วใน เวลาปัจจุบัน หรือความเสียหายในอนาคตอันจะต้องเกิดขึ้นแน่นอน

¹⁷ สุขุม ศุภนิติย์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะละเมิด (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติ บรรณการ, 2548), หน้า 70

¹⁸ ภัทรศักดิ์ วรรณแสง, หลักกฎหมายละเมิด, หน้า 63.

(2) ต้องเป็นความเสียหายตามกฎหมาย กล่าวคือ เป็นความเสียหายที่กฎหมายรับรอง ถ้าเป็นความเสียหายโดยพฤตินัย เช่น ผู้เสียหายยอมให้กระทำไม่เป็นละเมิด แม้จะเกิดความเสียหายแต่ก็ไม่ใช่ความเสียหายตามกฎหมายที่จะเรียกค่าสินไหมทดแทนได้

(3) ต้องเป็นความเสียหายต่อสิทธิของบุคคลอื่น กล่าวคือ เสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดซึ่งกฎหมายรับรองคุ้มครอง หากไม่มีกฎหมายรับรองก็เรียกค่าสินไหมทดแทนไม่ได้¹⁹

3.2) ประเภทของความเสียหาย²⁰

(1) ความเสียหายทางทรัพย์สิน กล่าวคือเป็นความเสียหายที่กระทบประโยชน์ทางเศรษฐกิจของผู้เสียหาย ซึ่งสามารถคำนวณเป็นเงินได้ เช่น ก. ยิง ข. ได้รับบาดเจ็บสาหัส ทำให้ ข. มีความเสียหายเกิดขึ้นที่เนื้อตัวร่างกาย แต่ก็เป็นการเสียหายที่คิดคำนวณเป็นเงินได้ ซึ่งความเสียหายในเชิงทรัพย์สินก็คือค่ารักษาพยาบาลจากการรักษาตัว ค่าขาดรายได้จากการไปทำงานไม่ได้

(2) ความเสียหายทางจิตใจ กล่าวคือเป็นความเสียหายที่กระทบต่อจิตใจ ทำให้เกิดความทุกข์ ความเจ็บปวด ความอับอาย อันเป็นความเสียหายที่ไม่อาจคำนวณเป็นตัวเงินได้ เช่น ก. เอน้ำกรดรดหน้า ข. ทำให้ ข. เสียใจ แม้ในกรณีนี้จะก่อให้เกิดความเสียหายเชิงทรัพย์สินในค่ารักษาพยาบาลและค่าขาดรายได้แล้ว ยังมีความเสียหายที่เพิ่มขึ้นอีกอย่างหนึ่งเรียกว่าความเสียหายทางจิตใจ คือความทุกข์ ความเจ็บปวดที่หน้าเสียใจ ความอับอายที่ไม่อาจพาดตนเองออกสู่สังคมได้ ซึ่งความเสียหายเหล่านี้เป็นความเสียหายทางจิตใจ ทั้งนี้ความเสียหายต่อจิตใจไม่ได้อยู่ในความหมายปกติของคำว่าความเสียหาย แต่เป็นความเสียหายที่กฎหมายลักษณะละเมิดกำหนดไว้ในลักษณะของความเสียหายที่เป็นนามธรรม จับต้องไม่ได้ แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ถึงความเสียหายดังกล่าว แต่เนื่องจากเป็นความเสียหายที่ไม่เป็นรูปธรรม กฎหมายจึงให้เฉพาะบางกรณีที่จำเป็นเท่านั้น ตัวอย่างเช่น ต้นสนที่อยู่ข้างถนนซึ่งเทศบาลจำเลยที่มีหน้าที่ดูแลมีสภาพผุกลวงแม้จะมีฝนตกและฟ้าคะนองในวันเกิดเหตุแต่ก็เป็นฝนตกเล็กน้อยและปานกลาง

¹⁹ ศักดิ์ สนองชาติ, คำอธิบายโดยย่อประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิดและความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่, พิมพ์ครั้งที่ 7 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2549), หน้า 69.

²⁰ ศนันท์กรณ โสติพันธ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่งและลามิควรได้, หน้า 78.

ในช่วงสั้นๆและความเร็วของลมก็เป็นความเร็วลมปกติการที่ต้นสนล้มลงทับรถยนต์โจทก์ จึงมิใช่เกิดจากเหตุสุดวิสัยเนื่องจากสภาพอากาศแปรปรวนแต่เป็นความบกพร่องของจำเลยที่ 1 ที่ไม่ยอมโค่นหรือตัดต้นสนเพื่อป้องกันมิให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นจำเลยที่ 1 จึงต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายเพราะเหตุที่โจทก์ต้องทูลพลาภาพตลอดชีวิตโดยระบบประสาทไม่สามารถควบคุมการขับถ่ายได้เสียสมรรถภาพทางเพศและไม่สามารถเดินได้กับค่าเสียหายที่โจทก์ต้องทนทุกข์ทรมานจากการทูลพลาภาพตลอดชีวิตเป็นค่าเสียหายอันมิใช่ตัวเงินทั้งสองกรณีอันเนื่องมาจากเหตุที่ต่างกันจึงแยกจำนวนให้ชดใช้ตามเหตุที่แยกออกจากกันเป็นแต่ละเหตุได้ ดังนั้นศาลฎีกาจึงกำหนดค่าเสียหาย ที่ โจทก์ ต้อง ทูลพลาภาพ ตลอด ชีวิต เป็น เงิน 100,000 บาทและ ต้อง ทุกข์ ทรมาน จาก การ ทูลพลาภาพ ตลอด ชีวิต เป็น เงิน อีก 50,000 บาทให้ โจทก์ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 75/2538)

4) ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล

ความเสียหายนั้นต้องเป็นผลโดยตรงของการละเมิด แต่ต้องไม่ไกลกว่าเหตุ ซึ่งผลโดยตรงของการละเมิดก็คือ หลักตามทฤษฎีความเท่ากันแห่งเหตุหรือทฤษฎีเงื่อนไซ ส่วนที่ไม่ไกลกว่าเหตุ หมายความว่า ไม่มีเหตุสุดแทรกหรือเหตุแทรกแซงอื่นมาทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างเหตุกับผลขาดตอนลง และผู้กระทำได้คาดเห็นหรือควรจะได้คาดเห็นว่าความเสียหายนั้นย่อมจะเกิดขึ้นจากการกระทำของตน หากความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นห่างไกลกว่าเหตุ ก็แสดงว่าไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำกับผล²¹

เมื่อการกระทำของบุคคลใดเข้าองค์ประกอบทั้งสี่ประการข้างต้น บุคคลนั้นก็เรียกได้ว่า เป็นผู้กระทำละเมิด ซึ่งจะต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิดนั้น โดยการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนนั้นเป็นไปเพื่อหลักการกลับคืนสู่ฐานะเดิม เนื่องจากต้องการให้มีการชดใช้เยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้เสียหายจากการกระทำละเมิดนั้นให้กลับไปเป็นเสมือนว่าไม่เคยเกิดความเสียหายนั้นมาก่อน อย่างไรก็ตามใช้ว่าผู้กระทำละเมิดจะต้องชดใช้จนครบจนกว่าจะกลับสู่ฐานะเดิมไม่ การชดใช้ค่าสินไหมทดแทนนั้นโดยมากจะชดใช้กันเท่าที่เสียหายจริง หรือในบางกรณีที่ไม่อาจชดใช้ให้กลับคืนสู่สภาพเดิมได้ ก็ชดใช้เพียงเท่าที่เป็นไปได้ หรือให้ใกล้เคียงกับฐานะเดิมให้มากที่สุด ถ้าไม่มีทางเลือกอื่นก็ต้องชดใช้ค่าเสียหายเป็นตัวเงิน ซึ่งเป็นการดีกว่าไม่มีการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนจากการกระทำละเมิดนั้นเลย

²¹ ภัทรศักดิ์ วรรณแสง, หลักกฎหมายละเมิด, หน้า 90-92.

การชดใช้ค่าสินไหมทดแทน ศาลย่อมเป็นผู้วินิจฉัยว่าจะให้มีการชดใช้ด้วยวิธีใด และชดใช้เป็นจำนวนเท่าใด ตามหลักกฎหมายมาตรา 438 ที่วางหลักว่าค่าสินไหมทดแทนจะใช้โดยสถานใด เพียงใดนั้น ให้วินิจฉัยตามควรแห่งพฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด โดยการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนนั้นไม่ใช่มีเพียงแต่การคืนทรัพย์สิน การใช้ราคาทรัพย์สินหากคืนทรัพย์สินนั้นไม่ได้ และการใช้ค่าเสียหายเท่านั้น ค่าสินไหมทดแทนยังสามารถชดใช้ได้ด้วยวิธีอื่น เช่น การกระทำ หรืองดเว้นกระทำ ตัวอย่างเช่น เมื่อเกิดความเสียหายแก่ชื่อเสียง ศาลก็อาจจะกำหนดให้ผู้กระทำละเมิดชดใช้โดยการลงประกาศในหนังสือพิมพ์ เป็นเวลาตามที่กำหนด เพื่อให้ชดใช้ชื่อเสียงกลับคืนดีดังเดิม เป็นไปตามหลักกฎหมายมาตรา 447 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ความรับผิดทางละเมิดนั้น ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย แม้บทหลัก หรือหลักทั่วไปของการกระทำละเมิดนั้นได้แก่ บทบัญญัติมาตรา 420 ซึ่งเมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นก็ต้องมีการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการเยียวยาความเสียหายนั้น บททั่วไปของการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนก็ได้แก่ บทบัญญัติมาตรา 438 และหากการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนนั้นเป็นหนี้เงิน ผู้กระทำละเมิดก็ต้องเสียดอกเบี้ยตามหลักทั่วไปในมาตรา 224 อีกด้วย²²

อนึ่ง หากจะปรับใช้บทบัญญัติความรับผิดทางละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ดังกล่าวข้างต้นกับการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล จะเห็นได้ว่าก็สามารถนำมาปรับใช้เพื่อเยียวยาความเสียหายให้แก่เจ้าของข้อมูลผู้ถูกละเมิดทำให้เสียหายได้ อีกทั้งยังอาจได้รับผลประโยชน์จากข้อสันนิษฐานทางกฎหมาย โดยจะเป็นการผลักภาระการพิสูจน์ไปอยู่ที่ผู้กระทำละเมิดนั้นแทนได้ดังจะได้วิเคราะห์ต่อไป แต่อย่างไรก็ดี ความรับผิดทางละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นี้ก็ยังคงขัดกับบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข และมาตรการที่จำเป็นและเฉพาะเจาะจงเพื่อให้หลักประกันในการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลอย่างเพียงพอตามหลักสากล กล่าวคือยังคงเป็นการคุ้มครองที่ไม่เฉพาะเจาะจงไปตามลักษณะของสิทธิที่กฎหมายมุ่งประสงค์จะคุ้มครอง ซึ่งการปรับใช้ความรับผิดทางละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นี้ก็เพียงการให้ความคุ้มครองตามกฎหมายพื้นฐานที่ครอบคลุมสิทธิทุกชนิดที่กฎหมายรับรอง อีกทั้งการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิดนี้ก็ย่อม

²² ไพจิตร บุญญพันธุ์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิด, หน้า

ต้องพิจารณาเป็นรายกรณีไป จึงไม่อาจให้หลักประกันที่แน่นอนแก่เจ้าของข้อมูลหรือผู้เสียหายได้ว่าตนจะได้รับความคุ้มครองเพียงใด และเหมาะสมเพียงพอหรือไม่

4.3.2 ความรับผิดชอบตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าพระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นกฎหมายฉบับแรกและฉบับเดียวที่กล่าวถึงข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลอย่างชัดเจน โดยให้ความคุ้มครองในข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานของรัฐ ไม่ว่าจะเป็ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของรัฐ หรือข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเอกชน แต่การให้ความคุ้มครองตามพระราชบัญญัตินี้เป็นเพียงการให้ความคุ้มครองแก่ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของบุคคลธรรมดา ไม่รวมถึงการคุ้มครองในข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของนิติบุคคล ซึ่งก็เป็นข้อน่าคิดว่าควรจะมีการแก้ไขกฎหมายให้ครอบคลุมถึงข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของนิติบุคคลด้วยหรือไม่

ในส่วนของความรับผิดชอบทางแพ่ง หากจะกล่าวถึงบทบัญญัติที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบหากมีการฝ่าฝืนหรือการละเมิดต่อข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัตินี้แล้ว อาจกล่าวได้ว่าพระราชบัญญัตินี้ไม่มีบทบัญญัติใดที่กล่าวถึงความรับผิดชอบดังกล่าวเลย คงมีเพียงแต่ให้อำนาจคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารในการพิจารณาอุทธรณ์จากบุคคลผู้เป็นเจ้าของข้อมูลเท่านั้น อีกทั้งให้คำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลเป็นที่สุดท้าย ซึ่งการอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยข้อมูลนี้ เจ้าของข้อมูลจะอุทธรณ์ได้เพียงคำสั่งเหล่านี้เท่านั้น

(1) คำสั่งมิให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่อาจก่อความเสียหายต่อสถาบันพระมหากษัตริย์

(2) คำสั่งมิให้เปิดเผยข้อมูลโดยค้ำนึ่งจากทฤษฎีความเหมาะสม หมายความว่า เป็นการซึ่งนำหน้าระหว่างประโยชน์ของปัจเจกชน และประโยชน์สาธารณะ

(3) คำสั่งไม่รับฟังคำคัดค้านการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลจากผู้ที่มีส่วนได้เสียในประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารนั้น

(4) คำสั่งไม่แก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามคำขอของเจ้าของข้อมูล

นอกจากอำนาจในการพิจารณาอุทธรณ์ดังกล่าวนี้แล้ว คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการก็มีอำนาจเพียงเรียกให้บุคคลมาให้ถ้อยคำหรือส่งวัตถุเอกสารหรือพยานหลักฐานมาประกอบการพิจารณาเท่านั้น และหากมีการฝ่าฝืนก็มีบทลงโทษเพียงต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือน หรือปรับไม่เกิน 5,000 บาทหรือทั้งจำทั้งปรับเท่านั้น คณะกรรมการ

ข้อมูลข่าวสารของราชการไม่มีอำนาจในการวินิจฉัยเกี่ยวกับความรับผิดอันเกิดจากการล่วงละเมิด ข้อมูลส่วนบุคคลแต่อย่างใด อีกทั้งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการฯ นี้ไม่มีบทลงโทษ กรณีหน่วยงานของรัฐฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายไม่ว่าจะเป็นบทลงโทษทั้งทางแพ่งและทาง อาญา ผู้ศึกษาจึงเห็นว่าอำนาจของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการนี้จึงยังไม่เพียงพอ สำหรับการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลในปัจจุบัน แม้กระทั่งข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความ ครอบครองของราชการยังให้การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลไม่เพียงพอ ฉะนั้นการให้ความคุ้มครอง ข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองของเอกชนจึงไม่มีทางเพียงพอได้เลย กล่าวอีกนัยหนึ่งได้ ว่าพระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นเพียงการวางมาตรการการจัดการเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่ อยู่ในความครอบครองของราชการให้เป็นระบบ เพื่อป้องกันการเข้าถึงข้อมูลโดยการกำหนดข้อ ห้ามในการเปิดเผยเอาไว้ แต่ไม่ได้มีบทบัญญัติกำหนดถึงโทษหากมีการฝ่าฝืนตามพระราชบัญญัติ ข้อมูลข่าวสารของราชการฯ นี้

ดังนั้นในส่วนของความรับผิดจึงต้องนำเอาหลักกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองเป็น การทั่วไปอย่างเช่นประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และประมวลกฎหมายอาญามาใช้บังคับ ต่อไปเช่นเดิม แต่ก็อาจใช้บทบัญญัติทางปกครองเอาผิดแก่หน่วยงานของรัฐ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่ฝ่าฝืนพระราชบัญญัตินี้ได้ตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง ซึ่งก็ไม่ได้เป็นการ ชดใช้หรือเยียวยาความเสียหายที่แท้จริงให้แก่เจ้าของข้อมูล หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องจากการละเมิด หรือการฝ่าฝืนบทบัญญัติคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัตินี้ได้

4.3.3 ความรับผิดตามกฎหมายพิเศษ

ก. พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. 2545

พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้บัญญัติกำหนดความรับผิดทางแพ่งไว้เป็นเอกเทศ คือ ได้บัญญัติไว้ในหมวด 7 ว่าด้วยความรับผิดทางแพ่ง ในมาตรา 41 ที่กำหนดว่า

“มาตรา 41 บริษัทข้อมูลเครดิต หรือผู้ควบคุมข้อมูล หรือผู้ประมวลผลข้อมูล ผู้ใด จงใจหรือประมาทเลินเล่อเปิดเผยข้อมูลไม่ถูกต้องแก่ผู้อื่น หรือเปิดเผยข้อมูลที่ถูกต้องแต่มิใช่ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ จนเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ สมาชิก ผู้ใช้บริการหรือเจ้าของข้อมูล บริษัทข้อมูลเครดิตนั้นต้องรับผิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อ การนั้น”

โดยหากพิจารณาถึงองค์ประกอบของมาตรา 41 ตามพระราชบัญญัตินี้แล้ว จะ เห็นได้ว่ามีลักษณะคล้ายคลึงกับบทบัญญัติในมาตรา 42 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและ

พาณิชย์ ที่ต้องประกอบด้วยกรกระทำที่จงใจ หรือประมาทเลินเล่อ จนเป็นเหตุให้เกิดความเสียหาย มีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและความเสียหายที่เกิดขึ้น เพียงแต่การกระทำตามพระราชบัญญัติได้ระบุลักษณะของการกระทำไว้ด้วย คือ การเปิดเผยข้อมูล ซึ่งหากได้กระทำผิดตามมาตรานี้แล้ว ก็ไม่จำเป็นต้องพิจารณาถึงหลักเกณฑ์เรื่องละเมิดตามมาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์อีก

ส่วนเรื่องของค่าสินไหมทดแทน พระราชบัญญัติฉบับนี้ไม่ได้วางหลักเกณฑ์กำหนดวิธีการ หรือกำหนดจำนวนที่เหมาะสมเอาไว้เพื่อปรับใช้เป็นการเฉพาะ ซึ่งก็ต้องใช้บทบัญญัติประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 438 มาเทียบเคียงคือต้องพิจารณาจากพฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิดนั้น ซึ่งต้องพิจารณาเป็นรายกรณี

ข้อสังเกตของผู้ศึกษา ความรับผิดทางแพ่งตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตฯ นี้เป็นการกำหนดความรับผิดให้กับบุคคลที่มีสถานะเช่นนั้น คือบุคคลที่มีตำแหน่งหน้าที่นั้นๆ เท่านั้น ดังนั้นหากเป็นกรณีที่บุคคลภายนอกหรือบุคคลอื่นใด ที่ไม่มีหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้เข้าล่วงละเมิดในข้อมูลเครดิต ในขณะที่บริษัทข้อมูลเครดิต หรือผู้ควบคุมข้อมูล หรือผู้ประมวลผลข้อมูลได้ปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างไม่บกพร่อง ครบถ้วนสมบูรณ์แล้ว ความรับผิดทางแพ่งของผู้ล่วงละเมิดข้อมูลเครดิตจะต้องกลับไปปรับบทตามหลักความรับผิดทางละเมิดของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หรือไม่

นอกจากความรับผิดทางแพ่งในพระราชบัญญัติฉบับนี้ที่กำหนดไว้เป็นเอกเทศแล้ว พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตฯ นี้ยังกำหนดบทลงโทษทางอาญาในกรณีต่างๆ ด้วยในหมวด 8 ซึ่งหากบริษัทข้อมูลเครดิตต้องรับผิดทางอาญาตามบทบัญญัติในพระราชบัญญัติฉบับนี้ เนื่องจากบริษัทข้อมูลเครดิตเป็นนิติบุคคล จึงไม่อาจรับโทษทางอาญาบางประเภทได้ พระราชบัญญัติฉบับนี้จึงได้กำหนดให้กรรมการผู้จัดการ หุ่นส่วนผู้จัดการ หรือผู้แทนของนิติบุคคลต้องรับโทษนั้นแทน เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้รู้เห็นยินยอมหรือได้จัดการตามสมควรเพื่อป้องกันมิให้เกิดความผิดนั้นแล้ว อีกทั้งพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตฯ นี้ยังกำหนดให้อำนาจอัยการในการเรียกทรัพย์สินหรือราคา หรือค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายแทนเจ้าของข้อมูลหรือผู้เสียหายที่แท้จริงได้ ซึ่งให้นำบทบัญญัติว่าด้วยการฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้บังคับโดยอนุโลม ทั้งไม่เป็นการตัดสิทธิของเจ้าของข้อมูลหรือผู้เสียหายที่แท้จริงในการใช้สิทธิฟ้องร้องหรือดำเนินการใดๆ ตามกฎหมายต่อผู้กระทำความผิดนั้น ตามมาตรา 62 ด้วย

กล่าวโดยสรุปได้ว่า พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้บัญญัติความรับผิดทางแพ่งและทางอาญาเอาไว้ โดยสิทธิในการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนตกเป็นของเจ้าของข้อมูลหรือผู้เสียหายที่แท้จริง ซึ่งมีสิทธิเรียกร้องจากบริษัทข้อมูลเครดิตหากมีความเสียหายเกิดขึ้น ไม่ว่าความเสียหายนั้นจะเกิดจากการกระทำของบริษัทประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตเอง หรือ ผู้ควบคุมข้อมูล หรือผู้ประมวลผลข้อมูล โดยพระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดให้บริษัทข้อมูลเครดิตต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายค่าสินไหมทดแทนเพื่อการกระทำละเมิดนั้น อันเป็นการกำหนดตัวบุคคลที่ต้องรับผิดไว้โดยเฉพาะแล้ว ซึ่งเป็นการคุ้มครองแก่เจ้าของข้อมูลได้ในระดับหนึ่ง เนื่องจากไม่ต้องสืบหาว่าใครเป็นผู้กระทำ ความผิด คือไม่ว่าอย่างไร บริษัทข้อมูลเครดิตก็ต้องรับผิดชอบให้แก่เจ้าของข้อมูล

ข. พระราชบัญญัติสถิติ พ.ศ. 2550

พระราชบัญญัตินี้กล่าวถึงการให้ความคุ้มครองในข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ประเภทข้อมูลสถิติเท่านั้น ซึ่งหากมีการกระทำละเมิดหรือฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติการให้ความคุ้มครองนี้ พระราชบัญญัตินี้มีเพียงบทบัญญัติที่กำหนดความรับผิดทางอาญาเท่านั้น โดยกำหนดเป็นบทลงโทษที่เป็นโทษทางอาญาเพียงอย่างเดียว โดยหากผู้ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในหน่วยงานหรือสำนักงานสถิติแห่งชาติ เปิดเผยข้อมูลนั้นแก่บุคคลใดซึ่งไม่มีหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ หรือนำข้อมูลสถิติไปใช้ในกิจการอื่นนอกเหนือจากการจัดทำสถิติ วิเคราะห์หรือวิจัยระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับตามบทกำหนดโทษในมาตรา 20

ดังนั้นหากเจ้าของข้อมูลหรือผู้เสียหายที่แท้จริงประสงค์จะให้ผู้กระทำความผิดรับผิดทางแพ่งโดยการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนในการเยียวยาความเสียหาย ก็จะต้องปรับใช้กับความรับผิดทางละเมิด ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เท่านั้น

ค. พระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ.

2551

พระราชบัญญัติฉบับนี้มีบทบัญญัติกำหนดเกี่ยวกับความรับผิดทางแพ่ง โดยกำหนดให้ต้องเยียวยาความเสียหายชดใช้ค่าสินไหมทดแทนจากการละเมิดสิทธิ เสรีภาพเกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิในครอบครัว หรือความเป็นอยู่ส่วนตัว ดังนี้

"มาตรา 40 ผู้ที่ได้รับความเสียหายเนื่องจากรายการที่ออกอากาศเป็นเท็จหรือละเมิดสิทธิ เสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิในครอบครัว หรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอาจร้องเรียนต่อคณะกรรมการ

ให้คณะกรรมการส่งเรื่องพร้อมความเห็นของคณะกรรมการให้องค์กรควบคุมการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพตามมาตรา 39* เพื่อให้ดำเนินการเยียวยาให้แก่ผู้เสียหายโดยเร็ว และให้คณะกรรมการติดตามผลการดำเนินการขององค์กรควบคุมการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพตามมาตรา 39 เมื่อองค์กรควบคุมการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพตามมาตรา 39 ได้แจ้งผลการดำเนินการให้คณะกรรมการทราบแล้ว ให้แจ้งผู้ร้องเรียนทราบผลการดำเนินการโดยเร็ว

ผลการดำเนินการในหมวดนี้ ให้เป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินการตามมาตรา 51(1)**"

* "มาตรา 39 ให้คณะกรรมการดำเนินการส่งเสริมการรวมกลุ่มของผู้รับใบอนุญาต ผู้ผลิตรายการ และผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อสารมวลชนที่เกี่ยวข้องกับกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์เป็นองค์กรในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อทำหน้าที่จัดทำมาตรฐานทางจริยธรรมของการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพและควบคุมการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพกันเองภายใต้มาตรฐานทางจริยธรรม

การจัดทำมาตรฐานทางจริยธรรมขององค์กรตามวรรคหนึ่ง ต้องคำนึงถึงการคุ้มครองการได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารสาธารณะของประชาชนและการคุ้มครองผู้บริโภคจากการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ รวมทั้งการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ประกอบอาชีพและวิชาชีพขององค์กร

ในการควบคุมการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพขององค์กรตามวรรคหนึ่ง ให้แต่ละองค์กรตามวรรคหนึ่งจัดตั้งคณะกรรมการควบคุมจริยธรรมขึ้นโดยมีองค์ประกอบและให้คำนึงถึงสัดส่วนที่เหมาะสมระหว่างผู้ประกอบอาชีพและวิชาชีพ นักวิชาการ และผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

องค์กรตามวรรคหนึ่งที่มีการจัดทำมาตรฐานทางจริยธรรม คณะกรรมการอาจให้การส่งเสริมจากกองทุนตามมาตรา ๕๒ ก็ได้"

** มาตรา 51 เป็นบทบัญญัติกำหนดหน้าที่ของคณะกรรมการในการส่งเสริมและพัฒนากิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ ซึ่งมาตรา 51(1) กำหนดว่า (๑) "จัดให้มีการประเมินความมีประสิทธิภาพและผลสัมฤทธิ์ของการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ตามแผนแม่บทกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์และ การปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ ความหลากหลายของการแสดงความคิดเห็น การให้บริการคนพิการและคนด้อยโอกาส การรับเรื่องร้องเรียน โอกาสในการเข้าสู่ตลาดของผู้ประกอบการรายใหม่"

ซึ่งสิทธิความเป็นส่วนตัวนี้ ดังที่ได้กล่าวในบทที่ 3 ว่าสิทธิในข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลถือเป็นสิทธิประเภทหนึ่งของสิทธิความเป็นส่วนตัว อีกทั้งมาตรา 40 นี้ยังได้กำหนดถึงการละเมิดเกียรติยศ และชื่อเสียง ซึ่งการเผยแพร่ออกอากาศถึงข้อมูลส่วนบุคคล อันเจ้าของข้อมูลนั้นไม่ประสงค์จะเปิดเผย โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลที่เป็นผลร้ายต่อเจ้าของข้อมูล อาจส่งผลเป็นการทำลายชื่อเสียง เกียรติยศในสังคมได้ พระราชบัญญัติฉบับนี้จึงได้กำหนดให้สิทธิผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการออกอากาศนั้นร้องเรียนต่อคณะกรรมการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์แห่งชาติ ตามกฎหมายว่าด้วยองค์การจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม เพื่อส่งเรื่องต่อให้องค์การควบคุมการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพสื่อสารมวลชนดำเนินการเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้เสียหายโดยเร็ว

บทบัญญัติตามพระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ฯ นี้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการและองค์การควบคุมการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพ ในการวินิจฉัยถึงความเสียหาย และดำเนินการเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย เป็นการลดภาระหน้าที่ของศาล และเพื่อให้เกิดความรวดเร็วในการเยียวยาความเสียหาย เพื่อให้ผู้เสียหายกลับคืนสู่ฐานะเดิมโดยเร็วที่สุด เนื่องจากการออกอากาศนั้นย่อมทำให้เกิดความเสียหายได้ทันที และเป็นความเสียหายอย่างมหาศาลที่สาธารณชนจะสามารถรับรู้ได้ทันที การแก้ไขเยียวยาความเสียหายจึงควรต้องกระทำอย่างทันที่ แต่บทบัญญัตินี้ไม่ได้กล่าวถึงวิธีการดำเนินการหรือวิธีการในการแก้ไขเยียวยาความเสียหายนั้นไว้แต่อย่างใด จึงยังคงต้องให้ความรับผิดชอบเพื่อละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาเป็นบทเบี่ยงหลังสำหรับการปรับใช้ในการวินิจฉัยถึงความเสียหายและการเยียวยาความเสียหายอยู่ดี อย่างไรก็ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้เปิดช่องให้องค์กรที่เกิดจากการรวมกลุ่มของผู้รับใบอนุญาต ผู้ผลิตรายการ และผู้ประกอบวิชาชีพสื่อสารมวลชนที่เกี่ยวกับกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ จัดทำมาตรฐานทางจริยธรรมของการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพและควบคุมการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพกันเอง ภายใต้มาตรฐานทางจริยธรรมได้ ซึ่งก็ไม่แน่ว่ามาตรฐานทางจริยธรรมของการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพนี้จะมีบทบัญญัติกำหนดวิธีการในการแก้ไขเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้เสียหายหรือไม่เพียงใด แต่ก็นับเป็นสัญญาณที่ดีที่เปิดโอกาสให้องค์กรต่างๆ กำหนดมาตรฐานจริยธรรมของตนเองเพื่อความสะดวกรวดเร็ว และง่ายต่อการควบคุมการดำเนินงานต่างๆ ขององค์กร

ง. พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.

2550

พระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองระบบคอมพิวเตอร์ในการที่จะมีบุคคลใดมาล่วงละเมิดหรือฝ่าฝืนเข้าไปยังฐานข้อมูลในระบบมากกว่าการให้ความคุ้มครองในตัวข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล โดยการคุ้มครองตามกฎหมายฉบับนี้บัญญัติความรับผิดเฉพาะความรับผิดทางอาญาเท่านั้น ดังนั้นหากประสงค์จะให้ผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้รับผิดทางแพ่งโดยการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนในการเยียวยาความเสียหายแก่ผู้เสียหาย ก็ต้องไขหลักความรับผิดทางละเมิด ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาปรับใช้แก่กรณี

ในที่นี้ผู้เขียนจึงไม่ขอกล่าวถึงบทบัญญัติที่เกี่ยวกับความรับผิดตามพระราชบัญญัตินี้ เนื่องจากมีเพียงบทบัญญัติที่เป็นความรับผิดทางอาญา อันไม่อยู่ในขอบข่ายที่ต้องประสงค์ในเรื่องความรับผิดทางแพ่ง เช่นเดียวกับพระราชบัญญัติ ส.ค. 2550

4.3.4 ความรับผิดตามร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.

การให้ความคุ้มครองตามร่างพระราชบัญญัตินี้มีการกำหนดความรับผิดทางแพ่งไว้ในหมวดของสิทธิของเจ้าของข้อมูล เพื่อให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลทราบถึงสิทธิในการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนของตนได้ชัดเจนขึ้น นอกเหนือจากความรับผิดทางแพ่งที่ร่างพระราชบัญญัตินี้กำหนดให้ผู้กระทำผิดต้องรับผิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแล้ว ร่างพระราชบัญญัตินี้ยังได้กำหนดบทกำหนดโทษไว้เป็นเอกเทศด้วย ในหมวด 10 ซึ่งเป็นโทษทางอาญา ซึ่งจะใช้กับความผิดเกี่ยวกับการกระทำการใดๆ เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นได้รับประโยชน์อันไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือทำให้ผู้อื่นเสียหาย และในกรณีที่ผู้ต้องรับโทษเป็นนิติบุคคลให้ผู้แทนนิติบุคคลต้องระวางโทษสำหรับความผิดนั้นแทน เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนไม่ได้มีส่วนในการกระทำผิดของนิติบุคคลนั้น

อย่างไรก็ตามผู้ศึกษาขอเน้นศึกษาเพียงความรับผิดทางแพ่งอันเป็นหัวข้อการศึกษาวิทยานิพนธ์นี้เท่านั้น ร่างพระราชบัญญัตินี้เป็นร่างพระราชบัญญัติฉบับแรกที่กำหนดถึงความรับผิดทางแพ่งไว้เป็นเฉพาะอย่างชัดเจน ที่ไม่ได้เพียงกำหนดหน้าที่ให้เป็นของคณะกรรมการในการวินิจฉัยเพื่อความสะดวกรวดเร็วและลดภาระของศาล และไม่ได้เป็นบทกำหนดที่ให้นำเรื่องค่าสินไหมทดแทนตามหลักละเมิดมาใช้บังคับแก่กรณีทั้งหมด แต่ร่างพระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดเรื่องการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนไว้เป็นการเฉพาะ โดยได้บัญญัติเอาไว้ในมาตรา 47 ดังนี้

"มาตรา 47 ผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล ผู้ครอบครอง หรือควบคุมดูแลข้อมูลส่วนบุคคลใดกระทำการเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลอันก่อให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลหรือแก่บุคคลที่เกี่ยวข้อง ต้องชดเชยค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น ไม่ว่าจะเป็นการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อหรือไม่ก็ตาม เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าการกระทำนั้นเกิดจากเหตุสุดวิสัย เป็นการกระทำตามกฎหมายหรือตามคำสั่งของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย หรือเกิดเพราะการกระทำหรือละเว้นการกระทำของบุคคลที่เกี่ยวข้องหรือเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

ค่าสินไหมทดแทนตามวรรคหนึ่ง ให้หมายความรวมถึงค่าใช้จ่ายที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลหรือบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องแล้วแต่กรณีได้ใช้จ่ายไปตามความจำเป็นแก่การป้องกันความเสียหายที่เกิดขึ้นหรืออาจเกิดขึ้นด้วย"

แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าบทบัญญัติในมาตรานี้ดูเหมือนจะมีลักษณะใกล้เคียงคล้ายคลึงกันกับบทบัญญัติเรื่องละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่ในความเป็นจริงแล้วแตกต่างกัน เนื่องจากตามร่างพระราชบัญญัตินี้ได้บัญญัติถึงความรับผิดทางแพ่งไว้เป็นการเฉพาะ โดยมีลักษณะเป็นความรับผิดเด็ดขาด (Strict Liability) ซึ่งความรับผิดเด็ดขาดหมายถึง ความรับผิดที่กฎหมายบัญญัติไว้ว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นความผิดเลย แม้ผู้กระทำจะมีได้จงใจหรือประมาทเลินเล่อก็ตาม กล่าวคือเป็นความรับผิดเพื่อละเมิดโดยไม่จำเป็นต้องพิจารณาถึงองค์ประกอบว่าผู้ที่จะต้องรับผิดได้จงใจหรือประมาทเลินเล่อทำให้ผู้เสียหายได้รับความเสียหายหรือไม่ เพียงแค่ผู้เสียหายหรือเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั้นพิสูจน์ได้ว่ามีความเสียหายเกิดขึ้นก็เพียงพอที่จะให้ผู้ประมวลผลข้อมูล ผู้ครอบครอง หรือผู้ควบคุมดูแลข้อมูลส่วนบุคคลที่ก่อความเสียหายนั้นต้องรับผิดชดเชยค่าสินไหมทดแทนแล้ว เว้นแต่บุคคลนั้นจะพิสูจน์ได้ตามข้อกำหนดยกเว้นไว้ ดังในกรณีนี้ผู้ประมวลผลข้อมูล ผู้ครอบครอง หรือผู้ควบคุมดูแลข้อมูลส่วนบุคคลย่อมต้องรับผิดเมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้น เว้นแต่พิสูจน์ได้ว่าเกิดจากเหตุสุดวิสัย เป็นการกระทำตามกฎหมายหรือตามคำสั่งของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย หรือเกิดเพราะการกระทำหรือละเว้นการกระทำของบุคคลที่เกี่ยวข้องหรือเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

และบทบัญญัตินี้ได้ขยายความในความหมายของคำว่าค่าสินไหมทดแทนให้รวมไปถึงค่าใช้จ่ายที่ได้จ่ายไปเพื่อความจำเป็นแก่การป้องกันความเสียหายด้วย

อีกทั้งในร่างพระราชบัญญัตินี้ได้กล่าวถึงเรื่องการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนไว้อีกหนึ่งกรณีหนึ่งด้วย คือการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนในกรณีที่ผู้ประมวลผลข้อมูลทำการเปิดเผยข้อมูลโดยมิได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูล โดยให้สิทธิเจ้าของข้อมูลในการเรียกค่าสินไหมทดแทนจากผู้ซึ่งได้รับข้อมูลนั้นมา โดยไม่ยอมเปิดเผยถึงการได้มาของข้อมูลให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั้นทราบ กล่าวได้ว่าเป็นการให้ความคุ้มครองแก่เจ้าของข้อมูลเพิ่มเติม จากกฎหมายหลักทั่วไปที่จะให้สิทธิแก่เจ้าของข้อมูลหรือผู้เสียหายเรียกเอาค่าสินไหมทดแทนจากผู้ที่ทำให้เกิดเหตุขึ้น แต่ตามร่างพระราชบัญญัตินี้ให้ขยายสิทธิของเจ้าของข้อมูลในการเรียกค่าสินไหมทดแทนจากบุคคลภายนอกผู้ได้รับข้อมูลนั้นด้วย แม้จะสามารถเรียกได้เฉพาะกรณีที่มิยอมเปิดเผยถึงการได้มาของข้อมูลนั้นให้เจ้าของข้อมูลทราบก็ตาม ตามบทบัญญัติมาตรา 34 ดังนี้

“มาตรา 34 เมื่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลร้องขอ ผู้ซึ่งได้รับข้อมูลส่วนบุคคลจากการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดยมิได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องเปิดเผยถึงการได้มาของข้อมูลให้เจ้าของข้อมูลทราบ หากไม่เปิดเผยผู้ซึ่งได้รับข้อมูลส่วนบุคคลมาโดยมิได้รับความยินยอมจะต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าสินไหมทดแทนในความเสียหายที่เกิดขึ้นให้แก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

กรณีที่ผู้ซึ่งได้รับข้อมูลส่วนบุคคลมาโดยมิได้รับความยินยอมไม่ยอมเปิดเผยถึงแหล่งที่มาของข้อมูลส่วนบุคคลตามวรรคหนึ่ง เจ้าของข้อมูลอาจร้องขอให้คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลพิจารณาให้ผู้ซึ่งได้รับข้อมูลส่วนบุคคลไว้โดยมิได้รับความยินยอมเปิดเผยถึงแหล่งที่มาของข้อมูลก็ได้

คำสั่งของคณะกรรมการตามวรรคก่อนไม่ตัดสิทธิเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลในอันที่จะเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากผู้ซึ่งได้รับข้อมูลส่วนบุคคลมาโดยมิได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล”

ดังนั้น เมื่อพิจารณาถึงบทบัญญัติตามร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลพ.ศ.... นี้ นับว่าเป็นร่างกฎหมายที่สำคัญที่จะส่งผลต่อการพัฒนาการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลในภาคเอกชนของประเทศไทยในอนาคตเป็นอย่างมาก เพราะจะช่วยแก้ไขข้อจำกัดที่มีอยู่ในการคุ้มครองตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการที่ใช้บังคับเฉพาะข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองของภาครัฐเท่านั้น ให้ครอบคลุมถึงข้อมูลส่วนบุคคลที่จัดเก็บในภาคเอกชน ทั้งนี้พระราชบัญญัติฉบับนี้จะช่วยสร้างมาตรฐานกลางในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในภาคเอกชนให้เกิดขึ้นในฐานะเป็นกฎหมายทั่วไป แตกต่างจากพระราชบัญญัติฉบับอื่นๆ ที่เป็นการคุ้มครองในลักษณะเฉพาะเรื่องตามแต่ประเภทของข้อมูล เช่น พระราชบัญญัติการ

ประกอบธุรกิจข้อมูลบัตรเครดิต พ.ศ. 2545 ซึ่งจะวางหลักการเฉพาะที่เกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เป็นข้อมูลเครดิตเท่านั้น เป็นต้น และที่สำคัญร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ยังได้กำหนดมาตรการความรับผิดทางแพ่งเป็นเอกเทศ อันเป็นการเพิ่มหลักประกันในสิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั้นได้มาก ส่วนข้อดีข้อเสียจากการให้ความคุ้มครองโดยกำหนดความรับผิดทางแพ่งเช่นนี้ผู้ศึกษาจะได้ทำการวิเคราะห์ในบทถัดไป

ศูนย์วิทยพัชการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิเคราะห์ปัญหาความรับผิดชอบทางแพ่งในเรื่องการล่วงละเมิด ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล

ปัญหาเรื่องความรับผิดชอบทางแพ่งอันเกิดจากการล่วงละเมิดข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล นั้น สิ่งที่น่าสังเกตซึ่งไม่ได้ที่จะกล่าวถึงในการพิจารณาถึงความรับผิดชอบทางแพ่งในกรณีนี้ ได้แก่ องค์ประกอบของการกระทำละเมิด ว่าอย่างใดถึงเรียกว่ามีการล่วงละเมิดข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล เกิดขึ้น ทั้งนี้องค์ประกอบเรื่องการละเมิดตามกฎหมายไทยนั้น ไม่ว่าจะเป็นการละเมิดในรูปแบบใด แต่หลักการพิจารณาถึงการกระทำละเมิดว่าสิ่งใดเรียกว่าเป็นการกระทำละเมิดก็ย่อมต้องพิจารณา หลักเกณฑ์พื้นฐานตามมาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เป็นหลัก ซึ่งหากมี ข้อเท็จจริงเกิดขึ้นครบทุกองค์ประกอบตามที่กฎหมายกำหนด ผู้กระทำละเมิดย่อมต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เสียหาย องค์ประกอบของการกระทำละเมิด ได้แก่

1. มีการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ
2. กระทำโดยผิดกฎหมาย
3. ก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น
4. มีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล

ความรับผิดชอบทางละเมิดตามมาตรา 420 นี้เป็นความรับผิดที่เกิดจากความผิดในการกระทำของตนเอง โดยองค์ประกอบของการกระทำละเมิดที่ว่านี้ อาจเกิดขึ้นกับข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลได้ในหลายลักษณะ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าจากการศึกษาค้นคว้าในบทศึกษาข้างต้น พบว่ามีประเด็นที่ต้องวิเคราะห์ ดังต่อไปนี้

5.1 วิเคราะห์ปัญหาเรื่องบุคคล

บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการล่วงละเมิดข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่สำคัญมีอยู่ด้วยกันสองประเภท ได้แก่ ผู้กระทำการละเมิดนั้น และผู้เสียหายจากการกระทำละเมิดนั้น

5.1.1 ผู้กระทำละเมิด

การกระทำที่จะถือเป็นการกระทำละเมิดได้นั้นต้องเป็นการกระทำของบุคคล ซึ่งรวมถึงบุคคลทุกชนิด ไม่ว่าจะบรรลุนิติภาวะแล้วหรือผู้เยาว์ หรือบุคคลวิกลจริต และไม่จำเป็นต้องเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลก็ได้ นอกจากนี้ยังอาจหมายถึงบุคคลที่ต้องรับผิดชอบในการกระทำของบุคคลอื่น หรือความเสียหายที่เกิดขึ้นจากทรัพย์สินหรือสิ่งของด้วย¹

ก. บุคคลที่มีหน้าที่ในการให้ความคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามที่กฎหมายกำหนดไว้

จากกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของไทยในปัจจุบัน บุคคลที่มีหน้าที่ในการให้ความคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามที่กฎหมายกำหนดนั้น มีชื่อเรียกต่างกันตามแต่ละวัตถุประสงค์ของการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลนั้น มีทั้งยังมีหน้าที่ในการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน ขึ้นกับว่ากฎหมายแต่ละฉบับนั้นได้กำหนดขอบเขตหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ และการดำเนินการที่ให้ความคุ้มครองไว้กว้างหรือแคบเพียงใด

ผู้ที่มีหน้าที่ในการให้ความคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลจากบทศึกษาข้างต้น ได้แก่

1. หน่วยงานของรัฐ ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ซึ่งมีหน้าที่ในการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองของราชการ
2. บริษัทข้อมูลเครดิต, ผู้ควบคุมข้อมูล และผู้ประมวลผลข้อมูล ตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. 2545 ซึ่งมีหน้าที่ในการให้ความคุ้มครองแก่ข้อมูลและการประมวลผลข้อมูลของลูกค้าที่ขอสินเชื่อ
3. หน่วยงาน และพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามพระราชบัญญัติสถิติ พ.ศ. 2550 ซึ่งมีหน้าที่ในการให้ความคุ้มครองข้อมูลเฉพาะบุคคลหรือเฉพาะรายที่ได้มาจากการเก็บรวบรวม อันจะต้องรักษาไว้เป็นความลับโดยเคร่งครัด

¹ ไพจิตร ปุณณพัตน์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิด, พิมพ์ครั้งที่ 9 แก้ไขเพิ่มเติม (กรุงเทพมหานคร: นิติบรรณาการ, 2544), หน้า 6.

4. ผู้ได้รับใบอนุญาตให้ประกอบกิจการกระจายเสียงหรือกิจการโทรทัศน์ ตามพระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551 ซึ่งให้ความคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่ออกอากาศทั้งทางวิทยุและโทรทัศน์

5. ผู้ให้บริการ ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ซึ่งมีหน้าที่ในการเก็บรักษาข้อมูลคอมพิวเตอร์

6. ผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล, ผู้ครอบครองหรือควบคุมดูแลข้อมูลส่วนบุคคล ตามร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ซึ่งมีหน้าที่ในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความคุ้มครองของภาคเอกชน หรือหน่วยงานของรัฐที่มีวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานเชิงธุรกิจ หรือการพาณิชย์

หากบุคคลที่มีหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดข้างต้น ปฏิบัติกระทำฝ่าฝืนหน้าที่ตามบทบัญญัติของกฎหมาย หรือปฏิบัติหน้าที่โดยบกพร่อง ไม่ถูกต้อง การกระทำของบุคคลที่มีหน้าที่เหล่านั้น ย่อมถือว่าบุคคลนั้นได้กระทำการละเมิดจากการปฏิบัติหน้าที่ของตน เป็นการกระทำโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งการกระทำอันมิชอบด้วยกฎหมายหรือที่เรียกได้ว่าการกระทำโดยผิดกฎหมายนั้น มีความหมาย 3 ประการ คือ การกระทำซึ่งมีกฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิด, การล่วงสิทธิหรือประทุษร้ายต่อสิทธิของบุคคลอื่น และการใช้สิทธิซึ่งมีแต่จะทำให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น² ซึ่งการฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ที่กฎหมายกำหนด หรือการปฏิบัติหน้าที่โดยบกพร่องนั้น เป็นการกระทำผิดกฎหมายโดยตรง ซึ่งผู้ที่มีหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดนั้น ต้องรับผิดชอบในการกระทำที่เกิดจากการละเมิดของตน อันเป็นการกระทำที่กฎหมายบัญญัติไว้แล้วว่าเป็นความผิด

ตัวอย่างเช่น ผู้ประมวลผลข้อมูลที่ทำหน้าที่เก็บรวบรวม บันทึก และจัดระเบียบเรียงข้อมูลเครดิตของธนาคารผู้ประกอบการแห่งหนึ่ง ทำการเปิดเผยข้อมูลเครดิตแก่ผู้อื่นโดยไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูล หรือเปิดเผยโดยไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการเก็บรวบรวมนั้น ซึ่งเป็นการกระทำฝ่าฝืนความคุ้มครองที่กฎหมายกำหนด จนเป็นเหตุให้เจ้าของข้อมูลได้รับความเสียหาย โดยตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. 2545 มาตรา 41 ได้กำหนดให้บริษัทข้อมูลเครดิตที่ผู้ประมวลผลข้อมูลปฏิบัติหน้าที่อยู่นั้น ต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น เป็นต้น

² ศักดิ์ สอนองชาติ, คำอธิบายโดยย่อประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิดและความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่, พิมพ์ครั้งที่ 7 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2549), หน้า 27.

ข. บุคคลที่ไม่มีหน้าที่ในการให้ความคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามที่กฎหมายกำหนดไว้

การกระทำละเมิดในลักษณะนี้เกิดจากการกระทำของบุคคลอื่นที่ไม่ใช่บุคคลที่กฎหมายกำหนดให้มีหน้าที่ในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลหรือควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือหน้าที่อื่นใดก็ตาม การกระทำละเมิดในที่นี้เป็นการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อในการกระทำผิดกฎหมาย อันทำให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้รับความเสียหายจากการกระทำนั้น แต่อย่างไรก็ตาม การกระทำละเมิดในลักษณะนี้แม้จะเป็นการกระทำผิดกฎหมายเช่นเดียวกับการกระทำละเมิดโดยบุคคลผู้มีหน้าที่ตามกฎหมายในข้อ 1 ข้างต้น แต่ก็เป็นการกระทำละเมิดต่อกฎหมายคนละฉบับกัน โดยการกระทำผิดกฎหมายของผู้มีหน้าที่นั้นเป็นการกระทำผิดกฎหมายที่กำหนดให้ตนมีหน้าที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนบุคคลนั้น ซึ่งตนไม่ปฏิบัติตามหน้าที่นั้นหรือปฏิบัติหน้าที่ไม่ถูกต้อง แต่การกระทำผิดกฎหมายโดยบุคคลที่ไม่มีหน้าที่ตามกฎหมายนี้ เป็นการกระทำละเมิดต่อกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล อันได้แก่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ที่ให้การรับรองและคุ้มครองแก่สิทธิในข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลแก่เจ้าของข้อมูล ในรูปแบบของการคุ้มครองสิทธิความเป็นส่วนตัวตามมาตรา 35 ตัวอย่างการกระทำละเมิดในลักษณะนี้ เช่น นาย ก. ทำการสืบค้นข้อมูลประวัติส่วนตัว ชื่อ ที่อยู่ อายุ อาชีพ สถานะในหน้าที่การงาน ของนาย ข. และนำข้อมูลส่วนตัวของนาย ข. นั้นไปแอบอ้างในการติดต่อหน้าที่การงานเสมือนว่าตนเป็น นาย ข. นั้นเอง ทำให้นาย ข. ได้รับความเสียหายจากการใช้ข้อมูลส่วนบุคคลของตน เป็นต้น ซึ่งความรับผิดทางละเมิดจากการละเมิดต่อสิทธิส่วนบุคคลของนาย ข. ข้างต้นนี้ย่อมไม่มีกฎหมายเฉพาะกำหนดความรับผิดไว้ ดังนั้นความรับผิดทางแพ่งของนาย ก. ผู้กระทำละเมิดจึงต้องนำหลักความรับผิดทางละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาปรับใช้เป็นการทั่วไป

นอกจากสิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลจะได้รับความคุ้มครองในฐานะสิทธิส่วนบุคคลประเภทสิทธิในข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย อันไม่อาจถูกละเมิดหรือกระทบ เว้นแต่เป็นกรณีเพื่อประโยชน์สาธารณะแล้ว ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. มาตรา 34 ยังได้บัญญัติคุ้มครองเพิ่มเติมถึงการให้ความคุ้มครองในสิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล โดยกำหนดให้บุคคลที่ไม่ได้มีหน้าที่ในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล, ควบคุมหรือครอบครองข้อมูลส่วนบุคคล อาจต้องรับผิดโดยการชดเชยค่าสินไหมทดแทนจากการล่วงรู้ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั้นด้วย โดยกำหนดให้บุคคลที่ได้รับข้อมูลส่วนบุคคลจากการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล โดยมีได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล จะต้องเปิดเผยถึงการได้มาของข้อมูลให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลทราบ

หากไม่เปิดเผยผู้ที่ได้รับข้อมูลส่วนบุคคลของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั้น ย่อมต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนในความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

แม้ว่าการที่บุคคลอื่นได้รับข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ย่อมถือเป็นผู้กระทำละเมิดต่อสิทธิส่วนบุคคลของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลตามที่ได้รับ การรับรองและคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญไทยอยู่แล้ว แต่ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดให้ ความคุ้มครองสิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลที่ชัดเจนมากขึ้น โดยกำหนดถึงความรับผิดชอบทางแพ่ง ของบุคคลที่ไม่มีหน้าที่ในการให้ความคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ที่ได้กระทำละเมิดต่อสิทธิของ เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั้นด้วย

5.1.2 ผู้เสียหาย

ประเด็นปัญหาเรื่องบุคคลที่สำคัญอีกประเด็นอันต้องพิจารณาก่อนจะมีความรับผิดชอบทางแพ่งเกิดขึ้น เพื่อให้ความรับผิดชอบทางแพ่งนั้นเป็นไปโดยสมแก่วัตถุประสงค์ ที่ประสงค์เยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย ก็คือประเด็นเรื่องผู้เสียหายในความเสียหายอันเกิดจากการล่วงละเมิดใน ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลคือบุคคลใด

ดังได้กล่าวในบทศึกษาข้างต้นแล้ว ว่าสิทธิในข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลเป็นสิทธิใน ความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูล (Information Privacy) ดังนั้นการล่วงละเมิดในข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ย่อมเป็นการกระทำละเมิดต่อสิทธิส่วนบุคคล ซึ่งสิทธิส่วนบุคคลหรือสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว นี้ได้รับการรับรองและคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญภายใต้หลักการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ในฐานะที่เป็นสาระสำคัญของสิทธิในความเป็นตัวตนของมนุษย์ โดยความเป็นส่วนตัว คือการที่ไม่อยู่ ร่วมกับคนอื่น หรือการปลีกตัวออกจากสังคม บุคคลแต่ละคนมีเขตแดนของตนเอง ในเขตแดนนี้เป็น เสมือนที่พำนักพักพิงไม่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางสังคมในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง ภายในดินแดนส่วนตัว นี้เป็นดินแดนเฉพาะตัวของบุคคลแต่ละบุคคลเท่านั้น และปราศจากการเข้ามาเกี่ยวข้องของคนใน สังคม³

³ Raymond Wacks, *Personal Information: Privacy and the Law* (Oxford Clarendon Press, 1989), p. 7.

ดังนั้นโดยหลักแล้วผู้เสียหายย่อมได้แก่ บุคคลผู้เป็นเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั่นเอง เนื่องจากเป็นผู้ที่ถูกระทำต่อเขตแดนของตน โดยถูกระทำละเมิดต่อสิทธิความเป็นส่วนตัวในข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ซึ่งนอกจากจะได้รับการรับรองและคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แล้ว หากพิจารณาจากร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลจะพบว่าได้มีการบัญญัติรับรองสิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลไว้เช่นกัน โดยในมาตรา 47 ได้บัญญัติไว้ว่า

"มาตรา 47 ผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล ผู้ครอบครองหรือควบคุมดูแลข้อมูลส่วนบุคคลใดกระทำการเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลอันก่อให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลหรือแก่บุคคลที่เกี่ยวข้อง ต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนี้หน้า.. "

จะเห็นได้ว่า มาตรา 47 นี้ได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจนว่า เจ้าของข้อมูลเป็นบุคคลผู้ได้รับความเสียหาย จึงเป็นผู้เสียหายในการกระทำละเมิดนี้ ซึ่งในมาตรา 3 แห่งร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ให้นิยามของคำว่า "เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล" ว่าให้หมายความรวมถึง

- (1) ทายาทหรือคู่สมรสของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ในกรณีที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั้นถึงแก่ความตาย ทั้งนี้ ตามลำดับก่อนหลังตามที่กำหนดในกฎกระทรวง
- (2) ผู้ซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลนั้นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

จากบทบัญญัติข้างต้นนี้แสดงให้เห็นเป็นที่ชัดเจนอยู่แล้วว่าเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั้นย่อมเป็นผู้เสียหายจากการล่วงละเมิดในข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล แต่หากจะพิจารณาว่าเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีความหมายกว้างไปถึงทายาทหรือคู่สมรสของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั้น อาจดูเป็นการไม่เหมาะสมนัก เนื่องด้วยเหตุผลข้างต้นที่ว่า การล่วงละเมิดในข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ย่อมเป็นการกระทำละเมิดต่อสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคล ซึ่งเป็นดินแดนเฉพาะตัวของบุคคลแต่ละบุคคลเท่านั้น แต่ด้วยเหตุผลสมควรกำหนดให้มีกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเป็นการทั่วไป เพื่อให้มีมาตรการคุ้มครองจากการแสวงประโยชน์โดยมิชอบจากข้อมูลส่วนบุคคลและการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลให้เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ประกอบกับสิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัวในข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลมีความเกี่ยวข้องกับครอบครัว และชื่อเสียงวงศ์ตระกูลเป็นอย่างมาก ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ขยายความคุ้มครองไปถึงเท็จจริงหรือพฤติการณ์ของผู้ที่ถึงแก่กรรมด้วย ปรากฏตามคำนิยามของคำว่า "ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล" ในมาตราเดียวกัน ดังนั้นเมื่อบุคคลผู้เป็นเจ้าของข้อมูลนั้นได้ถึงแก่ความตาย แต่ข้อมูลของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั้นยังคงได้รับความคุ้มครอง ดังนั้นหากมีการล่วงละเมิดในข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลดังกล่าว จึง

จำเป็นต้องบัญญัติให้มีบุคคลที่ได้ใช้สิทธิในการเรียกร้องให้มีการชดใช้ความเสียหายจากการล่วงละเมิดนั้น

อย่างไรก็ตาม การบัญญัติให้คำว่า “เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล” ขยายความรวมไปถึงทายาทหรือคู่สมรส หรือบุคคลที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนบุคคลนั้น ก็มีได้หมายความว่าบุคคลเหล่านี้ตกเป็นผู้เสียหายจากการล่วงละเมิดข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั้น คงเป็นเพียงการบัญญัติกฎหมายเพื่อให้ความคุ้มครองในข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ที่ถึงแก่ความตายแล้วเท่านั้น โดยการให้สิทธิบุคคลเหล่านี้เรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากการล่วงละเมิดข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลแทนเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั้นเท่านั้น

5.2 วิเคราะห์ปัญหาเรื่องการกระทำละเมิด

การกระทำละเมิดต่อข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพิจารณาถึงความรับผิดทางละเมิด ซึ่งหากมีการกระทำละเมิดเกิดขึ้นครบตามองค์ประกอบที่กฎหมายกำหนด ผู้กระทำละเมิดย่อมต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เสียหาย

5.2.1 การกระทำผิดกฎหมายโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ

การกระทำที่จะก่อให้เกิดเป็นการกระทำละเมิดนั้นต้องเป็นการเคลื่อนไหวอิริยาบถ โดยรู้สำนึกในการเคลื่อนไหวนั้น ซึ่งรวมถึงการงดเว้นกระทำในหน้าที่ที่ตนต้องกระทำด้วย ไม่ว่าจะเป็นหน้าที่ตามกฎหมาย หน้าที่ตามสัญญา หน้าที่ตามระเบียบหรือคำสั่งใด

การกระทำล่วงละเมิดในข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนี้ ย่อมเป็นการกระทำผิดกฎหมาย อยู่ในตัว ไม่ว่าจะเป็นกรณีกระทำละเมิดโดยบุคคลผู้มีหน้าที่ในการให้ความคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนั่นเอง หรือกรณีกระทำละเมิดโดยบุคคลที่ไม่มีหน้าที่ในการให้ความคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนั้น โดยหากเป็นการกระทำโดยบุคคลผู้มีหน้าที่ การกระทำละเมิดนั้นก็ย่อมเป็นการกระทำผิดต่อหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติแต่ไม่ได้ปฏิบัติตามหน้าที่ของตนนั้น แต่หากเป็นการกระทำโดยบุคคลที่ไม่มีหน้าที่ในการให้ความคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล การกระทำละเมิดนั้นก็เป็นการกระทำผิดหน้าที่ที่ต้องเคารพในสิทธิของบุคคลอื่น ซึ่งการล่วงละเมิดสิทธิของบุคคลอื่นอันกฎหมายให้การรับรองหรือคุ้มครองไว้ ก็ย่อมเป็นการกระทำผิดกฎหมายเช่นเดียวกัน

การกระทำโดยจงใจ หมายถึง การกระทำโดยรู้สำนึกถึงผลเสียหายที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำของตน ส่วนการกระทำโดยประมาทเลินเล่อ หมายถึง กระทำโดยไม่จงใจ แต่ไม่ใช้ความระมัดระวังตามสมควรที่จะใช้ หรือบุคคลผู้มีความระมัดระวังจะไม่กระทำเช่นนั้น โดยเปรียบเทียบกับบุคคลที่อยู่ในภาวะเช่นนั้นจักต้องมีตามวิสัยและพฤติการณ์

ซึ่งหากบุคคลผู้มีหน้าที่ในการให้ความคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามที่กฎหมายกำหนดไว้ปฏิบัติหน้าที่ของตนโดยบกพร่อง ไม่ถูกต้องหรือฝ่าฝืนบทบัญญัติที่กำหนดหน้าที่ของตนไว้ เป็นการกระทำผิดต่อหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติ เช่น ผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลมิได้เก็บรวบรวม ใช้ และเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลตามวัตถุประสงค์ของการจัดเก็บ หรือจัดเก็บข้อมูลส่วนบุคคล ใช้ และเปิดเผยข้อมูลนั้นโดยมิได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล เป็นต้น โดยรู้ว่าการปฏิบัติไม่ตรงตามหน้าที่ของตนนั้นจะก่อให้เกิดผลเสียหายขึ้น หรือได้กระทำโดยไม่ใช้ความระมัดระวังเพียงพอเทียบเท่ากับบุคคลในภาวะเช่นตนจะได้ใช้ความระมัดระวังนั้นตามวิสัยและพฤติการณ์ ถือได้ว่าบุคคลผู้มีหน้าที่ในการให้ความคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนั้นได้กระทำการละเมิดต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั้นแล้ว

ส่วนกรณีของบุคคลที่ไม่มีหน้าที่ในการให้ความคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามที่กฎหมายกำหนด การกระทำละเมิดของบุคคลเหล่านี้ย่อมเกิดจากการกระทำการล่วงละเมิดสิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่น เป็นการกระทำทำผิดหน้าที่ที่ต้องเคารพต่อสิทธินั้น โดยเรื่องข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนั้นเป็นการล่วงละเมิดสิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัวที่ได้รับการรับรองและคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญประเภทความเป็นอยู่ส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูล ดังนั้นการล่วงละเมิดดังกล่าวก็เป็นการกระทำผิดกฎหมายในตัว เมื่อบุคคลนั้นได้กระทำการล่วงละเมิดสิทธิของบุคคลอื่นโดยรู้สำนึกถึงผลเสียหายที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำของตนก็เรียกว่าบุคคลนั้นจงใจกระทำการล่วงละเมิดในข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของบุคคลอื่น แต่หากบุคคลนั้นกระทำการล่วงละเมิดสิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่นโดยไม่ได้ใช้ความระมัดระวังอย่างเพียงพอ หรือบุคคลที่อยู่ในภาวะเช่นนั้นจะมีวิสัยและพฤติการณ์ที่จะไม่กระทำการล่วงละเมิดเช่นนั้น ก็เรียกได้ว่าเป็นการกระทำโดยประมาทเลินเล่อในการล่วงละเมิดในความเป็นอยู่ส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลของบุคคลอื่นแล้ว

5.2.2 การกระทำนั้นก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น

นอกจากจะพิจารณาถึงการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อข้างต้นแล้ว ความรับผิดชอบทางละเมิด เป็นความรับผิดชอบที่ผู้กระทำละเมิดนั้นย่อมต้องรับผิดชอบในผลแห่งการกระทำของตน ซึ่งมีรากฐานแนวความคิดดั้งเดิมมาจากการลงโทษผู้กระทำความผิด คล้ายกับรากฐานแนวความคิดทางอาญา ดังนั้น หากจะกล่าวถึงความเสียหายจากการล่วงละเมิดข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนี้ หากมี

ผลกระทบที่ชัดเจน เกิดความเสียหายขึ้นชัดเจน ซึ่งอาจเป็นการสูญเสียชื่อเสียง สูญเสียรายได้ ก็ย่อมไม่มีประเด็นต้องสงสัยเกี่ยวกับความเสียหาย แต่หากเป็นเพียงการล่วงรู้ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล โดยที่ยังไม่มีการกระทำอื่นใดต่อจากนั้น หรือการกระทำต่อจากการล่วงรู้นั้นไม่สามารถชี้วัดความเสียหายอย่างชัดเจนได้ จะเรียกได้ว่ามีความเสียหายเกิดขึ้นแล้วหรือไม่

การล่วงละเมิดข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนั้นเป็นหนึ่งในประเภทของการล่วงละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัวที่ได้รับการรับรองและคุ้มครองจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยเป็นสิทธิความเป็นส่วนตัวในประเภทความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูล ดังนั้นหากจะพิจารณาถึงความเสียหายที่เป็นรูปธรรม เช่นเสียหายในทรัพย์สิน เมื่อมีเหตุการณ์ที่ทำให้ทรัพย์สินของผู้เสียหายลดน้อยถอยลง เช่น นาย ก. เอาก้อนหินขว้างหลังคาบ้านของนาย ข. จนกระเบื้องหลังคาแตก หรือนาย ก. อัดเทปคำพูดจับกันระหว่าง นาย ข. และนางสาว ค. ซึ่งเป็นดาราทีวีชื่อดัง แล้วนำไปเผยแพร่ ทำให้ความนิยมของนางสาว ค. ตกต่ำ จึงไม่มีใครจ้างไปแสดงละครอีก⁴ เป็นต้น ความเสียหายที่เป็นรูปธรรมนี้ก็คงไม่มีผู้ใดมีข้อคัดค้านว่าไม่มีความเสียหายเกิดขึ้น แต่หากเป็นกรณีที่มีการล่วงละเมิด แต่มิได้มีความเสียหายที่เป็นรูปธรรม เช่น นาย ก. แอบปิ่นรื้อบ้านของนาย ข. แล้วกลับออกมาโดยที่ไม่มีอะไรบุบสลาย⁵ เป็นต้น กรณีเช่นนี้จะเรียกได้ว่ามีความเสียหายเกิดขึ้นแล้วหรือไม่

กรณีของการล่วงละเมิดข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลก็เช่นเดียวกัน หากบุคคลใดกระทำการเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใดคนหนึ่ง แต่เมื่อรับรู้ข้อมูลดังกล่าวแล้ว ก็มิได้มีการกระทำใดๆ ต่อมา เพียงแค่รับรู้แล้วเก็บรวบรวมอยู่เพียงลำพัง การกระทำในลักษณะนี้จะเรียกได้ว่ามีความเสียหายเกิดขึ้นแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลแล้วหรือไม่

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์เปรียบเทียบความรับผิดชอบอันเกิดจากการล่วงละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลกับความผิดฐานบุกรุกทางอาญา เพื่อให้เห็นภาพรวมของการคุ้มครองตามกฎหมายและวิเคราะห์ถึงความเสียหายได้ชัดเจนขึ้น เนื่องจากความรับผิดทั้ง 2 ฐานความผิดนี้มีหลักประกันในการรับรองและคุ้มครองตามกฎหมายเช่นเดียวกัน คือ สิทธิในความเป็นส่วนตัว โดยความรับผิดจากการละเมิดข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนั้นเป็นการล่วงละเมิดในสิทธิความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสาร และความรับผิดฐานบุกรุกนั้นเป็นการล่วงละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัวในเคหสถาน โดยความผิดฐานบุกรุกตามกฎหมายอาญานี้มีมาตราที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

⁴ ศนันท์กรณ์ โสติพิพันธุ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่งและลามิควร ได้ พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน 2552), หน้า 79

⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

“มาตรา 362 ผู้ใดเข้าไปในอสังหาริมทรัพย์ของผู้อื่น เพื่อถือการครอบครองอสังหาริมทรัพย์นั้นทั้งหมดหรือแต่บางส่วน หรือเข้าไปกระทำการใดๆ อันเป็นการรบกวนการครอบครองอสังหาริมทรัพย์ของเขาโดยปกติสุข ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

“มาตรา 364 ผู้ใดโดยไม่มีเหตุอันสมควร เข้าไปหรือซ่อนตัวอยู่ในเคหสถาน อาคาร เก็บรักษาทรัพย์ หรือสำนักงานในความครอบครองของบุคคลอื่น หรือไม่ยอมออกไปจากสถานที่เช่นนั้น เมื่อผู้มีสิทธิที่จะห้ามมิให้เข้าไปได้ไล่ให้ออก ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

จากหลักกฎหมายข้างต้นเห็นได้ว่า การวินิจฉัยความผิดฐานบุกรุกนี้ พิเคราะห์เพียงแค่มีกการกระทำที่เป็นการล่วงล้ำเข้าไปในบริเวณเคหสถานของเจ้าของเคหสถานก็ถือเป็นการกระทำ ความผิดสำเร็จแล้ว ไม่มีบทบัญญัติที่กำหนดองค์ประกอบว่าต้องมีการทำลายทรัพย์สินในเคหสถาน หรือกระทำการประทุษร้ายต่อผู้อยู่อาศัยในเคหสถานนั้นก่อน เนื่องจากคุณธรรมทางกฎหมายของความผิดฐานบุกรุกอันเป็นสิ่งที่กฎหมายประสงค์จะคุ้มครอง คือ สิทธิของเจ้าของบ้าน⁶ ซึ่งเพียงแค่มีกการล่วงล้ำเข้าไปในเคหสถานนั้นก็ถือเป็นการรบกวนสิทธิครอบครองของเจ้าของเคหสถาน อันก่อให้เกิดเป็นความผิดฐานบุกรุกแล้ว ดังคำพิพากษาฎีกาที่ 2768/2540 การที่จะพิจารณารว่าจำเลยกระทำความผิดฐานบุกรุกอสังหาริม ทรัพย์ของผู้อื่นหรือที่ผู้อื่นครอบครองอยู่ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 362,365 หรือไม่นั้น จำเป็นต้องฟังข้อเท็จจริงว่า จำเลยได้เข้าไปหรือใช้ส่วนหนึ่งส่วนใดของร่างกายจำเลยเข้าไปในอสังหาริม ทรัพย์นั้นโดยไม่มีสิทธิหรือไม่ ซึ่งศาลจะต้องฟังพยานหลักฐานที่คู่ความนำสืบเป็นสำคัญ การที่จำเลยจะกระชากลากตัวผู้เสียหายให้ออกไปจากบริเวณบ้าน ของผู้เสียหายได้ แม้จำเลยจะยืนอยู่นอกบริเวณบ้านของผู้เสียหายแต่จำเลยก็ต้องเอื้อมมือเข้าไปภายในบริเวณบ้านของผู้เสียหายเพื่อจับและฉุดกระชากลากตัวผู้เสียหายออกไป การเอื้อมมือเข้าไปจุดกระชากลากตัวผู้เสียหายออกไปในลักษณะนี้ ถือได้ว่าจำเลยเข้าไปกระทำการใด ๆอันเป็นการรบกวนการครอบครองอสังหาริม ทรัพย์ของผู้เสียหายโดยปกติสุขโดยใช้กำลังประทุษร้ายเข้าองค์ประกอบแห่งความผิดฐานบุกรุกตามประมวลกฎหมายอาญาแล้ว

⁶ คณิต ณ นคร, ประมวลกฎหมายอาญา: หลักกฎหมายและพื้นฐานความเข้าใจ, พิมพ์ครั้งที่ 9 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2551), หน้า 210.

เมื่อมีการกระทำอันเป็นการรบกวนการครอบครองอสังหาริมทรัพย์ของผู้อื่นก็ย่อมอาจก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สินได้ จึงถือได้ว่าเพียงแค่นี้ก็เป็นการกระทำล่วงล้ำเข้ามา ผู้เป็นเจ้าของเคหสถานก็มีความเสี่ยงที่จะได้รับความเสียหายแล้ว ซึ่งความผิดอาญาฐานบุกรุกนี้เป็นความผิดที่อาจเรียกค่าสินไหมทดแทนจากการล่วงละเมิดดังกล่าวได้ เพราะถือได้ว่าเป็นการล่วงละเมิดในสิทธิการครอบครอง และสิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัว ซึ่งสิทธิทั้งสองประเภทนี้เป็นสิทธิที่ได้รับการรับรองและคุ้มครองตามกฎหมาย ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าความรับผิดทางอาญาฐานบุกรุกนี้ แม้ไม่ได้มีความเสียหายที่มองเห็นเป็นรูปธรรมชัดเจน แต่ในทางกฎหมายก็ถือได้ว่ามีความเสียหายเกิดขึ้นแล้ว เพียงแค่นี้ก็เป็นการกระทำที่เข้าไปในเคหสถานของผู้อื่นก็เป็นความเสียหายต่อสิทธิของเจ้าของเคหสถานนั้นแล้ว ซึ่งความเสียหายในลักษณะนี้จะเกิดขึ้นทันทีที่มีเหตุการณ์ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายในตัวเอง ดังเช่นกรณีบุกรุกดังกล่าวนี้

ดังนั้น ในมุมมองของผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่า ความเสียหายจากการล่วงละเมิดข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนั้นมีลักษณะที่คล้ายคลึงกับความเสียหายจากการล่วงละเมิดสิทธิของเจ้าของบ้าน กล่าวคือ เป็นความเสียหายต่อสิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัวเช่นเดียวกัน ซึ่งโดยปกติแล้ว บุคคลใดๆ ย่อมต้องมีสิ่งที่เป็นเรื่องส่วนตัวและไม่ต้องการจะเปิดเผยให้บุคคลทั่วไปรู้ โดยเรื่องส่วนตัวดังกล่าวนี้ อาจมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของบุคคลนั้นอย่างมาก หรือเป็นข้อมูลที่หากเปิดเผยไปแล้วอาจทำให้เกิดความเสียหาย อับอาย เสียชื่อเสียง เสียเกียรติยศ หรือส่งผลกระทบต่อการทำงานหรือประกอบอาชีพการงานของตน และแม้ข้อมูลส่วนตัวบางอย่างอาจจะไม่ใช่ข้อมูลที่มีความสำคัญที่จะต้องปกปิดก็ตาม และแม้ว่าการกระทำนั้นอาจจะมีได้ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างชัดเจน เช่น แม้มีการกระทำเพื่อให้ได้รับรู้ข้อมูลนั้นมา แต่มิได้นำไปเปิดเผยก็ตาม ก็เป็นการละเมิดต่อสิทธิของเจ้าของข้อมูลแล้ว เพราะข้อมูลที่เขาต้องการจะปกปิดนั้นได้ล่วงรู้ไปถึงบุคคลที่เขาไม่ได้ต้องการจะเปิดเผยให้ทราบ ซึ่งความเสียหายนั้นย่อมเกิดขึ้นตั้งแต่วเวลาที่ผู้กระทำการได้กระทำการล่วงละเมิดข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของบุคคลใดบุคคลหนึ่งและทำให้ได้รับไปซึ่งข้อมูลข่าวสารที่เป็นส่วนบุคคลนั้น ซึ่งความเสียหายจากการล่วงละเมิดในข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนี้ก็น่าจะเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นทันทีเมื่อมีเหตุการณ์ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายในตัวเองด้วยเช่นกัน คือการล่วงละเมิดในสิทธิความเป็นส่วนตัวของเจ้าของข้อมูลนั่นเอง

ผู้วิจัยได้เปรียบเทียบองค์ประกอบความผิดฐานบุกรุกตามประมวลกฎหมายอาญากับความผิดอันเกิดจากการล่วงละเมิดข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลได้ ดังนี้

องค์ประกอบความผิดอาญาฐานบุกรุก (ล่วงละเมิดสิทธิของเจ้าของบ้าน)	การล่วงละเมิดข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล (ล่วงละเมิดสิทธิของเจ้าของข้อมูล)
1. เป็นการกระทำต่ออสังหาริมทรัพย์	1. เป็นการกระทำต่อข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล
2. อสังหาริมทรัพย์ของผู้อื่น	2. ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของผู้อื่น
3. ความผิดสำเร็จเมื่อได้เข้าไป	3. ความผิดสำเร็จเมื่อได้ล่วงรู้
4. ต้องมีเจตนาพิเศษ เพื่อดึงการครอบครอง หรือเพื่อรบกวนการครอบครอง	4. จงใจหรือประมาทเลินเล่อ
5. ถ้ามีสิทธิก็ไม่ผิดบุกรุก	5. ความยินยอมไม่ก่อให้เกิดเป็นการละเมิด

กล่าวโดยสรุปได้ว่าการล่วงละเมิดข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ก็ควรจะถือเป็นความผิดสำเร็จทันทีที่มีการล่วงรู้ข้อมูลข่าวสารของผู้อื่น ซึ่งย่อมก่อให้เกิดความเสียหายแก่สิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวของเจ้าของข้อมูลทันทีที่มีการกระทำล่วงละเมิดนั้น เพราะถือเป็นความเสียหายต่อสิทธิอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่นเดียวกับความรับผิดทางอาญาฐานบุกรุก ซึ่งทั้งสองกรณีนี้ หากกระทำไปโดยมีสิทธิโดยชอบที่จะเข้าไปในอสังหาริมทรัพย์ของผู้อื่นหรือล่วงรู้ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของผู้อื่น หรือได้รับความยินยอมให้เข้าไปซึ่งอสังหาริมทรัพย์ของผู้อื่นหรือยินยอมให้ล่วงรู้ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล การกระทำนั้นย่อมไม่มีความผิด อย่างไรก็ตามทั้งสองกรณีจะต่างกันตรงที่ความรับผิดทางละเมิดนั้นไม่จำเป็นต้องพิสูจน์เรื่องเจตนา เพียงแค่พิสูจน์ได้ว่าจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ก็เรียกได้ว่าการกระทำละเมิดแล้ว ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของความรับผิดทางแพ่งที่มุ่งเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้เสียหายมากกว่า

การลงโทษตัวผู้กระทำความผิด จึงไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ถึงเจตนาที่เพียงพอที่จะเรียกร้องให้มีการเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้เสียหายได้

ข้อสังเกต ความเสียหายที่เกิดจากการล่วงละเมิดข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า นอกเหนือจากความเสียหายที่สามารถคิดคำนวณเป็นตัวเงินได้แล้ว เช่นค่าเสียหายจากการขาดรายได้ อันเป็นผลจากการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลแล้วทำให้เจ้าของข้อมูลเสื่อมเสียชื่อเสียง ความเสียหายทางจิตใจก็นับเป็นหนึ่งความเสียหายที่ควรได้รับการเยียวยาให้แก่เจ้าของข้อมูลผู้เสียหาย เช่นหากเป็นกรณีที่เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล อันเป็นข้อมูลที่เจ้าของข้อมูลไม่ประสงค์จะเปิดเผย และจากการเปิดเผยนั้นเจ้าของข้อมูลต้องเสื่อมเสียชื่อเสียง อับอายต่อสังคม ถูกวิพากษ์วิจารณ์เป็นอย่างมาก จนไม่กล้าสู้หน้าใคร ซึ่งความเสียหายเหล่านี้เป็นความเสียหายทางจิตใจ และเป็นความเสียหายที่มักจะมาควบคู่กับการถูกล่วงรู้หรือเปิดเผยซึ่งข้อมูลที่ตนไม่ประสงค์จะให้ใครรับรู้ ดังนั้นแม้เป็นความเสียหายที่เป็นนามธรรมก็น่าจะมีช่องทางที่กำหนดให้มีการชดใช้เยียวยาความเสียหายในส่วนนี้ด้วย

5.2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล

ความเสียหายนั้นต้องเป็นผลโดยตรงของการกระทำละเมิด แต่ต้องไม่ไกลกว่าเหตุ ซึ่งก็คือ ไม่มีเหตุสุดแต่แรกหรือเหตุแทรกแซงอื่นมาทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างเหตุกับผลขาดตอนลง และผู้กระทำได้คาดเห็นหรือควรจะได้คาดเห็นว่าความเสียหายนั้นย่อมจะเกิดขึ้นจากการกระทำของตน แต่หากไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล หรือความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นไกลกว่าเหตุ ผู้กระทำละเมิดนั้นก็ไม่ต้องรับผิดชอบชดใช้เยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้น เพราะไม่อาจหาความเชื่อมโยงหรือความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลที่เกิดขึ้นได้ ซึ่งส่งผลให้องค์ประกอบของการกระทำละเมิดไม่ครบถ้วน จึงไม่อาจมีความรับผิดชอบทางละเมิดจากการกระทำนั้นตามมา

โดยทั่วไปแล้วหากมีการดำเนินคดีทางแพ่ง ไม่ว่าจะเป็นการเรียกร้องให้มีการเยียวยาความเสียหาย หรือการเรียกร้องให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน หลักเกณฑ์หรือวิธีการในการสืบพยานตามกระบวนการพิจารณาความแพ่งนั้นมีหลักการพื้นฐานอยู่ว่า "ผู้ใดกล่าวอ้าง ผู้นั้นนำสืบ" ปรากฏในมาตรา 84 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งที่วางหลักว่า "คู่ความใดกล่าวอ้างข้อเท็จจริงเพื่อสนับสนุนคำคู่ความของตน ให้คู่ความฝ่ายนั้นมีภาระการพิสูจน์ข้อเท็จจริงนั้น"

ดังนั้นการพิสูจน์ถึงความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล ซึ่งต้องพิสูจน์ให้เห็นถึงการกระทำละเมิดและความเสียหายที่เกิดขึ้นนี้ จึงเป็นภาระของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลผู้เสียหาย ซึ่งทำให้เจ้าของข้อมูลผู้เสียหายที่บอบช้ำจากการล่วงละเมิดข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของตน ต้องมีภาระเพิ่มขึ้นคล้ายกับเป็นการซ้ำเติมถึงความบอบช้ำนั้นเพื่อที่จะได้รับการชดเชยเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้น ซึ่งก็ไม่แน่นอนว่าเมื่อพิสูจน์ถึงความผิดและความเสียหายแล้ว การพิสูจน์นั้นจะเพียงพอที่จะทำให้ศาลเชื่อว่ามีการกระทำผิดและมีความเสียหายเกิดขึ้นจริงหรือไม่ เนื่องจากความผิดเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนี้ ไม่ใช่ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินที่พอจะหาหลักฐานหรือพยานวัตถุใดที่เป็นรูปธรรมได้ แต่ความผิดเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลนี้เป็นความผิดเกี่ยวกับสิทธิอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งยากแก่การพิสูจน์ถึงการกระทำละเมิดและความเสียหายที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลส่วนบุคคลที่จัดเก็บด้วยระบบคอมพิวเตอร์ ซึ่งสามารถเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตและทำการถ่ายโอนข้อมูลได้โดยง่าย จึงยากแก่การหาพยานหลักฐานมาพิสูจน์ความผิด ซึ่งหากไม่อาจพิสูจน์ได้ตามที่กล่าวอ้าง เจ้าของข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนั้นก็ย่อมไม่อาจเรียกร้องให้มีการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นได้

ประกอบกับโลกปัจจุบันเป็นยุคของเทคโนโลยี การแสวงหาตัวผู้กระทำความผิด ก็เป็นการยาก อีกทั้งการแสวงหาพยานหลักฐานต่าง ๆ เพื่อมาพิสูจน์ความผิดก็ยิ่งยากขึ้นเป็นทวีคูณ ดังนั้นหากกำหนดให้ความรับผิดจากการล่วงละเมิดข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลเป็นความรับผิดที่เป็นไปตามหลักทฤษฎีความรับผิดเด็ดขาด ที่ไม่จำเป็นต้องพิจารณาถึงองค์ประกอบภายในจิตใจของผู้กระทำ เพียงแค่อาศัยเหตุที่ว่ากฎหมายบัญญัติให้ต้องรับผิดแล้ว บุคคลที่ต้องรับผิดก็ย่อมต้องรับผิดในผลที่เกิดขึ้นแม้ว่าบุคคลนั้นจะมีได้กระทำการโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อก็ตามเว้นแต่มีข้อยกเว้นของกฎหมายกำหนดไว้ให้ไม่ต้องรับผิด หรืออย่างน้อยที่สุดหากไม่ได้กำหนดให้ความรับผิดอันเกิดจากการล่วงละเมิดข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนี้เป็นไปตามหลักทฤษฎีความรับผิดเด็ดขาด ก็ควรจะกำหนดให้มีข้อสันนิษฐานทางกฎหมายที่เป็นคุณแก่เจ้าของข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลผู้เสียหาย ซึ่งจะเป็นผลให้ภาระการพิสูจน์ตกไปอยู่ที่ผู้กระทำความผิดที่ต้องหาพยานหลักฐานมาพิสูจน์หักล้างบทสันนิษฐานทางกฎหมายนั้น อันเป็นไปตามหลักกฎหมายมาตรา 84/1 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ที่วางหลักเกณฑ์ว่า หากมีข้อสันนิษฐานไว้ในกฎหมายเป็นคุณแก่คู่ความฝ่ายใด คู่ความฝ่ายนั้นต้องพิสูจน์เพียงว่าตนได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขแห่งการที่ตนจะได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐานนั้นครบถ้วนแล้วก็พอ ซึ่งก็เสมือนกับว่าเป็นการผลักภาระการพิสูจน์ให้ตกเป็นของผู้กระทำความผิดนั่นเอง ดังนั้นหากผู้กระทำความผิดไม่อาจหาพยานหลักฐานมาพิสูจน์ได้ ก็ย่อมต้องรับผิดไปตามข้อสันนิษฐานทางกฎหมายที่เป็นคุณแก่เจ้าของข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลผู้เสียหาย โดยอาจกำหนดข้อสันนิษฐานทางกฎหมายในทำนองที่ว่า ให้ถือว่าเจ้าของข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลเป็นผู้ได้รับความเสียหายจากการล่วงละเมิดข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนั้น

โดยจากความยากแก่การหาพยานหลักฐานมาพิสูจน์ความผิดดังได้กล่าวข้างต้นนี้ ตามร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลพ.ศ. ได้มีการกล่าวถึงความรับผิดทางแพ่งใน มาตรา 47 ไว้ว่า

“มาตรา 47 ผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล ผู้ครอบครองหรือควบคุมดูแลข้อมูลส่วนบุคคลใดกระทำการเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลอันก่อให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล หรือแก่บุคคลที่เกี่ยวข้อง ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น ไม่ว่าจะเป็นการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อหรือไม่ก็ตาม เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าการกระทำนั้นเกิดจากเหตุสุดวิสัย เป็นการกระทำตามกฎหมายหรือตามคำสั่งของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย หรือเกิดเพราะการกระทำหรือละเว้นการกระทำของบุคคลที่เกี่ยวข้องหรือเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล...”

เห็นได้ว่าร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้มีลักษณะเป็นการกำหนดให้ความผิดตามร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ เป็นความรับผิดเด็ดขาดที่ผู้กระทำความผิดย่อมต้องรับผิดเสมอ เว้นแต่เข้าข้อยกเว้นตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ซึ่งกำหนดในลักษณะที่ให้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล ผู้ครอบครองหรือควบคุมดูแลข้อมูลส่วนบุคคลต้องรับผิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนในความเสียหายที่เกิดขึ้น แม้ว่าจะกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อก็ตาม ร่างพระราชบัญญัติมาตรานี้ จึงมีความเหมาะสมกับสภาวะการณ์ปัจจุบัน เพื่อเป็นหลักประกันให้ความคุ้มครองแก่เจ้าของข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลผู้เสียหายได้ โดยตัดภาระการพิสูจน์ของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลที่ต่อพิสูจน์ถึงการกระทำละเมิด ความเสียหายและความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและความเสียหายนั้นออกไป โดยกำหนดให้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล ผู้ครอบครองหรือควบคุมดูแลข้อมูลส่วนบุคคลต้องรับผิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทน เว้นแต่บุคคลที่ต้องรับผิดเหล่านี้จะพิสูจน์ให้เห็นว่าได้กระทำของตนนั้นเข้าข้อยกเว้นตามที่ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนด บุคคลเหล่านี้จึงจะไม่ต้องรับผิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

ข้อสังเกต หากร่างพระราชบัญญัตินี้มีผลบังคับใช้เป็นกฎหมายแล้ว แต่ไม่ได้ระบุให้ผู้ใดที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้หรือประกาศที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องรับผิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น ดังเช่นที่กำหนดในมาตรา 47 ก็ตาม แต่โดยเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลแล้วเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับเพื่อปกป้องบุคคลอื่นๆ ดังนั้นหากมีความเสียหายที่เกิดจากการฝ่าฝืนบทบัญญัตินี้ ผู้ได้รับความเสียหายย่อมได้

ประโยชน์จากข้อสันนิษฐานทางกฎหมายในมาตรา 422 ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์* ที่ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ที่ทำฝ่าฝืนกฎหมายที่ประสงค์จะปกป้องบุคคลอื่นนั้น เป็นผู้ผิดซึ่งจะเป็นการผลักระการพิสูจน์ไปให้จำเลยผู้กระทำผิด ซึ่งต้องพิสูจน์เองว่าไม่ได้เป็นการกระทำฝ่าฝืนกฎหมาย หรือไม่ได้จงใจ หรือไม่ได้ประมาทเลินเล่อ อย่างไรก็ตามหากบทบัญญัติมาตรา 47 ตามร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้มีผลบังคับใช้เป็นกฎหมายก็ย่อมเป็นการให้ความคุ้มครองได้มากกว่ามาตรา 442 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เนื่องจากเป็นลักษณะของความรับผิดชอบเด็ดขาดที่ไม่ต้องพิสูจน์ถึงความผิดเลย เว้นแต่จะพิสูจน์ให้เข้าข้อยกเว้นตามที่กฎหมายกำหนด

5.2.4 การกระทำละเมิดที่เกิดขึ้นอาจเป็นกรณีที่เกิดทั้งความรับผิดทางละเมิดและความรับผิดทางสัญญา

การกระทำละเมิดต่อข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนั้น นอกจากจะก่อให้เกิดความรับผิดทางละเมิดแล้ว ในบางกรณีอาจการกระทำละเมิดนั้นอาจก่อให้เกิดความรับผิดทางสัญญาขึ้นอีกประการหนึ่งได้ ซึ่งลักษณะของการกระทำละเมิดประเภทนี้จะเกิดขึ้นจากการมีนิติสัมพันธ์ต่อกันมาก่อนระหว่างเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลและผู้กระทำละเมิดในข้อมูลส่วนบุคคลนั้น โดยอาจเป็นกรณีที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้กรอกแบบฟอร์มเพื่อขออนุมัติบัตรเครดิตกับธนาคารพาณิชย์แห่งหนึ่ง ซึ่งในแบบฟอร์มคำขอนั้น ธนาคารดังกล่าวได้ระบุข้อความว่าจะไม่เปิดเผยข้อมูลส่วนตัวนี้แก่บุคคลอื่น แต่ปรากฏว่าธนาคารพาณิชย์แห่งนี้ได้นำข้อมูลส่วนตัวจากแบบฟอร์มคำขอนี้ไปรวบรวม และทำการขายข้อมูลให้แก่บริษัทเอกชนที่ประสงค์จะทำการวิจัยตลาด โดยมีกลุ่มเป้าหมายที่มีฐานรายได้มากกว่า 50,000 ขึ้นไป ทำให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั้นเสียหาย การกระทำของธนาคารพาณิชย์แห่งนี้เป็นการละเมิดต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล โดยการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลก่อน เป็นการกระทำผิดกฎหมายว่าด้วยข้อมูลเครดิต ธนาคารจึงต้องรับผิดทางละเมิดแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั้น นอกจากความรับผิดทางละเมิดดังกล่าวแล้ว ธนาคารพาณิชย์แห่งนี้ต้องรับผิดทางสัญญาตามที่ตนได้สัญญาไว้ว่าจะไม่เปิดเผยข้อมูลส่วนตัวแก่บุคคลอื่นอีกด้วย

* "มาตรา 422 ถ้าความเสียหายเกิดแต่การฝ่าฝืนบทบังคับแห่งกฎหมายใดอันมีที่ประสงค์ เพื่อจะปกป้องบุคคลอื่น ๆ ผู้ใดทำการฝ่าฝืนเช่นนั้น ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้นั้นเป็นผู้ผิด"

ทั้งนี้ การกระทำอันเดียวกันก็อาจเป็นได้ทั้งการกระทำละเมิดและกระทำผิดสัญญาในขณะเดียวกันได้ โดยการผิดสัญญาอาจเป็นละเมิดในตัวเองได้ ถ้าการกระทำนั้นเป็นการละเมิดสิทธิเด็ดขาดของผู้อื่นด้วย กล่าวคือ มีผลทำให้เสียหายแก่ตัวบุคคลหรือทรัพย์สินด้วย ซึ่งผู้เสียหายหรือคู่สัญญาฝ่ายที่ต้องเสียหายนั้นย่อมมีสิทธิบังคับเอาทั้งสองทาง หรือจะเลือกทางใดทางหนึ่งที่เป็นประโยชน์แก่ตนมากกว่าก็ได้ ดังได้กล่าวในหัวข้อความแตกต่างระหว่างความรับผิดทางละเมิดและความรับผิดทางสัญญาในบทที่ 2

อย่างไรก็ตามผู้วิจัยมีข้อสังเกตเกี่ยวกับความรับผิดทางสัญญาในกรณีข้างต้นว่าแบบฟอร์มคำขออนุมัติบัตรเครดิตนั้น ถือเป็นสัญญาหรือไม่ ซึ่งสัญญา 2 ฝ่ายนี้จะเกิดขึ้นจากคำเสนอและคำสนอง แต่ในทางปฏิบัติของธนาคารพาณิชย์แล้ว ผู้ขอใช้บัตรเครดิตจะทำการกรอกข้อมูลในใบสมัคร หลังจากนั้นธนาคารสำนักงานใหญ่จะเป็นผู้พิจารณาอนุมัติ ซึ่งหากเห็นชอบอนุมัติให้ใช้บัตรเครดิต ก็จะทำการออกบัตรเครดิตให้แก่ผู้สมัครโดยไม่มีการลงนามในสัญญาใดๆ อีก แต่จะถือเอาใบสมัครสมาชิกบัตรเครดิตเป็นสัญญาที่กำหนดเงื่อนไขให้ธนาคารและสมาชิกต้องปฏิบัติตาม การอนุมัติให้ใช้บัตรเครดิตโดยการพิจารณาของสำนักงานใหญ่ของธนาคารนั้นถือเป็นคำสนองที่ก่อให้เกิดสัญญา เห็นได้จากการที่คำพิพากษาฎีกายึดเป็นแนวทางเดียวกันว่ามูลคดีของกรณีพิพาทสัญญาบัตรเครดิตยอมถือเอาสำนักงานใหญ่ของธนาคารพาณิชย์เป็นมูลคดีด้วยได้ (ตัวอย่างคำพิพากษาฎีกาที่ 5961/2545 แม้จำเลยซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ที่จังหวัดนครศรีธรรมราช จะยื่นใบสมัครสมาชิกบัตรเครดิตต่อโจทก์ที่ศาลากลางดงใหญ่เมือง จังหวัดปทุมธานี ก็ตาม แต่โจทก์ก็บรรยายฟ้องต่อไปว่ามูลคดีนี้เกิดขึ้นที่สำนักงานใหญ่ เพราะโจทก์ที่สำนักงานใหญ่เป็นผู้อนุมัติสินเชื่อบัตรเครดิต ย่อมถือได้ว่าสำนักงานใหญ่ของโจทก์เป็นสถานที่ที่มูลคดีเกิดขึ้น)

ดังนั้นหากเป็นกรณีที่ธนาคารสำนักงานใหญ่ไม่อนุมัติให้เป็นสมาชิกบัตรเครดิต แต่ก็ได้ทำการขายข้อมูลส่วนบุคคลนั้นให้แก่บริษัทเอกชนผู้อื่น การกระทำในลักษณะนี้ของธนาคารจะเป็นเพียงการกระทำละเมิดอันนำมาซึ่งความรับผิดทางละเมิดเท่านั้น เนื่องจากไม่มีการอนุมัติให้เป็นสมาชิกบัตรเครดิต ก็เท่ากับว่าไม่มีคำสนองอันจะก่อให้เกิดเป็นสัญญาบัตรเครดิต ในความเห็นของผู้วิจัยจึงเห็นว่ากรณีเช่นนี้ไม่อาจมีความรับผิดทางสัญญาได้

5.3 วิเคราะห์ปัญหาการเยียวยาความเสียหาย

หัวใจสำคัญของความรับผิดชอบทางแพ่งก็คือการชดใช้เยียวยาความเสียหาย หรือที่เรียกกันว่าการชดใช้ค่าสินไหมทดแทน โดยหลังจากพิจารณาถึงองค์ประกอบของการกระทำละเมิดทั้งปวงแล้ว เมื่อพิสูจน์ได้ว่ามีข้อเท็จจริงครบตามองค์ประกอบของการกระทำละเมิดเกิดขึ้น ผู้กระทำละเมิดนั้นก็ต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าสินไหมทดแทนในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำของตน เพื่อให้เจ้าของข้อมูลผู้เสียหายได้กลับคืนสู่สภาพเดิมให้ได้มากที่สุด เสมือนว่าไม่เคยเกิดความเสียหายนั้นขึ้นมาเลย ทั้งนี้ไม่ว่าความเสียหายจะเกิดในรูปแบบใด จะเป็นความเสียหายต่อสิทธิในกองทรัพย์สิน หรือความเสียหายต่อสิทธินอกกองทรัพย์สิน หรือที่เรียกว่าความเสียหายทางศีลธรรม ผู้กระทำละเมิดก็ย่อมต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนจากการกระทำนั้นเสมอ โดยหลักการกำหนดค่าสินไหมทดแทนปรากฏในมาตรา 438 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งศาลมีอำนาจในการวินิจฉัยและกำหนดว่าจะให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนโดยสถานใดและเพียงใด โดยถือเอาความเสียหายของผู้เสียหายเป็นสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนที่อาจคิดคำนวณเป็นเงินได้หรือไม่ก็ตาม

ทั้งนี้ การวินิจฉัยถึงการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนว่าจะให้โดยสถานใดและเพียงใดนั้น ย่อมต้องวินิจฉัยตามควรแห่งพฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด ซึ่งก็คือการวินิจฉัยตามข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำของผู้กระทำละเมิดตลอดจนบรรดาสິงแวดล้อมและสถานการณ์ต่างๆ ด้วย การวินิจฉัยว่าจะให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนโดยสถานใด หมายถึง การวินิจฉัยว่าจะให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนด้วยวิธีการอย่างไร ส่วนการวินิจฉัยว่าเพียงใดนั้น หมายถึง การวินิจฉัยว่าจะให้ในจำนวนเท่าใด โดยการลวงละเมิดในข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ความเสียหายที่ย่อมเกิดขึ้นแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล แน่นนอนว่าย่อมไม่ใช่ความเสียหายต่อทรัพย์สิน จึงย่อมไม่อาจใช้วิธีการในการเยียวยาความเสียหายโดยการคืนทรัพย์สิน หรือใช้ราคาทรัพย์สินเพราะเหตุที่ว่าทรัพย์สินนั้นถูกทำลาย หรือการคืนทรัพย์สินนั้นตกเป็นพันวิสัยโดยเหตุอื่น หรือทรัพย์สินนั้นเสื่อมเสียไปแม้โดยอุบัติเหตุ โดยมีสาเหตุของผู้กระทำละเมิดก็ตาม และแน่นอนว่าไม่ใช่ความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย หรืออนามัย ที่ค่าสินไหมทดแทนจะรวมถึงค่าปลงศพ ค่ารักษาพยาบาล ค่าขาดไร้อุปการะ ค่าขาดแรงงาน เป็นต้น

แต่ความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการล่วงละเมิดข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนั้น ย่อมเป็นความเสียหายต่อชื่อเสียง ซึ่งความเสียหายต่อชื่อเสียงนี้อาจเกิดได้ทั้งความเสียหายที่เป็นตัวเงิน (ความเสียหายต่อสิทธิในกองทัพยศ) และความเสียหายอย่างอื่นที่มีใช้ตัวเงิน (ความเสียหายต่อสิทธิออกกองทัพยศ) โดยมาตรา 447 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์* กำหนดเรื่องค่าสินไหมทดแทนความเสียหายต่อชื่อเสียง อันได้แก่

(1) การทำให้ชื่อเสียงกลับคืนดี ด้วยเหตุที่ว่าค่าสินไหมทดแทนมีความหมายกว้างกว่าค่าเสียหายที่หมายเฉพาะถึงการชดใช้ด้วยตัวเงิน ดังนั้นค่าสินไหมทดแทนจึงอาจเป็นการกระทำหรือละเว้นการกระทำเพื่อให้ผู้เสียหายกลับสู่สภาพเดิม เสมือนไม่มีความเสียหายเกิดขึ้นก็ได้ โดยการทำชื่อเสียงกลับคืนดีนี้อาจเป็นการร้องขอให้กระทำการขอขมาโดยการประกาศโฆษณาทางหนังสือพิมพ์ก็ได้ เช่น การตีพิมพ์โฆษณาหรือไขข่าวแพร่หลายในหนังสือพิมพ์ ทำให้ผู้เสียหายต้องเสียหายต่อชื่อเสียงเกียรติคุณและพลาดโอกาสที่จะได้เป็นนายกรัฐมนตรี ศาลได้กำหนดค่าสินไหมทดแทนให้เป็นเงิน 5,000,000 บาทและให้บรรณาธิการผู้ละเมิดและนายจ้างโฆษณาคำพิพากษาและคำขออภัยผู้เสียหายในหนังสือพิมพ์ด้วย (คำพิพากษาฎีกาที่ 5584/2545)

(2) ค่าเสียหาย ค่าเสียหายในที่นี้อาจเป็นได้ทั้งการเยียวยาในความเสียหายที่เป็นตัวเงินและความเสียหายที่มีใช้ตัวเงิน ความเสียหายที่เป็นตัวเงินที่อาจเกิดขึ้น เช่น ค่าใช้จ่ายที่ได้ใช้จ่ายไปตามความจำเป็นแก่การป้องกันความเสียหาย หรือค่าขาดประโยชน์จากการทำมาหาได้ในกรณีที่อยู่เสียรายได้จากการเสื่อมเสียชื่อเสียง เป็นต้น ส่วนค่าเสียหายที่มีใช้ตัวเงินที่อาจเกิดขึ้น เช่น ค่าความโศกเศร้าเสียใจ ความทุกข์ทรมานทางจิตใจ ความอับอาย ความวิตกกังวล ความหวาดกลัว เป็นต้น

ซึ่งค่าสินไหมทดแทนในความเสียหายต่อชื่อเสียงนี้อาจเป็นได้ทั้งการทำให้ชื่อเสียงกลับคืนดีและการให้ใช้ค่าเสียหายในขณะเดียวกันก็ได้ หากการทำให้ชื่อเสียงกลับคืนดีไม่เพียงพอต่อการเยียวยาความเสียหาย นอกจากนั้นหากมีความเสียหายต่อสิทธิอื่นๆ ด้วย เจ้าของข้อมูลผู้เสียหายก็อาจเรียกร้องให้มีการเยียวยาความเสียหายนั้นตามหลักมาตรา 438 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้อีก ซึ่งเป็นบทบัญญัติทั่วไปในเรื่องค่าสินไหมทดแทน อีกทั้งการเรียกค่าสินไหมทดแทนความเสียหายอันมิใช่ตัวเงินนั้นก็สามารเรียกให้ผู้กระทำละเมิดต้องชดใช้ให้แก่ผู้เสียหายได้ภายใต้

* “มาตรา 447 บุคคลใดทำให้เขาต้องเสียหายแก่ชื่อเสียง เมื่อผู้ต้องเสียหายร้องขอ ศาลจะสั่งให้บุคคลนั้นจัดการตามควรเพื่อทำให้ชื่อเสียงของผู้นั้นกลับคืนดีแทนให้ใช้ค่าเสียหายหรือทั้งให้ใช้ค่าเสียหายด้วยก็ได้”

มาตรา 438 นี้โดยไม่จำกัดว่าต้องมีบทบัญญัติเฉพาะกำหนดให้เรียกค่าสินไหมทดแทนความเสียหาย อันมิใช่ตัวเงินในกรณีเฉพาะเท่านั้นจึงจะสามารถเรียกได้⁷ ซึ่งผู้วิจัยเห็นด้วยกับการเปิดช่องให้ตีความ มาตรา 438 ให้ขยายความไปถึงความเสียหายที่มีตัวเงินด้วย เพื่อเป็นการใช้ดุลพินิจได้อย่างกว้าง ตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด ซึ่งบางครั้งความเสียหายที่มีตัวเงินอาจเป็น ความเสียหายที่รุนแรงมากกว่าความเสียหายที่คิดคำนวณเป็นตัวเงินได้ก็ได้ เช่น การกล่าวข้อความเท็จ ทำให้บุคคลคนหนึ่งเสียชื่อเสียงอย่างมาก ทำให้อับอายต่อสังคม เกิดความทุกข์ทรมานจิตใจแสนสาหัส จนทำให้บุคคลนั้นกลายเป็นบุคคลวิกลจริต ความเสียหายทางจิตใจที่เกิดขึ้นนี้เป็นความเสียหายที่ไม่อาจคิดคำนวณเป็นเงินได้ที่มีความเสียหายมากกว่าความเสียหายทั้งปวง

5.3.1 การชดเชยเยียวยาความเสียหายตามกฎหมายไทยที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน

ก. พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540

ในบรรดาบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่มีในประเทศไทย กล่าวได้ว่าพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการฯ เป็นกฎหมายฉบับเดียวในปัจจุบัน ที่ให้คำนิยามของคำว่า “ข้อมูลส่วนบุคคล” และได้กล่าวถึงหลักเกณฑ์การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานของรัฐเอาไว้

แต่หากจะกล่าวถึงบทบัญญัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบหากมีการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ ก็คงกล่าวได้ว่า พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการฯ ไม่มีบทลงโทษกรณีหน่วยงานของรัฐผู้ซึ่งมีหน้าที่ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้กระทำการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายแต่อย่างใด อีกทั้งการคุ้มครองสิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลก็มีเพียงบทบัญญัติในมาตรา 25 กล่าวคือ ถ้าเจ้าของข้อมูลเห็นว่าข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตนไม่ถูกต้อง ให้ยื่นคำขอเป็นหนังสือแก่หน่วยงานของรัฐที่ควบคุมดูแลข้อมูลข่าวสารนั้น ให้แก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลข่าวสารส่วนนั้นได้ ซึ่งหน่วยงานของรัฐจะต้องพิจารณาคำขอและแจ้งผลการพิจารณาให้เจ้าของข้อมูลทราบโดยไม่ชักช้า และในกรณีที่หน่วยงานของรัฐไม่ทำการแก้ไขให้ตรงตามคำขอ เจ้าของข้อมูลนั้นมิสิทธิยื่นอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารภายใน 30 วันนับแต่วันได้รับแจ้งคำสั่งไม่ยินยอมแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลข่าวสาร

⁷ จิตติ ดิงศภัทย์ บันทึกท้ายคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2816/2528 อ้างโดย ไพจิตร บุญญพันธุ์, อ้างแล้ว เริงอรุณที่ 1, หน้า 217.

เห็นได้ว่านอกจากกฎหมายฉบับนี้จะไม่คุ้มครองระบบการจัดเก็บและการใช้ข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองของภาคเอกชนแล้ว พระราชบัญญัติฉบับนี้ยังให้ความคุ้มครองแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้ไม่เพียงพอ เนื่องจากไม่มีบทกำหนดโทษในกรณีหน่วยงานของรัฐฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย มีเพียงบทกำหนดโทษให้แก่บุคคลที่ต้องมาให้ถ้อยคำหรือส่งวัสดุหรือพยานหลักฐานมาประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการเท่านั้น ซึ่งหากบุคคลนั้นฝ่าฝืนคำสั่งเรียกของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ ก็มีบทกำหนดโทษเพียงต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือน หรือปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ตามหลักมาตรา 40 นอกจากนี้อำนาจของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการก็มีไม่เพียงพอที่จะให้ความคุ้มครองแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล โดยคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการไม่มีอำนาจในการสืบสวนสอบสวนการกระทำฝ่าฝืนการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (Investigation Power) อย่างเช่นอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในเรื่องการทุจริตคอร์รัปชันในภาครัฐ⁸ และแม้ว่าคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการจะมีอำนาจควบคุมดูแลองค์ประกอบการศึกษาที่ด้วยก็ตาม แต่ไม่ครอบคลุมถึงอำนาจในการให้ความเห็นชอบประมวลหรือกฎเกณฑ์เกี่ยวกับจริยธรรมในวิชาชีพขององค์กรวิชาชีพที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมาย ในขณะที่กฎหมายของประเทศต่างๆ ที่แก้ไขเพิ่มเติมใหม่ เช่น ประเทศออสเตรเลีย มักให้องค์กรที่ทำหน้าที่ควบคุมดูแลข้อมูลส่วนบุคคลมีอำนาจให้ความเห็นชอบแก่ประมวลจริยธรรมวิชาชีพที่องค์กรหรือหน่วยงานตามกฎหมายควบคุมวิชาชีพจัดทำขึ้นด้วย

ดังนั้นหากคำนึงถึงรูปแบบการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลที่จะมีมากขึ้นทุกวันและความเสียหายที่จะเกิดขึ้นแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลอันเกิดจากการล่วงละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลนั้น ย่อมเห็นได้ว่าการให้ความคุ้มครองแก่ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานของรัฐ ก็ยังไม่มียกเว้นบทบัญญัติกำหนดความรับผิดให้มีการเยียวยาความเสียหายโดยการกำหนดความรับผิดทางแพ่งแต่อย่างใด ในเมื่อบทบัญญัติการให้ความคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองของราชการไม่ให้การคุ้มครองข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในความครอบครองของเอกชนอยู่แล้ว ยังให้การคุ้มครองเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลที่มีข้อมูลของตนอยู่ในความครอบครองของรัฐอย่างไม่

⁸ จันทจิรา เขียมมยุรา, "กฎหมายเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลในประเทศไทย," รายงานวิจัยโครงการจัดทำความเห็นทางวิชาการเพื่อจัดทำรายงานเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และแนวทางการพิจารณาและดำเนินการตามกฎหมายคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล และจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลภาครัฐตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 (กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2547), หน้า 9.

เพียงพออีก พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ นี้จึงดูจะไม่เพียงพอที่จะคุ้มครองสิทธิความเป็นส่วนตัวของประชาชนในปัจจุบัน

ข. กฎหมายพิเศษ

กฎหมายพิเศษตาม que ผู้ศึกษาได้ชี้แจงรายละเอียดการให้ความคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลและแนวทางกำหนดความรับผิดชอบทางแพ่งไว้ในบทที่ 4 แล้วนั้น เห็นได้ว่ากฎหมายพิเศษที่มีผลบังคับใช้ในปัจจุบัน เป็นเพียงการให้ความคุ้มครองเฉพาะเจาะจงเพียงข้อมูลประเภทใดประเภทหนึ่งเท่านั้น ไม่ได้มีผลบังคับใช้กับข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลเป็นการทั่วไป อีกทั้งบทกำหนดโทษ ไม่ว่าจะ เป็นความรับผิดชอบทางแพ่งหรือความรับผิดชอบอาญาที่จะให้ความคุ้มครองแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ประเภทนั้นๆ ก็ไม่ได้มีบัญญัติไว้ในกฎหมายทุกฉบับ ทั้งนี้ไม่อาจนำเอาความรับผิดชอบทางแพ่งของ พระราชบัญญัติอื่นมาเทียบเคียงกันได้ เพราะไม่มีพระราชบัญญัติใดกำหนดแนวทางหรือเป็น พระราชบัญญัติมาตรฐานกลางในการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ดังนั้นหากพระราชบัญญัติที่ คุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลประเภทใดไว้เป็นการเฉพาะ ไม่ได้กำหนดความรับผิดชอบทางแพ่งไว้ การ เยียวยาความเสียหายให้แก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั้นก็จำต้องกลับไปพิจารณาหลักเกณฑ์ทั่วไปตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ผู้ศึกษาได้สรุปให้เห็นหลักเกณฑ์การให้ความคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลใน กฎหมายพิเศษแต่ละฉบับ พร้อมบทกำหนดความรับผิดกรณีฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติ ดังนี้

ชื่อกฎหมาย	การให้ความคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล	บทบัญญัติเกี่ยวกับความรับผิดอันเกิดจากการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม
พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. 2545	ให้ความคุ้มครองแก่ข้อมูลและการประมวลผลข้อมูลเฉพาะข้อมูลที่เรียกว่า "ข้อมูลเครดิต" โดยวัตถุประสงค์เพื่อควบคุมบริษัทข้อมูลเครดิต ผู้ควบคุมข้อมูล และผู้ประมวลผลข้อมูล ในการจัดระบบการจัดข้อมูล	บัญญัติความรับผิดทางแพ่งและทางอาญาเอาไว้ โดยสิทธิในการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนตกเป็นของเจ้าของข้อมูลหรือผู้เสียหายที่แท้จริง ซึ่งมีสิทธิเรียกร้องจากบริษัทข้อมูลเครดิตหากมีความเสียหาย

ชื่อกฎหมาย	การให้ความคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล	บทบัญญัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบอันเกิดจากการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม
	<p>เครดิตส่วนบุคคล และเป็นการให้ความคุ้มครองแก่เจ้าของข้อมูลเครดิตนั้นเป็นการเฉพาะ</p>	<p>เกิดขึ้น ไม่ว่าความเสียหายนั้นจะเกิดจากการกระทำของบริษัท ประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตเอง หรือ ผู้ควบคุมข้อมูล หรือ ผู้ประมวลผลข้อมูล โดยพระราชบัญญัติฉบับนี้ กำหนดให้บริษัทข้อมูลเครดิตต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการกระทำละเมิดนั้น</p>
<p>พระราชบัญญัติสถิติ พ.ศ. 2550</p>	<p>กำหนดมาตรการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อรวบรวมเป็น "ข้อมูลสถิติ" โดยวัตถุประสงค์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องตามความเป็นจริงและมีหลักประกันมิให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของข้อมูลและกำหนดให้บรรดาข้อมูลเฉพาะบุคคลหรือเฉพาะรายที่ได้มาตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องถือเป็นความลับโดยเคร่งครัด</p>	<p>กำหนดเป็นบทลงโทษที่เป็นโทษทางอาญาเพียงอย่างเดียว โดยหากผู้ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในหน่วยงานหรือสำนักงานสถิติแห่งชาติ เปิดเผยข้อมูลนั้นแก่บุคคลใดซึ่งไม่มีหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ หรือนำข้อมูลสถิติไปใช้ในกิจการอื่น นอกเหนือจากการจัดทำสถิติวิเคราะห์หรือวิจัยระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ</p>

ชื่อกฎหมาย	การให้ความคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล	บทบัญญัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบอันเกิดจากการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม
พระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551	กำหนดคุ้มครองสิทธิของผู้ที่ได้รับความเสียหายเนื่องจากรายการที่ออกอากาศเป็นเท็จหรือละเมิดสิทธิ เสรีภาพเกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิในครอบครัว หรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคล	กำหนดให้สิทธิผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการออกอากาศนั้นร้องเรียนต่อคณะกรรมการกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์แห่งชาติ ตามกฎหมายว่าด้วยองค์การจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการวิทยุกระจายเสียงวิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม เพื่อส่งเรื่องต่อให้องค์การควบคุมการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพที่สื่อสารมวลชนดำเนินการเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้เสียหายโดยเร็ว
พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550	ให้ความคุ้มครองแก่ "ข้อมูลคอมพิวเตอร์" ซึ่งหมายความรวมถึงข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ตามกฎหมายว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (ข้อความที่ได้สร้าง ส่ง รับ เก็บรักษา หรือประมวลผลด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์) ด้วย	กำหนดโทษทางอาญาสำหรับผู้ซึ่งเข้าถึงข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่มีมาตรการป้องกันการเข้าถึงโดยเฉพาะโดยมิชอบและมาตรการนั้นมีได้มิไว้สำหรับบุคคลนั้น รวมถึงโทษสำหรับการกระทำโดยมิชอบด้วยวิธีการทางคอมพิวเตอร์เพื่อดักจับไว้ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ของบุคคลอื่นที่อยู่ระหว่างการส่งในระบบคอมพิวเตอร์ การทำให้เสียหาย ทำลาย แก้ไข เปลี่ยนแปลง หรือ

ชื่อกฎหมาย	การให้ความคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล	บทบัญญัติเกี่ยวกับความรับผิดอันเกิดจากการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม
		เพิ่มเติมไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ของผู้อื่น

การให้ความคุ้มครองเป็นการเฉพาะสำหรับข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลบางประเภทเท่านั้น และการกำหนดความรับผิดสำหรับการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามบทกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองเป็นการเฉพาะ โดยกฎหมายแต่ละฉบับก็ให้ระดับความคุ้มครองที่ไม่เหมือนกัน บางฉบับไม่กำหนดถึงการเยียวยาความเสียหายให้แก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลเลย โดยกำหนดเพียงความรับผิดทางอาญาเท่านั้น บางฉบับไม่กำหนดทั้งความรับผิดทางแพ่งและความรับผิดทางอาญาโดยให้ตกเป็นดุลพินิจของคณะกรรมการ จึงเห็นได้ว่า การให้ความคุ้มครองแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลผู้ได้รับความเสียหาย โดยการกำหนดความรับผิดทางแพ่งเพื่อชดใช้เยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการฝ่าฝืนกฎหมายพิเศษนั้น ยังไม่ชัดเจนและครอบคลุมเพียงพอต่อข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลในประเทศไทย

5.3.2 การชดใช้เยียวยาความเสียหายตามร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.

ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ... นี้มีจุดเด่นอยู่ที่เรื่องของความรับผิดทางแพ่ง ที่ได้กำหนดเอาไว้เป็นเอกเทศในหมวด 9 มาตรา 47

“มาตรา 47 ผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล ผู้ครอบครองหรือควบคุมดูแลข้อมูลส่วนบุคคลใดกระทำการเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลอันก่อให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลหรือแก่บุคคลที่เกี่ยวข้อง ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น ไม่ว่าจะเป็นการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อหรือไม่ก็ตาม เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าการกระทำนั้นเกิดจากเหตุสุดวิสัย เป็นการกระทำตามกฎหมายหรือตามคำสั่งของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย หรือเกิดเพราะการกระทำหรือละเว้นการกระทำของบุคคลที่เกี่ยวข้องหรือเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

ค่าสินไหมทดแทนตามวรรคหนึ่ง ให้หมายความรวมถึงค่าใช้จ่ายที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลหรือบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องแล้วแต่กรณีได้ใช้จ่ายไปตามความจำเป็นแก่การป้องกันความเสียหายที่เกิดขึ้นหรืออาจเกิดขึ้นด้วย"

หลักความรับผิดชอบทางแพ่งข้างต้น ก็แสดงให้เห็นถึงหลักประกันในการให้ความคุ้มครองแก่สิทธิของเจ้าของข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ในการที่จะได้รับการเยียวยาความเสียหายที่เกิดจากการล่วงละเมิดข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลโดยยึดถือแนวทางทฤษฎีความรับผิดชอบละเมิดในทฤษฎีความรับผิดชอบเด็ดขาดที่มีหลักการเพื่อไม่ให้เกิดการปฏิเสธการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนอันเนื่องมาจากการขาดความผิด (Fault) ทฤษฎีนี้มุ่งคุ้มครองความเสียหายในชีวิตและทรัพย์สินของบุคคลมากกว่าจะเน้นที่ความผิดของผู้กระทำให้เกิดความเสียหาย แต่เป็นเพราะเขาเป็นบุคคลที่อยู่ในสถานะเช่นนั้น คือสถานะที่เขาเป็นผู้รับผิดชอบเขาจะต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นหากเขาอยู่ในสถานะของผู้ก่อให้เกิดความเสียหาย ไม่ใช่เขารับผิดเพราะความรับผิดชอบของเขาเกิดจากความผิดของเขาแต่อย่างใด โดยบทบัญญัติมาตรานี้กำหนดไว้ชัดเจนว่าไม่ว่าการกระทำนั้นจะเป็นการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อหรือไม่ก็ตาม ดังนั้น หากมีความเสียหายเกิดขึ้นอันเนื่องมาจากการกระทำของผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล ผู้ครอบครองหรือควบคุมดูแลข้อมูลส่วนบุคคล ผู้กระทำละเมิดนั้นก็ต้องรับผิดชอบชดใช้เยียวยาเสมอ ไม่ว่าจะเจตนาดีหรือร้าย ไม่ว่าผู้กระทำละเมิดนั้นจะรู้หรือไม่รู้ถึงความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นก็ตาม

ประกอบกับวิวัฒนาการทางเทคโนโลยีปัจจุบันทำให้บางกรณีอาจขาดความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล จึงไม่อาจแสดงให้ศาลเห็นถึงความผิดได้ ทำให้ไม่มีการชดใช้เยียวยาตามความรับผิดชอบละเมิด หลักความรับผิดชอบทางแพ่งตามร่างพระราชบัญญัตินี้จึงให้หลักประกันในการคุ้มครองได้ดีกว่าการได้รับความคุ้มครองตามหลักกฎหมายพื้นฐาน ไม่ว่าจะ เป็นประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือประมวลกฎหมายอาญาก็ตาม ซึ่งย่อมต้องผ่านกระบวนการในพิจารณากระบวนการปรับบทกฎหมายตามหลักละเมิด และกระบวนการพิสูจน์พยานหลักฐานหาข้อเท็จจริง ซึ่งย่อมใช้เวลานานและไม่มีหลักประกันแน่นอนว่าจะได้รับการเยียวยาความเสียหายหรือไม่ การที่ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้บัญญัติเรื่องการเยียวยาความเสียหายโดยการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเช่นนี้ เป็นการให้ความคุ้มครองแก่เจ้าของข้อมูลผู้ถูกละเมิดได้อย่างชัดเจนกว่าที่เคยมีมา

ส่วนวิธีการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนจะเป็นเช่นใดนั้น เนื่องจากยังคงเป็นร่างพระราชบัญญัติ ดังนั้นจึงยังไม่มีคดีตัวอย่างโดยตรง แต่อย่างไรก็ตามอย่างที่ได้อธิบายมาแล้วว่าการล่วงละเมิดในข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลเป็นส่วนหนึ่งของการล่วงละเมิดในสิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัว ดังนั้นวิธีการในการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนหรือที่เรียกว่าวิธีการในการเยียวยาความเสียหายนั้น จึงต้องบังคับตามบทบัญญัติทั่วไปตามมาตรา 438 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่เป็นกรอบในการใช้ดุลพินิจของศาลในการกำหนดค่าสินไหมทดแทน

อย่างไรก็ตามร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้บัญญัติเพิ่มเติมขยายความคำว่าค่าสินไหมทดแทนออกไป โดยให้หมายความถึงค่าใช้จ่ายที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลหรือบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องแล้วแต่กรณีได้ใช้จ่ายไปตามความจำเป็นแก่การป้องกันความเสียหายที่เกิดขึ้นหรืออาจเกิดขึ้น นอกจากนี้ ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ยังได้กล่าวให้การคุ้มครองไปยังบุคคลภายนอกที่เป็นผู้รับรู้ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของเจ้าของข้อมูลจากการเปิดเผยข้อมูลของผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล โดยมีได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลอีกด้วย โดยกำหนดให้บุคคลภายนอกนี้ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนหากเป็นไปตามกรณีที่มาตรา 34 บัญญัติไว้

“มาตรา 34 เมื่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลร้องขอ ผู้ซึ่งได้รับข้อมูลส่วนบุคคลจากการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล โดยมีได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องเปิดเผยถึงการได้มาของข้อมูลให้เจ้าของข้อมูลทราบ หากไม่เปิดเผยผู้ซึ่งได้รับข้อมูลส่วนบุคคลมาโดยมิได้รับความยินยอมจะต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าสินไหมทดแทนในความเสียหายที่เกิดขึ้นให้แก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

กรณีที่ผู้ซึ่งได้รับข้อมูลส่วนบุคคลมาโดยมิได้รับความยินยอม ไม่ยอมเปิดเผยถึงแหล่งที่มาของข้อมูลส่วนบุคคลตามวรรคหนึ่ง เจ้าของข้อมูลอาจร้องขอให้คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลพิจารณาให้ผู้ซึ่งได้รับข้อมูลส่วนบุคคลไว้โดยมิได้รับความยินยอมเปิดเผยถึงแหล่งที่มาของข้อมูลก็ได้

คำสั่งของคณะกรรมการตามวรรคก่อน ไม่ตัดสิทธิเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลในอันที่จะเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากผู้ซึ่งได้รับข้อมูลส่วนบุคคลมาโดยมิได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล”

ซึ่งการกำหนดความรับผิดของบุคคลภายนอกที่รับรู้ข้อมูลส่วนบุคคลของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลให้ต้องรับผิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนในความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลด้วย หากเมื่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลร้องขอ แล้วบุคคลนั้นไม่ยอมเปิดเผยถึงการได้มาของข้อมูลนั้น ความรับผิดทางแพ่งนี้ก็จะเป็นไปตามทฤษฎีความรับผิดเด็ดขาดเช่นเดียวกัน โดยไม่คำนึงถึงการไม่เปิดเผยถึงการได้มาของข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนั้นจะไปเป็นโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อก็ตาม ผู้รับรู้ข้อมูลส่วนบุคคลของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั้นต้องรับผิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเสมอ ซึ่งก็เป็นการให้ความคุ้มครองเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั้นในอีกช่องทางหนึ่ง คือเพิ่มการคุ้มครองไปยังบุคคลภายนอกที่ไม่ใช่ผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล ผู้ครอบครองหรือควบคุมดูแลข้อมูลส่วนบุคคลนั้นด้วย โดยไม่ต้องกลับไปพิจารณาความรับผิดทางแพ่งตามหลักกฎหมายพื้นฐานหรือประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์สำหรับบุคคลภายนอกที่รับรู้ข้อมูลส่วนบุคคลของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลโดยมิได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั้น และไม่เปิดเผยถึงการได้มาของข้อมูลส่วนบุคคลให้เจ้าของข้อมูลทราบ เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั้นสามารถเรียกร้องให้บุคคลภายนอกดังกล่าวชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ตนตามบทบัญญัติแห่งร่างพระราชบัญญัตินี้ได้ โดยไม่ต้องพิสูจน์ถึงความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล ไม่ต้องพิสูจน์ว่าความเสียหายที่ตนได้รับมาจากการรับรู้ของบุคคลภายนอกผู้นั้นหรือไม่ แค่เพียงบุคคลภายนอกผู้นั้นไม่ยอมเปิดเผยแหล่งที่มาของข้อมูลส่วนบุคคลภายนอกนั้นก็ต้องรับผิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนในความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั้นเสมอ

5.4 วิเคราะห์ปัญหาการล่วงละเมิดข้อมูลส่วนบุคคล

การล่วงละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลเกิดขึ้นได้ในหลายรูปแบบ ดังตัวอย่างการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลในบทศึกษาที่ 3 เนื่องจากข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลมีอยู่ด้วยกัน 2 ประเภทหลักๆ ได้แก่ ข้อมูลข่าวสารทั่วไป และข้อมูลข่าวสารที่มีความละเอียดอ่อน ดังนั้นข้อมูลส่วนบุคคลที่อาจล่วงละเมิดได้ จึงได้แก่

1. ข้อมูลข่าวสารทั่วไป (Non-Sensitive data) เป็นข้อมูลข่าวสารใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลซึ่งสามารถบ่งชี้เฉพาะตัว ซึ่งโดยสภาพของข้อมูลเหล่านี้เป็นข้อมูลข่าวสารที่สามารถเปิดเผยต่อสาธารณชนได้เป็นเรื่องปกติธรรมดาเนื่องจากไม่ได้เป็นความลับหรือเรื่องเฉพาะตัว

ประเด็นที่สำคัญสำหรับการพิจารณาว่ามีการล่วงละเมิดในข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ประเภทนี้หรือไม่นั้น อยู่ที่ว่าข้อมูลข่าวสารนั้นเรียกได้ว่าเป็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลหรือไม่ โดยจากการค้นคว้าพบว่าคำพิพากษาฉบับแรกที่กล่าวถึง "ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล" ก็คือคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4126/2543 โดยวินิจฉัยว่า "ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล" ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 มาตรา 4 หมายถึง สิ่ง que แสดงถึงเรื่องราวความเป็นมาที่เกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ของบุคคลหนึ่งบุคคลใดอันเป็นเรื่องเฉพาะตัวของบุคคลผู้นั้นซึ่งจำแนกให้เห็นความแตกต่างจากเรื่องราวของบุคคลอื่น ทั้งนี้ ไม่ว่าจะบันทึกหรือทำให้ปรากฏในเอกสารหรือวัตถุใดๆ

กระดาศาคำตอบข้อสอบคัดเลือกเข้าเรียนสถานศึกษาของทางราชการเป็นเพียงเอกสารที่ผู้เข้าสอบแข่งขันจัดทำขึ้นตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่สถานศึกษากำหนดขึ้นเพื่อแสดงถึงภูมิความรู้และใช้เป็นเกณฑ์วัดความรู้ความสามารถของผู้เข้าสอบแข่งขันแต่ละคน โดยนำกระดาศาคำตอบและบัญชีคะแนนของแต่ละคนไปพิจารณาเปรียบเทียบกันเพื่อสรรหาผู้ที่สามารถแสดงภูมิความรู้ได้ดีกว่าผู้อื่นเป็นผู้ผ่านการสอบแข่งขัน กระดาศาคำตอบและบัญชีคะแนนของผู้เข้าสอบแข่งขันจึงมิใช่เรื่องราวความเป็นมาที่เกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่อันเป็นเรื่องเฉพาะตัวของโจทก์ จึงไม่เป็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลอันได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายไม่ให้เปิดเผย

ดังนั้น หากไม่ได้เป็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับบุคคลซึ่งสามารถบ่งชี้เฉพาะตัว หรือเป็นข้อมูลข่าวสารที่สามารถบ่งชี้เฉพาะตัวแต่ไม่ใช่เรื่องเฉพาะตัวที่ต้องปกปิด การเปิดเผยข้อมูลเหล่านี้จึงไม่เป็นการล่วงละเมิดข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล

นอกจากนั้นคำพิพากษาศาลฎีกาข้างต้นแล้ว คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารก็ได้วินิจฉัยและให้ตัวอย่างของ "ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล" ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ด้วย เช่น คำร้องขอทำสิ่งสงวนลำน้ำ, สำเนาโฉนดที่ดินและสำเนาแบบแปลนทำเทียบเรือที่มีผู้ขออนุญาตต่อกรมเจ้าท่า ไม่ใช่ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสิ่งเฉพาะตัวของบุคคลผู้ยื่นคำขอ (คำวินิจฉัยที่ สค. 17/2543 ดังนั้นการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารเหล่านี้จึงไม่ใช่การล่วงละเมิดข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล แต่การเปิดเผยกรรมสิทธิ์ในที่ดินหรือโฉนดที่ดินของบุคคลใด เป็นการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ซึ่งเป็นการรุกรานสิทธิส่วนบุคคล (คำวินิจฉัยที่ 18/2543) อันประสงค์จะปกปิด ดังนั้นการเปิดเผยข้อมูลกรรมสิทธิ์ในที่ดินหรือโฉนดที่ดินของบุคคลใดจึงเป็นการล่วงละเมิดต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั้น

2. ข้อมูลข่าวสารประเภทที่มีความละเอียดอ่อน (Sensitive information) ได้แก่ ข้อมูลข่าวสารที่ถือว่าเป็นเรื่องเฉพาะตัว (intimate) ของบุคคลเป็นข้อมูลที่เป็นความลับหรือไม่พึงประสงค์ที่จะให้มีการเปิดเผย ข้อมูลประเภทนี้ ได้แก่ การนับถือลัทธิความเชื่อทางศาสนา ปรัชญาชีวิต การดำเนินชีวิตส่วนตัว ลัทธิทางการเมือง เพศสัมพันธ์ ข้อมูลสุขภาพ ข้อมูลที่เกี่ยวกับการดำเนินคดีทางอาญา ซึ่งโดยสภาพของข้อมูลเหล่านี้หากมีการเปิดเผยจะกระทบต่อความเสียหายของบุคคลไม่ว่าจะเสียหายทางชื่อเสียงเกียรติคุณ หรือภัยอันตรายต่างๆ เช่น การเปิดเผยเรื่องเชื้อชาติอาจนำมาซึ่งความเป็นอันตรายต่อบุคคลนั้นๆ ได้

ข้อมูลข่าวสารประเภทที่มีความละเอียดอ่อนนี้ หากมีการล่วงละเมิด ย่อมกระทบถึงสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวมากกว่าข้อมูลข่าวสารทั่วไป เนื่องจากเป็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เจ้าของข้อมูลประสงค์จะให้มีความลับ ต่างจากข้อมูลข่าวสารโดยทั่วไปที่ไม่ได้มีความลับหรือเรื่องเฉพาะตัวแต่อย่างใด เช่น การที่จำเลยเป็นผู้จัดการธนาคารกล่าวข้อความว่า “โจทก์มีปัญหาคงอยู่ ครอบคลุม ทะเลาะเบาะแว้งกัน มีปัญหาเกี่ยวกับพนักงานในสาขาถึงได้ถูกย้ายไปสำนักงานใหญ่ คงอยู่ไม่ได้นานต้องถูกไล่ออก” ต่อ อ. ลูกค้ำของธนาคาร ย่อมเป็นการยืนยันข้อเท็จจริงที่ล่วงสิทธิส่วนบุคคลหาใช่เป็นเรื่องที่ปกติธรรมดาที่สามีภรรยาทะเลาะกัน หรือเป็นคำติชมของผู้บังคับบัญชาหรือการกล่าวคาดคะเนแต่อย่างใด (คำพิพากษาฎีกาที่ 4301/2541) ทั้งนี้ข้อมูลเกี่ยวกับชีวิตส่วนตัวในครอบครัวและกับเพื่อนร่วมงานเป็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลไม่ประสงค์จะเปิดเผย ดังนั้นการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลนี้โดยไม่มีสิทธิจึงเป็นการล่วงละเมิดในข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล

โจทก์มีความสัมพันธ์ฉันชู้สาวกับจำเลย ไม่ก่อให้เกิดสิทธิแก่จำเลยที่จะกล่าวหาเรื่องร้ายประจานโจทก์ด้วยถ้อยคำหมิ่นประมาท ทั้งข้อความอันเป็นหมิ่นประมาทนั้นเป็นการใส่ความในเรื่องส่วนตัว ไม่มีประโยชน์แก่สาธารณะ จำเลยจึงมีความผิดฐานหมิ่นประมาท (คำพิพากษาฎีกาที่ 3252/2543) การประจานเรื่องส่วนตัวของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง โดยเฉพาะพฤติกรรมบางอย่างที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลต้องการจะปกปิด นอกจากจะเป็นความผิดฐานหมิ่นประมาทแล้ว ยังเป็นกรณีที่เป็น การกระทำล่วงละเมิดสิทธิส่วนบุคคลในข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของเจ้าของข้อมูลนั้นด้วย เช่น จำเลยใส่ความโจทก์ว่าโจทก์มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศ ทำให้โจทก์เสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น ถูกเกลียดชัง ซึ่งพฤติกรรมทางเพศเป็นสิทธิส่วนบุคคล (คำพิพากษาฎีกาที่ 3050/2544) เมื่อจำเลยได้ใส่ความหรือเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศซึ่งเป็นสิทธิส่วนบุคคลในข้อมูลข่าวสารนั้นของโจทก์ กล่าวได้ว่าจำเลยได้ล่วงละเมิดในข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนั้นแล้ว

ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ก็ได้บัญญัติถึงข้อมูลข่าวสาร ทั้งสองประเภทข้างต้น โดยให้ระดับการคุ้มครองของข้อมูลข่าวสารที่มีความละเอียดอ่อนมากกว่า โดย กำหนดว่า ห้ามมิให้เก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศ ประวัติอาชญากรรม ประวัติสุขภาพ หรือข้อมูลอื่นใดที่กระทบต่อความรู้สึกของผู้อื่นหรือประชาชนตามที่กำหนดใน กฎกระทรวง เว้นแต่ได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ในขณะที่หากเป็น ข้อมูลข่าวสารโดยทั่วไปเพียงแค่นี้ได้รับความยินยอม โดยไม่จำเป็นต้องเป็นความยินยอมที่เป็นหนังสือก็ เพียงพอต่อการเก็บรวบรวมข้อมูลดังกล่าวแล้ว

อย่างไรก็ตามแม้ว่าข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ไม่ว่าจะ เป็นข้อมูลข่าวสารโดยทั่วไปหรือ ข้อมูลข่าวสารที่มีความละเอียดอ่อนก็ตาม หากการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลดังกล่าวจักเป็น ประโยชน์ทั้งต่อหน่วยงานของรัฐและเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ ก็สามารถเปิดเผยได้ (คำวินิจฉัยที่ สค. 1/2542)

ข้อยกเว้นการล่วงละเมิดข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล

1. ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบันนี้บัญญัติให้ความคุ้มครองข้อมูล ข่าวสารส่วนบุคคลในรูปแบบของการคุ้มครองสิทธิความเป็นส่วนตัวตามมาตรา 35 และมาตรา 36 ดัง ได้ชี้แจงในบทศึกษาที่ 4 โดยวางหลักการว่า ไม่อาจเปิดเผยข้อความหรือภาพต่อสาธารณชนได้หาก เป็นการล่วงละเมิดในสิทธิครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่น เว้นแต่ กรณีที่เป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะ และหลักการที่ว่าบุคคลผู้เป็นเจ้าของข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ย่อมมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองจากการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากข้อมูลข่าวสารของตนนั้น ตามที่กฎหมายบัญญัติ

จะเห็นได้ว่าแม้รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันจะได้บัญญัติหลักในการคุ้มครองสิทธิความเป็น ส่วนตัวของบุคคลไว้ แต่ขณะเดียวกันรัฐธรรมนูญก็ได้รับรองเป็นสิทธิเด็ดขาด โดยยังเปิดช่องเป็น ข้อยกเว้นในบางกรณีที่สามารถล่วงละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัวในข้อมูลส่วนบุคคลได้ หากเป็นไปเพื่อ ประโยชน์สาธารณะ อันต้องพิจารณาให้เป็นไปตามหลักแห่งความได้สัดส่วน⁹ ที่ต้องชั่งน้ำหนัก

⁹ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, บันทึก เรื่อง หรือปัญหาข้อกฎหมายกรณีการเปิดเผย ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับเอกสารการสอบ (กรณีการสอบคัดเลือกเข้าศึกษาในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิต แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), มกราคม 2543.

ระหว่างผลประโยชน์ของเอกชนกับผลประโยชน์ของรัฐ โดยหลักความได้สัดส่วนนี้มีหลักเกณฑ์การพิจารณา 3 ประการ ได้แก่

ก. หลักความเหมาะสม (Principle of suitability) การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลจะสอดคล้องกับหลักความเหมาะสมก็ต่อเมื่อการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารนั้นสามารถทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการขอให้เปิดเผยได้อย่างแท้จริง

ข. หลักความจำเป็น (Principle of Necessity) การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่จะสอดคล้องกับหลักความจำเป็นก็ต่อเมื่อไม่มีวิธีการอื่นใดที่จะทำให้ผู้ขอให้เปิดเผยข้อมูลนั้นรับรู้ถึงข้อมูลข่าวสารนั้นได้ และการเปิดเผยนี้จะต้องมีผลกระทบต่อบุคคลอื่นน้อยที่สุด

ค. หลักความสมดุลง (Principle of Proportionality Stricto Sensu) การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลต้องมีความสมดุลระหว่างประโยชน์สาธารณะกับประโยชน์ส่วนบุคคล

ตัวอย่างของการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลเพื่อประโยชน์สาธารณะ เช่น การเปิดเผยรายชื่อบุคคลผู้กระทำความผิดฐานความผิดและจำนวนเงินที่ถูกเปรียบเทียบปรับกรณีความผิดตามพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 แม้เป็นเรื่องเฉพาะบุคคล แต่เป็นเรื่องของการกระทำผิดของบุคคลที่มีผลกระทบต่อสาธารณะอย่างยิ่ง จึงเป็นข้อมูลที่เปิดเผยได้ โดยได้ขังน้ำหนักโดยคำนึงถึงการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายของหน่วยงานของรัฐ ประโยชน์สาธารณะและประโยชน์ของเอกชนที่เกี่ยวข้องประกอบกัน (คำวินิจฉัยที่ สค. 32/2545) เห็นได้ว่าสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวเป็นเรื่องของประโยชน์ปัจเจกชนซึ่งจะยกขึ้นยันประโยชน์ของสาธารณชนไม่ได้ ดังนั้นการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล แม้เป็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลประเภทที่มีความละเอียดอ่อน ดังเช่นการเปิดเผยเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาเช่นนี้ก็ตาม หากเป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะก็ย่อมเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวได้ ไม่ถือเป็นการล่วงละเมิดข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล

นอกจากนั้นในกรณีของบุคคลสาธารณะที่ย่อมต้องถูกจำกัดสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวมากกว่าบุคคลทั่วไป เนื่องจากเป็นที่สนใจของสาธารณชนอยู่แล้ว ความเป็นคนของประชาชนและเป็นที่ต้องการโดยความยินยอมของตนเอง แต่การจำกัดสิทธิความเป็นส่วนตัวของบุคคลสาธารณะนี้จะจำกัดได้เพียงสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการทำงานในความเป็นบุคคลสาธารณะเท่านั้น หากไม่ใช่เรื่องที่เกี่ยวข้องกับการทำงานนั้น ก็เป็นสิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลสาธารณะนั้นโดยแท้ เช่น โจทก์จ่ายเช็คไม่มีเงินและถูกธนาคารแจ้งความจับเป็นเรื่องส่วนตัวของโจทก์ ไม่เกี่ยวกับหน้าที่การทำงานของโจทก์ในตำแหน่งนายกเทศมนตรี อันจะถือได้ว่าเป็นประโยชน์แก่ประชาชน (คำพิพากษาฎีกาที่ 407/2523) ซึ่งข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินคดีนี้เป็นข้อมูลส่วนบุคคล ดังนั้นหากมีการกระทำการล่วง

สิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลสาธารณะ ในส่วนที่ไม่เกี่ยวข้องกับหน้าที่การทำงานในความเป็นบุคคลสาธารณะนั้น ผู้กระทำการล่วงละเมิดนั้น ก็ได้ชื่อว่าเป็นผู้ล่วงละเมิดในข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของบุคคลสาธารณะผู้เป็นเจ้าของข้อมูลนั้น

ข้อมูลข่าวสารบางประเภทมักถูกเรียกว่าเป็นข้อมูลสาธารณะ ซึ่งรองศาสตราจารย์ อุดมศักดิ์ สินธิพงษ์ ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับข้อมูลสาธารณะว่า ข้อมูลโดยทั่วไปอาจแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ ข้อมูลภายในและข้อมูล สาธารณะ ดังนั้น ข้อมูลใดหากมิใช่ "ข้อมูลภายใน" ของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งแล้ว ย่อมจะต้องถือว่าเป็น "ข้อมูลสาธารณะ" ได้ทั้งสิ้น ซึ่งจะเห็นได้ว่า ข้อมูลที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานของรัฐที่จะถือว่าเป็นข้อมูลภายในนั้น หมายถึงข้อมูลที่เป็นเรื่องเฉพาะเจาะจงของแต่ละหน่วยงาน รวมถึงข้อมูลที่ยังอยู่ในกระบวนการวินิจฉัยสั่งการของหน่วยงานนั้นๆ ส่วนผลของคำวินิจฉัยสั่งการ แนวนโยบาย บันทึก และสรุปสำนวนการสอบสวนซึ่งผ่านกระบวนการวินิจฉัยสั่งการดังกล่าวไปแล้วนั้น ข้อมูลเหล่านี้ถือได้ว่าเป็นข้อมูลสาธารณะซึ่งประชาชนโดยทั่วไปมีสิทธิเข้าถึงได้ทั้งสิ้น ตัวอย่างของข้อมูลข่าวสารสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม ได้แก่ แผนการสร้างเขื่อนเพื่อการชลประทาน รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม แผนการกำหนดเขตนิคมอุตสาหกรรม แนวเขตการตัดถนนสายใหม่ คำอนุญาตการก่อสร้างโรงงานหรืออาคารขนาดใหญ่ แนวทางการวาง ท่อก๊าซ รวมทั้งรายงานการควบคุมมลพิษของโรงงานอุตสาหกรรม ต่างๆ เป็นต้น¹⁰

ประกอบกับมาตรา 56 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติว่า "บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับทราบและเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น เว้นแต่การเปิดเผยข้อมูลหรือข่าวสารนั้นจะกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยของประชาชน หรือส่วนได้เสียอันพึงได้รับความคุ้มครองของบุคคลอื่น หรือเป็นข้อมูลส่วนบุคคล ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ" จึงเห็นได้ว่าข้อมูลข่าวสารที่เรียกกันว่าข้อมูลสาธารณะนั้นเป็นข้อมูลคนละประเภทกับข้อมูลส่วนบุคคลอย่างชัดเจน โดยข้อมูลสาธารณะเป็นข้อมูลที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานราชการและเป็นหนึ่งในจำพวกของข้อมูลข่าวสารที่ต้องเปิดเผยแก่ประชาชนเป็นการทั่วไป หากเป็นข้อมูลส่วนบุคคลก็ย่อมเป็นข้อมูลต้องห้ามเปิดเผยตามมาตรา 56 ซึ่งเป็นมาตราในการให้ความคุ้มครองในสิทธิของประชาชนในการรับทราบและเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะข้างต้น ดังนั้นการล่วงรู้ หรือเปิดเผยข้อมูลสาธารณะจึงไม่ใช่การล่วงละเมิดในข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลโดยแน่แท้

¹⁰ รองศาสตราจารย์อุดมศักดิ์ สินธิพงษ์, "รัฐธรรมนูญกับการคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อม,"

2. ตามข้อยกเว้นที่กฎหมายบัญญัติ

ส่วนหลักการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญที่ว่าบุคคลผู้เป็นเจ้าของข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ย่อมมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองจากการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากข้อมูลข่าวสารของตนนั้นตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งเมื่อเจ้าของข้อมูลจะได้รับความคุ้มครองตามที่กฎหมายลำดับรองบัญญัติไว้ นั่นก็ย่อมหมายความว่าข้อยกเว้นการให้ความคุ้มครองดังกล่าวก็ย่อมถูกบัญญัติไว้ในกฎหมายลำดับรองด้วยเช่นกัน โดยข้อยกเว้นที่บัญญัติในกฎหมายลำดับรองต่างๆ ผู้วิจัยได้สรุปใจความไว้แล้วในบทศึกษาที่ 4

3. หลักความยินยอม

มีหลักกฎหมายทั่วไปกล่าวไว้ว่า “Volenti non fit injuria” ซึ่งเป็นหลักกฎหมายที่แพร่หลาย และเนื่องจากหลักความยินยอมเป็นหลักกฎหมายที่นำมาใช้เพื่อยกเว้นความผิด จึงมักไม่นิยมบัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษร เช่นเดียวกับกฎหมายไทยที่ไม่มีหลักนี้ปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายใดเลย หลักความยินยอมนี้มีนักกฎหมายอธิบายความหมายไว้แตกต่างกันเป็น 2 แนวทาง โดยศาสตราจารย์ศักดิ์ สนองชาติ, ศาสตราจารย์จิตติ ติงศภวิทย์ เห็นว่า ความยินยอมไม่ทำให้เป็นละเมิด ในขณะที่ศาสตราจารย์สุขุม ศุภนิศย์ เห็นว่าความยินยอมไม่ก่อให้เกิดความเสียหาย

แต่ไม่ว่าจะนิยามความหมายของความยินยอมในแนวทางใดก็ตาม ความยินยอมของผู้เสียหายก็ย่อมเป็นข้อยกเว้นของหลักความรับผิดชอบทางละเมิดเช่นเดียวกัน หากความยินยอมทำให้ไม่เป็นละเมิดเลย ก็จะสามารถยกเว้นการกระทำนั้นไม่เป็นความผิดตั้งแต่ต้น แต่หากพิจารณาว่าความยินยอมไม่ก่อให้เกิดความเสียหาย เท่ากับว่ายังคงมีการกระทำที่เป็นความผิดหรือเป็นการกระทำอันมิชอบด้วยกฎหมายอยู่ เพียงแต่ผู้เสียหายไม่ได้รับความเสียหายจากการกระทำนั้น เพราะผู้เสียหายสละสิทธิและสมัครใจเข้ารับการเสี่ยงภัยในความเสี่ยงภัยนั้นเอง และเมื่อไม่มีความเสียหายเกิดขึ้น ก็ทำให้องค์ประกอบของการกระทำละเมิดไม่ครบองค์ประกอบ ส่งผลให้ไม่เป็นละเมิด จึงไม่ต้องชดเชยค่าสินไหมทดแทน¹¹

¹¹ รายละเอียดโปรดดู ศนันท์กรณ โสคติพันธ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่งและลามิควรได้ พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน 2552), หน้า 141-144.

อย่างไรก็ตาม การให้ความยินยอมย่อมมีขอบเขตจำกัด ถ้าเป็นการกระทำ นอกเหนือไปจากที่ได้ให้ความยินยอมไว้ก็จะอ้างความยินยอมเพื่อไม่ต้องรับผิดชอบไม่ได้ อีกทั้งเวลาที่ให้ความยินยอม ต้องให้ก่อนหรือขณะกระทำละเมิดและไม่จำกัดว่าจะต้องให้ก่อนล่วงหน้านานแค่ไหน แต่อย่างน้อยจะต้องมีอยู่เวลากระทำและมีอยู่ตลอดการกระทำนั้น ตราบใดที่ยังไม่ถอนการให้ความยินยอมถือว่าความยินยอมนั้นยังคงใช้ได้อยู่ และการบอกเลิกหรือถอนการให้ความยินยอมจะทำเมื่อใดก็ได้ แต่ควรอยู่ในระยะเวลาที่เหมาะสมตามภาระแห่งหน้าที่ตนก่อให้เกิดความผูกพันขึ้นด้วย มีข้อสังเกตว่าการบอกเลิกการให้ความยินยอมไม่ถือว่าเป็นการใช้สิทธิโดยไม่สุจริต (คำพิพากษาฎีกาที่ 1121/2507)

ในเมื่อการล่วงละเมิดข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลก่อให้เกิดความรับผิดทางละเมิด ดังนั้น หากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้ให้ความยินยอมในการให้รับทราบ, ใช้, เก็บรวบรวม, เปิดเผย ฯ ใน ข้อมูลส่วนบุคคลของตน ก็ย่อมเท่ากับว่าเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั้นเข้ารับเสี่ยงภัยในความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นด้วยตนเอง เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลผู้นั้นจึงไม่อาจเรียกร้องให้มีการชดเชยค่าสินไหมทดแทนจากการกระทำที่ตนได้ให้ความยินยอมไว้แล้วได้ หมายความว่าอีกนัยหนึ่งได้ว่าเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลผู้นั้นไม่อาจเรียกร้องให้มีการรับผิดทางแพ่งอันเกิดจากการล่วงละเมิดข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของตนได้

ในพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 และร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ก็ได้บัญญัติถึงความยินยอมไว้ อันเป็นหลักประกันได้อย่างชัดเจนว่าความยินยอมของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลเป็นสิ่งสำคัญในการล่วงล้ำเขตแดนความเป็นอยู่ส่วนตัวที่จะก่อให้เกิดความรับผิดทางละเมิดตามมาได้ โดยกฎหมายทั้งสองฉบับนี้ได้กล่าวถึงความรับผิดทางแพ่งหากไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ที่กฎหมายกำหนด หรือก่อให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของข้อมูลโดยทั่วไปแล้วเงื่อนไขของการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายทั้งสองฉบับนี้ ก็คือ ไม่ว่าจะดำเนินการอย่างใดต่อข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ไม่ว่าจะเป็นการเก็บรวบรวม, การบันทึก, การแก้ไข, การเปิดเผย, การใช้ ฯลฯ จะต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั้นๆ ก่อน หากไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลก่อนการกระทำใดๆ ก็หมายความว่าบุคคลผู้มีหน้าที่ในการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนั้นไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ที่กฎหมายกำหนด ดังนั้นจึงเป็นการก้าวล่วงในความเป็นอยู่ส่วนตัวของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งอาจก่อให้เกิดความรับผิดทางละเมิดต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั้นตามมา

ข้อสังเกต - ในขณะนี้มีพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาอันไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 ออกมาใช้บังคับ การให้ความยินยอมของผู้เสียหายจึงต้องพิจารณามาตรา 8 และมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัตินี้ประกอบด้วย

5.5 ความสัมพันธ์ระหว่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กับร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.

หากร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลนี้มีผลบังคับใช้เป็นกฎหมายการให้ความคุ้มครองจากการล่วงละเมิดในข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลก็ย่อมต้องพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินี้เป็นลำดับแรก เนื่องจากเป็นกฎหมายที่ให้การคุ้มครองแก่ข้อมูลส่วนบุคคลเป็นการเฉพาะ

และหากมีการล่วงละเมิดในข้อมูลส่วนบุคคลขึ้น ความรับผิดทางแพ่งตามมาตรา 43 แห่งร่างพระราชบัญญัตินี้ย่อมต้องนำมาปรับใช้แก่กรณี ซึ่งความรับผิดทางแพ่งโดยการชดเชยค่าสินไหมทดแทนตามร่างพระราชบัญญัตินี้มีลักษณะเป็นความรับผิดเด็ดขาด (Strict Liability) ซึ่งแม้ผู้กระทำจะมีได้ตั้งใจหรือประมาทเลินเล่อในการกระทำก็ตาม ผู้กระทำการล่วงละเมิดนั้นก็ต้องรับผิดชอบชดเชยค่าสินไหมทดแทนให้แก่เจ้าของข้อมูลผู้เสียหาย กล่าวคือเป็นความรับผิดทางละเมิดโดยไม่จำเป็นต้องพิจารณาถึงองค์ประกอบว่าผู้ที่จะต้องรับผิดได้ตั้งใจหรือประมาทเลินเล่อทำให้ผู้เสียหายได้รับความเสียหายหรือไม่ เพียงแต่ผู้เสียหายหรือเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั้นพิสูจน์ได้ว่ามีความเสียหายเกิดขึ้นก็เพียงพอที่จะให้ผู้ประมวลผลข้อมูล ผู้ครอบครอง หรือผู้ควบคุมดูแลข้อมูลส่วนบุคคลที่ก่อความเสียหายนั้นต้องรับผิดชอบชดเชยค่าสินไหมทดแทนแล้ว เว้นแต่พิสูจน์ได้ว่าการล่วงละเมิดนั้นเกิดจากเหตุสุดวิสัย หรือเป็นการกระทำตามกฎหมายหรือตามคำสั่งของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย หรือเกิดเพราะการกระทำหรือละเว้นการกระทำของบุคคลที่เกี่ยวข้องหรือเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั่นเอง

เมื่อนำเอาบทบัญญัติเกี่ยวกับความรับผิดทางแพ่งตามร่างพระราชบัญญัตินี้มาใช้บังคับแล้ว ก็ไม่จำเป็นต้องนำเอาหลักความรับผิดทางแพ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ อันได้แก่หลักความรับผิดทางละเมิดทั่วไป มาปรับใช้อีก เนื่องจากร่างพระราชบัญญัตินี้เป็นกฎหมายลำดับรองที่ให้การคุ้มครองเป็นการเฉพาะ จึงไม่ต้องนำหลักการคุ้มครองตามกฎหมายพื้นฐานมาปรับใช้อีก อย่างไรก็ตามหากจะกล่าวว่าเมื่อร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้มีผลบังคับใช้แล้วจะไม่นำหลักละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาปรับใช้ด้วยอีก ผู้ศึกษาเห็นว่าย่อมเป็นการกล่าวที่ไม่ถูกต้องนัก เนื่องจากบทบัญญัติตามร่างพระราชบัญญัตินี้เป็นไปเพื่อลดภาระการพิสูจน์ถึงความผิดของผู้กระทำ

ความผิด ลดภาระในการหาพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ถึงการกระทำละเมิด ลดภาระการแสวงหาความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลเท่านั้น แต่ในเรื่องการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนนั้น ร่างพระราชบัญญัตินี้ไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาไว้ ดังนั้นในเรื่องของค่าสินไหมทดแทนจึงต้องนำหลักเกณฑ์ตามหลักละเมิดประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาวินิจฉัยทำให้เกิดความเป็นธรรมมากที่สุดว่าควรจะชดใช้เพียงใดและโดยสถานใดถึงจะเป็นการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่เจ้าของข้อมูลผู้ถูกล่วงละเมิดในข้อมูลของตน

นอกจากนั้นความรับผิดทางแพ่งตามร่างพระราชบัญญัตินี้ กำหนดให้เป็นความรับผิดจากการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามร่างพระราชบัญญัติเท่านั้น ซึ่งมุ่งประสงค์จะใช้บังคับแก่บุคคลผู้มีหน้าที่ตามร่างพระราชบัญญัตินี้ อันได้แก่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลและลูกจ้างหรือผู้รับจ้างของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล ดังนั้นหากเป็นการละเมิดที่เกิดจากการกระทำของบุคคลอื่น ความรับผิดทางแพ่งตามมาตรา 47 นี้ย่อมไม่ครอบคลุมไปถึง ซึ่งหากจะเอาผิดทางละเมิดแก่บุคคลนั้นๆ ก็ย่อมต้องเป็นไปตามหลักความรับผิดทางละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ให้การคุ้มครองแก่การละเมิดต่อสิทธิความเป็นส่วนตัวในฐานะที่เป็นสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่ได้ระบุไว้ในมาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

เห็นได้ว่าแม้ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลนี้ไม่อาจใช้เพื่อกำหนดความรับผิดทางแพ่งของผู้ล่วงละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลได้โดยเด็ดขาด แต่ร่างพระราชบัญญัตินี้ก็เป็นสัญญาที่ดีที่ให้ความคุ้มครองแก่สิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล โดยการลดภาระในการพิสูจน์การกระทำผิด โดยไม่ใช่เพียงเป็นการผลักภาระการพิสูจน์ไปให้ผู้กระทำละเมิดแต่เป็นการกำหนดอย่างชัดเจนว่าบุคคลนั้นต้องรับผิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามร่างพระราชบัญญัตินี้ อันเป็นหลักประกันให้แก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้เป็นอย่างดีว่าตนย่อมได้รับการชดใช้เยียวยาความเสียหายโดยแน่แท้ เว้นแต่เป็นไปตามข้อกำหนดยกเว้นในร่างพระราชบัญญัตินี้เท่านั้น

5.6 ข้อดีและข้อเสียของร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.

จากการศึกษาร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลฯ นี้อาจพบข้อดี ข้อเสีย ได้หลายประการ ดังนี้

ก. ข้อดีของร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.

(1) เป็นการให้ความคุ้มครองที่เป็นสากล

หลักการพื้นฐานในการให้ความคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลเป็นไปตามมาตรฐานสากลที่ว่า หลักการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลเป็นข้อยกเว้น ส่วนการปกปิดเป็นหลักทั่วไป ซึ่งต่างจากการให้ความคุ้มครองแก่ข้อมูลข่าวสารของราชการที่มีหลักการว่า หลักการเปิดเผยเป็นหลักทั้งนี้ ส่วนการปกปิดเป็นข้อยกเว้น

อีกทั้งมีบทบัญญัติที่ให้การคุ้มครองเป็นไปตามแนวทางสากล คือ

- กำหนดหลักการ มาตรการ วิธีการในการเก็บรวบรวม การใช้ และการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล ที่จะต้องกระทำภายใต้วัตถุประสงค์ที่กำหนด เพียงเท่าที่จำเป็น ภายใต้หลักความยินยอมของเจ้าของข้อมูลเป็นสำคัญ

- หลักการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคล

- ข้อมูลส่วนบุคคลต้องถูกต้องและตรงกับปัจจุบันเสมอ

- สิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลที่จะเข้าถึงข้อมูลของตน สิทธิเรียกร้องให้มีการแก้ไข ปรับปรุง ยกเลิก การเก็บข้อมูลของตน รวมถึงสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาความเสียหายจากการฝ่าฝืนการคุ้มครอง

- หลักการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารอันมีลักษณะต้องห้าม

- หลักการโอนข้อมูลที่ต้องห้ามส่งหรือโอนข้อมูลส่วนบุคคลไปยังประเทศที่มีได้มีบทบัญญัติในการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลหรือมีแต่มีมาตรฐานการคุ้มครองในสาระสำคัญที่ต่ำกว่าร่างพระราชบัญญัตินี้

การบัญญัติในความคุ้มครองที่มีมาตรฐานสากลนี้จะช่วยเสริมสร้างภาพลักษณ์ของประเทศว่ามีการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในมาตรฐานเดียวกันกับกฎหมายของนานาประเทศ และเป็นการเปิดช่องให้มีการถ่ายโอนข้อมูลส่วนบุคคลระหว่างประเทศสำหรับประเทศที่มีมาตรฐานเดียวกันและเสริมสร้างความมั่นใจแก่เจ้าของข้อมูลได้ว่าประเทศที่ได้รับข้อมูลส่วนบุคคลนั้นไปจะให้ความคุ้มครองที่ไม่ต่ำกว่าร่างพระราชบัญญัตินี้

(2) ขอบเขตการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

ขอบเขตของการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งร่างเดิมของร่างพระราชบัญญัตินี้ที่ผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาตินั้น เคยกำหนดนิยามคำว่า “การประมวลผล” ซึ่งเป็นการกำหนดขอบเขตของการประมวลผลตามแนวทาง Directive 95/46/EC ที่มีความหมายครอบคลุมการดำเนินการทั้งหมดตั้งแต่การเก็บรวบรวมจนถึงการทำลายข้อมูล แต่ก็มีความเห็นคัดค้านว่าคำว่าประมวลผลนี้ น่าจะสื่อให้เห็นถึงการดำเนินการต่อข้อมูลส่วนบุคคลด้วยคอมพิวเตอร์มากกว่า¹² ซึ่งก็ได้มีการแก้ไขร่างพระราชบัญญัตินี้ต่อมาหลายต่อหลายครั้ง มีทั้งกำหนดเป็นวิธีการควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล แทนที่วิธีการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล เนื่องจากพิจารณาว่าการประมวลผลข้อมูลอาจทำให้สับสนเข้าใจได้ว่าคุ้มครองเฉพาะข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในรูปแบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เท่านั้น

อย่างไรก็ตามแม้ร่างพระราชบัญญัตินี้จะใช้คำว่าประมวลผลข้อมูลก็ตาม แต่ก็ไม่ได้ทำให้สับสนว่าจะให้ความคุ้มครองเฉพาะข้อมูลที่อยู่ในรูปข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เท่านั้น เนื่องจากตามนิยามคำว่า “ข้อมูลส่วนบุคคล” ได้บัญญัติไว้ชัดเจนว่า ข้อมูลนั้นอาจจัดทำไว้ในรูปแบบของเอกสาร แฟ้ม รายงาน หนังสือ แผนผัง ภาพวาด फिल्म การบันทึกภาพหรือเสียง การบันทึกโดยเครื่องคอมพิวเตอร์ หรือวิธีอื่นใดที่ทำให้สิ่งที่บันทึกไว้ปรากฏได้ ดังนั้นร่างพระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดขอบเขตการคุ้มครองที่ครอบคลุมถึงทั้งการดำเนินการทุกรูปแบบที่มีต่อข้อมูลส่วนบุคคล โดยใช้คำนิยามว่า “การประมวลผล” และครอบคลุมถึงข้อมูลส่วนบุคคลที่รูปแบบไม่ว่าจะจัดเก็บในรูปแบบรูปแบบธรรมดา หรือที่มีการจัดเก็บรวบรวมด้วยมือ และที่อยู่ในรูปแบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่จัดเก็บและรวบรวมโดยระบบคอมพิวเตอร์ ซึ่งการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลตามร่างพระราชบัญญัตินี้ ได้กำหนดให้หมายรวมถึงการเก็บรวบรวม ควบคุมการใช้และเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลด้วย อันเป็นการเหมาะสมและง่ายต่อการตีความวินิจฉัยให้ความคุ้มครองแก่ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลได้ดี

¹² สำนักงานเลขานุการคณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, “แนวทางการจัดทำกฎหมาย

(3) สถานะของร่างพระราชบัญญัติ

ในเมื่อการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลในปัจจุบันยังไม่ครอบคลุมในทุกๆ เรื่อง และยังให้ความคุ้มครองการแก้ไขเยียวยาความเสียหายไม่เพียงพอ ทำให้มีการล่งละเมิดข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่กฎหมายยังครอบคลุมไม่ถึง หลักการและเหตุผลประกอบร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลจึงเห็นควรกำหนดให้ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ... นี้ คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเป็นการทั่วไป เพื่อให้มีมาตรการคุ้มครองจากการแสวงประโยชน์โดยมิชอบ จากข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งในความเห็นของผู้วิจัยนั้นมีความเห็นว่าการจะบัญญัติกฎหมายให้มีการคุ้มครองเป็นการทั่วไปนั้น กฎหมายฉบับนั้นย่อมต้องมีสถานะเป็นกฎหมายกลาง คือเป็นมาตรฐานขั้นต่ำที่ต้องนำมาใช้บังคับเป็นการทั่วไปสำหรับการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล

โดยผู้วิจัยเห็นชอบด้วยกับบันทึกหลักการของร่างพระราชบัญญัติตามที่สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีเสนอ คือให้ใช้บังคับแก่ผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลทั้งที่เป็นบุคคล องค์กร หรือหน่วยงานของรัฐที่มีวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานเชิงธุรกิจหรือการพาณิชย์ เว้นแต่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเรื่องใดเรื่องหนึ่งไว้เป็นการเฉพาะให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้น ในกรณีที่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะไม่ได้บัญญัติถึงการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเรื่องใดไว้ให้นำการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในเรื่องนั้นตามที่บัญญัติไว้ในร่างพระราชบัญญัตินี้ไปใช้บังคับ และเห็นชอบกับบทบัญญัติมาตรา 4 วรรค 2 แห่งร่างพระราชบัญญัตินี้ที่กำหนดว่า “เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ในกรณีที่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายอื่นตามวรรคหนึ่งมิได้บัญญัติถึงการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลเรื่องหนึ่งเรื่องใดไว้ให้นำการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลในเรื่องนั้นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ไปใช้บังคับ” ซึ่งเป็นการแสดงเจตนารมณ์ที่ชัดเจนว่า ประสงค์จะให้ร่างพระราชบัญญัตินี้เป็นกฎหมายกลางในการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลทุกประเภทที่ไม่มีกฎหมายกำหนดไว้เป็นการเฉพาะ

ข. ข้อเสียของร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ...

(1) บทกำหนดความรับผิดทางแพ่ง

แม้ร่างพระราชบัญญัตินี้จะได้กำหนดความรับผิดทางแพ่งให้เป็นไปตามทฤษฎีความรับผิดเด็ดขาดหากการกระทำของผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล, ผู้ครอบครองหรือควบคุมดูแลข้อมูลส่วนบุคคลก่อให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั้น แต่ร่างพระราชบัญญัตินี้ไม่มีบทบัญญัติให้ต้องรับผิดทางแพ่งในกรณีที่ผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล, ผู้ครอบครองหรือควบคุมดูแลข้อมูลส่วนบุคคล, นายทะเบียน ไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ หรือปฏิบัติหน้าที่บกพร่องไปจากที่กฎหมาย

กำหนดไว้ เนื่องจากการไม่ปฏิบัติหน้าที่ หรือปฏิบัติหน้าที่ไม่ถูกต้องนี้ก็เท่ากับไม่มีสิทธิหรืออำนาจที่จะก้าวล่วงในข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล เช่น การเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั้นก่อน เมื่อกระทำการโดยไม่มีสิทธิ จึงเป็นการกระทำการล่วงละเมิดในข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ซึ่งดังได้วิเคราะห์ข้างต้นแล้วว่าความเสียหายจากการล่วงละเมิดข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนั้น หากจะให้เห็นเป็นรูปธรรมเลยคงจะยาก ซึ่งแท้จริงแล้วความเสียหายจากการล่วงละเมิดสิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัวนี้ย่อมเกิดขึ้นทันทีที่มีการล่วงล้ำเข้ามาในเขตแดนส่วนบุคคล ดังนั้นหากผู้ประมวลข้อมูลส่วนบุคคล, ผู้ครอบครองหรือควบคุมดูแลข้อมูลส่วนบุคคล, นายทะเบียนไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ หรือปฏิบัติหน้าที่บกพร่องไปจากที่กฎหมายกำหนด บุคคลที่มีหน้าที่ให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเหล่านี้ก็ควรต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนจากการกระทำที่ผิดไปด้วย แต่ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้บัญญัติในลักษณะที่กำหนดคล้ายกับว่าต้องมีการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนในกรณีที่มีต้องความเสียหายเกิดขึ้นแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลก่อน ทั้งๆ ที่ควรจะบัญญัติให้ครอบคลุมถึงการชดใช้เยียวยาความเสียหายอันเกิดจากการกระทำฝ่าฝืนหรือกระทำบกพร่องต่อหน้าที่ที่กฎหมายกำหนด อันทำให้เกิดการล่วงละเมิดข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล และเมื่อมีการล่วงละเมิดข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ความเสียหายก็ย่อมเกิดขึ้นทันทีที่มีการล่วงละเมิดสิทธินั้น ซึ่งจะทำให้ผู้ประมวลข้อมูลส่วนบุคคล, ผู้ครอบครองหรือควบคุมดูแลข้อมูลส่วนบุคคล, นายทะเบียนต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนจากการกระทำของตน อันจะเป็นการให้ความคุ้มครองสิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้มากกว่า

(2) บทกำหนดโทษทางอาญา

แม้ร่างพระราชบัญญัตินี้ได้บทบัญญัติบทกำหนดโทษทางอาญาไว้ในหมวด 10 ไว้เป็นเอกเทศอย่างชัดเจน แต่บทกำหนดโทษตามร่างพระราชบัญญัตินี้เป็นเพียงบทกำหนดโทษสำหรับฐานความผิดที่ไม่ครอบคลุมต่อการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ประมวลข้อมูลส่วนบุคคล, ผู้ครอบครองหรือควบคุมดูแลข้อมูลส่วนบุคคล หรือนายทะเบียนตามที่ได้บัญญัติหน้าที่ไว้ในร่างพระราชบัญญัติ

โทษทางอาญาตามร่างพระราชบัญญัตินี้ไม่ได้อ้างอิงอยู่กับการปฏิบัติงานของผู้ประมวลข้อมูลส่วนบุคคล, ผู้ครอบครองหรือควบคุมดูแลข้อมูลส่วนบุคคล แต่กำหนดให้มีโทษทางอาญาสำหรับการกระทำที่ทำให้ตนหรือผู้อื่นได้รับประโยชน์อันไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือทำให้ผู้อื่นเสียหาย ซึ่งในความเป็นจริงแล้วเรื่องของผลประโยชน์หรือความเสียหายควรจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางแพ่ง เพื่อให้ผู้ต้องเสียประโยชน์หรือเสียหายได้รับการชดใช้ในความเสียหายนั้นมากกว่า ส่วนในเรื่องโทษทางอาญาย่อมต้องเป็นการกำหนดความผิดไว้เป็นเรื่องๆ ไปว่าการกระทำอย่างใดเรียกได้ว่าเป็นความผิดและต้องได้รับโทษเช่นใด เนื่องจากมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองความสงบสุขส่วนรวม

และลงโทษผู้กระทำผิดให้เซ็ดหลาบเพื่อมิให้ผู้ใดเอาเยี่ยงอย่าง¹³ การบัญญัติโทษทางอาญาในลักษณะกว้างๆ โดยไม่ได้ระบุว่าการกระทำเรียกว่าเป็นการกระทำผิดนี้จึงไม่ครอบคลุมการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ประมวลข้อมูลส่วนบุคคล, ผู้ครอบครองหรือควบคุมดูแลข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งอาจทำให้การปฏิบัติหน้าที่ของผู้ประมวลข้อมูลส่วนบุคคล, ผู้ครอบครองหรือควบคุมดูแลข้อมูลส่วนบุคคลไม่ใส่ใจหรือเข้มงวดในการปฏิบัติหน้าที่ให้ความคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามที่กำหนดไว้ เนื่องจากไม่มีบทบัญญัติกำหนดโทษทางอาญากรณีไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดไว้ หรือการปฏิบัติฝ่าฝืนบทบัญญัติของกฎหมายแต่อย่างใด

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹³ ศันนัทภรณ์ ไสตติพันธ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่งและลามมิควรได้, หน้า 32.

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ความรับผิดชอบอันเกิดจากการล่วงละเมิดการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ซึ่งมีความเกี่ยวพันโดยตรงกับเรื่องความรับผิดชอบทางละเมิด และทฤษฎีทางกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งทฤษฎีความรับผิดชอบทางละเมิดนั้น แบ่งออกได้เป็น 3 ทฤษฎี ได้แก่ ทฤษฎีรับภัย ทฤษฎีความผิดและทฤษฎีความรับผิดชอบเด็ดขาด ซึ่ง 3 ทฤษฎีนี้เกิดขึ้นเพื่อตอบรับกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยในเริ่มแรกกฎหมายมุ่งประสงค์ต้องการให้มีการชดใช้เยียวยาความเสียหายนั้นแก่บุคคลผู้เสียหาย เมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นจากการกระทำอันเกี่ยวข้องของผู้กระทำละเมิด ผู้กระทำก็ย่อมต้องชดใช้เยียวยาความเสียหายนั้นโดยจะไม่พิจารณาถึงองค์ประกอบภายในจิตใจของผู้กระทำอันเป็นไปตามหลักทฤษฎีรับภัย แต่ต่อมาแต่ต่อมาอิทธิพลของศาสนาได้เข้ามามีอิทธิพลทำให้ต้องคำนึงถึงศีลธรรมมากขึ้น จึงเกิดหลักการคุ้มครองเสรีภาพของผู้กระทำ ซึ่งหลักการนี้ผู้กระทำละเมิดจะต้องรับผิดชอบชดใช้เยียวยาความเสียหายต่อเมื่อความเสียหายนั้นเกิดขึ้นจากการกระทำที่จงใจหรือขาดความระมัดระวังเท่านั้น หลักการนี้ใช้เกณฑ์มาตรฐานของสังคมในการพิจารณาว่ามีความผิดหรือไม่ หากสังคมเห็นว่ามีผิดก็ต้องรับผิดชอบในความเสียหายนั้น แต่หากสังคมเห็นว่าไม่มีความผิด ผู้กระทำก็ไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายนั้น ทฤษฎีนี้เรียกว่าทฤษฎีความผิด แต่ต่อมาวิวัฒนาการทางสังคมมีมากขึ้น ทำให้การพิสูจน์ถึงองค์ประกอบภายในของผู้กระทำละเมิดก็เป็นเรื่องยาก จึงทำให้ผู้เสียหายอาจไม่ได้รับการชดใช้เยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้น จึงเกิดเป็นทฤษฎีความรับผิดชอบเด็ดขาด ที่ผู้กระทำละเมิดนั้นย่อมต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเสมอหากมีกฎหมายกำหนดไว้ โดยไม่พิจารณาถึงองค์ประกอบภายในจิตใจว่ามีเจตนาเช่นใด ในการกระทำดังกล่าวนั้น โดยความรับผิดชอบเช่นนี้จะปรากฏให้เห็นเฉพาะกฎหมายที่ส่งผลกระทบเกี่ยวข้องกับสังคมหรือประชาชนหมู่มา และเป็นการยากที่จะพิสูจน์เอาผิดแก่ผู้กระทำละเมิด โดยผู้เสียหายพิสูจน์แต่เพียงว่าความเสียหายที่ตนได้รับมานั้น เกิดขึ้นหรือมีสาเหตุมาจากการกระทำของผู้กระทำละเมิด ก็เพียงพอต่อการเรียกร้องให้ผู้กระทำละเมิดนั้นรับผิดชอบชดใช้เยียวยาความเสียหายดังกล่าว

ทั้งนี้ความรับผิดชอบอันเกิดจากการล่วงละเมิดข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนั้น การจะพิจารณาได้ว่าการกระทำนั้นเป็นการล่วงละเมิดหรือไม่ ก็จะต้องพิจารณาถึงกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองว่ามีความคุ้มครองมากน้อยเพียงใด เพราะหนึ่งในองค์ประกอบสำคัญของกรกระทำละเมิด ก็คือ การกระทำโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งหากพิจารณาถึงการให้ความคุ้มครองข้อมูล

ข่าวสารส่วนบุคคลแล้ว อาจกล่าวได้ว่าแต่ละประเทศที่มีกฎหมายเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลมักจะให้ความคุ้มครองที่เป็นมาตรฐานเดียวกันอาจเป็นด้วยสาเหตุที่ว่าแนวทางในการอนุวัติการให้เป็นกฎหมายภายในของแต่ละประเทศมีที่มาจากกฎหมายระหว่างประเทศที่ให้การคุ้มครองที่เป็นสากล กล่าวคือ กำหนดห้ามการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลโดยไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั้น โดยกรณีที่จะเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลได้จะเป็นกรณีข้อยกเว้นเท่านั้น ดังนั้นบทบัญญัติในส่วนของการให้ความคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลจึงไม่มีความแตกต่างกันมากนัก แต่ในส่วนของบทบัญญัติเกี่ยวกับความรับผิดและแนวทางการเยียวยาความเสียหาย เนื่องจากแนวทางกฎหมายระหว่างประเทศกำหนดเพียงให้ประเทศภาคีสมาชิกกำหนดเรื่องความรับผิดและการเยียวยาความเสียหายเอาไว้ด้วย บทบัญญัติในส่วนนี้จึงแตกต่างกันในแต่ละประเทศ ซึ่งก็ย่อมต้องเป็นไปตามขนบธรรมเนียมประเพณี สภาพสังคม สภาพแวดล้อมและธรรมเนียมปฏิบัติของศาลแต่ละประเทศ

สำหรับในประเทศไทยนั้นในปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายที่ออกมาให้ความคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลเป็นการทั่วไป หรือที่เรียกได้ว่าเป็นกฎหมายกลางที่ให้ความคุ้มครองแก่ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล คงมีเพียงแต่กฎหมายที่คุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานของรัฐตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 หรือการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเฉพาะบางเรื่อง เฉพาะข้อมูลบางประเภท เช่น ข้อมูลเครดิตตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. 2545 ข้อมูลสถิติตามพระราชบัญญัติสถิติ พ.ศ. 2550 เป็นต้น ซึ่งเมื่อการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลยังไม่ครอบคลุมในทุกๆ เรื่อง จึงทำให้มีการล่วงละเมิดข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่กฎหมายยังครอบคลุมไปไม่ถึง เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศ ความเป็นอยู่ส่วนตัวที่ไม่พึงเปิดเผย ประวัติอาชญากรรม หรือกิจกรรมส่วนตัวใดๆ ที่ควรปกปิดเป็นความลับ เป็นต้น และเมื่อความคุ้มครองไม่อาจครอบคลุมในทุกเรื่องได้ การเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นจึงไม่อาจเกิดขึ้นได้ ซึ่งการเยียวยาความเสียหายนี้เป็นมาตรการทางแพ่งที่มุ่งประสงค์ให้ผู้เสียหายกลับคืนสู่ฐานะเดิมได้ใกล้เคียงที่สุด เมื่อไม่อาจเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นได้เพียงพอ ย่อมหมายความว่าความรับผิดทางแพ่งอันเกิดจากการล่วงละเมิดข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลก็ย่อมไม่ครอบคลุมเพียงพอที่จะคุ้มครองเจ้าของข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลผู้ถูกละเมิดนั้น คงมีเพียงแต่การแก้ไขเยียวยาความเสียหายจากการละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัวในข้อมูลข่าวสารของตน ในฐานะที่เป็นการกระทำที่เสียหายต่อสิทธิหรืออย่างหนึ่งอย่างใดตามบทบัญญัติเรื่องละเมิดแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เท่านั้น โดยอาศัยหลักการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่ง

ราชอาณาจักรไทยบัญญัติให้ความคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลในฐานะของสิทธิความเป็นส่วนตัวในข้อมูลข่าวสารตามมาตรา 35 และมาตรา 36 ที่วางหลักว่าห้ามกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลายซึ่งข้อความหรือภาพต่อสาธารณชนที่กระทบสิทธิความเป็นส่วนตัวของบุคคลอื่น และห้ามแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากข้อมูลข่าวสารของบุคคลอื่น และห้ามเปิดเผยหรือลวงรู้ในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล

อย่างไรก็ตามในขณะนี้มีการยกย่องพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ... โดยมีวัตถุประสงค์ให้ความคุ้มครองแก่ข้อมูลส่วนบุคคลเป็นการทั่วไป เพื่อไม่ให้เป็นการล่วงละเมิดสิทธิส่วนบุคคล โดยเฉพาะการนำข้อมูลส่วนบุคคลของเจ้าของข้อมูลไปใช้ประโยชน์โดยเปิดเผยหรือเผยแพร่จนเกิดความเสียหาย โดยหากข้อมูลส่วนบุคคลใดที่มีกฎหมายเฉพาะให้การคุ้มครองอยู่แล้ว ก็ให้บังคับตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยกรณีนั้น ซึ่งเมื่อผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาวิเคราะห์ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ... นี้แล้ว พบว่ามีมาตรการในการให้ความคุ้มครองที่รัดกุมมากขึ้น โดยกำหนดความหมายของข้อมูลส่วนบุคคลไว้เป็นการเฉพาะ กำหนดขอบเขตการใช้บังคับ กำหนดมาตรการและวิธีการในการควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล และที่สำคัญมีการกำหนดสิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลในการได้รับชดเชยค่าสินไหมทดแทนอันเกิดจากการฝ่าฝืน หรือไม่ปฏิบัติตามร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลนี้ ซึ่งการกำหนดให้ต้องชดเชยค่าสินไหมทดแทนนี้เป็นมาตรการในการกำหนดความรับผิดชอบที่ชัดเจนทำให้เจ้าของข้อมูลผู้ถูกล่วงละเมิดนั้นมีหลักประกันในการได้รับความคุ้มครองที่ชัดเจนและครอบคลุมมากขึ้น โดยกำหนดให้ผู้ใดที่เก็บรวบรวม ใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลนี้ ทำให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้รับความเสียหาย ผู้นั้นต้องรับผิดชอบชดเชยค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น เว้นแต่จะเข้าข้อยกเว้นตามที่กำหนดไว้ เห็นได้ว่าการกำหนดความรับผิดชอบที่ชัดเจนในลักษณะนี้ เป็นไปตามหลักความรับผิดชอบละเมิดในทฤษฎีความรับผิดเด็ดขาด

ประเด็นการศึกษาวิเคราะห์ถึงความรับผิดชอบที่ชัดเจนอันเกิดจากการล่วงละเมิดข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนั้น หากไม่พิจารณาถึงร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ... จะพบได้ว่ารัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้กล่าวถึงการให้ความคุ้มครองแก่ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลดังได้กล่าวมาแล้ว แต่ก็ยังเป็นเพียงบทบัญญัติที่ไม่มีบทบังคับ จึงทำให้เมื่อเกิดการล่วงละเมิดข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลขึ้น เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั้นต้องนำเอาบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เรื่องละเมิดมาปรับใช้ในการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้น ซึ่งในยุควิวัฒนาการทางเทคโนโลยีปัจจุบัน ความรับผิดชอบละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

อาจเป็นการสร้างภาระให้แก่ผู้เสียหายมากขึ้น เนื่องจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นี้หลักการภาระการพิสูจน์ความผิด และภาระการพิสูจน์ในความเสียหายและค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหายทั้งสิ้น ซึ่งก็ไม่แน่นอนว่าเมื่อพิสูจน์ถึงความผิดและความเสียหายแล้ว การพิสูจน์นั้นจะเพียงพอที่จะทำให้ศาลเชื่อว่ามีกระทำความผิดและมีความเสียหายเกิดขึ้นจริงหรือไม่ ทั้งเป็นการยากที่จะหาพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ดังกล่าวในโลกแห่งเทคโนโลยีที่สามารถกายโอนข้อมูลได้โดยง่าย และการพิสูจน์หาความผิดในกรณีละเมิดเช่นนี้ เป็นการพิสูจน์หาความผิดต่อการละเมิดต่อสิทธิที่เป็นนามธรรม ย่อมเป็นการยากกว่าการพิสูจน์หาความผิดต่อการละเมิดในทรัพย์สินที่เป็นรูปธรรม

นอกจากความรับผิดเรื่องละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้ว ก็ยังมีพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ที่เป็นกฎหมายฉบับเดียวในปัจจุบันที่บัญญัตินิยามคำว่า "ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล" เอาไว้ โดยกฎหมายฉบับนี้ให้ความสำคัญคุ้มครองแก่ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานของรัฐเท่านั้น ซึ่งไม่ครอบคลุมถึงข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองของภาคเอกชน และพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการฯ นี้ก็ไม่มีบทกำหนดโทษในกรณีหน่วยงานของรัฐฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย พระราชบัญญัติฉบับนี้จึงยังให้ความสำคัญคุ้มครองแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้ไม่เพียงพอ

ในส่วนของกฎหมายพิเศษที่บัญญัติให้ความสำคัญคุ้มครองแก่ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลเป็นการเฉพาะนั้นในปัจจุบันมีกฎหมายลักษณะนี้อยู่หลากหลายฉบับ แต่ก็ยังเป็นเพียงการให้ความสำคัญคุ้มครองเฉพาะเจาะจงเพียงข้อมูลประเภทใดประเภทหนึ่งเท่านั้น ไม่ได้มีผลบังคับใช้กับข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลเป็นการทั่วไป ซึ่งการกำหนดความรับผิดในกฎหมายแต่ละฉบับนั้นก็ไม่ได้เป็นไปในรูปแบบเดียวกัน กล่าวคือบางฉบับกำหนดเพียงความรับผิดทางอาญาเท่านั้น บางฉบับกำหนดทั้งความรับผิดทางแพ่งและความรับผิดทางอาญา และบางฉบับไม่ได้บัญญัติถึงความรับผิดไว้เลย จึงเห็นได้ว่าการให้ความสำคัญคุ้มครองแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลผู้ได้รับความเสียหายจากการฝ่าฝืนกฎหมายพิเศษนั้น ยังไม่ชัดเจนและครอบคลุมเพียงพอต่อการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกำหนดความรับผิดทางแพ่งเพื่อชดเชยเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้น

แต่หากพิจารณาถึงร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ... ซึ่งมีมาตรการเกี่ยวกับความรับผิดทางแพ่งอันเกิดจากการล่วงละเมิดข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลไว้ โดยมีการกำหนดสิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลให้ได้รับชดเชยค่าสินไหมทดแทนอันเกิดจากการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลนี้ ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ... จึงเป็นเสมือนช่องทางในการแก้ไขปัญหากล่องละเมิดในข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล เพื่อแก้ไขปัญหาล่องละเมิดของกฎหมายในปัจจุบัน และเพื่อให้มีมาตรฐานในการให้ความคุ้มครองเช่นเดียวกับนานาประเทศ แต่ประเด็นสำคัญที่ต้องพิจารณาร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ เพื่อศึกษาถึงความรับผิดทางแพ่งว่ามีการให้ความคุ้มครองแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลที่เพียงพอหรือไม่ ผู้ศึกษาขอสรุปประเด็นสำคัญที่ต้องพิจารณา ดังนี้

1. ประเด็นเรื่องความเสียหายและผู้เสียหายมีประเด็นปัญหาว่า อย่างไรจึงจะถือว่ามีความเสียหายเกิดขึ้น และวิเคราะห์ต่อเนื่องถึง "ผู้เสียหาย" ว่ามีความหมายครอบคลุม หรือมีความหมายเจาะจงถึงบุคคลใด หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าใครที่อาจเรียกได้ว่าเป็นผู้เสียหายจากการล่วงละเมิดข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล

เนื่องจากแนวทางความรับผิดทางละเมิด มีรากฐานมาจากแนวความคิดเรื่องความรับผิดทางอาญา และการล่วงละเมิดข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนั้น มีลักษณะของการล่วงละเมิดในความเป็นอยู่ส่วนตัวในประเภทความเป็นส่วนตัวในข้อมูลข่าวสาร ซึ่งเป็นความผิดต่อสิทธิความเป็นส่วนตัวที่ได้รับการรับรองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งสิทธิความเป็นส่วนตัวนี้เป็นส่วนหนึ่งของสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานที่รัฐธรรมนูญของนานาประเทศได้บัญญัติรับรองและให้ความคุ้มครองไว้ ด้วยเหตุนี้ หากมีการกระทำที่เป็นการล่วงละเมิดข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลขึ้นย่อมถือเป็นการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานซึ่งถือเป็นสิทธิเด็ดขาดของบุคคลแต่ละคน โดยความเสียหายในลักษณะนี้จะเกิดขึ้นทันทีที่มีเหตุการณ์ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายในตัวเอง เรียกได้ว่าเป็นความเสียหายตามกฎหมาย แม้ไม่เห็นเป็นรูปธรรมแต่กฎหมายก็ถือว่ามีความเสียหายเกิดขึ้นแล้ว เช่น ผู้กระทำได้รับข้อมูลนั้นมา แต่มิได้นำไปเปิดเผยก็ตาม ก็ถือเป็นการละเมิดต่อสิทธิของเจ้าของข้อมูลแล้ว เพราะข้อมูลที่เขาต้องการจะปกปิดนั้นได้ล่วงรู้ไปถึงบุคคลที่เขาไม่ได้ต้องการจะเปิดเผยให้ทราบ ซึ่งความเสียหายนั้นย่อมเกิดขึ้นตั้งแต่วันที่ผู้กระทำการได้กระทำการล่วงละเมิดข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของบุคคลใดบุคคลหนึ่งและทำให้ได้รับไปซึ่งข้อมูลข่าวสารที่เป็นส่วนบุคคลนั้น หรืออาจกล่าวในเชิงเปรียบเทียบกับความผิดฐานบุกรุกได้ว่า เป็นการบุกรุกในความเป็นอยู่ส่วนตัวเช่นเดียวกันกับความผิดฐานบุกรุกตามประมวลกฎหมายอาญา อันเป็นการล่วงละเมิดในสิทธิความเป็นส่วนตัวประเภทเคหสถาน ซึ่งการวินิจฉัยความผิดฐานบุกรุกนั้นมี

คำพิพากษาฎีกาวินิจฉัยที่ชัดเจน โดยถือว่าเพียงแค่มีกการกระทำที่เป็นการล่วงล้ำเข้ามาในบริเวณ
 เคหสถานของเจ้าของเคหสถานก็เป็นความผิดสำเร็จแล้ว แม้จะยังมีได้ก่อให้เกิดผลเสียหายที่เป็น
 รูปธรรม เนื่องจากคุณธรรมทางกฎหมายของความผิดฐานบุกรุกนี้ สิ่งที่กฎหมายประสงค์จะ
 ค้ำครอง คือ สิทธิของเจ้าของบ้าน ซึ่งเพียงแค่มีกการล่วงล้ำเข้าไปในเคหสถานนั้นก็เป็นการรบกวน
 สิทธิครอบครองของเจ้าของเคหสถานและอาจก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สินได้
 จึงถือได้ว่าเพียงแค่มีกการล่วงล้ำเข้ามา ผู้เป็นเจ้าของเคหสถานก็ได้รับความเสียหายแล้ว

สำหรับประเด็นเรื่องผู้เสียหายในความเสียหายอันเกิดจากการล่วงละเมิดใน
 ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลคือบุคคลใดนั้น โดยหลักแล้วผู้เสียหายย่อมได้แก่ บุคคลผู้เป็นเจ้าของ
 ข้อมูลนั้น ๆ ซึ่งในประเด็นนี้หากพิจารณาจากร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลจะพบว่าได้มีการบัญญัติไว้เช่นกันในมาตรา 47 ว่าเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้รับความ
 เสียหาย เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลจึงเป็นผู้เสียหายในการกระทำนี้อย่างไม่มีข้อกังขา

2. ประเด็นเรื่องการเยียวยาความเสียหาย

ดังได้กล่าวข้างต้นว่าโลกปัจจุบันเป็นยุคของเทคโนโลยี การเสาะแสวงหาตัว
 ผู้กระทำความผิดก็เป็นการยาก อีกทั้งการแสวงหาพยานหลักฐานต่าง ๆ เพื่อมาพิสูจน์ความผิดก็
 ย่อมยากขึ้นเป็นทวีคูณ ดังนั้นหากให้พิสูจน์ความผิดตามหลักประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ก็
 คงจะให้ความคุ้มครองแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้ไม่เพียงพอ เนื่องจากอาชญาตองค์ประกอบ
 ของการกระทำละเมิด โดยขาดความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล เมื่อขาดองค์ประกอบการ
 การกระทำละเมิด ก็จะทำให้การกระทำนั้นไม่เป็นละเมิด จึงไม่มีการชดใช้เยียวยาความเสียหายที่
 เกิดขึ้น

ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้มีลักษณะเป็นการกำหนดให้ความผิดตามร่าง
 พระราชบัญญัติฉบับนี้ เป็นความรับผิดเด็ดขาดที่ผู้กระทำความผิดย่อมต้องรับผิดเสมอ เว้นแต่เข้า
 ข้อยกเว้นตามที่กฎหมายกำหนดไว้ แม้ว่าบุคคลผู้นั้นจะกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ
 หรือไม่ก็ตาม แต่กฎหมายก็กำหนดให้ต้องมีความรับผิด จึงมีความเหมาะสมกับสภาวะการณ์
 ปัจจุบัน เพื่อเป็นหลักประกันให้ความคุ้มครองแก่เจ้าของข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล โดยกำหนดให้
 ผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล, ผู้ครอบครองหรือควบคุมดูแลข้อมูลส่วนบุคคลต้องชดใช้ค่าสินไหม
 ทดแทน หากมีความเสียหายเกิดขึ้นแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั้น ตามมาตรา 47 แห่งร่าง
 พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.

อย่างไรก็ตามโดยเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลแล้วเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับเพื่อปกป้องบุคคลอื่นๆ ดังนั้นแม้ร่างพระราชบัญญัตินี้จะไม่ได้กำหนดความรับผิดทางแพ่งให้เป็นความรับผิดเด็ดขาดก็ตาม หากมีความเสียหายที่เกิดจากการฝ่าฝืนบทบัญญัติให้ความคุ้มครองนี้ ผู้ได้รับความเสียหายย่อมได้ประโยชน์จากข้อสันนิษฐานทางกฎหมายในมาตรา 422 ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ที่กระทำฝ่าฝืนกฎหมายที่ประสงค์จะปกป้องบุคคลอื่นนั้น เป็นผู้ผิดซึ่งจะเป็นการผลัดภาระการพิสูจน์ไปให้จำเลยผู้กระทำผิด ซึ่งต้องพิสูจน์เองว่าไม่ได้เป็นการกระทำฝ่าฝืนกฎหมาย หรือไม่ได้จงใจ หรือไม่ได้ประมาทเลินเล่อ โดยหากพิสูจน์ไม่ได้ หรือพิสูจน์ได้ไม่เพียงพอผู้กระทำการฝ่าฝืนร่างพระราชบัญญัตินี้ก็ย่อมต้องรับผิดในการกระทำของตน

เห็นได้ว่าไม่ว่าอย่างไรก็ตาม หากจะพิจารณาถึงความรับผิดทางแพ่ง หลักความรับผิดทางแพ่งตามร่างพระราชบัญญัตินี้ก็ย่อมให้หลักประกันในการคุ้มครองที่ดีกว่าการคุ้มครองตามหลักละเมิดทั่วไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งย่อมต้องผ่านกระบวนการในพิจารณา กระบวนการปรับบทกฎหมาย พิเคราะห์องค์ประกอบหลักละเมิด และกระบวนการพิสูจน์พยานหลักฐานหาข้อเท็จจริง ซึ่งย่อมใช้เวลานานและไม่มีหลักประกันแน่นอนว่าจะได้รับการเยียวยาความเสียหาย จึงอาจกล่าวได้ว่าในปัจจุบันนี้บทบัญญัติที่เกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลจึงยังไม่มี ความชัดเจนและครอบคลุมเพียงพอในการกำหนดความรับผิดทางแพ่งแก่เจ้าของข้อมูลผู้ถูกล่วงละเมิดจากการฝ่าฝืนการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลโดยตรง ซึ่งการที่ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้บัญญัติเรื่องการเยียวยาความเสียหายโดยการชดเชยค่าสินไหมทดแทนเช่นนี้เป็นการให้ความคุ้มครองแก่เจ้าของข้อมูลผู้ถูกล่วงละเมิดได้อย่างชัดเจนกว่าที่เคยมีมา แม้ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้จะมีข้อเสียบางประการในการให้ความคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลก็ตาม

ข้อเสนอแนะ

เมื่อพิเคราะห์ศึกษาถึงกฎหมายเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของไทยแล้วพบได้ว่าไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับความรับผิดทางแพ่งที่จะให้ความคุ้มครองแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้อย่างเพียงพอ ผู้ศึกษาจึงเห็นว่าควรร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล พ.ศ. ... ออกมาเป็นกฎหมายมีผลบังคับใช้โดยเร็ว เนื่องจากร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันและมีข้อดีหลายประการ มีการกำหนดความรับผิดและโทษทั้งทางแพ่ง ทางอาญา และทางปกครองเอาไว้ในกฎหมายฉบับเดียวกัน จึงเป็นการให้ความ

คุ้มครองแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้อย่างแท้จริงและครอบคลุมต่อการที่จะสามารถเอาผิดแก่ผู้กระทำการล่วงละเมิดข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบัญญัติเกี่ยวกับความรับผิดทางแพ่งที่มุ่งประสงค์ขจัดให้เยียวยาความเสียหายให้แก่เจ้าของข้อมูลผู้เสียหาย และควรกำหนดให้ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ... นี้มีสถานะเป็นกฎหมายกลาง กล่าวคือเป็นมาตรฐานขั้นต่ำที่ต้องนำมาใช้บังคับในการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลเป็นการทั่วไป ให้ใช้บังคับแก่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลทั้งที่เป็นบุคคล องค์กร หรือหน่วยงานของรัฐที่มีวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานเชิงธุรกิจหรือการพาณิชย์ เว้นแต่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเรื่องใดเรื่องหนึ่งไว้เป็นการเฉพาะให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้น ในกรณีที่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะไม่ได้บัญญัติถึงการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเรื่องใดไว้ให้นำการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในเรื่องนั้นตามที่บัญญัติไว้ในร่างพระราชบัญญัตินี้ไปใช้บังคับ

อย่างไรก็ตาม แม้ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ... จะมีความเหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบัน ซึ่งจะเป็นการอุดช่องว่างทางกฎหมายที่เป็นปัญหาในเรื่องการล่วงละเมิดข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลได้ เพราะร่างกฎหมายฉบับนี้มีข้อดีที่ปรากฏให้เห็นอยู่หลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นการให้ความคุ้มครองที่เป็นมาตรฐานสากล และขอบเขตการให้ความคุ้มครอง แต่ผู้ศึกษายังมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมสำหรับร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้บางประการ เพื่อให้ร่างพระราชบัญญัตินี้เป็นร่างกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองแก่ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลได้อย่างเพียงพอ ดังนี้

1. ควรมีการแก้ไขหรือเพิ่มเติมบทบัญญัติกำหนดความรับผิดทางแพ่ง

ควรแก้ไขร่างพระราชบัญญัติ มาตรา 47 ให้ครอบคลุมถึงการกระทำฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามหรือปฏิบัติหน้าที่บกพร่องไปจากที่กฎหมายกำหนดไว้ด้วย โดยหากมีการกระทำดังกล่าวเกิดขึ้นก็ควรให้ผู้ประมวลข้อมูล ผู้ครอบครองหรือควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายใหม่ทดแทนจากการกระทำบกพร่องของตนดังกล่าวด้วย

โดยผู้วิจัยขอเสนอให้แก้ไขเป็น

"ผู้ใดกระทำการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดยฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้หรือประกาศที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ ทำให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้รับความเสียหาย ผู้นั้นต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายใหม่ทดแทนเพื่อการนั้น เว้นแต่

- (๑) ผู้นั้นจะพิสูจน์ได้ว่าความเสียหายนั้นเกิดจากเหตุสุดวิสัย
- (๒) เป็นการกระทำตามกฎหมายหรือตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้
- (๓) เป็นการกระทำตามคำสั่งของเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติการตามอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย
- (๔) ความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นเกิดจากการกระทำหรือละเว้นการกระทำของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั่นเอง

คำสั่งใหม่ทดแทนตามวรรคหนึ่ง ให้หมายความรวมถึงค่าใช้จ่ายที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้ใช้จ่ายไปตามความจำเป็นแก่การป้องกันหรือระงับความเสียหายที่เกิดขึ้นด้วย”

ซึ่งหากมีการแก้ไขให้เป็นไปตามนี้จะครอบคลุมและเน้นที่การปฏิบัติตามหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามที่กำหนดไว้เป็นหลัก เนื่องจากหากไม่มีสิทธิหรืออำนาจที่จะปฏิบัติตามกฎหมายได้แล้ว ผู้กระทำการนั้นย่อมล่องละเมิดในข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ซึ่งจะก่อให้เกิดความเสียหายตามมา อันบุคคลผู้นั้นต้องชดใช้คำสั่งใหม่ทดแทนจากความเสียหายที่ตนได้ก่อขึ้น อันจะเป็นการให้ความคุ้มครองในสิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้ดีกว่า การกำหนดให้มีการชดใช้คำสั่งใหม่ทดแทนเมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้น ซึ่งดูเสมือนว่าจะต้องมีความเสียหายที่เกิดขึ้นจริงก่อนที่จะมีการชดใช้คำสั่งใหม่ทดแทน ในขณะที่ความเสียหายจากการล่องละเมิดความเป็นอยู่ส่วนตัวในข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนั้นย่อมเกิดมีขึ้นทันทีที่มีการล่องละเมิด

2. ควรบัญญัติเพิ่มเติมเรื่องคำสั่งใหม่ทดแทน

แม้ตามร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้จะได้กำหนดให้คำสั่งใหม่ทดแทน หมายความว่ารวมถึงค่าใช้จ่ายที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้ใช้จ่ายไปตามความจำเป็นแก่การป้องกันหรือระงับความเสียหายที่เกิดขึ้นด้วย แต่ในความเห็นของผู้ศึกษาแล้ว คำสั่งใหม่ทดแทนอันเกิดจากการล่องละเมิดข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนั้น ควรจะบัญญัติไว้เป็นกรณีพิเศษ เนื่องจากการล่องละเมิดในข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนี้ โดยมากมักจะก่อความเสียหายแก่ชื่อเสียง เกียรติยศ จากการถูกล่วงรู้หรือเปิดเผยข้อมูลที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลต้องการจะปกปิด ดังนั้นนอกจากการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นอันสามารถคิดคำนวณเป็นตัวเงินได้ เช่น ค่าใช้จ่ายในการแก้ไขชื่อเสียงนั้น กลับคืนดี โดยอาจเป็นการลงประกาศหรือลงโฆษณาทางหนังสือพิมพ์ หรือค่าขาดรายได้จากการว่างงานอันเป็นผลจากการเสื่อมเสียชื่อเสียงนั้น เป็นต้น แต่ไม่ว่าอย่างไรก็ตาม เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลผู้เสียหายนั้นย่อมต้องอับอายต่อสังคม ถูกสังคมจำนวนหนึ่งติฉินนินทา จนอาจทำให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั้นไม่กล้าเข้าสังคมและเป็นคนที่สูญเสียความมั่นใจในตัวเอง ผู้ศึกษาจึง

เห็นควรต้องกำหนดเพิ่มเติมค่าสินไหมทดแทน ให้หมายความรวมถึง ค่าเสียหายทางจิตใจ อันเป็น ความเสียหายที่กระทบต่อจิตใจที่เป็นนามธรรม และไม่อาจคำนวณเป็นตัวเงินได้ด้วย

3. ควรบัญญัติเพิ่มเติมฐานความผิดทางอาญา

ควรกำหนดลักษณะของการกระทำที่เป็นความผิด และโทษของฐานความผิดนั้น ให้ชัดเจน โดยอาจกำหนดในลักษณะของการฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามมาตราใดมาตราหนึ่งตามร่าง พระราชบัญญัติ แล้วกำหนดโทษสำหรับการฝ่าฝืนบทบัญญัตินั้นแยกออกจากกันอย่างชัดเจน เพื่อ ความยุติธรรม โดยไม่ควรกำหนดโทษทางอาญาแบบเป็นภาพรวมตามมาตรา 48 ซึ่งจะทำโทษ ทางอาญามีน้ำหนักเท่ากันหมดไม่ว่าจะกระทำความผิดประการใดเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลก็ตาม เช่น กำหนดให้ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม มาตรา ... ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน... หรือปรับไม่เกิน ... หรือทั้งจำทั้งปรับ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กลุ่ม อิศรพันธุ์. หลักทั่วไปว่าด้วยความรับผิดชอบทางละเมิด ในลักษณะวิชากฎหมายแพ่งและพาณิชย์
พิสดาร. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2496.

กิตติพงศ์ กมลธรรมวงศ์. การคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลในระบบกฎหมายไทย : ปัญหาและแนว
ทางการแก้ไข. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
2549.

กุลชาติ เสริมสมบูรณ์. การไล่เบียดเรียกเงินชดใช้ในทางแพ่งหรือชดใช้ค่าสินไหมทดแทนทางละเมิด.
วารสารกฎหมายปกครอง 17, 2539.

คณิต ณ นคร. กฎหมายอาญา ภาคความผิด. พิมพ์ครั้งที่ 8 ปรับปรุงใหม่. กรุงเทพมหานคร:
วิญญูชน, 2545.

คณะกรรมการกฤษฎีกา, สำนักงาน, บันทึกวิเคราะห์และสรุปเสนอร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูล
ส่วนบุคคล พ.ศ. ... ต่อสภาผู้แทนราษฎร, เรื่องเสร็จที่ 515/2552.

คณะกรรมการกฤษฎีกา, สำนักงาน, บันทึกหลักการและเหตุผลประกอบร่างพระราชบัญญัติคุ้มครอง
ข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ...: ร่างที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณาแล้ว, เรื่อง
เสร็จที่ 515/1552.

คณะกรรมการกฤษฎีกา, สำนักงาน, บันทึกประกอบร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล
พ.ศ. ..., เรื่องเสร็จที่ 5151/2552.

คณะกรรมการกฤษฎีกา, สำนักงาน, บันทึกเรื่องหรือปัญหาข้อกฎหมาย กรณีการเปิดเผยข้อมูล
ข่าวสารที่เกี่ยวกับการสอบ (กรณีการสอบคัดเลือกเข้าศึกษาในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียน
สาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), มกราคม 2543.

คลังปัญญาไทย. กฎหมายระเบียบราชวงศ์จักรี [ออนไลน์]. 2552. แหล่งที่มา:
http://www.panyathai.or.th/wiki/index.php [2552, มิถุนายน 26]

คลังปัญญาไทย. ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล [ออนไลน์]. 2553. แหล่งที่มา:
http://www.panyathai.or.th/wiki/index.php [2553, กุมภาพันธ์ 10]

จันทจิรา เอี่ยมมยุรา. กฎหมายเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลในประเทศไทย. รายงานวิจัยโครงการจัดทำ ความเห็นทางวิชาการเพื่อจัดทำรายงานเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ และแนวทางการพิจารณาและ ดำเนินการตามกฎหมายคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลและจัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2547.

จิต เศรษฐบุต. หลักกฎหมายแพ่งลักษณะละเมิด. กรุงเทพมหานคร: โครงการตำราและเอกสาร ประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2539

จิตติ ดิงศภัทย์. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 2 มาตรา 354 ถึงมาตรา 452 ว่าด้วยมูลแห่งหนี้. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์, 2526.

จิตติ ดิงศภัทย์. รวมหมายเหตุท้ายคำพิพากษากฎีกา กฎหมายอาญา. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2540,

ดรพร ปิงสุทวิวงศ์. ความรับผิดเพื่อละเมิดอันเกิดจากการฝ่าฝืนบทบังคับแห่งกฎหมายอันมีที่ประสงค์ เพื่อจะปกป้องบุคคลอื่น. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์, 2551.

นคร เสรีรักษ์. การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล: ข้อเสนอเพื่อการพัฒนาสิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสารใน กระบวนการธรรมาภิบาล. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาสหวิทยาการ คณะบัณฑิต วิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2548.

น้ำทิพย์ บุญเกิด. ความรับผิดทางอาญากรณีละเมิดข้อมูลส่วนบุคคล : ศึกษาเฉพาะกรณีข้อมูลส่วนบุคคลที่จัดเก็บในระบบคอมพิวเตอร์. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2548

นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. กฎหมายละเมิดต่างประเทศ [ออนไลน์]. 2552. แหล่งที่มา: http://www.niti6r2.com/images/introc_1159080383/tort1.doc [2552, พฤษภาคม 27]

ปฏิวัติ อุ่นเรือน. ปัญหาการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในการโอนข้อมูลระหว่างประเทศ สารนิพนธ์นิติ ศาสตร์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2547.

ปริญญาวัน ชมเสวก. ค่าเสียหายเชิงลงโทษคดีละเมิด. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550.

ประจักษ์ พุทธิสมบัติ. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง และ
ลามิควรไต้. กรุงเทพมหานคร: มีสมบัติ, 2548.

พจน์ ปุชปาคม. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิด. แก้ไขเพิ่มเติม, พิมพ์
ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2525.

เพ็ง เพ็งนิตติ. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิด พระราชบัญญัติความรับผิด
ทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง. พิมพ์ครั้งที่ 6. แก้ไข
เพิ่มเติม. กรุงเทพมหานคร: จีระวิชาการพิมพ์, 2552

ไพจิตร บุญพันธ์. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิด : พร้อมด้วย
ภาคผนวกตารางความรับผิดต่าง ๆ คำสั่งใหม่ทดแทนและนิรโทษกรรม พระราชบัญญัติความ
รับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 และหลักกฎหมายลักษณะละเมิด ข้อสันนิษฐาน
ความผิดทางกฎหมาย พร้อมด้วยภาคผนวก. แก้ไขเพิ่มเติม, พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพมหานคร:
นิติบรรณการ, 2551.

ภาควิชาวิศวกรรมคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ความเป็นมาในการร่างกฎหมาย
[ออนไลน์]. 2552. แหล่งที่มา: [http://mad.cpe.ku.ac.th/pp/rm/ethics/ictlaw/dp/
background.html](http://mad.cpe.ku.ac.th/pp/rm/ethics/ictlaw/dp/background.html) [2552, กันยายน 24]

ภัทรศักดิ์ วรรณแสง. หลักกฎหมายละเมิด. พิมพ์ครั้งที่ 7, ปรับปรุงใหม่. กรุงเทพมหานคร:
วิญญูชน, 2546.

ภูบดีรินทร์ ภูสุวรรณ. การละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของหนังสือพิมพ์บันเทิงที่มีต่อนักแสดงและนักร้อง.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์, 2548.

มาตาลักษณ์ ออรุ่งโรจน์. ขอบเขตความเป็นส่วนตัวของบุคคลสาธารณะตามประมวลกฎหมายอาญา.
เอกสารประกอบการสัมมนาวิชาการประจำปี ครั้งที่ 2. คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
วันที่ 6 พฤศจิกายน 2549.

วารี นาสกุล. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วย ละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลาม
มิควรไต้. กรุงเทพมหานคร: คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2515

วิมล สุวรรณ. ความรับผิดทางแพ่งอันเนื่องมาจากวัตถุอันตราย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ
คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550.

ศันันท์ภรณ์ โสทธิพันธ์. คำอธิบายกฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่งและลามิควรได้ (มุลหนึ่ 2) พร้อมคำอธิบายในส่วนของพระราชบัญญัติว่าด้วยความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 และกฎหมายใหม่ที่เกี่ยวข้อง. แก้ไขเพิ่มเติม, พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2552.

ศักดิ์ สอนงชาติ. คำอธิบายโดยย่อประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิดและความรับผิดทางละเมิดตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539. แก้ไขเพิ่มเติม พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร: นิติบรรณาการ, 2551.

ศิริกุล ภูพันธ์. ข้อความคิดว่าด้วยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารคดี คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2548.

ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ. งานวิจัยข้อมูลและเครือข่ายอินเทอร์เน็ต [ออนไลน์]. 2552. แหล่งที่มา: <http://service.nectec.or.th>. [2552, กันยายน 26]

ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ. เทคโนโลยีน่ารู้เกี่ยวกับ พ.ร.บ. ว่าด้วยการกระทำผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 [ออนไลน์]. 2551. แหล่งที่มา: <http://service.nectec.or.th>. [2551, มิถุนายน 19]

ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ. ข่าวและกิจกรรม [ออนไลน์]. 2551. แหล่งที่มา: <http://service.nectec.or.th/othompnew/newsdisplay.php?id=1633><http://service.nectec.or.th>. [2551, มิถุนายน 11]

ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ. ที่มาของร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล [ออนไลน์]. 2551. แหล่งที่มา: <http://www.nectec.or.th/courseware/pdf-documents/it-law/protection-law.pdf> [2551, มิถุนายน 19]

สมคิด เลิศไพฑูรย์, พันัย ณ นคร, มุนินทร์ พงศาปาน. แนวทางการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในประเทศไทย: กรณีศึกษาบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ (Smart Card). สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร, 2549.

สุขุม สุภนิตย์. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยลักษณะละเมิด. แก้ไขและเพิ่มเติม, พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: นิติบรรณาการ, 2550.

สำนักเลขาธิการคณะกรรมการเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติ. โครงการพัฒนากฎหมายเทคโนโลยีสารสนเทศ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เดือนตุลาคม, 2544.

สำนักเลขาธิการคณะกรรมการคุ้มครองทางอิเล็กทรอนิกส์. แนวทางการจัดทำกฎหมายคุ้มครองส่วนบุคคล. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร: ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ, 2547.

ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 119 ตอนที่ 114 ก/13, พฤศจิกายน 2545.

หยุด แสงอุทัย. กฎหมายอาญา ภาค 2-3. แก้ไขเพิ่มเติม, พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2540.

อุดม รัฐอมฤต และคนอื่นๆ. การอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามมาตรา 28 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, 2544.

ภาษาอังกฤษ

Callaghan, D. Cookie Regulation in Australia, Computer and Telecommunication Law Review, 2002.

Chalton, S. and Shelagh, G. Data Protection Law. Sweet & Maxwell, 1988.

Christopher, M and Mark, F. Data Protection Laws of the World. London: Sweet & Maxwell, 1998.

Cooke, P.J. Law of Tort. Eight Edition Harlow, England: Pearson/Longman, 2007.

Cracknell, D.G. Contract, Tort and Remedies. England. Abingdon: Routledge-Cavendish, 1997.

Edward J. K. Torts: In a Nutshell. Third Edition Illinois: West Group, 1999.

European Commission. Principal concerning the minimum guarantees that should be provided in national legislation [Online]. 2010. Available from: http://ec.europa.eu/justice/policies/instruments/un_en.htm. [2010, February 16]

Kuner, Christopher. European Data Privacy Law and Online Business. Great Britain: Oxford University Press, 2003.

Markesinis, B.S. and Deakin, S.F. Tort Law. Forth Edition. Oxford Clarendon Press, 1999.

Mark Littman and Peter, C.K. Privacy and the Law, London : Stevenson & Sons Limiter, 1970.

Organisation for Economic Co- operation and Development./ Scope of the Guidelines and Basic Principles of National Application [online]. 2009. Available from:
http://www.oecd.org/document/18/0,3343,en_2649_34255_1815186_1_1_1_1,00.html [2009,September 22]

Organisation for Economic Co- operation and Development. Principal of the protection of privacy and transborder flows of personal data [online]. 2010. Available from:
<http://www.oecd.org> [2010,January 25]

Paul Kelly, Recent Development in Private-Sector Personal Data Protection in Australia : Will there be An Upside Down Under?, John Marshall Journal of Computer and Information Law, 2000.

Raymond Wacks. Personal Information: Provacny and the Law. Oxford Clarendon Press, 1989

Steven Klimt (et al), Protection of Personal Data : The Australian Perspective, 70 Defense Counsel Journal 107, 2003.

White & Case LLP, "2003 Data Privacy Survey : Cross-Border Transborder of Personal Data in 22 Major Jurisdictions", Paper presented at Third Annual Global Privacy Symposium, New York, 14 May 2003.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก.

ร่าง

พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

พ.ศ.

.....

.....

โดยที่เป็นการสมควรให้มีกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบมาตรา ๓๑ มาตรา ๓๔ มาตรา ๓๕ และมาตรา ๕๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ให้กระทำได้โดยบทบัญญัติของกฎหมาย

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ."

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้

"ข้อมูลส่วนบุคคล" หมายความว่า สิ่งสื่อความหมายให้รู้เรื่องราวข้อเท็จจริง ข้อมูลหรือสิ่งอื่นใด ๆ เกี่ยวกับตัวบุคคลธรรมดาอันมีผลให้สามารถกำหนดตัวบุคคลได้แน่นอนหรือที่อาจกำหนดตัวบุคคลนั้นได้ ไม่ว่าจะสื่อความหมายนั้นจะทำได้โดยสภาพของสิ่งนั้นเองหรือโดยผ่านวิธีการใด ๆ ที่อาจจัดทำไว้ในรูปของเอกสาร แฟ้ม รายงาน หนังสือ แผนผัง ภาพวาด फिल्म การบันทึกภาพหรือเสียง การบันทึกโดยเครื่องคอมพิวเตอร์ หรือวิธีอื่นใดที่ทำให้สิ่งที่บันทึกไว้ปรากฏได้ ทั้งนี้ หมายความรวมถึงข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์ของผู้ที่ถึงแก่กรรมด้วย

"การประมวลผล" หมายความว่า การดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับการเก็บรวบรวม การบันทึก การจัดหมวดหมู่ การเก็บรักษา การจัดลำดับตำแหน่ง การแก้ไข การเลือก การเรียก การเปรียบเทียบ การใช้ การเชื่อมต่อ การระงับ การเปิดเผยโดยเฉพาะเจาะจง การเปิดเผยทั่วไป การลบ หรือการทำลายซึ่งข้อมูลส่วนบุคคลไม่ว่าจะใช้วิธีการใด ๆ และให้หมายความรวมถึงการส่ง หรือโอนข้อมูลส่วนบุคคล

“การเก็บรวบรวม” หมายความว่า การกระทำด้วยประการใด ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลส่วนบุคคล

“การเก็บรักษา” หมายความว่า การกรอกหรือป้อนข้อมูล การบันทึกหรือการเก็บข้อมูลบนสื่อที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเพื่อให้สามารถประมวลผลหรือใช้ข้อมูลนั้นได้อีก

“การแก้ไข” หมายความว่า การแก้ไขเปลี่ยนแปลงเนื้อหาของข้อมูลส่วนบุคคลที่เก็บรักษาไว้

“การโอน” หมายความว่า การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่เก็บรักษาไว้หรือได้จากการประมวลผลต่อบุคคลที่สามไม่ว่าโดยการส่งข้อมูลนั้นไปยังบุคคลที่สามหรือโดยการตรวจ การเรียกดู หรือคิดค้นข้อมูลนั้นโดยบุคคลที่สาม

“การลบ” หมายความว่า การลบข้อมูลส่วนบุคคลที่เก็บไว้ทิ้งไปหรือออกไปจากสื่อที่บันทึกเก็บข้อมูลนั้น

“การประมวลข้อมูลส่วนบุคคล” หมายความว่า บุคคลหรือองค์กรผู้ดำเนินการประมวลผลตามพระราชบัญญัตินี้

“เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล” ให้หมายความรวมถึง

(๑) ทายาทหรือคู่สมรสของบุคคลนั้น ในกรณีที่เจ้าของข้อมูลถึงแก่ความตาย ทั้งนี้ ตามลำดับก่อนหลังตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

(๒) ผู้ซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนบุคคลนั้นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

“นายทะเบียน” หมายความว่า ผู้ซึ่งได้รับการแต่งตั้งหรือมอบหมายจากผู้ประมวลข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อทำหน้าที่ควบคุมดูแลและรับผิดชอบในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล

“สำนักงาน” หมายความว่า สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ

“เลขาธิการ” หมายความว่า เลขาธิการคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า เลขาธิการและข้าราชการในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการและการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และให้หมายความรวมถึง ข้าราชการหรือพนักงาน ซึ่งมาช่วยราชการในสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการและการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งประธานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลได้แต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔ พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับกับการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ประมวลข้อมูลส่วนบุคคลทั้งที่เป็นบุคคล องค์กร หรือหน่วยงานของรัฐที่มีวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานเชิงธุรกิจหรือการพาณิชย์ เว้นแต่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลเรื่องหนึ่งเรื่องใดกำหนดไว้เป็นการเฉพาะ ให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายนี้ การยกเว้นการบังคับใช้กับการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลในลักษณะใด หรือกิจการประเภทใดให้ตราเป็นกฎกระทรวง

เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ในกรณีที่บทบัญญัติแห่งกฎหมายอื่นตามวรรคหนึ่งมิได้บัญญัติถึงการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลเรื่องหนึ่งเรื่องใดไว้ ให้นำการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลในเรื่องนั้นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ไปใช้บังคับ

มาตรา ๕ ภายใต้บังคับมาตรา ๔ พระราชบัญญัตินี้ไม่ใช้บังคับกับการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลของหน่วยงานของรัฐที่อยู่ภายใต้บังคับตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐

มาตรา ๖ ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และมีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑

คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

มาตรา ๗ ให้มีคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลคณะหนึ่ง ประกอบด้วย

- (๑) นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธานกรรมการ
- (๒) กรรมการโดยตำแหน่ง ประกอบด้วย ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ปลัดกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา อธิบดีกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ
- (๓) กรรมการซึ่งเป็นผู้แทนของหอการค้าไทย สมาคมธนาคารไทย คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค
- (๔) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านกฎหมาย และด้านการประมวลผลอิเล็กทรอนิกส์ จำนวนสี่คน

ให้เลขาธิการเป็นกรรมการและเลขานุการและเจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการและการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล จำนวนไม่เกิน ๒ คน เป็นผู้ช่วยเลขานุการ

การได้มาซึ่งกรรมการตาม (๔) ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะรัฐมนตรีกำหนด และประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๘ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิให้มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสามปี ผู้พ้นจากตำแหน่งแล้วอาจได้รับการแต่งตั้งอีกได้ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งตามวาระ แต่ยังมีได้แต่งตั้งกรรมการใหม่ให้กรรมการซึ่งพ้นจากตำแหน่งนั้นปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะได้มีการแต่งตั้งกรรมการขึ้นใหม่

มาตรา ๙ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (๑) ตาย
- (๒) ลาออก
- (๓) คณะรัฐมนตรีมีมติให้ออกเพราะบกพร่องต่อหน้าที่ มีความประพฤติเสื่อมเสีย หรือหย่อนความสามารถ
- (๔) เป็นบุคคลล้มละลาย
- (๕) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- (๖) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

มาตรา ๑๐ ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระและยังมีได้แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นแทนตำแหน่งที่ว่าง ให้กรรมการที่เหลืออยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้

เมื่อกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิว่างลงก่อนครบวาระให้ดำเนินการแต่งตั้งกรรมการภายในสามสิบวัน เว้นแต่วาระของกรรมการเหลือไม่ถึงหนึ่งร้อยแปดสิบวันจะไม่แต่งตั้งกรรมการก็ได้ ทั้งนี้ ให้กรรมการซึ่งได้รับแต่งตั้งมีวาระการดำรงตำแหน่งเท่ากับเวลาที่เหลืออยู่ของกรรมการที่ยังอยู่ในตำแหน่ง

มาตรา ๑๑ คณะกรรมการมีอำนาจและหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (๑) กำหนดนโยบาย มาตรการหรือแนวทางการดำเนินการเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้
- (๒) เสนอความเห็นต่อนายกรัฐมนตรีเพื่อออกกฎกระทรวงตามพระราชบัญญัตินี้
- (๓) ให้คำแนะนำและคำปรึกษาเกี่ยวกับการดำเนินการใด ๆ ในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล รวมทั้งส่งเสริมในการพัฒนาเทคโนโลยีที่เกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล
- (๔) กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการประมวลผล
- (๕) กำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการได้รับเครื่องหมายรับรองการประมวลผล
- (๖) ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินการของผู้ประมวลข้อมูลส่วนบุคคล
- (๗) พิจารณาดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนตามพระราชบัญญัตินี้
- (๘) ออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ คำสั่งหรือปฏิบัติการอื่นใดเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัตินี้
- (๙) แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อดำเนินการใด ๆ ตามพระราชบัญญัตินี้ตามความจำเป็นและเหมาะสม
- (๑๐) ปฏิบัติการอื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือตามที่กฎหมายอื่นกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ หรือตามที่นายกรัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย
- (๑๑) เสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีให้มีการตราหรือปรับปรุงแก้ไขกฎหมายหรือกฎที่ใช้บังคับอยู่ในส่วนที่เกี่ยวข้องและเหมาะสม
- (๑๒) จัดทำรายงานเกี่ยวกับการปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้เสนอต่อคณะรัฐมนตรี สภาหรือสาธารณชนเป็นครั้งคราวตามความเหมาะสมอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

ในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา นี้ ให้สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการและการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเป็นหน่วยงานฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการและปฏิบัติหน้าที่ตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

มาตรา ๑๒ ในการประชุมคณะกรรมการ ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อยู่ในที่ประชุมให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

กรรมการผู้ใดมีส่วนได้เสียไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อมในเรื่องที่ที่ประชุมพิจารณา ให้แจ้งการมีส่วนได้เสียของตนให้คณะกรรมการทราบล่วงหน้าก่อนการประชุมและห้ามมิให้ผู้นั้นเข้าร่วมประชุมพิจารณาในเรื่องดังกล่าว

มาตรา ๑๓ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๑๑ คณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการอาจเชิญบุคคลใดมาให้ข้อเท็จจริง คำอธิบาย คำแนะนำ หรือความเห็น หรือให้บุคคลใดส่งเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องหรือสิ่งใดมาเพื่อประกอบการพิจารณาได้ตามที่เห็นสมควร

มาตรา ๑๔ เมื่อมีเหตุอันสมควรสงสัยว่าการดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง คณะกรรมการอาจสั่งให้ผู้ประมวลข้อมูลส่วนบุคคลดำเนินการพิสูจน์การดำเนินการดังกล่าวได้ ถ้าผู้ประมวลข้อมูลส่วนบุคคลไม่ดำเนินการพิสูจน์ การดำเนินการนั้นหรือดำเนินการล่าช้า โดยไม่มีเหตุผลอันสมควรคณะกรรมการอาจจัดให้มีการพิสูจน์โดยผู้ประมวลข้อมูลส่วนบุคคลเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายก็ได้

ถ้าผลจากการพิสูจน์ปรากฏว่าการดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของหน่วยงานหรือผู้ประมวลข้อมูลส่วนบุคคลอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของข้อมูลหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องหรือบุคคลอื่น และกรณีไม่อาจป้องกันความเสียหายที่จะเกิดจากการดำเนินการนั้นได้ตามที่กำหนดในกฎหมายนี้ หรือกฎหมายอื่น ให้คณะกรรมการมีอำนาจสั่งห้ามการดำเนินการนั้น และถ้าเป็นสมควรจะสั่งให้หน่วยงานหรือผู้ประมวลข้อมูลส่วนบุคคลทำลายหรือจะจัดให้มีการทำลายโดยหน่วยงานหรือผู้ประมวลข้อมูลส่วนบุคคลเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายก็ได้

ในกรณีจำเป็นเร่งด่วน ถ้าคณะกรรมการมีเหตุที่น่าเชื่อว่าการดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของข้อมูลหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง ให้คณะกรรมการมีอำนาจสั่งห้ามการดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสองได้ตามสมควร

การสั่งห้ามดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลตามวรรคสองและวรรคสาม ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๑๕ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ คณะกรรมการต้องให้โอกาสแก่ผู้ถูกกล่าวหาหรือสงสัยว่ากระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ได้ทราบข้อเท็จจริงอย่างเพียงพอ ชี้แจงเหตุผลหรือแสดงความคิดเห็นและมีโอกาสโต้แย้งและแสดงพยานหลักฐานของตนตามสมควร

ความในวรรคหนึ่งมิให้นำมาใช้บังคับในกรณีดังต่อไปนี้ เว้นแต่คณะกรรมการจะเห็นสมควรปฏิบัติเป็นอย่างอื่น

- (๑) เมื่อมีความจำเป็นรีบด่วนหากปล่อยให้เนิ่นช้าไปจะก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ผู้หนึ่งผู้ใดหรือจะกระทบต่อประโยชน์สาธารณะ
- (๒) เมื่อจะมีผลทำให้ระยะเวลาที่กำหนดไว้ในกฎหมายหรือกฎต้องล่าช้าออกไป
- (๓) เมื่อเป็นข้อเท็จจริงที่คู่กรณีนั้นเองได้ให้ไว้ในคำขอ คำให้การหรือคำแถลง
- (๔) เมื่อโดยสภาพเห็นได้ชัดในตัวเองว่าการให้โอกาสดังกล่าวไม่อาจจะทำได้
- (๕) กรณีอื่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

การกำหนดหรือการออกคำสั่งในเรื่องใดตามพระราชบัญญัตินี้ ให้คณะกรรมการคำนึงถึงความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นแก่เจ้าของข้อมูลหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง และในกรณีที่เห็นสมควรคณะกรรมการอาจกำหนดเงื่อนไขหรือวิธีการชั่วคราวในการบังคับให้เป็นไปตามคำสั่งก็ได้

หมวด ๒

สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

มาตรา ๑๖ ให้มีสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ โดยมีผู้อำนวยการสำนักงานเป็นผู้บังคับบัญชาและรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของสำนักงาน

มาตรา ๑๗ ให้สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลมีอำนาจหน้าที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับงานวิชาการและธุรการให้แก่คณะกรรมการตามพระราชบัญญัตินี้ รวมทั้งให้มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (๑) ประสานงานกับส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์กรมหาชน และหน่วยงานอื่นของรัฐเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล
- (๒) ให้คำปรึกษาแก่องค์กรภาครัฐและภาคเอกชนเกี่ยวกับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้
- (๓) วางระเบียบรวมถึงการกำหนดหลักสูตรฝึกอบรมการปฏิบัติหน้าที่ของนายทะเบียน
- (๔) จัดทำบัญชีรายชื่อผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล
- (๕) ติดตามและประเมินผลในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้

(๖) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

หมวดที่ ๓

การประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล

มาตรา ๑๘ การประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลจะกระทำมิได้ เว้นแต่จะได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลและเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้หรือตามกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

ในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลตามวรรคหนึ่ง ต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของกิจการของผู้นั้น

มาตรา ๑๙ ผู้ดำเนินการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลต้องดำเนินการให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้

เพื่อประโยชน์ในให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลและการประมวลผลตามพระราชบัญญัตินี้ คณะกรรมการจะกำหนดประมวลจริยธรรมเกี่ยวกับการประมวลผลก็ได้

มาตรา ๒๐ ให้ผู้ซึ่งต้องดำเนินการประมวลผลตามมาตรา ๑๙ จัดให้มีนายทะเบียนทำหน้าที่ควบคุมดูแลและรับผิดชอบในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล

รายชื่อผู้ทำหน้าที่นายทะเบียนตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลแจ้งให้คณะกรรมการทราบภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้แต่งตั้ง ในกรณีที่มีได้แต่งตั้งบุคคลอื่นเป็นนายทะเบียนให้ถือว่าผู้นั้นเป็นนายทะเบียน ถ้าเป็นนิติบุคคลให้ถือว่าผู้จัดการหรือผู้แทนของนิติบุคคลนั้นเป็นนายทะเบียน

ผู้ซึ่งจะได้รับการแต่งตั้งเป็นนายทะเบียนตามวรรคหนึ่งต้องมีคุณสมบัติที่คณะกรรมการกำหนด

ส่วนที่ ๑

การเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล

มาตรา ๒๑ การเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลต้องเป็นไปเพียงเท่าที่เกี่ยวข้องและจำเป็นแก่การดำเนินกิจการตามวัตถุประสงค์ของผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลเท่านั้น

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลตามวรรคหนึ่ง ห้ามมิให้เก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางเพศ ประวัติอาชญากรรม ประวัติสุขภาพ หรือข้อมูลอื่นใดที่กระทบต่อความรู้สึกของผู้อื่นหรือประชาชนตามที่กำหนดในกฎกระทรวง เว้นแต่ได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

การเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลหนึ่งบุคคลใด จากแหล่งอื่นที่ไม่ใช่จากเจ้าของข้อมูลโดยตรง โดยปราศจากความยินยอมของเจ้าของข้อมูลจะกระทำมิได้ เว้นแต่

(๑) การเก็บรวบรวมข้อมูลดังกล่าวเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการรักษาพยาบาลเจ้าของข้อมูล และเจ้าของข้อมูลไม่สามารถให้คำยินยอมได้

(๒) การเก็บรวบรวมข้อมูลดังกล่าวเป็นไปเพื่อการสืบสวน สอบสวนหรือเพื่อการตรวจสอบ การกระทำหรือความประพฤติและมีเหตุผลที่น่าเชื่อถือได้ว่าการเก็บข้อมูลส่วนบุคคลโดยขอคำยินยอมจากเจ้าของข้อมูลก่อนจะมีผลกระทบต่อความมีอยู่หรือความถูกต้องของข้อมูล

(๓) การเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งได้จากการดูหรือสังเกตการณ์ การแสดง กีฬา หรือกิจกรรมอื่น ๆ ที่คล้ายคลึงกัน เมื่อบุคคลที่ถูกเก็บรวบรวมข้อมูลนั้นได้ปรากฏตัวหรือเข้าร่วมในกิจกรรมนั้นด้วยความสมัครใจและกิจกรรมนั้นเป็นกิจกรรมที่เปิดเผยต่อสาธารณะ

(๔) การเก็บรวบรวมนั้น เป็นสิ่งจำเป็นเพื่อใช้ประกอบการพิจารณาการตัดสินใจที่เหมาะสมของบุคคลในการที่ได้รับรางวัลเกียรติยศ หรือผลประโยชน์ในลักษณะคล้ายคลึงกัน

(๕) การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยหน่วยงานด้านข้อมูลเครดิต ซึ่งมีหน้าที่เก็บรวบรวมข้อมูลบุคคลเพื่อทำรายงานข้อมูลเครดิต และเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้ให้คำยินยอมไว้ในครั้งแรกที่มีการจัดเก็บข้อมูลว่าให้สามารถเก็บรวบรวมเปิดเผยเพื่อการจัดทำข้อมูลเครดิตนี้ได้

(๖) การเก็บรวบรวมซึ่งเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๒๒ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลให้นายทะเบียนแจ้งต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลทราบก่อนหรือในขณะที่จะดำเนินการถึงรายละเอียด ดังต่อไปนี้

(๑) ชื่อ สถานที่ทำการ และสถานภาพของผู้ประมวลข้อมูลส่วนบุคคล

(๒) วัตถุประสงค์ของการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล

(๓) ประเภทของข้อมูลส่วนบุคคลที่มีการเก็บรวบรวม

(๔) วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล

(๕) ระยะเวลาในการเก็บรักษาข้อมูลส่วนบุคคล

- (๖) เงื่อนไขในการเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคล
- (๗) รายละเอียดอื่นตามที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๒๓ เมื่อนายทะเบียนได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลแล้ว ให้จัดทำรายการการจัดเก็บข้อมูลส่วนบุคคลหรือระบบข้อมูลส่วนบุคคล ณ สถานที่ทำการเพื่อให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลสามารถตรวจสอบได้

มาตรา ๒๔ ความในส่วนี้มีให้ใช้บังคับแก่กิจการตามกฎหมายว่าด้วยการพิมพ์ หรือกิจการอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ส่วนที่ ๒

การใช้และการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล

มาตรา ๒๕ ผู้ประมวลข้อมูลส่วนบุคคลต้องใช้ข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองหรือควบคุมดูแลตามวัตถุประสงค์ของการเก็บรวบรวมเท่านั้น

การใช้ข้อมูลส่วนบุคคลนอกเหนือจากวัตถุประสงค์ของการเก็บรวบรวมให้ผู้ประมวลข้อมูลส่วนบุคคลแจ้งต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลเป็นหนังสือโดยแสดงเหตุผลในการดำเนินการดังกล่าวและต้องได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลด้วย

ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นที่มีผลกระทบต่อชีวิต ร่างกาย หรืออนามัยของบุคคล ซึ่งมีอาจดำเนินการตามวรรคสองได้ให้ผู้ประมวลข้อมูลส่วนบุคคลใช้ข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองหรือควบคุมดูแลได้เท่าที่จำเป็นแห่งการนั้น โดยมีต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ ผู้ประมวลข้อมูลส่วนบุคคลต้องแจ้งให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั้นทราบโดยเร็ว

มาตรา ๒๖ การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองหรือควบคุมดูแลของตนต่อผู้อื่นโดยปราศจากความยินยอมเป็นหนังสือของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลจะกระทำมิได้ เว้นแต่เป็นการเปิดเผยในกรณีดังต่อไปนี้

- (๑) เจ้าหน้าที่ของรัฐร้องขอเพื่อป้องกันการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย การสืบสวนการสอบสวนหรือการฟ้องคดีไม่ว่าเป็นคดีประเภทใดก็ตาม
- (๒) ศาลและเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะขอข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าว
- (๓) เพื่อป้องกันหรือระงับอันตรายต่อชีวิตหรือสุขภาพของบุคคล

- (๔) หน่วยงานอื่นที่บทบัญญัติของกฎหมายให้อำนาจ
- (๕) เพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิจัยโดยไม่ระบุหรือมีส่วนใดที่ทำให้รู้ว่าเป็นข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับบุคคลใด
- (๖) ปราบปรามโดยชัดแจ้งว่า เพื่อประโยชน์ของเจ้าของข้อมูลและการขอความยินยอมไม่สามารถดำเนินการได้ในเวลาที่จำเป็นนั้น
- (๗) เพื่อการรักษาพยาบาลเจ้าของข้อมูล และในขณะนั้น เจ้าของข้อมูลไม่อยู่สภาวะตามกฎหมายที่จะให้คำยินยอมให้

การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล (๑) (๒) (๓) (๔) (๕) (๖) และ (๗) ให้ผู้ประมวลข้อมูลส่วนบุคคล ต้องเปิดเผยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั้นโดยตรง และเท่าที่จำเป็นและเหมาะสมแก่การนั้น ทั้งนี้เมื่อเปิดเผยข้อมูลประการใดแล้วให้แจ้งให้เจ้าของข้อมูลทราบ

ผู้ซึ่งได้รับข้อมูลส่วนบุคคลจากการเปิดเผยข้อมูลตามวรรคหนึ่ง จะต้องไม่ใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่ได้รับเพื่อวัตถุประสงค์อื่นนอกเหนือจากที่ได้แจ้งความประสงค์ไว้

ให้ผู้ประมวลข้อมูลส่วนบุคคลบันทึกการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลตามวรรคหนึ่งไว้ในรายการตามมาตรา ๒๓ เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลและพนักงานเจ้าหน้าที่ด้วย

ส่วนที่ ๓

การเก็บรักษา การแก้ไขและการโอนข้อมูลส่วนบุคคล

มาตรา ๒๗ ผู้ประมวลข้อมูลส่วนบุคคลจะเก็บรักษาข้อมูลส่วนบุคคลของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั้นไว้ได้เท่าระยะเวลาที่กำหนดในมาตรา ๒๒ (๕) หรือเท่าที่จำเป็นตามวัตถุประสงค์ของการเก็บรวบรวมของผู้ประมวลข้อมูลส่วนบุคคลนั้น

เมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาหรือหมดความจำเป็นในการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลตามวรรคหนึ่ง หรือเจ้าของข้อมูลเพิกถอนความยินยอม ให้ผู้ประมวลข้อมูลส่วนบุคคลดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลนั้นโดยเร็ว ในกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์ในกิจการของผู้ประมวลข้อมูลส่วนบุคคลนั้น ที่ต้องมีการรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าวเพื่อเป็นสถิติหรือการศึกษาวิจัย ผู้ประมวลข้อมูลส่วนบุคคลอาจไม่ลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลนั้นได้แต่ต้องมีหนังสือแจ้งเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั้นเพื่อให้ความยินยอมเป็นหนังสือ ในกรณีที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลให้ความยินยอมแล้วให้ผู้ประมวลข้อมูลส่วนบุคคลนั้นมีหน้าที่และความรับผิดชอบในข้อมูลส่วนบุคคลนั้นตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๒๘ ให้ผู้ประมวลข้อมูลส่วนบุคคลมีหน้าที่แก้ไขข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองให้ถูกต้อง สมบูรณ์ และทันสมัยตามที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลร้องขอเป็นหนังสือ

ในการแก้ไขข้อมูลส่วนบุคคลตามวรรคหนึ่ง ผู้ประมวลข้อมูลส่วนบุคคลอาจขอให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั้นจัดส่งเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการแก้ไขก็ได้

ในกรณีที่ข้อมูลส่วนบุคคลที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลร้องขอให้แก้ไข ซึ่งโดยวิธีการเก็บรวบรวมไม่อาจดำเนินการแก้ไขได้โดยวิธีอื่นนอกจากการทำลายเพื่อเก็บรวบรวมใหม่ ให้ผู้ประมวลข้อมูลส่วนบุคคลดำเนินการทำลายเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าวใหม่ตามที่ขอแก้ไขได้โดยแจ้งให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน

มาตรา ๒๙ ผู้ประมวลข้อมูลส่วนบุคคลจะส่งหรือโอนข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองหรือควบคุมดูแลให้แก่ผู้อื่นไม่ได้ เว้นแต่ได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล หรือตามที่พระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นกำหนด

ในกรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วนที่หากรอให้ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลตามวรรคหนึ่งแล้ว จะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ส่วนรวมหรือชีวิต ร่างกาย หรืออนามัยของบุคคลให้ ผู้ประมวลข้อมูลส่วนบุคคลส่งหรือโอนข้อมูลส่วนบุคคลนั้นได้ แต่ให้นายทะเบียนแจ้งให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลทราบโดยเร็ว ทั้งนี้ ภายในไม่เกิน ๑๕ วัน นับแต่วันส่งหรือโอนข้อมูลนั้นแล้วแต่กรณี

มาตรา ๓๐ การส่งหรือโอนข้อมูลส่วนบุคคลออกไปนอกราชอาณาจักรโดยปราศจากความยินยอมเป็นหนังสือของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลจะกระทำมิได้ เว้นแต่เป็นการกระทำตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย หรือเพื่อการดำเนินคดีนอกราชอาณาจักร หรือเพื่อประโยชน์ของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั้นและเมื่อมีการโอนแล้วให้ทำรายงานไว้ด้วย

การขอความยินยอมตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้ประมวลข้อมูลส่วนบุคคลผู้โอนระบุชื่อและประเทศผู้รับโอนข้อมูล ข้อมูลส่วนบุคคลที่จะโอนและวัตถุประสงค์ของการโอนในหนังสือขอความยินยอมด้วย

มาตรา ๓๑ ห้ามมิให้มีการส่งหรือโอนข้อมูลส่วนบุคคลไปยังประเทศซึ่งมิได้มีบทบัญญัติในการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลหรือมีแต่บทบัญญัติของกฎหมายในประเทศนั้นมีมาตรฐานในการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในสาระสำคัญต่ำกว่าบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่ในกรณีดังต่อไปนี้

- (๑) ได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากเจ้าของข้อมูล
- (๒) กรณีอื่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

หมวด ๔

สิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

มาตรา ๓๒ ภายใต้บังคับของกฎหมายเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีสิทธิดังต่อไปนี้

- (๑) เข้าตรวจสอบข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตน ขอสำเนาหรือขอสำเนารับรองถูกต้องข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าวได้
- (๒) ขอให้แก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตนให้ถูกต้อง สมบูรณ์ หรือทันสมัย
- (๓) ขอให้ระงับการใช้หรือเปิดเผย กรณีที่ข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตนไม่ถูกต้องตามความเป็นจริง
- (๔) ขอให้ลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลส่วนที่พ้นระยะเวลาการเก็บรวบรวมหรือไม่เกี่ยวข้องหรือเกินกว่าความจำเป็นตามวัตถุประสงค์การเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลนั้น

มาตรา ๓๓ ในกรณีเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลเป็นผู้เยาว์ คนไร้ความสามารถ คนเสมือนไร้ความสามารถ ให้ผู้ใช้อำนาจปกครอง ผู้อนุบาล หรือผู้พิทักษ์แล้วแต่กรณี มีสิทธิดำเนินการตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๓๔ เมื่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลร้องขอ ผู้ซึ่งได้รับข้อมูลส่วนบุคคลจากการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดยมิได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องเปิดเผยถึงการได้มาของข้อมูลให้เจ้าของข้อมูลทราบ หากไม่เปิดเผยผู้ซึ่งได้รับข้อมูลส่วนบุคคลมาโดยมิได้รับความยินยอมจะต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายใหม่ทดแทนในความเสียหายที่เกิดขึ้นให้แก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

กรณีที่ผู้ซึ่งได้รับข้อมูลส่วนบุคคลมาโดยมิได้รับความยินยอมไม่ยอมเปิดเผยถึงแหล่งที่มาของข้อมูลส่วนบุคคลตามวรรคหนึ่ง เจ้าของข้อมูลอาจร้องขอให้คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลพิจารณาให้ ผู้ซึ่งได้รับข้อมูลส่วนบุคคลไว้โดยมิได้รับความยินยอมเปิดเผยถึงแหล่งที่มาของข้อมูลก็ได้

คำสั่งของคณะกรรมการตามวรรคก่อนไม่ตัดสิทธิเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลในอันที่จะเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากผู้ซึ่งได้รับข้อมูลส่วนบุคคลมาโดยมิได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

หมวด ๕

หน้าที่นายทะเบียน

มาตรา ๓๕ นายทะเบียนมีหน้าที่ประมวลผลข้อมูลข้อมูลส่วนบุคคลให้ถูกต้อง ทันสมัย ครบถ้วนและรักษาความปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคลไม่ให้สูญหาย ถูกแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงเปิดเผยหรือกระทำการใด ๆ แก่ข้อมูลส่วนบุคคลให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด

ในกรณีที่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล คณะกรรมการอาจสั่งให้นายทะเบียนรายงานการประมวลผลเพิ่มเติมจากที่กำหนดในวรรคหนึ่งก็ได้

มาตรา ๓๖ให้นายทะเบียนรายงานการประมวลผลต่อคณะกรรมการอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบที่กำหนดในกฎกระทรวง

หมวด ๖

การร้องเรียน

มาตรา ๓๗ เมื่อมีการร้องเรียนตามพระราชบัญญัตินี้ คณะกรรมการต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จโดยเร็วและต้องเปิดโอกาสให้ผู้ร้องเรียน เจ้าของข้อมูลหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องชี้แจงและแสดงพยานหลักฐานประกอบคำชี้แจงของตนได้ตามสมควร

เรื่องใดที่คณะกรรมการสั่งไม่รับไว้พิจารณาหรือให้ยุติเรื่องให้แจ้งแก่ผู้ร้องเรียนทราบพร้อมทั้งเหตุผลที่ไม่รับไว้พิจารณาหรือให้ยุติเรื่อง

มาตรา ๓๘ ในกรณีที่นายทะเบียนไม่ปฏิบัติตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ หรือปฏิบัติการไม่เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ ให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ซึ่งได้รับความเสียหายมีสิทธิแจ้งเป็นหนังสือให้นายทะเบียนดำเนินการแก้ไขหรือดำเนินการให้ถูกต้องภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง

ถ้านายทะเบียนไม่ดำเนินการแก้ไขหรือดำเนินการให้ถูกต้องหรือไม่ดำเนินการภายในกำหนดนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง ให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ซึ่งได้รับความเสียหายนั้นมิตติยื่นคำร้องเรียนต่อคณะกรรมการเพื่อขอให้สั่งให้นายทะเบียนดำเนินการได้

เมื่อได้รับคำร้องเรียนตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการพิจารณาและมีคำสั่งให้แล้วเสร็จภายใน สามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับคำร้องเรียน

การยื่นและการพิจารณาคำร้องเรียนให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๓๙ ในกรณีที่นายทะเบียนไม่รายงานตามมาตรา ๓๖ และคณะกรรมการได้แจ้ง เตือนแล้ว หรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการตามมาตรา ๑๔ หรือมาตรา ๓๘ วรรคสาม คณะกรรมการอาจสั่งให้ผู้ประมวลข้อมูลส่วนบุคคลนั้นเปลี่ยนนายทะเบียนได้

มาตรา ๔๐ ในกรณีที่ผู้ประมวลข้อมูลส่วนบุคคลไม่ดำเนินการตามบทบัญญัติแห่ง พระราชบัญญัตินี้ และก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ส่วนรวมหรือต่อชีวิต ร่างกาย และ ออนามัยของบุคคล หากผู้ประมวลข้อมูลส่วนบุคคลนั้นเป็นผู้ประกอบกิจการตามกฎหมายอื่นด้วยแล้ว คณะกรรมการอาจเสนอความเห็นต่อหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมหรือกำกับดูแล การ ประกอบกิจการของผู้ประมวลข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อให้มีคำสั่งให้หยุดประกอบกิจการ หรือพักใช้หรือ เพิกถอนใบอนุญาตประกอบกิจการตามกฎหมายอื่นนั้นก็ได้ ทั้งนี้ตามความร้ายแรงแห่งกรณี

หมวด ๗

พนักงานเจ้าหน้าที่

มาตรา ๔๑ ในการปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ให้พนักงานเจ้าหน้าที่โดย ความเห็นชอบของเลขาธิการมีอำนาจและหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) เรียกให้บุคคลใดมาให้อภัยคำหรือส่งวัตถุ เอกสาร หรือพยานหลักฐานมาประกอบการ พิจารณาเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

(๒) เข้าไปในอาคารหรือสถานที่ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการประมวลผลตามพระราชบัญญัตินี้ ในระหว่างเวลาทำการของผู้ดำเนินการประมวลผลนั้น เพื่อตรวจสอบว่ามีการกระทำอันเป็นการฝ่าฝืน หรือไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้หรือไม่ รวมถึงตรวจดูเอกสารและหลักฐานอื่นที่ เกี่ยวข้องเพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

(๓) ตรวจสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีการร้องเรียน โดยแจ้งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครอง สถานที่ทราบล่วงหน้าในเวลาอันสมควร

(๔) ยึดหรืออายัดทรัพย์สิน เอกสาร หรือสิ่งของที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเพื่อ ประโยชน์ในการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้

(๕) ปฏิบัติการอื่นตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ หรือตามที่กฎหมายอื่นกำหนดหรือตามที่คณะกรรมการร้องขอ

มาตรา ๔๒ ในการปฏิบัติหน้าที่ พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องแสดงบัตรประจำตัวต่อบุคคลซึ่งเกี่ยวข้องกับ บัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ให้เป็นไปตามแบบที่กำหนดในกระทรวง

มาตรา ๔๓ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ให้พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

หมวด ๘

มาตรการส่งเสริม

มาตรา ๔๔ ผู้ประมวลข้อมูลส่วนบุคคลอาจขอรับการส่งเสริมและสนับสนุนจากสำนักงานในการให้ความช่วยเหลือ แนะนำและให้คำปรึกษาในการดำเนินการประมวลผลหรือการดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการอบรมพัฒนาเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถของบุคลากรซึ่งปฏิบัติงานเกี่ยวกับการประมวลผลหรือการดำเนินงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

มาตรา ๔๕ ในการพิจารณาคำขอรับการส่งเสริมและสนับสนุนตามมาตรา ๔๔ ให้คณะกรรมการพิจารณาตามที่เห็นสมควร โดยคำนึงถึงความจำเป็นในการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในเรื่องนั้น ทั้งนี้ คณะกรรมการอาจขอความร่วมมือจากผู้ประมวลข้อมูลส่วนบุคคลอื่นหรือหน่วยงานของรัฐก็ได้

มาตรา ๔๖ ในแต่ละปีให้สำนักงานประเมินผลงานการประมวลของผู้ประมวลข้อมูลส่วนบุคคลหากผู้ประมวลข้อมูลส่วนบุคคลใดดำเนินการประมวลผลได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปตามหลักเกณฑ์และมาตรฐานที่คณะกรรมการกำหนด ให้สำนักงานเสนอต่อคณะกรรมการเพื่อให้ได้รับเครื่องหมายรับรองมาตรฐานการประมวลผล

ลักษณะและรายละเอียดของเครื่องหมายรับรองมาตรฐานการประมวลผลให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการกำหนด

หมวด ๙

ความรับผิดทางแพ่ง

มาตรา ๔๗ ผู้ประมวลข้อมูลส่วนบุคคล ผู้ครอบครอง หรือควบคุมดูแลข้อมูลส่วนบุคคล โดกระทำการเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลอันก่อให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลหรือแก่บุคคลที่เกี่ยวข้อง ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น ไม่ว่าจะเป็นการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อหรือไม่ก็ตาม เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าการกระทำนั้นเกิดจากเหตุสุดวิสัย เป็นการกระทำตามกฎหมายหรือตามคำสั่งของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย หรือเกิดเพราะการกระทำหรือละเว้นการกระทำของบุคคลที่เกี่ยวข้องหรือเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

ค่าสินไหมทดแทนตามวรรคหนึ่ง ให้ความหมายความรวมถึงค่าใช้จ่ายที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลหรือบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องแล้วแต่กรณีได้ใช้จ่ายไปตามความจำเป็นแก่การป้องกันความเสียหายที่เกิดขึ้นหรืออาจเกิดขึ้นด้วย

หมวด ๑๐

บทกำหนดโทษ

มาตรา ๔๘ ผู้ใดกระทำการใด ๆ เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นได้รับประโยชน์อันไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือให้ผู้อื่นเสียหาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการกระทำตามวรรคหนึ่งเป็นการเผยแพร่ข้อมูลส่วนบุคคลโดยเฉพาะเจาะจงหรือโดยเปิดเผยซึ่งข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าว ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๔๙ นายทะเบียนผู้ใดไม่ดำเนินการตามมาตรา ๒๓ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

มาตรา ๕๐ นายทะเบียนผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการตามมาตรา ๑๔ หรือมาตรา ๓๘ วรรคสอง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๕๑ ในกรณีที่ต้องรับโทษเป็นนิติบุคคล ให้ผู้แทนนิติบุคคลต้องระวางโทษที่กำหนดสำหรับความผิดนั้น เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนในการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้น

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๕๒ ให้ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัตินี้ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๕๓ ในระหว่างที่ยังมิได้แต่งตั้งเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ ให้ผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการในวันก่อนที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับปฏิบัติหน้าที่เลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการและตามพระราชบัญญัตินี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข.

ร่าง

พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

พ.ศ.

(ฉบับใหม่)

.....

 โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคล ซึ่ง
 มาตรา ๒๙ ประกอบกับมาตรา ๓๖ มาตรา ๔๓ มาตรา ๔๕ และมาตรา ๕๖ ของรัฐธรรมนูญแห่ง
 ราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

.....
 มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ."

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วัน
 ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้

"ข้อมูลส่วนบุคคล" หมายความว่า ข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของบุคคล เช่น การศึกษา สถานะ
 การเงิน ประวัติสุขภาพ ประวัติอาชญากรรม ประวัติการทำงาน หรือประวัติกิจกรรมบรรดาที่มีชื่อของ
 บุคคลนั้นหรือมีเลขหมาย รหัส หรือสิ่งบอกลักษณะอื่นที่ทำให้รู้ตัวบุคคลนั้นได้ เช่นลายพิมพ์นิ้วมือ
 แผ่นบันทึกลักษณะเสียงของคน หรือรูปถ่าย และให้หมายความรวมถึงข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของ
 ผู้ที่ถึงแก่กรรมแล้วด้วย

"ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล" หมายความว่า ผู้ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในการเก็บรวบรวม ควบคุม
 การใช้และการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัตินี้

"เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล" ให้ความหมายรวมถึง

(๑) ทายาทหรือคู่สมรสของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลในกรณีที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั้นถึงแก่ความตาย

(๒) ผู้ซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนบุคคลของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

“บุคคล” หมายความว่า บุคคลธรรมดา

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

“สำนักงาน” หมายความว่า สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ

“ผู้อำนวยการ” หมายความว่า ผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ

มาตรา ๔ ในกรณีที่มีกฎหมายว่าด้วยการใดบัญญัติเรื่องใดไว้โดยเฉพาะแล้วให้บังคับตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยการนั้น แต่ถ้ามีเหตุอันควร นายกรัฐมนตรี โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีอาจประกาศให้นำบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ซึ่งรวมถึงบทกำหนดโทษที่เกี่ยวข้องไปใช้บังคับเป็นการเพิ่มเติมหรือแทนที่กฎหมายว่าด้วยการนั้นได้ ทั้งนี้ โดยจะกำหนดระยะเวลาหรือเงื่อนไขอย่างใดไว้ในประกาศนั้นก็ได้

ประกาศตามวรรคหนึ่ง เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

มาตรา ๕ พระราชบัญญัตินี้ไม่ใช้บังคับแก่

(๑) หน่วยงานของรัฐที่อยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการ เว้นแต่รัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ

(๒) บุคคลหรือนิติบุคคลที่ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อประโยชน์ส่วนตนของบุคคลหรือนิติบุคคลนั้นเท่านั้น โดยมีให้ผู้อื่นใช้ข้อมูลส่วนบุคคลนั้น หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลนั้นต่อผู้อื่น

(๓) บุคคลหรือนิติบุคคลซึ่งใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่ทำการเก็บรวบรวมไว้

เฉพาะเพื่อกิจการสื่อมวลชนงานศิลปกรรม หรืองานวรรณกรรมเท่านั้น

การยกเว้นไม่ให้นำบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้มาใช้บังคับแก่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลในลักษณะใดหรือกิจการใดให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกาตามข้อเสนอของคณะกรรมการ

มาตรา ๖ ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออก

กฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑

คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

มาตรา ๗ ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล” ประกอบด้วย

- (๑) รัฐมนตรีซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมาย เป็นประธานกรรมการ
- (๒) กรรมการโดยตำแหน่ง ได้แก่ ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ปลัดกระทรวง

เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา อธิบดีกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ และผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย

(๓) กรรมการซึ่งเป็นผู้แทนคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคหนึ่งคน ผู้แทนหอการค้าไทยหนึ่งคน และผู้แทนสมาคมธนาคารไทยหนึ่งคน

(๔) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้ซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านกฎหมายและด้านเทคโนโลยี ด้านละสองคน ซึ่งอย่างน้อยต้องแต่งตั้งจากภาคเอกชนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง

ให้ผู้อำนวยการเป็นกรรมการและเลขานุการ และให้ผู้อำนวยการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ของสำนักงานไม่เกินสองคนเป็นผู้ช่วยเลขานุการ

การได้มาซึ่งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตาม (๔) ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่นายกรัฐมนตรีประกาศกำหนด

มาตรา ๘ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสามปี

ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ ให้ผู้ได้รับแต่งตั้งแทนตำแหน่งที่ว่างอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการซึ่งได้แต่งตั้งไว้แล้ว

เมื่อครบกำหนดตามวาระในวาระหนึ่ง หากยังมีได้แต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นใหม่ ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งตามวาระนั้นอยู่ในตำแหน่งเพื่อดำเนินงานต่อไปจนกว่ากรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่เข้ารับหน้าที่

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระ อาจได้รับแต่งตั้งอีกได้แต่จะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินสองวาระไม่ได้

มาตรา ๙ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (๑) ตาย
- (๒) ลาออก
- (๓) นายกรัฐมนตรีให้ออก เพราะบกพร่องต่อหน้าที่ มีความประพฤติเสื่อมเสียหรือหย่อนความสามารถ
- (๔) เป็นบุคคลล้มละลาย
- (๕) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- (๖) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือผิดลหุโทษ

มาตรา ๑๐ ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระและยังมิได้แต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นใหม่ ให้กรรมการที่เหลืออยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้

เมื่อกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระตามวรรคหนึ่งให้ดำเนินการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิใหม่ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พ้นตำแหน่ง เว้นแต่วาระของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเหลือไม่ถึงหนึ่งร้อยแปดสิบวันจะไม่แต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิแทนก็ได้

มาตรา ๑๑ คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (๑) กำหนดนโยบาย มาตรการ หรือแนวทางการดำเนินการเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้
- (๒) เสนอความเห็นต่อนายกรัฐมนตรีเพื่อออกกฎกระทรวงหรือประกาศตามพระราชบัญญัตินี้
- (๓) เสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีให้มีการตราหรือปรับปรุงแก้ไขตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล
- (๔) ให้คำแนะนำและคำปรึกษาเกี่ยวกับการดำเนินการใดๆ ในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล รวมทั้งส่งเสริมการพัฒนาเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล
- (๕) กำหนดหลักเกณฑ์ในการได้รับใบรับรองเพื่อมีสิทธิใช้หรือแสดงเครื่องหมายรับรองมาตรฐานการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล รวมทั้งมาตรฐานการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล
- (๖) ออกระเบียบหรือประกาศเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

(๗) จัดทำรายการเกี่ยวกับการปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้เสนอต่อคณะรัฐมนตรีและรัฐสภาเป็นครั้งคราวตามความเหมาะสมอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง และให้ประกาศรายงานดังกล่าวในราชกิจจานุเบกษาด้วย

(๘) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่พระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการหรือตามที่นายกรัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

มาตรา ๑๒ คณะกรรมการอาจขอให้บุคคลที่เกี่ยวข้องมาให้ถ้อยคำหรือให้ส่งวัตถุเอกสารหรือพยานหลักฐานมาเพื่อประกอบการพิจารณาเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ได้ ทั้งนี้ ตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๑๓ ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยคณะกรรมการที่มีอำนาจดำเนินการพิจารณาทางปกครองตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการปฏิบัติราชการปกครองมาใช้บังคับแก่การประชุมของคณะกรรมการโดยอนุโลม ทั้งนี้ กรรมการผู้ใดมีส่วนได้เสียไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อมในเรื่องที่ประชุมพิจารณา ให้แจ้งการมีส่วนได้เสียของตนให้คณะกรรมการทราบล่วงหน้าก่อนการประชุมและห้ามมิให้ผู้นั้นเข้าร่วมประชุมพิจารณาในเรื่องนั้น

มาตรา ๑๔ คณะกรรมการจะแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาวินิจฉัยหรือปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่คณะกรรมการมอบหมายก็ได้

ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๒ และมาตรา ๑๓ มาใช้บังคับกับคณะอนุกรรมการด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๑๕ ให้สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการมีหน้าที่ปฏิบัติงานวิชาการและธุรการให้แก่คณะกรรมการและคณะอนุกรรมการ รวมทั้งให้มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) ประสานงานกับส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์กรมหาชน และหน่วยงานอื่นของรัฐ เกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

(๒) ให้คำปรึกษาแก่องค์กรภาครัฐและภาคเอกชนเกี่ยวกับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้

(๓) กำหนดหลักสูตรและฝึกอบรมการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลลูกจ้าง หรือผู้รับจ้าง

(๔) จัดทำบัญชีรายชื่อผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเชิงธุรกิจหรือการพาณิชย์ตามมาตรา ๓๔

(๕) ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้

(๖) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่พระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักงาน หรือตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

หมวด ๒

การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

ส่วนที่ ๑

บททั่วไป

มาตรา ๑๖ ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลจะกระทำการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลไม่ได้หากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลไม่ได้ให้ความยินยอม เว้นแต่บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นบัญญัติให้กระทำได้

ในการขอความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องแจ้งวัตถุประสงค์ของการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลไปด้วย และการขอความยินยอมนั้นต้องไม่เป็นการหลอกลวงหรือทำให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลเข้าใจผิดในวัตถุประสงค์ดังกล่าว ทั้งนี้ คณะกรรมการจะให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลขอความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลตามแบบหรือข้อความที่คณะกรรมการกำหนดก็ได้

เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลจะเพิกถอนความยินยอมเสียเมื่อใดก็ได้ เว้นแต่มีกฎหมายหรือสัญญาใดจำกัดสิทธิในการเพิกถอน หรือผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลได้ทำให้ข้อมูลส่วนบุคคลไม่ปรากฏชื่อหรือสิ่งบอกลักษณะที่ทำให้รู้ตัวเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลแล้ว ทั้งนี้ ในกรณีที่การเพิกถอนความยินยอมส่งผลกระทบต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลในเรื่องใด ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องแจ้งให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลทราบถึงผลกระทบจากการเพิกถอนความยินยอมนั้น

มาตรา ๑๗ ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลมีหน้าที่ดูแลรักษาความมั่นคงปลอดภัยมิให้ข้อมูลส่วนบุคคลสูญหาย ถูกแก้ไข หรือเปลี่ยนแปลง และมีหน้าที่ดูแลข้อมูลส่วนบุคคลที่ใช้หรือเปิดเผยให้มีความถูกต้อง ครบถ้วน และเป็นปัจจุบัน

มาตรา ๑๘ ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องทำการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อวัตถุประสงค์ที่ได้แจ้งเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลไว้ก่อนหรือขณะที่เก็บรวบรวม ใช้หรือเปิดเผย

การเก็บรวบรวม ใช้เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่แตกต่างไปจากวัตถุประสงค์ที่ได้แจ้งไว้ตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่

- (๑) ได้แจ้งวัตถุประสงค์ใหม่นั้นให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลทราบและได้รับความยินยอมก่อนเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยแล้ว
- (๒) บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นบัญญัติให้กระทำได้
- การแจ้งวัตถุประสงค์นั้นต้องแจ้งให้ทราบถึงวิธีการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยด้วยโดยชัดแจ้ง
- มาตรา ๑๙ การเก็บรวบรวม ใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลในกรณีดังต่อไปนี้ให้ผูควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลได้รับยกเว้นไม่ต้องขอความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล
- (๑) เป็นการปฏิบัติตามกฎหมาย
- (๒) เป็นไปเพื่อประโยชน์ของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลและการขอความยินยอมไม่สามารถดำเนินการได้ในเวลานั้น
- (๓) เป็นไปเพื่อประโยชน์ที่เกี่ยวกับชีวิต สุขภาพ หรือความปลอดภัยของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล
- (๔) เป็นไปเพื่อประโยชน์แก่การสอบสวนของพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาหรือการพิจารณาพิพากษาคดีของศาล
- (๕) เป็นไปเพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิจัยหรือสถิติและได้เก็บข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อการนั้นไว้เป็นความลับ ทั้งนี้ ต้องแจ้งให้สำนักงานทราบก่อนที่จะเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยตามหลักเกณฑ์ที่สำนักงานประกาศกำหนด
- (๖) กรณีอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๒๐ เพื่อประโยชน์ในการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัตินี้ให้คณะกรรมการมีอำนาจประกาศกำหนดประมวลจริยธรรมเพื่อให้ผูควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องปฏิบัติตามเกี่ยวกับการคุ้มครอง การเก็บรักษา วิธีจัดการลบหรือทำลายเมื่อหมดความจำเป็นตามวัตถุประสงค์ การเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่ถูกต้องไม่เลือกปฏิบัติ ไม่ผิดกฎหมายหรือวัตถุประสงค์ หรือผิดไปจากความยินยอมของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล การจัดทำมีมาตรฐานข้อปฏิบัติเกี่ยวกับการเก็บรวบรวม ใช้ เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่ถูกต้องและเหมาะสมกับกิจการของตนเอง หรือประมวลจริยธรรม ในเรื่องอื่นๆตามที่เห็นสมควร

ประมวลจริยธรรมตามวรรคหนึ่ง ให้รวมถึงข้อกำหนดใดๆ ตามวรรคหนึ่งสำหรับข้อมูลส่วนบุคคลที่กระทำด้วยคอมพิวเตอร์หรือเครื่องมืออื่นใดด้วย

มาตรา ๒๑ เมื่อผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลได้ดำเนินการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลแล้ว ให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลจัดทำรายการแสดงการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลไว้ ณ สถานที่ทำการ เพื่อให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลสามารถขอตรวจสอบได้

ความในวรรคหนึ่งมิให้นำมาใช้บังคับกับการใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล ภายในกิจการของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลตามวัตถุประสงค์และวิธีการที่ได้แจ้งไว้แก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล โดยมิได้เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลนั้นต่อผู้อื่น

ส่วนที่ ๒

การเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล

มาตรา ๒๒ ห้ามมิให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลทำการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลไม่ว่าจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลหรือจากแหล่งอื่นที่ไม่ใช่จากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลโดยตรง โดยไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล เว้นแต่

(๑) ได้รับยกเว้นตามมาตรา ๑๙

(๒) เป็นสิ่งที่ได้จากการดูแลหรือการสังเกตการณ์จากการแสดง การกีฬา หรือกิจกรรมอื่นๆ ที่คล้ายคลึงกัน เมื่อบุคคลที่ถูกเก็บรวบรวมข้อมูลนั้นได้ปรากฏตัวหรือเข้าร่วมในกิจกรรมนั้นด้วยความสมัครใจและกิจกรรมนั้นเป็นกิจกรรมที่เปิดเผยต่อสาธารณะ

(๓) เป็นสิ่งจำเป็นเพื่อใช้ประกอบการพิจารณาการตัดสินใจความเหมาะสมของบุคคลในการที่จะได้รับรางวัลเกียรติยศ หรือผลประโยชน์อื่นในลักษณะคล้ายคลึงกัน

(๔) เป็นการปฏิบัติตามสัญญาที่ทำกับเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล หรือตามมาตราการที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลร้องขอเพื่อเป็นไปตามสัญญาที่จะทำขึ้น

(๕) มีความจำเป็นอื่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

มาตรา ๒๓ ห้ามมิให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลอันมีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้

(๑) ข้อมูลที่เกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศ ประวัติอาชญากรรมหรือการกระทำผิดหรือได้รับโทษใดๆ ประวัติสุขภาพ แหล่งกำเนิดของเชื้อชาติเผ่าพันธุ์ ความคิดเห็นทางการเมือง ความเชื่อในทางศาสนา ทั้งนี้ ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

(๒) ข้อมูลที่อาจเป็นผลร้าย ทำให้เสียชื่อเสียง หรืออาจก่อให้เกิดความรู้สึกเกี่ยวกับการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมหรือความไม่เท่าเทียมกันแก่บุคคลใด ทั้งนี้ ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

(๓) ข้อมูลอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลอันมีลักษณะต้องห้ามตามวรรคหนึ่งได้เมื่อได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลหรือในกรณี ดังต่อไปนี้

(๑) ได้รับยกเว้นตามมาตรา ๑๙

(๒) เป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์ทางการแพทย์หรือการรักษาพยาบาลใดและได้เก็บข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อการนั้นไว้เป็นความลับ

(๓) มีความจำเป็นอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๒๔ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล ให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลแจ้งต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลทราบก่อนหรือในขณะที่จะดำเนินการถึงรายละเอียด ดังต่อไปนี้

(๑) ชื่อ สถานที่ทำการ และสถานภาพของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลว่าเป็นบุคคลหรือนิติบุคคล และเป็นผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเชิงธุรกิจหรือการพาณิชย์ตามมาตรา ๓๔ หรือไม่

(๒) วัตถุประสงค์ของการเก็บรวบรวมตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๘

(๓) ประเภทของข้อมูลส่วนบุคคลที่มีการเก็บรวบรวมว่าเป็นข้อมูลส่วนบุคคลตามมาตรา ๒๓ หรือไม่

(๔) กำหนดระยะเวลาในการเก็บรักษาข้อมูลส่วนบุคคล

(๕) สิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลตามมาตรา ๔๑

(๖) รายละเอียดอื่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

ส่วนที่ ๓

การใช้และการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล

มาตรา ๒๕ ห้ามมิให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลใช้ข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองหรือควบคุมดูแลของตนโดยไม่ได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล เว้นแต่

(๑) เป็นข้อมูลส่วนบุคคลที่เก็บรวบรวมได้ตามมาตรา ๒๒ (๑) (๒) (๓) หรือ (๔) และใช้ข้อมูลส่วนบุคคลตามวัตถุประสงค์ที่เก็บรวบรวม

(๒) มีความจำเป็นอื่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

มาตรา ๒๖ ห้ามมิให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลใช้ข้อมูลส่วนบุคคลที่ต้องห้ามมิให้เก็บรวบรวมตามมาตรา ๒๓ วรรคหนึ่ง โดยไม่ได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล เว้นแต่

(๑) เป็นข้อมูลส่วนบุคคลที่ได้รับยกเว้นตามมาตรา ๒๓ วรรคสอง (๑) หรือ (๒)

(๒) มีความจำเป็นอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๒๗ ห้ามมิให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองหรือควบคุมดูแลของตนโดยไม่ได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล เว้นแต่

(๑) เปิดเผยต่อทนายความของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ว่าความแทนในคดีใดคดีหนึ่งหรือได้รับมอบอำนาจทั่วไปให้กระทำการแทนผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล

(๒) เพื่อวัตถุประสงค์ในการเรียกเก็บหนี้ซึ่งเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องชำระให้แก่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล

(๓) เปิดเผยแก่หน่วยงานที่มีหน้าที่รักษาข้อมูลส่วนบุคคลไว้เป็นประวัติศาสตร์

(๔) เมื่อเจ้าหน้าที่ของรัฐร้องขอในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าข้อมูลส่วนบุคคลนั้นเกี่ยวข้องกับความปลอดภัยของประเทศหรือกิจการระหว่างประเทศ

(๕) เป็นข้อมูลส่วนบุคคลที่เก็บรวบรวมได้ตามมาตรา ๒๒ (๑) หรือ (๒)

(๖) มีความจำเป็นอื่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลตามวรรคหนึ่ง ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องเปิดเผยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั้นโดยตรงเท่าที่จำเป็นและเหมาะสมแก่การนั้น

มาตรา ๒๘ ห้ามมิให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่ต้องห้ามมิให้เก็บรวบรวมตามมาตรา ๒๓ วรรคหนึ่ง โดยไม่ได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล เว้นแต่

(๑) เป็นข้อมูลส่วนบุคคลที่ได้รับยกเว้นตามมาตรา ๒๓ วรรคสอง (๑) หรือ (๒)

(๒) มีความจำเป็นอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๒๙ ห้ามมิให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลไปนอกราชอาณาจักรโดยไม่ได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล เว้นแต่

(๑) ได้รับยกเว้นตามมาตรา ๑๙ (๑) (๒) หรือ (๓)

- (๒) เพื่อการดำเนินคดีนอกราชอาณาจักร
- (๓) เป็นการปฏิบัติตามสัญญาที่ทำกับเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล หรือตามมาตรการที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลร้องขอเพื่อให้เป็นไปตามสัญญาที่จะทำขึ้น
- (๔) เป็นผลหรือการปฏิบัติตามสัญญาที่ทำกับผู้อื่นเพื่อประโยชน์ของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล
- (๕) เพื่อการป้องกันหรือปราบปรามการฟอกเงินหรือการก่อการร้าย
- (๖) มีความจำเป็นอื่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

การขอความยินยอมตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

มาตรา ๓๐ ห้ามมิให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลไปยังประเทศที่ไม่ได้มีบทบัญญัติในการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลหรือมีแต่บทบัญญัติของกฎหมายในประเทศนั้นมีมาตรการในการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในสาระสำคัญต่ำกว่าบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติโดยไม่ได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล เว้นแต่

- (๑) ได้รับยกเว้นตามมาตรา ๑๙ (๑) (๒) หรือ (๓)
- (๒) มีความจำเป็นอื่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

การขอความยินยอมตามวรรคหนึ่งและการกำหนดว่าบทบัญญัติของกฎหมายในประเทศตามวรรคหนึ่งมีมาตรการในการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในสาระสำคัญเรื่องใดต่ำกว่าบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไขที่คณะกรรมการประกาศกำหนด โดยคำนึงถึงมาตรการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลอันมีลักษณะต้องห้าม มาตรการเกี่ยวกับการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลตามวัตถุประสงค์ที่ได้แจ้งไว้ การเก็บรักษาข้อมูลส่วนบุคคล และหลักเกณฑ์ในการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล

ส่วนที่ ๔

การเก็บรักษาและแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลส่วนบุคคล

มาตรา ๓๑ ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลจะเก็บรักษาข้อมูลส่วนบุคคลของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลไว้ได้เท่าที่ระยะเวลาที่กำหนดในมาตรา ๒๔ (๔) หรือเท่าที่จำเป็นตามวัตถุประสงค์ของการเก็บรวบรวมของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลนั้น

เมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาหรือหมดความจำเป็นตามวัตถุประสงค์ของการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลตามวรรคหนึ่ง หรือเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลเพิกถอนความยินยอม ให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลจัดการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลนั้น หรือทำให้ข้อมูลส่วนบุคคลนั้นไม่ปรากฏชื่อหรือสิ่งบอกลักษณะที่ทำให้รู้ตัวเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ครบกำหนดระยะเวลาหรือหมดความจำเป็น หรือได้รับแจ้งการเพิกถอนความยินยอม แล้วแต่กรณี

ในกรณีที่จำเป็นเพื่อประโยชน์ในการดำเนินการของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลนั้นที่ต้องเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าวไว้เพื่อการศึกษาวิจัยหรือสถิติ ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลจะไม่จัดการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลนั้นก็ได้ แต่ต้องมีหนังสือแจ้งเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั้นเพื่อขอความยินยอมเป็นหนังสือ

มาตรา ๓๒ ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องจัดให้มีระบบรักษาความมั่นคงปลอดภัยให้แก่ข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อป้องกันมิให้มีการนำไปใช้หรือเปิดเผยโดยไม่เหมาะสมหรือเป็นผลร้ายต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล หรือเพื่อป้องกันการสูญหายหรือทำลาย หรือถูกเรียกดู สืบค้น เชื่อมโยง ใช้ เปิดเผย ทำสำเนา หรือเปลี่ยนแปลงโดยไม่มีสิทธิหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย โดยอย่างน้อยต้องมีหลักเกณฑ์ในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยในเรื่องดังต่อไปนี้

- (๑) การเข้าถึงและการใช้งานสารสนเทศ อุปกรณ์ ระบบ และสถานที่
- (๒) การจัดให้มีระบบสารสนเทศและระบบสำรองของสารสนเทศซึ่งอยู่ในสภาพพร้อมใช้งานและจัดทำแผนเตรียมพร้อมกรณีฉุกเฉินในกรณีที่ไม่สามารถดำเนินการด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์เพื่อให้สามารถใช้งานสารสนเทศได้ตามปกติอย่างต่อเนื่อง
- (๓) การตรวจสอบและการประเมินความเสี่ยงด้านสารสนเทศอย่างสม่ำเสมอ

คณะกรรมการจะประกาศกำหนดให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องจัดให้มีระบบรักษาความมั่นคงปลอดภัยอื่นใดที่เหมาะสมหรือมีประสิทธิภาพให้แก่ข้อมูลส่วนบุคคลตามวรรคหนึ่งเพิ่มขึ้นด้วยก็ได้

มาตรา ๓๓ ให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลมีหน้าที่ในการแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองหรือควบคุมดูแลของตนให้มีความถูกต้อง ครบถ้วน หรือเป็นปัจจุบันตามที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลร้องขอเป็นหนังสือ

ในการแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลส่วนบุคคลตามที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลร้องขอตามวรรคหนึ่ง ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลจะขอให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั้นจัดส่งเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการแก้ไขเปลี่ยนแปลงก็ได้

ในการแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลส่วนบุคคลตามที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลร้องขอตามวรรคหนึ่ง หากต้องใช้วิธีการลบหรือทำลายเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าวใหม่ เพื่อความสะดวกหรือ โดยเหตุอื่นที่จำเป็น ก็ให้ใช้วิธีนั้นได้แต่ต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

ส่วนที่ ๕

ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเชิงธุรกิจหรือการพาณิชย์

มาตรา ๓๔ ในส่วนนี้

“ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเชิงธุรกิจหรือการพาณิชย์” หมายความว่า ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยมีวัตถุประสงค์ในการประกอบกิจการเชิงธุรกิจหรือการพาณิชย์

“กิจการเชิงธุรกิจหรือการพาณิชย์” หมายความว่า กิจการทุกประเภทที่เป็นการหาผลกำไรหรือรายได้อันมีลักษณะตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๓๕ ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเชิงธุรกิจหรือการพาณิชย์ นอกจากต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ทั่วไปที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้แล้ว ยังต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในส่วนนี้ด้วย

มาตรา ๓๖ ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเชิงธุรกิจหรือการพาณิชย์ต้องจัดให้มีข้อปฏิบัติเกี่ยวกับการเก็บรวบรวม ใช้ และเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่มีมาตรฐานไม่ต่ำกว่าข้อปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมที่ประกาศกำหนดไว้ในมาตรา ๒๐

ในการขอความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลก่อนการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเชิงธุรกิจหรือการพาณิชย์ต้องแจ้งข้อปฏิบัติตามวรรคหนึ่งให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลทราบด้วย เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาตัดสินใจให้ความยินยอม

มาตรา ๓๗ ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเชิงธุรกิจหรือการพาณิชย์ต้องปฏิบัติดังต่อไปนี้

(๑) จัดให้มีมาตรการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ไม่ว่าจะเป็นการตั้งหน่วยรับเรื่องร้องเรียน การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ หรือรับเรื่องร้องขอเพื่อแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลส่วนบุคคลให้ถูกต้อง ครบถ้วน หรือเป็นปัจจุบัน

(๒) จัดให้มีระบบบริหารจัดการความมั่นคงปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคลตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

- (๓) ฝึกอบรมลูกจ้างหรือผู้รับจ้างของตนเพื่อปฏิบัติให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้
- (๔) รายงานการดำเนินงานตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

มาตรา ๓๘ ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเชิงธุรกิจหรือการพาณิชย์ต้องควบคุมดูแลและรับผิดชอบลูกจ้างของตนทั้งหมด เพื่อไม่ให้กระทำการใดอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้หรือประกาศที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเชิงธุรกิจหรือการพาณิชย์ต้องจัดทำบัตรประจำตัวลูกจ้างของตนเพื่อใช้แสดงต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

มาตรา ๓๙ ในกรณีที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเชิงธุรกิจหรือการพาณิชย์ว่าจ้างผู้ใดให้เก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลแทนตน ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเชิงธุรกิจหรือการพาณิชย์ต้องกำหนดมาตรการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในสัญญาว่าจ้างไม่น้อยกว่าหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือประกาศที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔๐ ในกรณีที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเชิงธุรกิจหรือการพาณิชย์เลิกกิจการ ให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเชิงธุรกิจหรือการพาณิชย์แจ้งเป็นหนังสือให้สำนักงานทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่เลิกกิจการ

การจัดการข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเชิงธุรกิจหรือการพาณิชย์ที่เลิกกิจการตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด โดยคำนึงถึงความสำคัญหรือคุณค่าของข้อมูลส่วนบุคคลที่ควรบันทึกไว้เป็นประวัติศาสตร์หรือคืนแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

การเลิกกิจการตามวรรคหนึ่ง ให้หมายความรวมถึงการควบกิจการด้วย ในกรณีนี้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเชิงธุรกิจหรือการพาณิชย์ที่ควบกิจการไม่ต้องปฏิบัติตามวรรคสอง เว้นแต่วัตถุประสงค์ของกิจการใหม่ที่ควบเข้ากันนั้นได้เปลี่ยนแปลงไปในสาระสำคัญ ในกรณีเช่นว่านี้ให้สำนักงานแจ้งให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเชิงธุรกิจหรือการพาณิชย์ที่ควบกิจการนั้นปฏิบัติตามมาตรา ๑๘

หมวด ๓

สิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

มาตรา ๔๑ เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีสิทธิดังต่อไปนี้

- (๑) ขอตรวจดูข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตน ขอสำเนาหรือสำเนาที่ได้รับรองความถูกต้องของข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าวได้

- (๒) ขอให้แจ้งถึงการมีอยู่ การใช้ หรือการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับตน
- (๓) ขอให้ดำเนินการแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับตนให้ถูกต้อง ครบถ้วน หรือเป็นปัจจุบัน
- (๔) ขอให้ระงับการใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับตนในกรณีที่ข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับตนไม่ถูกต้องตามความเป็นจริง
- (๕) ขอให้ดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับตนเมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาการเก็บรักษาหรือที่ไม่เกี่ยวข้องหรือเกินกว่าความจำเป็นตามวัตถุประสงค์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลนั้น หรือได้เพิกถอนความยินยอม
- (๖) ขอให้เปิดเผยถึงการได้มาซึ่งข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับตน ในกรณีเป็นข้อมูลส่วนบุคคลที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลไม่ได้ให้ความยินยอมในการเก็บรวบรวม

มาตรา ๔๒ ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องปฏิบัติตามคำขอตามมาตรา ๔๑ และจะปฏิเสธคำขอได้เฉพาะกรณีดังต่อไปนี้

- (๑) การดำเนินการตามคำขอตามมาตรา ๔๑ (๑) หรือ (๒) นั้นต้องเสียค่าใช้จ่ายมากจนเกินสมควร
- (๒) เป็นข้อมูลส่วนบุคคลที่สามารถปฏิเสธคำขอได้ตามกฎหมาย
- (๓) กรณีอื่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

ในกรณีที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลปฏิเสธคำขอใช้สิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลจัดทำรายการแสดงการปฏิเสธคำขอดังกล่าวพร้อมด้วยเหตุผลไว้ด้วย และให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๑ มาใช้บังคับโดยอนุโลม ทั้งนี้ รายการแสดงการปฏิเสธคำขอให้หมายความรวมถึงกรณีที่อยู่ระหว่างการโต้แย้งถึงความถูกต้อง ครบถ้วน หรือเป็นปัจจุบันของข้อมูลส่วนบุคคลด้วย

เมื่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีคำขอตามมาตรา ๔๑ และเป็นกรณีที่ไม้อาจปฏิเสธคำขอได้ตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลดำเนินการให้เป็นไปตามคำขอภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับคำขอ การขยายระยะเวลาดำเนินการให้เป็นไปตามคำขอ ให้กระทำได้ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการประกาศกำหนด ทั้งนี้ ในกรณีที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งมีคำขอเป็นคณพิการผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องดำเนินการให้สามารถใช้สิทธิตามคำขอได้อย่างเหมาะสมกับสภาพความพิการนั้น

ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลอาจเรียกเก็บค่าธรรมเนียมสำหรับการเข้าตรวจดู สำหรับสำเนาหรือสำเนาที่ได้รับรองความถูกต้องของข้อมูลส่วนบุคคลได้ แต่ไม่เกินอัตราที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

มาตรา ๔๓ ผู้ใดเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้หรือประกาศที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ ทำให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้รับความเสียหาย ผู้นั้นต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น เว้นแต่

- (๑) ผู้นั้นจะพิสูจน์ได้ว่าความเสียหายนั้นเกิดจากเหตุสุดวิสัย
- (๒) เป็นการกระทำตามกฎหมายหรือตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้
- (๓) เป็นการกระทำตามคำสั่งของเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติการตามอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย
- (๔) ความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นเกิดจากการกระทำหรือละเว้นการกระทำของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั่นเอง

ค่าสินไหมทดแทนตามวรรคหนึ่ง ให้หมายความรวมถึงค่าใช้จ่ายที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้ใช้จ่ายไปตามความจำเป็นแก่การป้องกันหรือระงับความเสียหายที่เกิดขึ้นด้วย

มาตรา ๔๔ ในกรณีที่การกระทำตามมาตรา ๔๓ เกิดจากการกระทำในทางการที่จ้างของลูกจ้างของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องร่วมรับผิดชอบกับลูกจ้างด้วย

ความในวรรคหนึ่งให้นำมาใช้บังคับแก่การกระทำของผู้รับจ้างซึ่งควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลว่าจ้างให้กระทำการนั้นแทนตนด้วยโดยอนุโลม

หมวด ๔

การร้องเรียน การตรวจสอบ และการอุทธรณ์

มาตรา ๔๕ ให้คณะกรรมการแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบข้อมูลส่วนบุคคลขึ้นโดยมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (๑) พิจารณาเรื่องร้องเรียนตามพระราชบัญญัตินี้
- (๒) ตรวจสอบการกระทำใดๆ ของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือลูกจ้างหรือผู้รับจ้างของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล
- (๓) ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทระหว่างเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลกับผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล
- (๔) รายงานผลการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัตินี้ต่อคณะกรรมการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

(๕) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่พระราชบัญญัตินี้กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจสอบข้อมูลส่วนบุคคลหรือตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

คณะกรรมการตรวจสอบข้อมูลส่วนบุคคลตามวรรคหนึ่งจะมีจำนวนหลายคณะก็ได้ตามความเชี่ยวชาญในแต่ละเรื่องหรือตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร ทั้งนี้ คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามวาระการดำรงตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่ง และการดำเนินงานอื่นของคณะกรรมการตรวจสอบข้อมูลส่วนบุคคลให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๒ มาตรา ๑๓ และมาตรา ๑๕ มาใช้บังคับกับคณะกรรมการตรวจสอบข้อมูลส่วนบุคคลด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๔๖ เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลที่ได้รับความเสียหายมีสิทธิร้องเรียนต่อคณะกรรมการในกรณีที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล หรือลูกจ้างหรือผู้รับจ้างของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล ผ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้หรือประกาศที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ซึ่งข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตน

การยื่นคำร้องเรียน การส่งคำร้องเรียนให้คณะกรรมการตรวจสอบข้อมูลส่วนบุคคลวิธีพิจารณาคำร้องเรียน ระยะเวลาและการขยายระยะเวลาพิจารณาคำร้องเรียน การตรวจสอบ การไกล่เกลี่ย และการไม่รับเรื่องร้องเรียนไว้พิจารณาหรือการยุติเรื่องร้องเรียน ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

มาตรา ๔๗ ในกรณีที่เรื่องร้องเรียนตามมาตรา ๔๖ ไม่ได้ปฏิบัติให้ถูกต้องตามระเบียบที่กำหนดไว้ในมาตรา ๔๖ วรรคสอง หรือเป็นเรื่องร้องเรียนที่ระเบียบนั้นได้กำหนดไม่ให้นำไว้พิจารณาให้สำนักงานมีหนังสือแจ้งไม่รับเรื่องร้องเรียนไว้พิจารณาให้ผู้ร้องเรียนทราบและรายงานต่อคณะกรรมการ

เมื่อคณะกรรมการตรวจสอบข้อมูลส่วนบุคคลพิจารณาเรื่องร้องเรียนตามมาตรา ๔๖ หรือการตรวจสอบการกระทำใดๆ ตามมาตรา ๔๕ (๒) แล้วเชื่อได้ว่า เรื่องร้องเรียนหรือการกระทำนั้นไม่เป็นความจริง ให้คณะกรรมการตรวจสอบข้อมูลส่วนบุคคลมีคำสั่งยุติเรื่อง

ในกรณีที่คณะกรรมการตรวจสอบข้อมูลส่วนบุคคลพิจารณาหรือตรวจสอบตามวรรคสองแล้วเชื่อได้ว่า เรื่องร้องเรียนหรือการกระทำนั้นเป็นความจริง หรือเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้หรือประกาศที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้และก่อให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ให้คณะกรรมการตรวจสอบข้อมูลส่วนบุคคลดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) หากดำเนินการไกล่เกลี่ยได้ ให้คณะกรรมการตรวจสอบข้อมูลส่วนบุคคลมีคำสั่งยุติเรื่อง

(๒) หากไม่อาจดำเนินการใกล้เคียงได้ ไม่ว่าจะกรณีใดก็ตาม ให้คณะกรรมการตรวจสอบข้อมูลส่วนบุคคลมีอำนาจออกคำสั่งดังต่อไปนี้

(ก) สั่งให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลปฏิบัติหรือดำเนินการแก้ไขการกระทำของตนให้ถูกต้องภายในระยะเวลาที่กำหนด

(ข) สั่งห้ามผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลกระทำการที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลหรือให้กระทำการใดเพื่อระงับความเสียหายนั้นภายในระยะเวลาที่กำหนด

ในกรณีที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลไม่ยอมดำเนินการตามคำสั่งตามวรรคสาม (๒) (ก) หรือ (ข) ให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการบังคับทางปกครองตามกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองมาใช้บังคับโดยอนุโลม ทั้งนี้ ในกรณีที่ต้องมีการยึดอายัด หรือขายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อบังคับตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง ให้คณะกรรมการตรวจสอบข้อมูลส่วนบุคคลเป็นผู้มีอำนาจสั่งยึดอายัด หรือขายทอดตลาดทรัพย์สินเพื่อการนั้น

การจัดทำรายงานตามวรรคหนึ่งหรือคำสั่งตามวรรคสองหรือวรรคสามให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

คำสั่งของคณะกรรมการตรวจสอบข้อมูลส่วนบุคคล ให้ประธานกรรมการตรวจสอบข้อมูลส่วนบุคคลเป็นผู้ลงนามแทน

มาตรา ๔๘ ในกรณีที่มีหนังสือไม่รับเรื่องร้องเรียนไว้เพื่อพิจารณาตามมาตรา ๔๗ วรรคหนึ่งหรืออยู่เรื่องตามมาตรา ๔๗ วรรคสอง หรือวรรคสาม (๑) หรือแจ้งคำสั่งตามมาตรา ๔๗ วรรคสาม (๒) ให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล แล้วแต่กรณี มีสิทธิอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการ

การอุทธรณ์ตามมาตราหนึ่งให้ทำเป็นหนังสือโดยยื่นต่อสำนักงานภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือหรือคำสั่งดังกล่าว

การเสนอคำอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการและวิธีการพิจารณาอุทธรณ์ของคณะกรรมการให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

คำวินิจฉัยอุทธรณ์ของคณะกรรมการให้เป็นที่สุด

ให้สำนักงานมีหนังสือแจ้งคำวินิจฉัยอุทธรณ์ของคณะกรรมการให้ผู้อุทธรณ์และผู้ที่เกี่ยวข้องทราบภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่มิคำวินิจฉัยตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

หมวด ๕

มาตรการส่งเสริม

มาตรา ๔๙ ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลอาจขอรับการส่งเสริมจากสำนักงานได้ดังต่อไปนี้

(๑) การช่วยเหลือ แนะนำ และให้คำปรึกษาในการดำเนินการเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล หรือการดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้อง

(๒) การอบรมและพัฒนาความรู้ความสามารถของบุคลากรซึ่งปฏิบัติงานเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลหรือการดำเนินงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

(๓) การขอรับการส่งเสริมในเรื่องอื่นๆ ตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

การยื่นคำขอ การพิจารณาคำขอ และการให้การส่งเสริมตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

มาตรา ๕๐ ให้มีเครื่องหมายรับรองมาตรฐานการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลที่ได้รับใบรับรองจากสำนักงานมีสิทธิใช้หรือแสดงเครื่องหมายดังกล่าว

ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งประสงค์จะมีสิทธิใช้หรือแสดงเครื่องหมายรับรองมาตรฐานการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ให้ยื่นคำขอรับรับรองต่อสำนักงานตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ผู้อำนวยการประกาศกำหนด

ในการพิจารณาคำขอตามวรรคสองให้สำนักงานประเมินผลการดำเนินการเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล หากผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลดำเนินการเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปตามหลักเกณฑ์และมาตรฐานที่คณะกรรมการประกาศกำหนด ให้สำนักงานเสนอต่อคณะกรรมการเพื่อความเห็นชอบ เมื่อคณะกรรมการให้ความเห็นชอบแล้ว ให้สำนักงานออกใบรับรองแก่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลนั้น

ลักษณะและรายละเอียดของเครื่องหมายรับรองมาตรฐาน การใช้หรือการแสดงเครื่องหมาย วิธีการประเมินผล การตรวจสอบมาตรฐาน อัตราค่าธรรมเนียมการประเมินผลหรือการตรวจสอบมาตรฐาน และการเพิกถอนใบรับรองให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

ในกรณีที่คณะกรรมการเพิกถอนใบรับรองของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลใด ให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลนั้นคืนใบรับรองให้แก่สำนักงานภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับการเพิกถอน

ห้ามมิให้ผู้ใดใช้หรือแสดงเครื่องหมายรับรองมาตรฐานการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เว้นแต่เป็นผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลที่ได้รับใบรับรองจากสำนักงานหรือได้รับการรับรองตามมาตรา ๕๑

มาตรา ๕๑ คณะกรรมการจะประกาศยอมรับการตรวจสอบและการรับรองเกี่ยวกับมาตรฐานการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลที่ได้รับการรับรองมีสิทธิใช้หรือแสดงเครื่องหมายรับรองมาตรฐานการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตรวจสอบและรับรองซึ่งเป็นหน่วยงานอื่นก็ได้ ไม่ว่าหน่วยงานนั้นจะตั้งอยู่ในประเทศหรือต่างประเทศหรือเป็นหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนก็ตาม ทั้งนี้ ให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลที่ได้รับการรับรองนั้นมีสิทธิใช้หรือแสดงเครื่องหมายรับรองมาตรฐานการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามมาตรา ๕๐

หมวด ๖

บทกำหนดโทษ

ส่วนที่ ๑

บททั่วไป

มาตรา ๕๒ ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดซึ่งต้องรับโทษตามพระราชบัญญัตินี้เป็นนิติบุคคล ให้กรรมการผู้จัดการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้นต้องระวางโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้นๆ ด้วย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้รู้เห็นหรือยินยอมในการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้น

ส่วนที่ ๒

โทษปรับทางปกครอง

มาตรา ๕๓ ให้ผู้อำนวยการมีอำนาจลงโทษปรับทางปกครองตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้

ในการลงโทษปรับทางปกครอง ให้ผู้อำนวยการคำนึงถึงความร้ายแรงแห่งพฤติกรรมที่กระทำผิดและความเสียหายที่เกิดจากการกระทำนั้น และในกรณีที่เห็นสมควร ผู้อำนวยการอาจมีคำเตือนให้ผู้นั้นดำเนินการใดๆ เพื่อแก้ไขให้ถูกต้องหรือเหมาะสมก่อนก็ได้

หลักเกณฑ์ในการพิจารณาโทษปรับทางปกครองและคำเตือนให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด และถ้าผู้ถูกลงโทษปรับทางปกครองไม่ยอมชำระค่าปรับทางปกครอง ให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการบังคับทางปกครองตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการปฏิบัติราชการทางปกครองมาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๕๔ ผู้ใดไม่มาให้ถ้อยคำหรือส่งวัตถุ เอกสาร หรือพยานหลักฐานแก่คณะกรรมการ ตามมาตรา ๑๒ หรือแก่คณะอนุกรรมการตามมาตรา ๑๒ ซึ่งได้นำมาใช้บังคับโดยอนุโลมตามมาตรา ๑๔ วรรคสอง หรือแก่คณะกรรมการตรวจสอบข้อมูลส่วนบุคคลตามมาตรา ๑๒ ซึ่งได้นำมาใช้บังคับ โดยอนุโลมตามมาตรา ๔๕ วรรคสาม หรือผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเชิงธุรกิจหรือการพาณิชย์ตามมาตรา ๓๔ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๓๘ วรรคสอง ต้องระวางโทษปรับทางปกครองไม่เกินห้าหมื่นบาท

มาตรา ๕๕ ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๗ มาตรา ๑๘ มาตรา ๒๑ วรรคหนึ่ง มาตรา ๒๔ มาตรา ๒๗ วรรคสอง มาตรา ๓๑ วรรคหนึ่งหรือวรรคสอง มาตรา ๓๓ วรรคหนึ่งหรือวรรคสาม หรือมาตรา ๔๒ วรรคสอง หรือไม่ใช้แบบหรือข้อความที่คณะกรรมการประกาศ กำหนดตามมาตรา ๑๖ วรรคสอง หรือไม่แจ้งตามมาตรา ๑๖ วรรคสาม หรือมาตรา ๓๑ วรรคสาม หรือไม่ปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

ตามมาตรา ๒๐ วรรคหนึ่ง หรือปฏิเสธคำขอโดยไม่เป็นไปตามมาตรา ๔๒ วรรคหนึ่ง หรือไม่ ดำเนินการให้เป็นไปตามคำขอภายในระยะเวลาที่กำหนดหรือไม่ดำเนินการให้เหมาะสมกับสภาพ ความพิการตามมาตรา ๔๒ วรรคสาม หรือไม่คืนใบรับรองตามมาตรา ๕๐ วรรคห้า หรือผู้ควบคุม ข้อมูลส่วนบุคคลเชิงธุรกิจหรือการพาณิชย์ตามมาตรา ๓๔ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๓๖ วรรคหนึ่ง มาตรา ๓๗ (๔) มาตรา ๓๙ หรือมาตรา ๔๐ วรรคหนึ่ง หรือไม่แจ้งข้อปฏิบัติตามมาตรา ๓๖ วรรคสอง ต้องระวางโทษปรับทางปกครองไม่เกินหนึ่งแสนบาท

ส่วนที่ ๓

โทษอาญา

มาตรา ๕๖ ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามตามมาตรา ๒๒ มาตรา ๒๓ วรรคหนึ่ง มาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ วรรคหนึ่ง มาตรา ๓๐ วรรคหนึ่ง หรือมาตรา ๓๒ วรรคหนึ่ง หรือไม่จัดให้มีระบบรักษาความมั่นคงปลอดภัย เพิ่มขึ้นตามประกาศที่ออกมาตามมาตรา ๓๒ วรรคสอง หรือผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเชิงธุรกิจหรือ การพาณิชย์ตามมาตรา ๓๔ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๓๗ (๑) (๒) หรือ (๓) ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน ห้าแสนบาท

มาตรา ๕๗ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๕๐ วรรคหก ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองแสนบาท

มาตรา ๕๘ ผู้ใดกระทำการใดๆ เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นได้รับ ประโยชน์อันไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือเพื่อให้ผู้อื่นเสียหาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปีหรือปรับ ไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการกระทำตามวรรคหนึ่งเป็นการเผยแพร่ข้อมูลส่วนบุคคลทางสิ่งพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่น ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๕๙ บรรดาความผิดตามส่วนนี้ที่มีโทษปรับสถานเดียว ให้คณะกรรมการเปรียบเทียบที่นายกรัฐมนตรีแต่งตั้งมีอำนาจเปรียบเทียบได้

คณะกรรมการเปรียบเทียบที่นายกรัฐมนตรีแต่งตั้งตามวรรคหนึ่ง ให้มีจำนวนสามคนซึ่งคนหนึ่งต้องเป็นพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

เมื่อผู้ต้องหาได้เสียค่าปรับตามที่เปรียบเทียบแล้ว ให้ถือว่าคดีเลิกกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๖๐ ในวาระเริ่มแรก ให้คณะกรรมการประกอบด้วยกรรมการตามมาตรา ๗ วรรคหนึ่ง (๑) (๒) (๓) และวรรคสอง

ให้สำนักงานดำเนินการให้มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๖๑ ผู้ใดเป็นผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัตินี้ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้หรือประกาศที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่

(๑) ข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับให้ได้รับยกเว้นไม่ต้องปฏิบัติตามมาตรา ๑๖ มาตรา ๑๘ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๓ มาตรา ๒๔ และมาตรา ๓๑ เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล

(๒) การปฏิบัติตามมาตรา ๓๒ ให้ปฏิบัติตามบทบัญญัติดังกล่าวภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

.....

นายกรัฐมนตรี

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวอัจฉิมา กนกมณีโชติกุล เกิดเมื่อวันที่ 17 ธันวาคม พ.ศ. 2527 ที่จังหวัด กรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีนิติศาสตรบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปีการศึกษา 2548 สำเร็จเนติบัณฑิตไทย สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่ง เนติบัณฑิตยสภา สมัยที่ 59 ปีการศึกษา 2549 และเข้าศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะ นิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อ พ.ศ. 2550 ปัจจุบันได้ทำงานอยู่ที่บริษัทสำนักกฎหมาย สากลสยามพรีเมียร์ จำกัด

ศูนย์วิทยพัทพยาบาล
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย